
KEMALİYE

“KARANLIK KANYON EĞİN PARK”

TURİZM MERKEZİ

ÖN FİZİBİLİTE RAPORU

Proje Yürütücüsü Kurum: Kemaliye Kaymakamlığı
Proje Destekleyicisi Kurum: Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı
Hazırlayan Kurum: ODS Danışmanlık Ltd. Şti.
Tarih: 19.09.2014

İÇİNDEKİLER

TABLolar	4
ŞEKİLLER	5
YÖNETİCİ ÖZETİ	7
1. PROJE	9
1.1. TANIM VE KAPSAM	9
1.2. AMAÇ VE HEDEFLER	10
2. DÜNYADA TURİZM	12
2.1. DÜNYA TURİZM SEKTÖRÜ	12
2.2. TURİZM SEKTÖRÜNDEKİ EĞİLİMLER	14
2.3. DÜNYADAKİ KANYON VE ASMA KÖPRÜLER	14
2.4. KANYON VE ASMA KÖPRÜLERİN TURİZME KATKISI.....	28
3. TÜRKİYE'DE TURİZM	29
3.1. TÜRKİYE TURİZM SEKTÖRÜ	29
3.2. TURİZMİN EKONOMİDEKİ ROLÜ.....	31
3.3. TÜRKİYE'DEKİ TURİZM TÜRLERİ.....	35
3.4. KALKINMA PLANI TURİZM HEDEFLERİ.....	40
3.5. TÜRKİYE'DE KANYON VE ASMA KÖPRÜLER	41
3.5.1 TÜRKİYE'DE YER ALAN KÖPRÜLER.....	42
3.5.2 TÜRKİYE'DE YER ALAN KANYONLAR	47
4. KUZeyDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE TURİZM SEKTÖR ANALİZİ	54
4.1. MEVCUT TURİZM PERFORMANSI	55
4.2. SWOT ANALİZİ.....	61
4.3. KUZeyDOĞU ANADOLU BÖLGESİNİN AYIRT EDİCİ ÖZELLİKLERİ	64
4.4. TÜRKİYE TURİZMİNDE KUZeyDOĞU ANADOLU BÖLGESİNİN YERİ	66
5. ERZİNCAN VE ERZİNCAN'DA TURİZM	70
5.1. ERZİNCAN İLİ.....	70
5.2. ERZİNCAN'DA TURİZM.....	74
6. KUZeyDOĞU ANADOLU BÖLGESİ VE ERZİNCAN İLİ TURİZM GELİŞİM STRATEJİSİ	80
6.1. BÜYÜME HEDEFLERİ VE TURİZM STRATEJİSİ	80
6.2. PAZAR KONUMLANDIRMASI	81
6.3. HEDEF PAZARLAR	82
6.4. TURİZMİN GELİŞİMİNDE İZLENECEK PRENSİPLER	84
6.5. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK.....	85
7. KEMALİYE'DE KARANLIK KANYON TURİZM MERKEZİNE OLAN TALEBİN İNCELENMESİ	86
7.1. KEMALİYE TURİZM POTANSİYELİ.....	87
7.2. BÖLGEDEKİ TURİZM AKTÖRLERİNE YÖNELİK ANKET UYGULAMASI.....	95
7.3. ANKET SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	96
8. ÖNERİLEN TESİS TASARIM VE FONKSİYONLARININ TESPİTİ	107
8.1. FİZİKSEL VE COĞRAFİ ÖZELLİKLER	107
8.2. TESİSİN HİZMET SAĞLAYACAĞI ALANLAR.....	108
8.3. POTANSİYEL ZİYARETÇİLERİN BEKLENTİ PROJEKSİYONU	109
8.4. TESİSİN REKABET ANALİZİ	111
8.5. TEKNİK ANALİZ VE TASARIM	111
9. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI	118
9.1. PROJE YÜRÜTÜCÜSÜ KURULUŞ(LAR)	118
9.2. TEKNİK KAPASİTE	118

9.3. PROJE UYGULAMA PLANI	122
10. ÖNERİLEN TESİSE İLİŞKİN İNSAN GÜCÜ İHTİYACI VE TAHMİNİ GİDERLER...	124
10.1. İNSAN KAYNAKLARI GEREKSİNİMİ	124
10.2. PERSONEL VE İŞÇİ GİDERLERİ	127
11. YAPIM MALİYETLERİ.....	129
11.1. ARSA - ARAZİ GİDERLERİ	129
11.2. SABİT SERMAYE YATIRIMI.....	129
11.2.1. Etüt, Proje, Mühendislik ve Kontrollük Giderleri	129
11.2.2. İnşaat Giderleri	129
11.2.3. Makine-Donanım Giderleri	130
11.2.4. Taşıma ve Sigorta Giderleri	130
11.2.5. Beklenmeyen Giderler	130
12. İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ.....	131
12.1. İŞLETME DÖNEMİ GELİRLERİ	131
12.2. İŞLETME DÖNEMİ GİDERLERİ.....	139
12.3. HAMMADDE VE YARDIMCI MADDE GİDERLERİ	139
12.4. ELEKTRİK, YAKIT VE SU GİDERLERİ.....	139
12.5. İŞÇİLİK VE PERSONEL GİDERLERİ	139
12.6. BAKIM-ONARIM GİDERİ.....	139
12.7. SATIŞ – PAZARLAMA GİDERLERİ	139
12.8. AMORTİSMAN GİDERLERİ.....	140
12.9. BEKLENMEYEN GİDERLER	140
13. EKONOMİK VE SOSYAL FAYDALAR.....	142
13.1. PROJENİN ÇARPAN ETKİSİ.....	142
13.2. PROJENİN KATMA DEĞERİ	143
14. PROJENİN FİNANSMANI.....	145
14.1. FİNANSAL DEĞERLENDİRMEYE YÖNELİK VARSAYIMLAR	145
14.2. YATIRIMIN FİNANSMAN İHTİYACI VE KAYNAKLARI	145
14.3. PROFORMA MALİYET VE GELİR TABLOSU.....	147
14.4. PROFORMA NAKİT AKIMLARI	148
14.5. NET BUGÜNKÜ DEĞER, İÇ KARLILIK ORANI, GERİ ÖDEME SÜRESİ.....	149
15. TURİZM DESTİNASYONU PAZARLAMA ÇALIŞMALARI	151
15.1. DESTİNASYON YÖNETİM ÖRGÜTÜ	151
15.2. PAZARLAMA STRATEJİLERİNİN BELİRLENMESİ	153
15.3. GUINNESS REKORLAR KİTABI BAŞVURUSU.....	158
16. DEĞERLENDİRME SONUÇLARI VE ÖNERİLER	160
17. KAYNAKÇA.....	161
18. EKLER	167
EK-1: KARANLIK KANYON ASMA KÖPRÜSÜ ÖNFİZİBİLİTE ÇALIŞMASI.....	167
ACENTELERE YÖNELİK ANKET FORMU	167
EK-2: GUINNESS YETKİLİLERİNİN REKOR KAYITLARI HAKKINDA GÖRÜŞÜ.....	170
EK-3:KARANLIK KANYON EĞİN PARK TUR GÖRSELLERİ	171

TABLolar

Tablo-1: Dünya Turist Sayısı.....	13
Tablo-2: Ülkelere Göre Gelen Turist Sayısı.....	13
Tablo-3: Dünyadaki En Yüksek Köprülerin (200 Metre Üstü) Sıralaması.....	26
Tablo-4: En Çok Turizm Geliri Elde Eden Ülkeler.....	29
Tablo-5: En Çok Ziyaret Edilen Ülkeler.....	29
Tablo-6: Ana Geliş Amaçlarına Göre Yabancı Ziyaretçi Sayısı.....	30
Tablo-7: Turizm Sektöründe İstihdamın Toplam İstihdam İçindeki Payı.....	32
Tablo-8: Turizm Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı ve Gelişimi.....	33
Tablo-9: Turizm Gelirleri ve Turizm Gelirinin DTA Kapama Payları.....	34
Tablo-10: Müzelerin Ziyaretçi Sayıları.....	36
Tablo-11: Ören Yerleri Ziyaretçi Sayıları.....	36
Tablo-12: Türkiye'deki Mavi Bayraklı Plajlar.....	37
Tablo-13: 10. Kalkınma Planı Turizm Hedefleri.....	41
Tablo-14: 2013 Yılı Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ve Çevre İllerdeki Turist Sayıları.....	57
Tablo-15: Yıllar itibariyle K. D. Anadolu Bölgesi ve Çevre İllere Gelen Turist Sayısı.....	58
Tablo-16: 2013 Yılında Tesislere Geliş Ve Geceleme Sayıları ile Kalış Süreleri.....	59
Tablo-17: Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Konaklama Kapasiteleri.....	60
Tablo-18: Bölge İlleri ve Türkiye'nin 2013 Yılı Tesis Doluluk Oranları.....	61
Tablo-19: Erzincan İli Yerli ve Yabancı Turistlerin Geliş Sayısı & Geceleme Sayısı.....	78
Tablo-20: Kemaliye İlçesinin GZFT Analizi (Mevcut Durum Analizi).....	94
Tablo-21: Erzincan İlçeleri Doğa Turizmi Potansiyeli.....	94
Tablo-22: Acentelerin Bulunduğu Bölgeye Göre Dağılımı.....	96
Tablo-23: Bölgede Faaliyet Gösteren Kuruluşların Projeleri	121
Tablo-24: Faaliyetler ve Uygulama Dönemleri.....	122
Tablo-25: İstihdam Edilecek Kişilerin Sahip Olması Gereken Asgari Nitelikler.....	124
Tablo-26: Personel ve İşçi Giderleri.....	127
Tablo-27: Önerilen Tesisin Yapım ve Tedarik Maliyetleri.....	130
Tablo-28: Tesisin İşletme Gelirleri.....	138
Tablo-29: Tesis İşletme Giderleri.....	141
Tablo-30: Yatırımın Yapılması Dönemi Finansman Tablosu (TL).....	146
Tablo-31: Tesis Gelir Gider Tablosu (TL).....	147
Tablo-32: Tahmini Nakit Akış Tablosu (TL)	148
Tablo-33: Destinasyon Yönetim Örgütü Paydaş Listesi ve Görev Tanımları.....	152

ŞEKİLLER

Şekil-1: Dünya Turizm Sektöründe Yaratılan İstihdam ve Hacim.....	12
Şekil-2: Son 5 Yılda Türkiye'ye Giriş Yapan Yabancı Turist Sayısı.....	30
Şekil-3: Türkiye'yi Ziyaret Eden Yabancı Ülke Vatandaşları.....	31
Şekil-4: Türkiye'ye Gelen Yabancı Turistlerin Milletlere Göre Dağılımı.....	31
Şekil-5: Turizmin GSYİH ve İhracattaki Payı.....	33
Şekil-6: Kış Sporları Turizm Merkezleri.....	35
Şekil-7: Milli Park Ziyaretçi Sayıları.....	38
Şekil -8: Türkiye Jeotermal Kaynaklar Haritası.....	39
Şekil-9: Kalkınma Ajansları Haritası.....	54
Şekil-10: Erzincan Ulaşım Ağları.....	73
Şekil-11: Erzincan İli Turizm Faaliyetleri Haritası.....	76
Şekil-12: Erzincan'ın İlçeleri.....	86
Şekil-13: Erzincan Turizm Haritası.....	87
Şekil-14: Kemaliye Haritası.....	88
Şekil-15: Acentelerin Bulunduğu Bölgeye Göre Dağılımı.....	96
Şekil-16: Acentelerin Düzenli Tur Düzenledikleri Bölgelerin Dağılımı.....	97
Şekil-17: Bölgelere Göre Tur Düzenleyen Acente Sayısı.....	97
Şekil-18: Acentelerin Düzenlediği Farklı Tur Çeşitleri.....	98
Şekil-19: Düzenlenen Turlara Katılan Kişi Sayısı.....	98
Şekil-20: Kemaliye'ye Tur Düzenleyen Acenteler.....	99
Şekil-21: Kemaliye'ye Düzenlenen Tur Sayısı.....	99
Şekil-22: En Az 1 Gece Konaklamalı Tur Sayısı.....	100
Şekil-23: Turlarda Geceleme Sayısı.....	100
Şekil-24: Kemaliye Turlarına Katılan Kişi Sayısı.....	101
Şekil-25: Katılımcıların Yaş Profili.....	101
Şekil-26: Karanlık Kanyon'da Asma Köprüye Olan İlgi.....	102
Şekil-27: Tur Acenteleri Tarafından Önerilen Rekreasyon Çalışmaları.....	103
Şekil-28: Bölgeye Tur Düzenlemeyi Planlayan Acenteler.....	104
Şekil-29: Kemaliye'ye Tur Düzenlemeyen Acentelerin Tur Beklentileri.....	105
Şekil-30: Acentelerin Düzenleyeceği Turlara Katılan Kişi Sayısı.....	106
Şekil-31: Acentelerin Kemaliye'ye Düzenleyeceği Turlara Katılan Kişi Sayısı.....	106
Şekil-32: Karanlık Kanyon Eğin Park Turizm Merkezi Vaziyet Planı.....	112
Şekil-33: Çelik Asma Köprünün Kesit Ölçüleri.....	112

Şekil-34: Çelik Asma Köprü (3D Görsel).....	113
Şekil-35: Köprü Ayağı Kesiti (Ölçüler).....	113
Şekil-36: Köprü Ayağı Kesiti (3D Görsel).....	114
Şekil-37: Köprü çelik halat yapısı.....	114
Şekil-38: Köprü çelik halatlar ve atlama platformu (3D Görsel).....	115
Şekil-39: Asma Köprü Atlama Platformu Konsept Tasarım.....	115
Şekil-40: Asma Köprü Atlama Platformu (3D Görsel).....	116
Şekil-41: Çelik Köprü Güvertesi- Beton Tüp Detayı.....	117
Şekil-42: Çelik Köprü Güvertesi (3D Görsel).....	117
Şekil-43: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-1.....	134
Şekil-43: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-2.....	135
Şekil-43: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-3.....	136
Şekil-43: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-4.....	137

YÖNETİCİ ÖZETİ

Karanlık Kanyon'un sahip olduğu benzersiz doğal güzellikleri halihazırda yalnızca extrem sporlara ilgi duyan macera severler tarafından keşfedilmiş durumdadır. Bunun en önemli sebebi, kanyonun sarp kayalıklardan oluşması nedeniyle ulaşımın zor koşullarda gerçekleşmesi ve kanyonun her iki yamacını birbirine bağlayan herhangi bir bağlantı noktasının olmamasıdır.

Kemaliye Kaymakamlığı ve Belediyesi ile Kemaliye'nin öncü turizm sivil toplum kuruluşlarının birlikte girişimiyle, Karanlık Kanyon'un bölgenin ve ülkemizin en önemli turizm merkezlerinden biri haline getirilebilmesi hedefine yönelik olarak bu proje hazırlanmıştır.

Bu amaçla hazırlanan ön fizibilite çalışmasında; öncelikle kanyonun iki yakası arasında "Sırat on Fırat" olarak adlandırılan yaya amaçlı bir asma köprü yapımının ve köprüyle birlikte kanyonun tamamen turistik bir tesise dönüştürülmesi için gerekli olan tüm rekreasyon alanlarının planlanmasına yer verilmiştir.

Projeye birlikte hayata geçirilecek olan "Karanlık Kanyon - Eğin Park", Doğu Anadolu Bölgesi'nin en önemli turizm merkezlerinden biri haline gelecektir. Benzer kanyonların ziyaretçi sayıları ve tur acentelerinin öngörülleri dikkate alındığında, yatırımın tamamlanmasını takip eden ilk yıl kanyonunu 50.000 turistin ziyaret etmesi beklenmektedir. Sonraki yıllarda artarak devam edecek olan turist sayısının 100.000 düzeyini aşacağı tahmin edilmektedir.

Tasarımını gerçekleştirdiğimiz "Karanlık Kanyon - Eğin Park"da; Dünyanın en yüksek yaya geçişli asma köprüsünün yanısıra, asma köprü üzerinde base-jumping atlama terası, teleferik, kanyon seyir terasları, bot iskelesi, dağ bisikleti parkuru, yürüyüş parkuru, enformasyon masası, hediyelik eşya mağazası, restoran-kafe, spor malzemeleri satış ve kiralama, giyinme kabinleri, mini market, güvenlik, ilkyardım, tur otobüsleri ve özel araçlar için otoparkın yer alması planlanmaktadır. Bu yatırımların uygulama projelerinin hazırlanması ve ihale süreciyle birlikte 36 ay içerisinde bitirilmesi ve işletmeye açılması olanaklıdır.

Ön fizibilite çalışmasının sonuçlarına göre yaklaşık 9,3 milyon TL tutarındaki yatırımların tamamlanmasıyla Kanyon, bölgemizin ve ülkemizin en önemli turizm cazibe merkezlerinden biri haline gelecektir.

Karanlık Kanyon – Eğin Park işletmeye açıldığında, yalnızca base-jumping gibi extreme sporlar için değil, dağcılık, kaya tırmanışı, doğa yürüyüşü, bisiklet, rafting, bot turu, fotoğrafçılık, dağ köyleri

gezileri gibi etkinliklerin de yapılabileceği bir ortamı hazırlamış olacaktır. Etkinliklerin çeşitlendirilmesiyle tur acentelerinin programları da çeşitlenecek turistlerin geceleme sayıları artacak, Kemaliye başta olmak üzere Erzincan ilinde ve Kemaliye'ye yakın bölgedeki Sivas, Malatya, Elazığ'da ve bu illerin yakın ilçelerinde turistlerin konaklama süreleri uzayacaktır. Böylece, turizm sektöründe faaliyet gösteren oteller, tur acenteleri lokanta ve eğlence tesisleri başta olmak üzere bölge esnafı ve yöre halkının turizm gelirlerinden elde ettikleri pay artacaktır. Öte yandan etkinlik çeşitliliğinin arttırılması bölgeye gelen turistlerin tüm yıla yayılmasını destekleyecek ve dört mevsim turizm hedeflerine ulaşılmasını da sağlayacaktır. Projemiz bu yönüyle Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan 10. Kalkınma Planı 2018 yılı Turizm Sektörü gelir hedefi olan 45,00 milyar ABD Dolarına ulaşılmasına da destek sağlayacaktır.

Sonuç olarak, projenin gerçekleşmesi hem bölgenin doğal güzellikler arasında inşa edilmiş dünyanın en yüksek asma köprüsüne ve teleferiğine kavuşmasına hem de tanıtım ve pazarlama çalışmaları yardımıyla Kemaliye'nin ve Erzincan ilinin turistik değerlerinin dışarıya açılmasına ve bir turizm merkezi haline dönüşmesine katkıda bulunacaktır. Bu sayede proje, Kemaliye'nin, Erzincan'ın ve yakın bölgesinin ekonomik ve sosyal gelişimine olumlu bir etki sağlayacak, doğrudan ve dolaylı istihdam yaratacak, refah seviyesinin artmasıyla, bölgenin işsizlik ve buna bağlı dışarıya verilen göç sorununun çözümlünde de önemli bir rol oynayacaktır.

C. Cihan ALTINÖZ
Proje Koordinatörü

1. PROJE

1.1. Tanım ve Kapsam

Ülkemiz sahip olduğu doğal güzellikler, tarihi ve kültürel zenginlikleriyle eşsiz bir turizm hazinesi niteliğindedir. Ancak, sahip olunan potansiyel tam olarak kullanılamamakta, ülkemiz turizm gelirleri istenilen düzeylerde bulunmamaktadır. Üstelik turizm gelirleri, ülkemiz ekonomisi için hayati önem taşımaktadır. Ülkemiz, enerji bakımından dışa bağımlı olması nedeniyle yüksek miktarlarda ithalat gerçekleştirmekte, her yıl cari açık vermektedir. TCMB 2013 yılsonu verilerine bakıldığında ülkemizin 47,75 milyar Dolar cari açığı olduğu görülmektedir. Bu miktar, ithalatımız ile ihracatımız arasındaki farkı ifade etmektedir. Ülkemizin ekonomik kırılma eğiliminin giderilmesi için söz konusu açığın giderilmesi, döviz girdisinin artırılması gerekmektedir. Turizmin ekonomi içerisindeki rolü ve etkinliğinin artırılması bu açıdan ayrıca önem taşımaktadır. Ülkemiz turizm gelirleri açısından henüz istenilen sıralarda bulunmamaktadır. WTO 2013 yılsonu verilerine göre, 1.075 milyar Dolar olan toplam dünya turizm gelirleri içerisinde Türkiye'nin payı 25,7 milyar dolar (%2,39)'dır. Bu durum, ülkemizin turizm gelirlerini artırabilmesi için epey yol kat etmesi gerektiğini göstermektedir.

Turizm gelirlerinin artırılabilmesi, turist sayısının artırılması ve turistlerin konaklama sürelerinin uzatılmasıyla gerçekleştirilebilir. Bu amaçla, öncelikle tanıtım çalışmalarına ağırlık verilmesi ve turistlerin iyi koşullarda ağırlanması için altyapı eksikliklerin giderilmesi gerekir. Ayrıca, ülkemize gelen turistlerin ziyaret ettiği bölge ve il sayısı artırılmalıdır. Kültür ve Turizm Bakanlığı 2013 yılsonu verilerine göre, ülkemize gelen 21.181.668 yabancı turistin 10.827.654'ü Antalya'yı, 4.475.838'i İstanbul'u, 1.661.453'ü Muğla'yı ziyaret etmiştir. Örnek vermek gerekirse, Erzincan'ı ziyaret eden yabancı turist sayısı 945'dir.

Yabancı ve yerli turistlerin ülkemizin görülmeye değer tüm lokasyonlarını ziyaret etmeleri, ihtiyaç duyulan altyapı eksikliklerinin giderilmesine bağlıdır. Projemiz, bu ihtiyaçtan yola çıkılarak geliştirilmiştir. Türkiye'de toplam 29 adet kanyon bulunmaktadır. Bunlardan en önemlisi dünyanın sayılı kanyonlarından olan Kemaliye'nin Eğin ilçesinde bulunan Karanlık Kanyon'dur. Karanlık Kanyon, halihazırda adrenalin tutkunu sporcular tarafından keşfedilmiş olup base-jump başta olmak üzere dağ bisikleti, kano-bot yarışları, microlight, paramotor, yamaç paraşütü, izci kampı, cirit, off-road, safari, vb. pek çok turizm faaliyetine uygun bir atmosferi barındırmaktadır. Ancak, kanyon mevcut durumda ulaşım ve altyapı açısından gereken niteliklere sahip değildir. Sarp kayalıklardan kanyona zor koşullarda ulaşılmakta, kanyonun bir yakasından diğer yakasına ise erişilememektedir. Bu sorunun giderilmesi ana fikriyle Kemaliye'deki yerel kuruluşların ve sivil toplum örgütlerinin inisiyatifleriyle ortaya çıkan proje fikri, Dünyanın en yüksek asma köprüsü ile birlikte pek çok turistik faaliyeti sunan bir turizm merkezinin oluşturulması şeklinde olgunlaşmıştır.

Karanlık Kanyon'un bölgemize sağladığı potansiyelle yeni bir işlev katmak amacıyla yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde kanyonun iki yakasında rekreasyon alanları oluşturmanın ve asma

bir köprü ile bu yakaları birbirine bağlamanın bölgemize çok önemli kazanımlar sağlayacağı düşünülmektedir. Yapılan tahmini hesaplamalara göre 500 metre yükseklikte olması hedeflenen bu asma köprü ile bir dünya rekoru kırılacaktır. Halihazırda Çin'in Henan eyaletinde yerden 350 metre yüksekliğindeki köprüden yaklaşık 200 metre daha yüksek olması beklenen asma köprü sayesinde ülkemiz ayrıca Guinness Rekorlar kitabına girmek için de bir fırsat yakalanmış olacaktır.

1.2. Amaç ve Hedefler

Kemaliye ilçesinde yer alan Karanlık Kanyon, sahip olduğu doğal güzelliği ile pek çok etkinliğe uygun atmosferi barındırmaktadır. Kanyon, her yıl Mayıs ayı sonunda düzenlenen ve ilçe belediyesi ve spor kulüpleri tarafından desteklenen Geleneksel Kültür ve Doğa Sporları Şenlikleri'ne ev sahipliği yapmaktadır. Yer yer 400 ila 500 m sarp kayalık yamaçlardan oluşan kanyon; paralel iki yakanın yaklaşık 9 km boyunca karşılıklı olarak ilerlediği muhteşem bir kapalı eko-sistem olup dağ keçisi, su samuru, vaşak gibi yaban hayvanlara barınak oluşturmaktadır. Rafting, dağcılık, bisiklet, paraşüt gibi her türlü doğa sporuna uygun olan Karanlık Kanyon'da Türkiye Dağcılık Federasyonu, Bisiklet Federasyonu'nun eğitimleri ve seçmeleri de yapılmaktadır.

Avrupa'nın en önemli kanyonlarından biri olan Karanlık Kanyon sahip olduğu doyumsuz atmosferi ile doğaseverlerin mutlaka görmesi gereken eşsiz güzellikte bir doğa cennetidir. Doğa sporları şenliklerinde Karanlık Kanyon içerisinde gerçekleştirilen en önemli aktivite ekstrem sporlar içerisindeki en özgün dallardan biri olan ve Base-jump olarak adlandırılan serbest atlayış biçimidir. Karanlık Kanyon'da sudan yüksekliğin 480 m olduğu ve karşılıklı iki yaka arasındaki mesafenin 500 m'ye ulaştığı iki noktadan gerilmiş çelik halattan, Fırat içerisindeki küçük bir kara parçasına atlamak suretiyle gerçekleştirilen Base-jump gösterisi izleyenlerin adeta nefeslerini tutarak seyrettikleri görsel bir şöendir.

Karanlık Kanyon'un sahip olduğu benzersiz doğal güzellikleri halihazırda yalnızca ekstrem sporlara ilgi duyan macera severler tarafından keşfedilmiş durumdadır. Bunun en önemli sebebi, kanyonun sarp kayalıklardan oluşması nedeniyle ulaşımın zor koşullarda gerçekleşmesi ve kanyonun her iki yamacını birbirine bağlayan herhangi bir bağlantı noktasının olmamasıdır. Ayrıca, kanyonun tepesindeki eşsiz manzara, güvenlik tedbirlerinin alınmamış olması nedeniyle ziyaretçiler tarafından ürkütücü olarak değerlendirilmektedir. Yine turların düzenlenebilmesi ve çok sayıda ziyaretçinin ağırlanabilmesine uygun rekreasyon alanları bulunmamaktadır.

Kemaliye Kaymakamlığı ve Belediyesi ile Kemaliye'nin öncü turizm sivil toplum kuruluşlarının birlikte girişimiyle, Karanlık Kanyon'un bölgenin ve ülkemizin en önemli turizm merkezlerinden biri haline getirilebilmesi hedeflenmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilen ön fizibilite çalışmasında öncelikle kanyonun iki yakası arasında bir asma köprü inşaatının ve köprüyle birlikte kanyonun tamamen turistik bir tesise dönüştürülmesi için gereken rekreasyon alanlarının planlanması gerçekleştirilecektir. Projeye birlikte hayata geçirilecek olan "Karanlık Kanyon - Eğin Park", Doğu Anadolu Bölgesi'nin

en önemli turizm merkezlerinden biri haline gelecektir. Benzer kanyonların ziyaretçi sayıları ve tur acentelerinin öngöruları dikkate alındığında, ilk yıl kanyonunu 50.000 turistin ziyaret etmesi hedeflenmektedir. Sonraki yıllarda artarak devam edecek olan turist sayısının 100.000'e ulaşması beklenmektedir.

Tasarımı gerçekleştirilen "Karanlık Kanyon - Eğin Park"da; dağ bisikleti parkuru, yürüyüş parkuru, teleferik, bot iskelesi, base-jumping atlama terası, enformasyon masası, hediyelik eşya mağazası, restoran-kafe, spor malzemeleri satış ve kiralama, giyinme kabinleri, mini market, güvenlik, ilkyardım, seyir terasları, tur otobüsleri ve özel araçlar için otoparkın yer alması planlanmaktadır. Söz konusu altyapı çalışmalarının tamamlanmasıyla Kanyon, bölgemizin ve ülkemizin en önemli cazibe merkezlerinden biri haline gelecektir. Faaliyetlerin çeşitlendirilmesiyle turistlerin geceleme sayıları artırılabacak ve Kemaliye başta olmak üzere Erzincan ilinde turistlerin konaklama süreleri uzatılacaktır. Böylece, turizm sektöründe faaliyet gösteren oteller, tur acenteleri ve eğlence tesisleri başta olmak üzere bölge esnafı ve yöre halkının turizm gelirlerinden elde ettikleri pay artırılabacaktır.

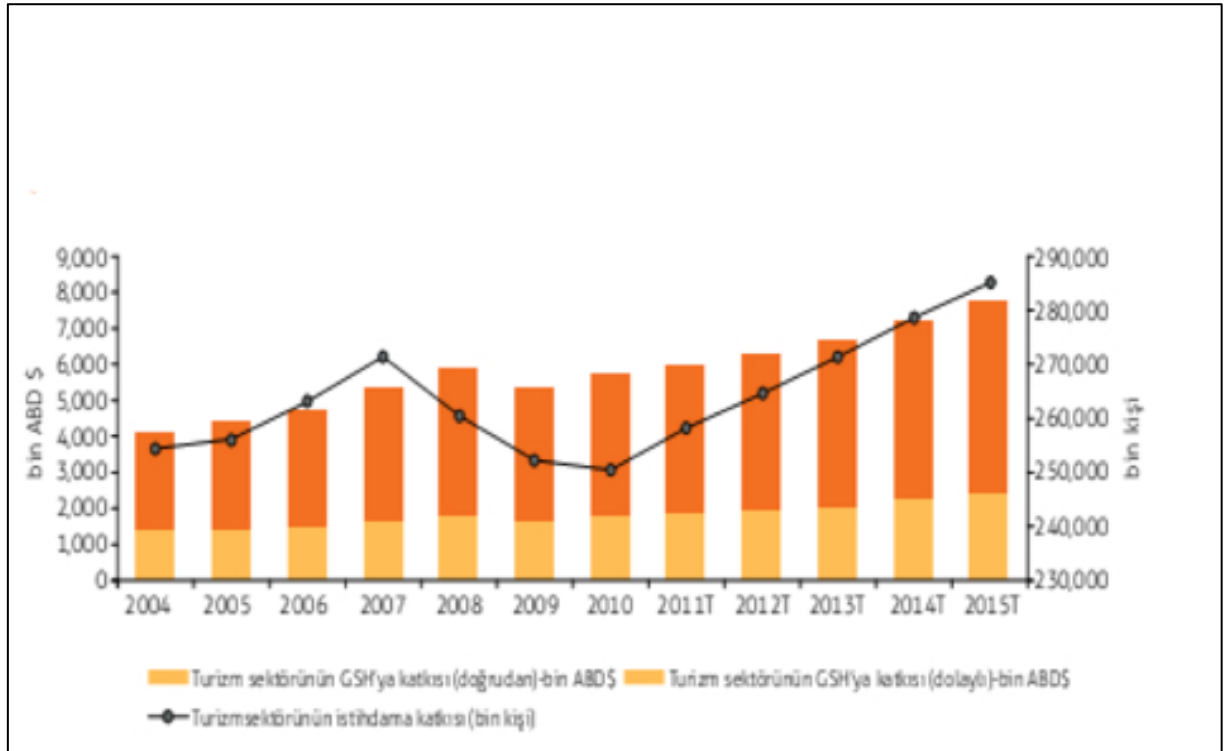
Sonuç olarak, proje konusu girişim, hem bölgenin doğal güzellikler arasında inşa edilmiş dünyanın en yüksek asma köprüsüne kavuşmasına hem de tespit edilecek turistik değerlerinin gerçekleştirilecek pazarlama çalışmaları yardımıyla ilçenin ve Erzincan ilinin dışarıya açılmasına ve bir turizm merkezi haline dönüşmesine katkıda bulunacaktır. Bu sayede proje, Kemaliye'nin, Erzincan'ın ve TRA1 bölgesinin ekonomik ve sosyal gelişimine olumlu bir etki sağlayacak; refah seviyesinin artmasıyla, bölgenin işsizlik ve buna bağlı dışarıya verilen göç sorununun çözümünde de önemli bir rol oynayacaktır.

2. DÜNYADA TURİZM

2.1. Dünya Turizm Sektörü

Ekonomik, sosyal, kültürel ve doğal çevre ile sürekli etkileşim içinde, çok yönlü bir faaliyet alanı olan turizm sektörü; konaklama, yeme-içme, ulaşım, eğlence ve seyahat organizasyonu gibi hizmetlerin tümünü içeren ve dünyanın en hızlı gelişen sektörü konumundadır. Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) 2013 yılında yapmış olduğu araştırmalara göre; turizm yıllık 1.159 milyar dolarlık gelir yaratan bir endüstridir. Bununla birlikte, geleceğe ilişkin olarak yapılan tahminlere göre; 2020 yılında, yaklaşık 1,6 milyar insanın turizm faaliyetlerine katılacağı öngörülmektedir. Verilerden hareketle, turizmin dünya ekonomisinde en büyük ve en hızlı gelişen endüstrilerden biri olduğu açıktır. 2004-2015 yılları arasında turizm sektörü tarafından yaratılan ve yaratılması beklenen istihdam ve hacim rakamları ile turizm sektörünün 2008 yılına kadar düzenli gelişimini ve 2009'da küresel krizin etkisiyle gerileyen pazarın iyileşme süreci **Şekil-1**'de gösterilmektedir.

Şekil-1: Dünya Turizm Sektöründe Yaratılan İstihdam ve Hacim

Kaynak: WTTC, 2011 Turizm İstatistikleri

Buna göre; Dünya genelinde turizm sektörü hacmi 2004-2008 yılları arasında 4,1 trilyon ABD dolarından 5,8 trilyon ABD dolarına çıkmıştır. 2008 yılındaki küresel finansal kriz turizm sektörünün en büyük kaynağı olarak gösterilen gelişmiş ülkeleri ciddi olarak etkilemiştir. Krize ek olarak 2009 yılında ortaya çıkan H1N1 salgını da, hükümetler önlem alana kadar, birçok pazarda seyahatleri durdurma noktasına getirmiştir. 2009 yılında finansal kriz ve salgın nedeniyle daralan sektörde,

toplamda 8 milyon kişi işini kaybederken, sektörün hacmi de 400 milyar ABD doları azalarak 5,4 trilyon ABD dolarına gerilemiştir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen 2009 yılında turizm sektörü 252 milyon kişiye iş imkânı sağlamıştır. Sektör 2010 yılında ise bir önceki yıla göre %1,7 büyüyerek dünya gayri safi hâsılasının %9'una karşılık gelen 5,7 trilyon ABD doları hacmine ulaşmıştır. 2020 yılına kadar, turizm sektörünün her yıl yaklaşık %4 büyüyerek 11,1 trilyon ABD doları hacme ulaşması beklenmektedir.

Dünya Turizm Örgütü'nün 2011 yılında hazırladığı 2000-2020 yılları arası Dünya Turist Sayısı verilerine göre; 2010 yılında dünyada turist sayısı bir önceki yıla göre % 6,7 artışla 877 milyondan 935 milyona ulaşmıştır (**Tablo-1**). Ekonomik kriz ile 2009'da % 4 azalan turist sayısı dünya ekonomisindeki normalleşmeye paralel olarak artışa geçmiştir. Artışlar turizm pastasından en fazla pay alan ülkelerde olmuştur. Dünyada en fazla turist çeken kara parçası, son 10 yıllık periyotta % 7 pay kaybetmesine karşın Avrupa olmuştur. Asya ve pasifik ülkeleri % 6'lık bir artış göstererek dünyada turist çeken ülke oranını % 16'dan % 22'ye çıkarmıştır. 2020 yılına kadar Avrupa'daki küçülme ve Asya'daki büyüme eğilimlerinin devam etmesi beklenmektedir.

Tablo-1: Dünya Turist Sayısı (Milyon Kişi)

Bölgeler	2000		2008		2009		2010		2020*	
	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%	Kişi	%
Avrupa	386	57	481	53	457	52	472	50	717	46
Asya ve Pasifik	110	16	184	20	181	21	204	22	397	26
Amerika	128	19	148	16	141	16	151	16	282	18
Afrika	27	4	44	5	46	5	49	5	77	5
Orta Doğu	25	4	56	6	53	6	60	6	69	4
Dünya	675	100	913	100	877	100	935	100	1.542	100

Kaynak: UNWTO (Dünya Turizm Örgütü) 2011.

* Tahmin

Turist sayıları ülkeler bazında incelendiğinde, 2008, 2009 ve 2010 yıllarında ilk 6 sıranın değişmediği, ancak 2010 yılında Türkiye'nin bir sıra gerilemesine rağmen kriz önceki dönem rakamının üzerine çıktığı görülmektedir (**Tablo-2**).

Tablo-2: Ülkelere Göre Gelen Turist Sayısı (2008-2009-2010 / Milyon Kişi)

		2008				2009				2010	
Sıra	Ülkeler	Kişi	%	Sıra	Ülkeler	Kişi	%	Sıra	Ülkeler	Kişi	%
1	Fransa	79,2	8,62	1	Fransa	74,2	8,46	1	Fransa	78,9	8,44
2	ABD	57,9	6,30	2	ABD	54,9	6,26	2	ABD	60,8	6,50
3	İspanya	57,2	6,22	3	İspanya	52,2	5,95	3	İspanya	52,6	5,63
4	Çin	53,0	5,77	4	Çin	50,9	5,80	4	Çin	55,9	5,98
5	İtalya	42,7	4,65	5	İtalya	43,2	4,93	5	İtalya	43,5	4,65

		2008				2009				2010	
Sıra	Ülkeler	Kişi	%	Sıra	Ülkeler	Kişi	%	Sıra	Ülkeler	Kişi	%
6	İngiltere	30,1	3,28	6	İngiltere	28,0	3,19	6	İngiltere	27,0	2,89
7	Türkiye	25,0	2,72	7	Türkiye	27,1	3,09	7	Almanya	27,0	2,89
8	Almanya	24,9	2,70	8	Almanya	24,2	2,76	8	Türkiye	26,9	2,88
9	Meksika	22,6	2,46	9	Malezya	23,6	2,69	9	Malezya	24,8	2,65
10	Malezya	22,1	2,40	10	Meksika	21,5	2,45	10	Meksika	23,0	2,46
	Dünya	919	100		Dünya	877	100		Dünya	935	100

Kaynak: UNWTO (Dünya Turizm Örgütü) 2011.

2.2. Turizm Sektöründeki Eğilimler

Son yıllarda uluslararası turizm hareketlerine bakıldığında, anlamlı ve eğitsel deneyimlerin yaşanabileceği gezilere olan talebin büyük bir artış gösterdiği görülmektedir. WTO (Dünya Turizm Örgütü) 'ya göre turizmde en hızlı büyüyen sektör doğa turizmi ve onun bir alt bölümünü oluşturan ekoturizm, yılda % 10-50 arasında gelişme göstermektedir. Dünya Kaynakları Enstitüsü 'ne göre turizmin genel büyüme hızı yıllık ortalama %4 iken bu hız doğa seyahatleri segmentinde %10 ile 30 arasında seyretmektedir. WTO, ekoturizm için yapılan seyahat harcamalarının dünya turizm ortalamalarının 5 katı kadar fazla olduğunu ve hızla arttığını belirtmektedir. Bu artış hızı yıllık %20'ye tekabül etmektedir.

Ekoturizm gelirlerinin büyük ölçüde bu tür turizmin yapıldığı yöre insanına büyük yarar sağladığı ve bu insanların daha çok toplumun en yoksul kesimini oluşturan dğ ve orman köylüleri ile pansiyon çalıştıran aile grupları olduğu düşünüldüğünde, bu kesimin ekonomik olarak iyileşme gösterebileceği açıktır. Üstelik ekoturizm gelirlerinin bir kısmı da doğal değerlerin korunması ve geleneksel kültürlerin yasadılmasında kullanılmaktadır. Doğa temelli turizme yönelen talebi etkileyen bir unsur da dünya çapında giderek artan çevre bilincidir. Doğa belgeselleri ve yayınları birçok destinasyonu eskisinden daha fazla tanınır kılmıştır. Genel olarak dünyada, keşfetmek amacıyla yapılan ekoturizm faaliyetleri, son yıllarda ülkemizde de sık sık gündeme gelmektedir. Fakat bu turizm faaliyeti, ülkemizde sadece yayla turizmi olarak düşünülmektedir. Oysa bir bütün olarak ele alınması gereken ekoturizm, sosyal ve kültürel faaliyetleri de içine alan, geniş alanlarda birçok aktiviteyi kapsayan bir turizm türüdür. Kültür ve Turizm Bakanlığı (www.turizm.gov.tr), ekoturizmi; yayla turizmi, ornitoloji (kuş gözlemciliği) turizmi, foto safari, akarsu sporları (kano- rafting) çiftlik turizmi, botanik (bitki inceleme) turizmi, bisiklet turları, atlı doğa yürüyüşü, kamp-karavan turizmi, mağara turizmi, dğ turizmi ve doğa yürüyüşü, botanik turizmi gibi başlıklar altında değerlendirmektedir. Potansiyel kır ve sayfiye alanları, doğa turizminin temelini oluşturmaktadır. Bunlar; topografya, bitki örtüsü, yabanıl ortam, su kaynakları ve doğal manzara gibi el değmemiş, doğal ortamlardan oluşturmaktadır

2.3. Dünyadaki Kanyon ve Asma Köprüler

Kanyonlar alternatif turizm açısından oldukça önemli sahalardır. Kanyonların turizm açısından önemi;

buralarda yapılabilen rafting, bungee jumping, kaya tırmanışı gibi turistik aktivitelerin çeşitliliğinden kaynaklanmaktadır. Bu durum turistik çekiciliği büyük ölçüde arttıran bir faktördür. Kanyonlar içerisinde seyahat; bazen yürüyerek, bazen yüzerek, bazen tırmanarak, bazen de bir yamaçtan karşı yamaca oluşturulan asma köprülerle yapılmaktadır. Bu amaçla kanyonlara asma köprüler inşa edilerek turist çekme potansiyeli artırılmaktadır. Dünya genelinde yoğun bir şekilde turist çeken ve bilinirliği olan kanyonlar ve asma köprüler 3 başlık altında şu şekilde incelenmiştir:

2.2.1. Asma Köprüye Sahip Kanyonlar:

Grand Kanyon Cam Köprüsü, Arizona

Colorado Nehri'nin milyonlarca yılda yararak oluşturduğu Büyük Kanyon, dünyanın en ünlü ve en çok ziyaret edilen kanyonudur. Kızılderililerin duvarlarında yerleşim birimleri kurduğu kanyon, aynı zamanda yeryüzünün jeolojik tarihiyle ilgili önemli bilgiler de vermektedir. Bu kanyona inşa edilen cam köprü aynı anda 120 kişinin gezmesine izin vermektedir.

Aynı zamanda köprü tamamı ile yüklü 71 adet Boing 747 tipi uçağı (toplam 35.000 ton) taşıyabilir kapasitede inşa edilmiştir. Köprü, 8 ayrı istikametten esebilecek yaklaşık 160 kilometre hızındaki rüzgarlara dayanabilecek seviyede olup ayrıca 80 kilometrelik uzaklığa kadar çevrede oluşabilecek 8.0 şiddetindeki depremlere de dayanıklıdır. Köprünün yapımında 500 bin kilogram çelik kullanılmış olup yapımı için de 42 milyon dolar harcanmıştır.

Glen Kanyon ve Najova Köprüsü, Arizona

Glen Kanyon Köprüsü (Arizona)

Najova Köprüsü (Arizona)

İnsanların 970 km boyunca Colorado Nehri'ni ve Grand Kanyon'u geçebilecekleri sadece 2 yer vardır.

Bunlar Glen Kanyon Köprüsü ve Navajo Köprüsüdür. Colorado Nehri tarafından yarılarak oluşan Glen Kanyon, Grand Kanyon'un kuzeyinde bulunmaktadır. Glen Kanyonun üzerine 1959 yılında inşa edilen Glen Kanyon Köprüsü 1963 yılında tamamlanmıştır. Navajo Köprüsü ilk olarak 1929 yılında tamamlanmıştır. Ancak ağır trafik nedeniyle yerel yönetim köprüyü güçlendirecek yeni bir çelik desteği uygun görmüştür. Köprü bu iyileştirmelerin ardından 1995 yılında tekrar açılmıştır.

2.2.2. Diğer Kanyonlar

Tara Kanyonu, Karadağ

Karadağ'ın en uzun kanyonu olan **Tara Kanyonu** aynı zamanda Tara Boğazı olarak da bilinir. Tara Kanyonu 82 km uzunluğa ve en derin noktasında ulaştığı 1,300 metre derinliği ile Avrupa'nın 1. ve Dünya'nın 2. en derin nehir kanyonu ünvanına sahiptir. 1977 yılından beri UNESCO Dünya Mirası alanı olan Tara Kanyonu aynı zamanda

Durmitor Milli Parkı dahilinde koruma altında tutulmakta olup bisikletçi ve doğa yürüyüşçüleri tarafından gezegenimizde yer alan 25 Dünya mirası alanından biri olarak kabul görmektedir. Tara Kanyonu sportif balıkçılar, doğa yürüyüşçüleri, motosiklet – bisiklet tutkunları ve özellikle **rafting** meraklıları için oldukça elverişli imkanı ile öne çıkmaktadır. Özellikle rafting rotasının bir parçası olarak Mayıs – Ekim ayları arasında suyu yükselen ve hızlanan Tara Kanyonu ekstrem spor ve rafting meraklılarını cezbeden bir merkez konumundadır.

Fish River Kanyonu, Namibya

Afrika'nın güneybatısında bulunan kanyon, dünyanın en geniş kanyonlarından biri olmakla birlikte, en ünlü yürüyüş parkurlarından biridir. Afrika'nın en geniş kanyonu olan Fish River Kanyonu aynı zamanda Namibya'nın en çok turist çeken 2 yapısından biridir. 160 km uzunluğundaki bu kanyon, 27 km genişliğindedir.

Horse Shoe Bend Canyon, Arizona

Horse Shoe Bend Canyon (Arizona)

Horse Shoe Bend (At Nalı Bendi) kanyonu, Colorado Nehri'nin oluşturduğu vadilerin en meşhur noktalarındandır. Çünkü kanyonun tam bu noktasında nehir çok dar bir alanda 270 derecelik bir dönüş yaparak buraya ismini veren at nalı şeklini almakta ve olağanüstü bir görüntü ortaya çıkmaktadır. Duvarlardan nehre kadar olan uzunluk yaklaşık 305 metre kadardır. Bendin hemen yanına arabayla gitmenin mümkün olmamakta patikadan 15-20dk'lık bir yürüyüş yaparak bendin yanına ulaşılabilmektedir.

Antilop Kanyonu, Arizona

Antilop Kanyonu (Arizona)

Antilop Kanyonu (Arizona)

Antilop Kanyonu, ABD'nin güneybatısındaki en çok ziyaret edilen ve en çok resmi çekilen kanyondur. Antilop Kanyonu, on binlerce yıl içinde, dönem dönem oluşan sel sularının kızıl kayaları oyması sonucu oluşmuş olup Arizona'da bulunmaktadır. Antilop Kanyonu'nun Navajo dilindeki adı "Tse' bighanilini" dir ve "suyun taşların arasından aktığı yer" anlamına gelir.

Bryce Kanyonu, Utah/ABD

Bryce Kanyonu (Utah)

Bryce kanyonu aslında bir kanyon değil daha çok Paunsaugunt Platosu'nun doğu tarafında bulunan ilginç bir doğal oluşumdur. Burada peribacası adı verilen ve rüzgar, su ve buz erozyonuyla oluşmuş ilginç oluşumlar vardır. Bu oluşumlar hem biçimleri hem de oluşum şekilleri yönüyle Kapadokya'daki peribacalarına benzer. Kırmızı, turuncu ve beyaz renkli taşlar ise son derece eşsiz bir görünüm oluşturur. Bryce Kanyonu, yakınlarında bulunan Zion Kanyonu ve Büyük Kanyon'dan daha yüksekte yer alır. Bryce Kanyonu'nun rakımı 2,4 ila 2,7 km arasında değişmektedir. Bryce Kanyonu ve yöresi, 1923 yılında Ulusal Anıt ilan edilmiş ve sonraki yıl ulusal park olarak düzenlenmiştir. Park 145 km² alan kaplamakta olup Zion Ulusal Parkı ve Büyük Kanyon Ulusal Parkı ile kıyaslandığında daha az alan kaplamaktadır.

Wulingyuan Kanyonu, Çin

Wulingyuan Kanyonu (Çin)

Wulingyuan Kanyonu ve Bailong Asansörü (Çin)

Wulingyuan Kanyonu, Bryce Kanyonu'nu çağrışırsa da kendine özgü nefes kesici bir manzarası vardır. 3000'in üzerinde kumtaşından kaya kulelere sahip kanyon flora ve fauna bakımından da zengindir. Dünya Kültür Mirası listesinde bulunan Wulingyuan Kanyonu'nu daha iyi seyrettirebilmek amacıyla 2002 yılında Bailong Asansörü (Yüz Ejder Asansörü) inşa edilmiştir. Bitirildiği yıl asansörden manzarayı görmeye 5 milyon yabancı turist gelmiştir. Resmi rakamlara göre Çin hükümeti 126 milyon Yuan'a mal olan asansörden günde ortalama 200.000 Yuan gelir etmektedir. Çift katlı asansörde tek seferde 50 ve günde 18.000 kişi taşınabilmektedir. 330 metre yüksekliği ile dünyanın en uzun açık hava asansörü olan bu yapı Guinness Rekorlar Kitabı'na girmiştir.

Yellowstone Grand Kanyonu, Wyoming/ABD

Yellowstone Grand Kanyonu (ABD)

Yellowstone Grand Kanyonu ABD'de Yellowstone Irmağı'nın Yellowstone Ulusal Parkı'nda yapmış olduğu Aşağı Yellowstone Şelalesi'nden hemen sonra içine girdiği kenarları gayet dik kayalardan oluşan bir kanyon vadisidir. 2010 yılında 3.7 milyon ziyaretçi sayısı ile 2009 yılının 3.2 milyon olan ziyaretçi sayısını aşarak rekor kırmıştır. Yellowstone da bulunan en önemli ve en çok ziyaret edilen yerlerden birisidir. Bu kanyon yaklaşık 38.5 km uzunlukta; 0.45 km ile 1.2 km genişlikte ve kayadan kenarları 366 m ile 244 m diklikte değişmektedir.

Havasü Kanyonu, Arizona

(Havasü Kanyonu) Arizona

Kuzey Amerika'nın saklı cenneti olarak adlandırılan Havasü Kanyonu, turkuaz rengindeki suları, şelaleleri ve doğal havuzlarıyla dünyadan pek çok turistini ilgisini çekmektedir.

2.2.3. Asma Köprüler

Sidu River Köprüsü, Çin

Sidu River Köprüsü (Çin)

Sidu River nehrinin aktığı Hubei eyaletinde inşa edilen bu köprü 496 metre yüksekliğindedir. 2009 yılında açılan köprü, dünyanın en yüksek köprüsüdür. Ağırlıklı olarak taşıt geçişi için kullanılan bu köprü, Şanghay Oriental Pearl Tower'ı altına sığabilecek yüksekliktedir. Köprü CSHCC Second Highway Consultants Company tarafından tasarlanmış ve inşası yaklaşık US\$100 milyona mal olmuştur.

Aizhai Köprüsü, Çin

Aizhai Köprüsü (Çin)

Çin'in Hunan Eyaletinde, Dehang Vadisi üzerinde inşa edilen Aizhai Köprüsü 350 metre

yüksekliğiyle dünyanın en yüksek asma köprüsüdür. 2007 yılının Ekim ayında inşaatına başlanan köprünün 2011 yılı sonunda ana bölümleri bitmiş, 2012 Şubat'ta ise açılmıştır. Bu köprü daha çok araç trafiğinin geçişini sağlamak amacıyla inşa edilmiş olsa da yayalar için yapılan yol sayesinde de köprüden yürüyerek geçenler de eşsiz manzarayı izleyebilmektedirler. Dört buçuk yılda tamamlanan ve iki dağ arasındaki tüneli birbirine bağlayan bu asma köprünün uzunluğu 1,176 metre'dir. Aizhai Köprüsünü günlük ortalama ziyaret eden 10.000 kişi Dehang Vadi manzarasını bu kadar yüksekten seyretme ayrıcalığına sahip olmaktadır.

Royal Gorge Köprüsü, Colorado (Amerika)

Royal Gorge Köprüsü (Amerika)

Yapımına 1929 yılında başlanan bu köprü Colorado, Amerika'da bulunmaktadır. 291 metre yüksekliğinde ve 286 metre uzunluğunda olan bu köprü 1929 - 2001 yılları arasında dünyanın en yüksek köprüsü unvanını taşımaktaydı. Bu köprü dünyadaki en ünlü köprülerden biri olup her yıl yaklaşık 500.000 turistin köprüyü görmek adına Colorado'ya gelmesine sebep olmaktadır.

Niouc Bridge, İsviçre

Niouc Bridge (İsviçre)

1922 yılında su taşımak amacıyla Navizence Nehri üstüne kurulmuş bir yaya köprüsüdür. Yüksekliği 190 metre olup İsviçre'nin en yüksek köprüsüdür. 1996 yılında köprü güçlendirilip yenilenmiş ve Avrupa'daki en yüksek Bungy Bridge haline gelmiştir. Val d'Anniviers Bölgesinde yer alan köprünün çevresinde ayrıca teleferik hattı, salıncak, trampolin ve piknik alanları bulunmaktadır.

Puente de Ojuela, Meksika

Puente de Ojuela (Meksika)

Brooklyn Köprüsü'nü dizayn eden Roebling Kardeşler tarafından tasarlanmıştır. 1898 yılında inşa edildiğinde dünyanın en uzun 3. asma köprüsüydü. Eski köprü çürüğe ayrılınca, 1991 yılında turist çekmek amacıyla Peñoles Şirketi tarafından yenisi yaptırılmıştır. Eski köprü'nün ayakları Torreón Exposition Center'de sergilenmektedir. Meksika'nın kuzey eyaletinde eski bir maden yerleşim yeri olan ve hayalet kasaba olarak adlandırılan Durango'da yer alan bu köprü 315 metre uzunluğundadır.

Trift Suspension Köprüsü, İsviçre

Trift Suspension Köprüsü (İsviçre)

İsviçre Alplerinde 170 metre uzunluğu ve yerden 100 metre yüksekliği ile Alplerin en uzun ve **en yüksek asma köprüsüdür**. Yılda ortalama 20.000 ziyaretçi alan 170 metre Uzunluğa sahip köprü adını aldığı Trift boğazının 100 metre yüksekliğinde yer almaktadır. Yüksekliği sebebiyle sürekli rüzgara maruz kalan ve sabit kalması oldukça güç olan bu köprü ilk inşa edildiğinde basit halatlarla yapılmış bugün ise çok daha sağlam hale getirilmiştir.

Vancouver Capilano Asma Köprüsü, Kanada

Vancouver Capilano Asma Köprüsü (Kanada)

Kanada’ da bulunan Capilano Asma köprüsü 1889 yılında İngilizler tarafından inşa edilmiştir. Halen yerinde duran bu köprü, Vancouver Capilano Parkının içinde yer almaktadır. Köprü 1956 yılından sonra tekrar inşa edilmiştir. Köprü 137 metre uzunluğunda ve Capilano nehrinin 70 metre üstünde yer almaktadır. Kanada’da ziyaretçilerine eşsiz bir doğa ve nehir manzarası sunmakta olan bu turistik köprüyü yıllık ortalama 800.000 kişi ziyaret etmektedir.

Tamam Negara Ulusal Park Köprüsü, Malezya

Dünya’nın en yaşlı tropikal yağmur ormanlarında bulunan bu köprü dünyanın en uzun file köprüsü ünvanına sahiptir. 500 metre uzunluğunda olan bu asma köprüünün yerden yüksekliği 50 metredir.

Kawarau Bridge, Güney Ada, Yeni Zelanda

Kawarau Bridge (Güney Ada, Yeni Zelanda)

Yeni Zelanda'nın "Dünyanın Adrenalin Aktivitelerinin Merkezi" olarak ünlenen *Queenstown* şehrinin yakınlarındaki bu ticari bungy jumping köprüsü, bu sporu dünya çapında gezgin maceracılar için bir heyecan verici bir aktivite haline dönüştürmektedir. 1888 yılında ilk ticari **bungy jumping** platformu buradaki Kawarau Köprüsü'nden 43 metreden gerçekleştirilmişti. Günümüzde AJ Hackett Bungy Company tarafından işletilen bu köprü **bungy jumping** faaliyetleri sayesinde yılda ortalama 500.000 ziyaretçi çekmektedir.

Kakum Ulusal Parkı, Gana

Kakum Ulusal Parkı (Gana)

Ağaçtan yapılmış bu köprü Gana'da bulunan Kakum Ulusal Parkı'nın içinde yer almaktadır. Köprü'nün yüksekliği 40 metre, uzunluğu ise 330 metre'dir. Bu asma köprü'nün yan tarafları güvenlik sebebiyle ağlarla örülmüş olsa da onlarca insanın aynı anda bu köprüden geçmeye çalışması bazen korkutucu sahnelere yol açmaktadır. Ayrıca oldukça dar bir köprü olması dolayısıyla 2 kişinin yan yana yürümesi elverişli değildir. Kakum Ulusal Parkını 2009'da yaklaşık 135.870 kişi ziyaret etmiştir.

Carrick-a-Rede – Rope Köprüsü, Kuzey İrlanda

Carrick a Rede- Rope Köprüsü (Kuzey İrlanda)

Geleneksel balıkçıların Carrick-a-Rede Adasında kurduğu bu halat köprü 23 metre yüksekliktedir. Şimdilerde ziyaretçilerin cesaretlerini ortaya koydukları bu köprü 350 yıldır kullanılmaktadır. Bu bölge yaban hayatını keşfetmek için de olağanüstü bir yerdir. Köprüyü 2009 yılında yaklaşık 247.000 kişi ziyaret etmiştir.

Dünyadaki en yüksek köprülerin (200 metre üstü) sıralaması **Tablo-3**'de sunulmuştur:

Tablo-3: Dünyadaki En Yüksek Köprülerin (200 Metre Üstü) Sıralaması

Sıralama	İsim	Ülke	Yükseklik	Uzunluk	Açıldığı Yıl	Kullanım Amacı
1	Sidu River Bridge	Çin	496m	900m	2009	Taşıt ulaşımı
2	Hegigo Gorge Pipeline Köprüsü	Papua Yeni Gine	393m	470m	2005	Petrol taşıma
3	Baluarte Köprüsü	Meksika	390m	520m	2012	Taşıt ulaşımı
4	Baling River Köprüsü	Çin	370m	1,088m	2009	Taşıt ulaşımı
5	Beipanjiang River 2003 Köprüsü	Çin	366m	388m	2003	Taşıt ulaşımı
6	Aizhai Köprüsü	Çin	350m	1,176m	2012	Taşıt ulaşımı
7	Liuchonghe Köprüsü	Çin	336m	438m	2013	Taşıt ulaşımı
8	Beipanjiang River 2009 Köprüsü	Çin	318m	636m	2009	Taşıt ulaşımı
9	Liuguanghe Köprüsü	Çin	297m	240m	2001	Taşıt ulaşımı
10	Zhijinghe River Köprüsü	Çin	294m	430m	2009	Taşıt ulaşımı

Sıralama	İsim	Ülke	Yükseklik	Uzunluk	Açıldığı Yıl	Kullanım Amacı
11	Royal Gorge Köprüsü	ABD	291m	286m	1929	Taşıt ulaşımı
12	Beipanjiang River Railway Köprüsü	Çin	275m	236m	2001	Demiryolu
13	Mike O'Callaghan Pat Tillman Memorial Köprüsü	ABD	271m	323m	2010	Taşıt ulaşımı
14	Millau Viaduct	Fransa	270m	342m	2004	Taşıt ulaşımı
15	New River Gorge Köprüsü	ABD	267m	518m	1977	Taşıt ulaşımı
16	Wulingshan Köprüsü	Çin	263m	360m	2009	Taşıt ulaşımı
17	İtalia Viaduct	İtalya	259m	175m	1974	Taşıt ulaşımı
18	Jiangjiehe Köprüsü	Çin	256m	330m	1993	Taşıt ulaşımı
19	Sfalassa Viaduct	İtalya	254m	160m	1974	Taşıt ulaşımı
20	Azhihe River Köprüsü	Çin	247m	283m	2003	Taşıt ulaşımı
21	Malinghe River Köprüsü	Çin	241m	360m	2011	Taşıt ulaşımı
22	Furong River Köprüsü	Çin	240m	230m	2009	Taşıt ulaşımı
23	Viaduto do Corgo	Portekiz	230m	300m	2013	Taşıt ulaşımı
24	Labajin Köprüsü	Çin	229m	200m	2012	Taşıt ulaşımı
25	Zhuchanghe River Köprüsü	Çin	224m	200m	2008	Taşıt ulaşımı
26	Foresthill Köprüsü	ABD	223m	263m	1973	Taşıt ulaşımı
27	Platano Viaduct	İtalya	220m	291m	1978	Taşıt ulaşımı
28	Mangjiedu Köprüsü	Çin	220m	220m	2009	Taşıt ulaşımı
29	Weijiazhou Köprüsü	Çin	220m	200m	2009	Taşıt ulaşımı
30	San Marcos Köprüsü	Meksika	220m	180m	2013	Taşıt ulaşımı
31	Mashuhihe River Köprüsü	Çin	219m	200m	2008	Taşıt ulaşımı
32	Daning River Köprüsü	Çin	219m	400m	2010	Taşıt ulaşımı
33	Houzihe River Köprüsü	Çin	219m	220m	2010	Taşıt ulaşımı
34	Xixi Köprüsü	Çin	218m	338m	2001	Taşıt ulaşımı
35	Xisha Köprüsü	Çin	217m	190m	2010	Taşıt ulaşımı
36	Bloukrans Köprüsü	Güney Afrika	216m	272m	1984	Taşıt ulaşımı
37	Phil G McDonald Memorial Köprüsü	ABD	213m	239m	1988	Taşıt ulaşımı

Sıralama	İsim	Ülke	Yükseklik	Uzunluk	Açıldığı Yıl	Kullanım Amacı
38	Glen Canyon Dam Köprüsü	ABD	213m	313m	1959	Taşıt ulaşımı
39	Yesanhe River Köprüsü	Çin	210m	200m	2009	Taşıt ulaşımı
40	Tieluoping Köprüsü	Çin	209m	322m	2009	Taşıt ulaşımı
41	Hutiaohe River Viaduct	Çin	209m	225m	2009	Taşıt ulaşımı
42	Xiaohe River Köprüsü	Çin	208m	338m	2010	Taşıt ulaşımı
43	Shuanghekou Köprüsü	Çin	203m	170m	2009	Taşıt ulaşımı
44	Karun 3 Dam Köprüsü	İran	200m	252m	2005	Taşıt ulaşımı
45	San Cristobal Köprüsü	Meksika	200m	178m	2006	Taşıt ulaşımı
46	Shintabisoko Köprüsü	Japonya	200m	220m	2010	Taşıt ulaşımı

Kaynak: http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_highest_bridges_in_the_world

2.4. Kanyon ve Asma Köprülerin Turizme Katkısı

Kanyonlar, özellikle doğa meraklıları için önemli turistik alanlar arasında yer almaktadır. Bu gibi eşsiz güzelliklerin turizm potansiyeli açısından beklenen ilgiyi görememesi kanyonlara turist çekmek için yeni projeler yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Eşsiz doğa güzelliklerinin bulunduğu bu yerlerde alternatif turizm kapasitesinin geliştirilmesi, doğal ve kültürel değerlerin öğrenilmesi, turistik aktivitelerin çeşitlendirilmesi ve turistik faaliyetlerin yıla yayılmasının sağlanabilmesi amacıyla bölgenin yapısı ve vatandaşların ihtiyaçları doğrultusunda şekillenen asma köprü yapımı turizminin gelişmesine önemli bir ölçüde katkıda bulunmaktadır. Bölgeye güzel bir görünüm kazandıran bu yapılar aynı zamanda ziyarete gelen turist sayısını da arttırmaktadır. Wikipedia'dan temin edilen bilgiler doğrultusunda dünyanın en bilinen asma köprülerinin ziyaretçi sayıları şu şekildedir; Çin'in Hunan Eyaletinde, Dehang Vadisi üzerinde inşa edilen Aizhai Köprüsünü günlük ortalama 10.000 kişi ziyaret etmektedir. Amerika'da bulunan Royal Gorge Köprüsü her yıl yaklaşık 500.000 turistin köprüyü görmek adına Colorado'ya gelmesine sebep olmaktadır. İsviçre'de bulunan ve Alplerin en uzun ve en yüksek asma köprüsü olan Trift Suspension Köprüsü'nü yılda ortalama 20.000 kişi ziyaret etmektedir. Kanada'da bulunan ve ziyaretçilerine eşsiz bir doğa ve nehir manzarası sunmakta olan Vancouver Capilano Asma Köprüsü' nü yıllık ortalama 800.000 kişi ziyaret etmektedir. Yeni Zelanda'nın "Dünyanın Adrenalin Aktivitelerinin Merkezi" olarak ünlenen *Queenstown* şehrinin yakınlarındaki Kawarau Köprüsü bungee jumping faaliyetleri sayesinde yılda ortalama 500.000 ziyaretçi çekmektedir. Gana'da bulunan Kakum Ulusal Parkı'nın içinde yer alan ağaçtan yapılmış asma köprü sayesinde 2009 yılında yaklaşık 135.870 kişi Kakum Ulusal Parkı'nı ziyaret etmiştir. Yaban hayatını keşfetmek için olağanüstü bir yer olan ve Kuzey İrlanda'da bulunan Carrick a Rede-Rope Köprüsü 2009 yılında yaklaşık 247.000 ziyaretçi çekmiştir. Oldukça yüksek olan bu sayılar, asma köprülerin hedef bölgedeki ziyaret eden kişi sayısını ne kadar arttırdığını ve o bölgenin cazibe merkezi haline geldiğini açıkça göstermektedir.

3. TÜRKİYE’DE TURİZM

3.1. Türkiye Turizm Sektörü

Türkiye’nin jeopolitik konumu, üç semavi dininin bulunduğu bir ülke olarak ön plana çıkması, uzun bir tarihi geçmişe sahip olması, ayrıca rakiplerine göre son derece temiz plaj ve koylara sahip olması ve dört mevsimin bir arada yaşanması özellikleri nedeniyle adeta bir turizm cennetidir. Türkiye Kıs Turizmi, Kültür ve Tarih Turizmi, Deniz Turizmi, Doğa Turizmi, Spor Turizmi, Termal Turizm, Kongre Turizmi, İnanç Turizmi gibi her türlü tatil ihtiyacına ve amaca hitap edebilecek turizm faaliyetlerinin gerçekleştirilebileceği bir ülkedir.

BM Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) verilerine göre Türkiye, dünya genelinde; turist sayısında ulaştığı 35,6 milyon kişi ile 6., 25,7 milyar dolar gelir ile de 12. Sırada yer almaktadır. Türkiye’nin elde ettiği gelir ve çektiği ziyaretçi sayısı açısından yeri **Tablo-4** ve **Tablo-5**’de net bir şekilde görülmektedir.

Tablo-4: En Çok Turizm Geliri Elde Eden Ülkeler

En Çok Gelir Kazanan Ülkeler (2012/Milyar Dolar)		
SIRA	ÜLKELER	TURİZM GELİRİ
1	ABD	128.6
2	İspanya	55.9
3	Fransa	53.7
4	Çin	50.0
5	İtalya	41.2
6	Macao (Çin)	0
7	Almanya	38.1
8	İngiltere	36.4
9	Hong Kong (Çin)	31.7
10	Avustralya	31.5
11	Tayland	30.1
12	Türkiye	25.7

Kaynak: UNWTO, 2013

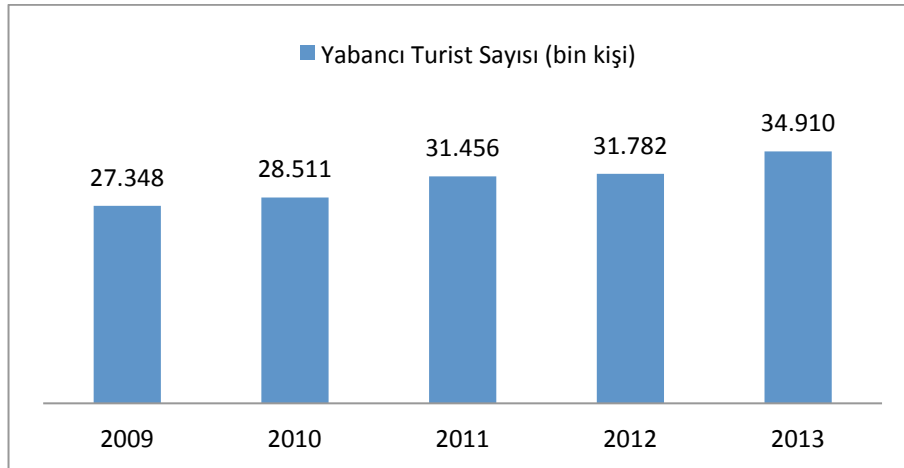
Tablo-5: En Çok Ziyaret Edilen Ülkeler

En Çok Ziyaret Edilen Ülkeler (2012/Milyon Kişi)		
SIRA	ÜLKELER	ZİYARETÇİ SAYISI
1	Fransa	82.2
2	ABD	66.1
3	İspanya	57.7
4	Çin	57.4
5	İtalya	45.9
6	Türkiye	35.6
7	Almanya	30.4
8	İngiltere	20.0
9	Hong Kong	23.8
10	Rusya	28.2

Kaynak: UNWTO, 2013

2013 yılında ülkeye gelen yabancı turist sayısı 34.9 milyona ulaşmıştır. 2015 yılı sonunda Türkiye’ye giriş yapan yabancı turist sayısının %8 YBBO ile 41.8 milyona ulaşması beklenmektedir. Toplam turizm gelirlerinin %83,5’i yabancı ziyaretçilerden, %16,5’i ise yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edilmiştir. Yıllar itibariyle Türkiye’ye giriş yapan yabancı turist sayıları **Şekil-2**’de sunulmaktadır.

Şekil-2: Son 5 Yılda Türkiye'ye Giriş Yapan Yabancı Turist Sayısı

Kaynak: TÜİK, 2013

Yabancı turistlerin Türkiye'ye geliş nedenleri **Tablo-6**'da gösterilmektedir. Türkiye'ye giriş yapan yabancı turist sayısı 2012 yılında 31,782.832 milyon kişi olarak kaydedilmiştir. Bu toplamın yaklaşık 19,5 milyonu gezi, eğlence, sportif ve kültürel amaçlı gerçekleşmiştir. TÜİK tarafından yayınlanan rapora göre Yabancı Turistlerin Türkiye'ye geliş sebepleri arasında sportif ilişkiler %2.2'lik bir paya sahiptir.

İkinci sırada ise, akraba ya da arkadaşları ziyaret amacıyla gelişler yer almaktadır. Önümüzdeki yıllarda Türkiye'deki kongre turizmi ve spor turizminin Türkiye'de gerçekleşecek uluslararası organizasyonlar doğrultusunda turizm sektöründeki payının artması ve bu sebeple Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turist sayısının da artması beklenmektedir.

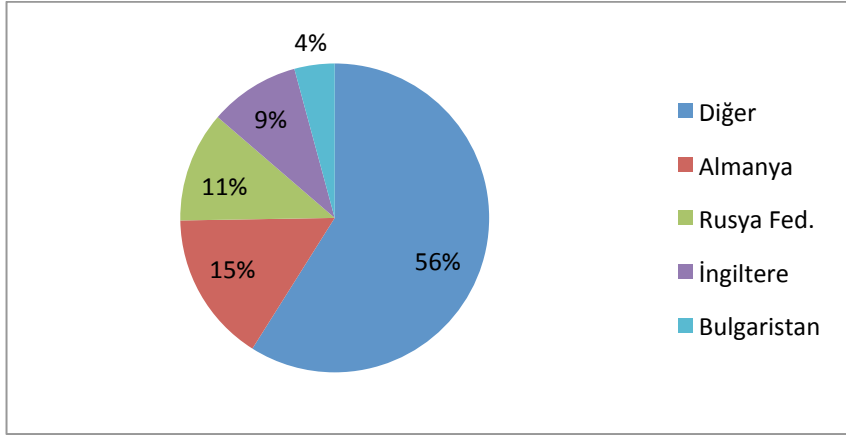
Tablo-6: Ana Geliş Amaçlarına Göre Yabancı Ziyaretçi Sayısı

Ana Geliş Amaçlarına Göre Yabancı Ziyaretçi Sayısı /2012		
AMAÇ	KİŞİ (000)	DEĞİŞİM %
Gezi, Eğlence, Sportif ve Kültürel Faaliyetler	19.574.7	9.66
Akraba, Arkadaş Ziyareti	2.665.0	-20.03
İş Amaçlı (Konferans, Seminer, Görev vb.)	1.959.4	-0.06
Alışveriş	862.9	-19.60
Eğitim Staj (1 yıldan az)	206.5	-7.60
Sağlık ve Tıbbi Nedenler (1 yıldan az)	154.5	8.45
Dini-Hac	61.1	-40.27
Diğer	933.6	-18.44

Kaynak: TUROFED, 2012

Kültür ve Turizm Bakanlığı 2010 verilerine göre, Türkiye'yi ziyaret eden yabancı ülke vatandaşları arasında Almanya %15'lik payı ile birinci sırada yer alırken, Rusya %11 ile ikinci sırada, İngiltere ise %9 ile üçüncü sırada yer almaktadır (Şekil-3).

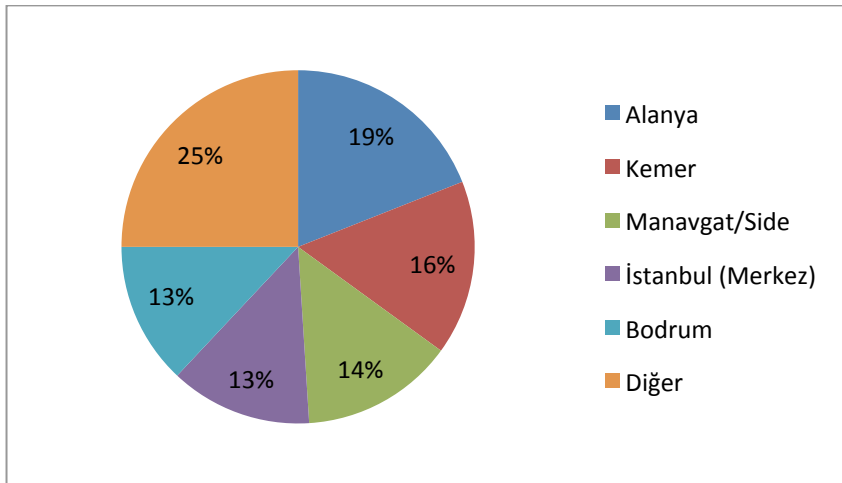
Şekil-3: Türkiye'yi Ziyaret Eden Yabancı Ülke Vatandaşları

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010

Türkiye'ye gelen yabancı turistlerin milliyetlere göre dağılımı ve tercih ettikleri ilk 5 bölge aşağıda sunulmuştur. Bu bölgeler arasında en fazla tercih edilen bölge ise, özellikle deniz turizminin önemli merkezi olan Antalya'nın Alanya ilçesidir (Şekil-4).

Şekil-4: Türkiye'ye Gelen Yabancı Turistlerin Milletlere Göre Dağılımı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010

3.2. Turizmin Ekonomideki Rolü

Dünya ekonomisinde en hızlı gelişen sektörlerden biri haline gelen turizm sektörü, özellikle Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler açısından ekonomik kalkınmanın bir aracı olarak görülmektedir. Turizm sektörü milli gelire olan katkısının yanı sıra, sağladığı döviz geliri ile dış açıkların giderilmesi ve

ödemeler bilançosunun iyileştirilmesi yönündeki özelliğiyle de ülke ekonomisi açısından önemli rol oynamaktadır. Turizm, yeni istihdam olanakları yaratma özelliği ile işsizlik oranının yüksek olduğu ülkeler açısından önemli bir sektör konumundadır.

Tablo-7: Turizm Sektöründe Doğrudan ve Dolaylı İstihdamın Toplam İstihdam İçindeki Payı

Yıllar	Turizmde Doğrudan İstihdam	Turizmde Dolaylı İstihdam (Doğrudan istihdam x 1,5)	Turizmde Toplam İstihdam	Türkiye'de Toplam İstihdam	Turizm İstihdamının (doğrudan+dolaylı) Toplam İstihdam İçindeki Payı (%)
1993	662.081	993.122	1.655.203	18.600.000	12,46
1994	711.477	1.067.216	1.778.693	20.078.000	12,04
1995	703.022	1.054.532	1.757.554	20.546.000	11,97
1996	760.916	1.141.374	1.902.290	21.015.000	12,67
1997	891.334	1.337.000	2.228.334	20.900.000	14,92
1998	975.399	1.463.099	2.438.498	21.374.000	15,97
1999	1.012.152	1.518.227	2.530.379	21.860.000	16,21
2000	1.009.211	1.513.816	2.523.026	20.934.000	16,87
2001	1.007.793	1.511.689	2.519.481	19.742.000	17,86

Kaynak: Yıldız, 2011

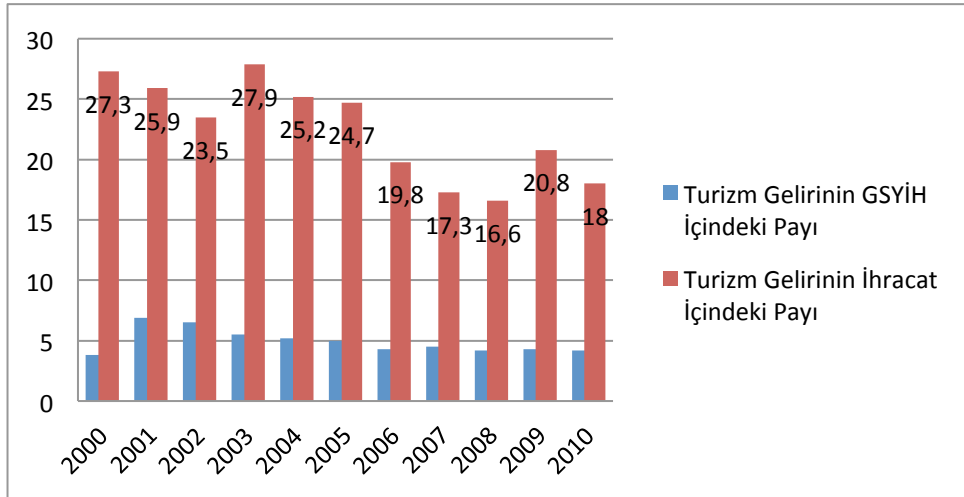
Türk ekonomisinin genel trendi hem hizmet ve hem de sanayi sektörlerinde üretimin ve talebin genişlemesi yönündedir. Bu nedenle turizm, ekonominin genel trendine uygun olarak gelişmektedir. Türkiye'nin geleneksel tarım ve sanayi ürünleri ihracatından, gerekli döviz gereksinimini bütünüyle kapatacak bir gelişme beklemek, kısa ve orta vadede gerçekleşmesi zor bir olasılıktır. İşçi dövizleri ve dış finansman girdileri ise her zaman istenen boyutlara ulaşamamaktadır. Bundan dolayı dış aktif turizmin, Türkiye için önemli döviz girdisi sağlayabileceği görülmektedir. Çünkü turizmde bir ülkenin mal ve hizmetlerini müşterinin ülkesine kadar göndermek zorunluluğu yoktur. Böylelikle, ihracı mümkün olmayan servet ve hizmetler bir döviz kaynağı haline getirilebilmektedir.

Diğer bir önemli olgu ise, Türkiye'de hızlı nüfus artışı karşısında fazla işgücünün istihdam edilememesidir. Bu durum hem çarpık sanayileşmeye hem de tarım kesiminde gizli işsizliğe yol açmaktadır. Kırsal alanlardan kentlere olan göç sosyo-ekonomik sorunlara neden olmaktadır. Büyüyen işsizlik soruna çözüm sağlamada da turizm önemli paya sahip bir sektördür.

2010 yılı gayri safi yurt içi hâsılası 731 milyar ABD Doları olan Türkiye'de turizm gelirlerinin toplam büyüklüğü yaklaşık 25 milyar ABD Dolarıdır. Turizm gelirlerinin GSYİH ve ihracat içindeki payı **Şekil-5**'de sunulmaktadır.

Şekil-5: Turizmin GSYİH ve İhracattaki Payı

Kaynak: TUOFED, 2012

2012 yılı gayri safi yurt içi hâsılası 786 milyar ABD Doları olan Türkiye’de turizm gelirlerinin toplam büyüklüğü yaklaşık 29 milyon ABD Dolarıdır. 2012 yılında turizm gelirinin GSMH içindeki payı ise %3,7’dir. Türkiye turizm geliri 2013 yılında bir önceki yıla göre %11,4 oranında arttırarak, 32 milyon dolara yükselmiştir. Turizm gelirlerinin yıllara göre dağılımı ve gelişimi **Tablo-8**’de sunulmaktadır.

Tablo-8: Turizm Gelirlerinin Yıllara Göre Dağılımı ve Gelişimi

YILLAR	GAYRİSAFI YURTİÇİ HASILA		GELİR (X)	TURİZM GELİRLERİNİN GSMH İÇİNDEKİ PAYI (%)
	MİLYON TL	MİLYON \$	MİLYON \$	
1998	70.203,1	270.946,9	7.808,9	2,9
1999	104.595,9	247.543,7	5.203,0	2,1
2000	166.658,0	265.384,4	7.636,0	2,9
2001	240.224,1	196.736,2	10.450,7	5,3
2002	350.476,1	230.494,2	12.420,5	5,4
2003	454.780,7	304.901,3	13.854,9	4,5
2004	559.033,0	390.386,8	17.076,6	4,4
2005	648.931,7	481.496,9	20.322,1	4,2
2006	758.390,8	526.429,4	18.594,0	3,5
2007	843.178,4	648.753,6	20.942,5	3,2
2008	950.534,3	742.094,4	25.415,1	3,4
2009	952.558,6	616.703,3	25.064,5	4,1
2010	1.098.799,3	731.608,4	24.931,0	3,4
2011	1.297.713,2	773.979,7	28.115,7	3,6
2012	1.416.816,8	786.292,6	29.351,4	3,7

Kaynak: TUOFED, 2012

Turizm sektörünün en olumlu ve en önemli sonuçları dış ödemeler bilançosu üzerinde ortaya çıkar. Görünmeyen ihracat olarak da isimlendirilen turizm sektörü sayesinde elde edilen dövizler ödemeler bilançosu açıklarını kapamada önemli bir rol üstlenmiştir. Turizm sektörü ülkeden ülkeye döviz akışını sağlar. **Tablo-9**'da; 1996'dan itibaren DTA, turizm geliri ve turizm gelirin DTA kapama payları 2012 yılına kadar sıralanmıştır. En son veriyi içeren 2012 yılı incelendiğinde turizm gelirleri dış ticaret açığının %43,7 ile nerdeyse yarısını karşılamaktadır.

Tablo-9: Turizm Gelirleri ve Turizm Gelirinin DTA Kapama Payları

YIL	DIŞ TİCARET AÇIĞI (DTA) \$	TURİZM GELİRİ	TURİZM GELİRİNİN DTA KAPAMA PAYI (%)
1996	20.402.178	7.970.722	39,07
1997	22.297.649	9.233.503	41,41
1998	18.947.440	8.878.840	46,86
1999	14.084.047	7.069.293	50,19
2000	26.727.914	9.990.841	37,38
2001	10.064.867	13.450.127	133,63
2002	15.494.708	15.214.514	98,19
2003	22.086.856	16.302.053	73,81
2004	34.372.613	20.262.640	58,95
2005	43.297.743	24.124.501	55,72
2006	54.041.498	23.148.669	42,83
2007	62.790.965	27.214.988	43,34
2008	69.936.378	30.979.979	44,30
2009	38.785.809	32.006.149	82,52
2010	71.661.113	33.027.943	46,09
2011	105.934.807	36.151.328	34,13
2012	84.066.659	36.776.645	43,75

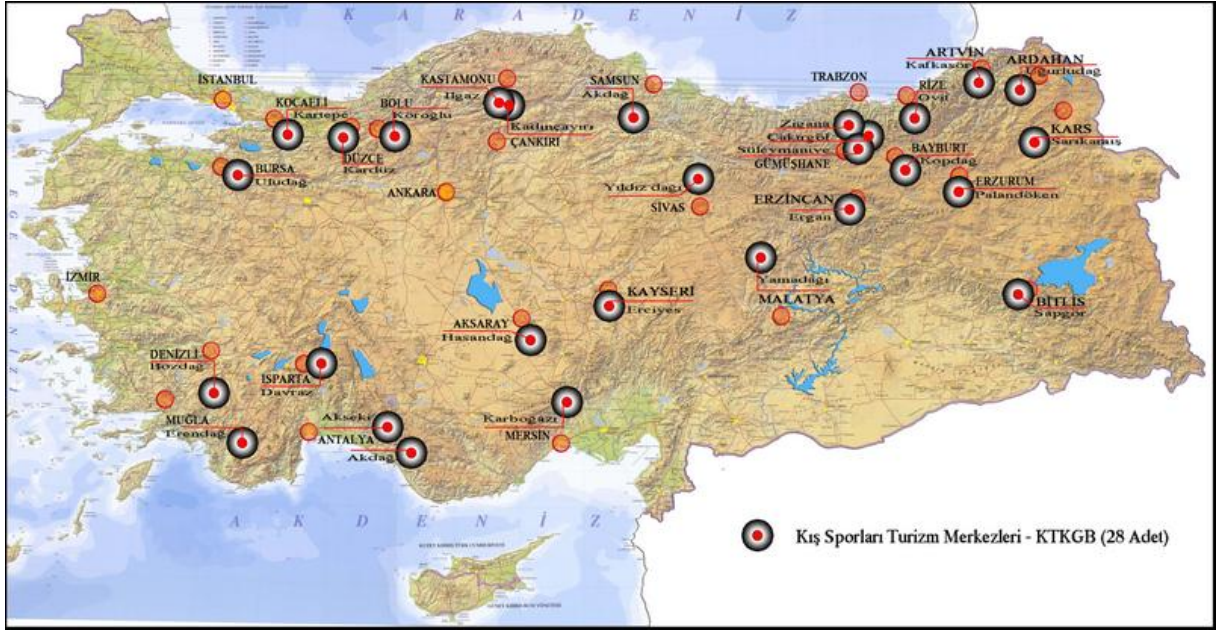
Kaynak: TURSAB, 2013

3.3. Türkiye’deki Turizm Türleri

3.3.1 Kış Turizmi

Kış turizmi, kayak sporunun merkezinde bulunduğu ve buna uygun karlı ve eğimli alanlara yapılan seyahatleri, konaklama ve diğer hizmetlerden oluşan faaliyet ve ilişkilerin bütünü olarak tanımlanabilir. Yaz - kış üzerinde kar eksik olmayan yüksek dağlarıyla ve bu dağlarda kurulan kayak tesisleriyle Türkiye önemli bir Kış turizm Merkezidir. Tatillerini genellikle yaz mevsiminde geçiren insanlar, bu alışkanlıklarını kış mevsiminde de sürdürmeye başlamışlar ve dağ-kış turizmi hareketlerinin hızlanmasına neden olmuşlardır. Türkiye’de kış turizminin önemli noktaları Bursa Uludağ, Erzincan Ergen, Erzurum Palandöken, Bolu Kartalkaya, Kars Sarıkamış ve Kayseri Erciyes kayak merkezleridir (Şekil-6).

Şekil-6: Kış Sporları Turizm Merkezleri

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizmi çeşitlendirme hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen alt yapı, çevre, tanıtım ve yatırım faaliyetleri özellikle Orta ve Doğu Anadolu’da Palandöken (Erzurum), Ergen (Erzincan), Erciyes (Kayseri), Sarıkamış (Kars) gibi kış ve dağ turizmi merkezlerinde yoğunluk kazanmaktadır. Bu merkezler kış sezonunda yerli ve yabancı turistleri ağırlamaktadır. Yabancı turistler, özellikle Rusya, Ukrayna, Azerbaycan, İran, Gürcistan ve Hollanda’dan gelmektedir.

3.3.2 Kültür ve Tarih Turizmi

Kültür Turizmi, doğal ve tarihsel kültür varlıklarını, kültürel etkinlikleri ve güncel sanat eserlerini bazı sosyo-ekonomik olguları turistik bir ürün biçiminde gezginlerin hizmetine sunan bir turizm anlayışıdır. Bu sebeple sadece tarihsel olan olguları değil, aynı zamanda güncel değerleri de içeren bir turizm türüdür.

Uluslararası seviyede önem arz eden ve korunmaya değer doğal oluşumlar, anıtlar ve sit alanları “Dünya Mirası” olarak değerlendirilmektedir. Tüm insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen değerleri ortak bir geçmiş olarak benimsemek, tanıtmak ve gelecek nesillere bu mirası aktarmak için UNESCO 1972 yılında Paris’te toplanan 16. Genel Konferansında “Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme”yi kabul etmiştir. Türkiye, bu sözleşmeyi 23 Mayıs 1982 tarihinde onaylamıştır. Günümüz itibarıyla UNESCO tarafından tanımlanmış 936 adet Dünya Mirası bulunmaktadır. Tarih ve kültür turizmi kapsamında Türkiye’de en çok ziyaret edilen müzeler ve ören yerleri ile ziyaretçi sayıları **Tablo-10** ve **Tablo-11**’de verilmiştir:

Tablo-10: Müzelerin Ziyaretçi Sayıları

Müze Adı	İl İsmi	Ziyaretçi Sayısı (2010)
Topkapı Müzesi	İstanbul	2.995.000
Ayasofya Müzesi	İstanbul	2.760.000
Mevlana Müzesi	Konya	1.670.000
Noel Baba Müzesi	Antalya	445.000
Kariye Müzesi	İstanbul	370.000
Arkeoloji Müzesi	İstanbul	370.000
Anadolu Medeniyetleri Müzesi	Ankara	345.000
Hacı Bektaş Müzesi	Nevşehir	270.000
Sualtı Arkeoloji Müzesi	Muğla	265.000
Efes Müzesi	İzmir	245.000

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011

Tablo-11: Ören Yerleri Ziyaretçi Sayıları

Ören Yeri	İl İsmi	Ziyaretçi Sayısı (2010)
Efes	İzmir	1.845.000
Hierapolis	Denizli	1.450.000
Göreme	Nevşehir	780.000
Kaymaklı	Nevşehir	430.000
Myra	Antalya	425.000
Aspendos	Antalya	400.000
Troya	Çanakkale	385.000
Alanya kalesi	Antalya	335.000
Bergama	İzmir	265.000
St.Jean	İzmir	260.000

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011

3.3.3 Deniz Turizmi

Türkiye sahip olduğu çok zengin doğal değerler ile doğa sporlarına yönelik büyük bir potansiyeli de bünyesinde barındırmaktadır. Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada şeklindedir ve kıyı turizmi ve yat turizmi açısından oldukça önemlidir.

Tablo-12: Türkiye'deki Mavi Bayraklı Plajlar

İL İSMİ	MAVİ BAYRAKLI PLAJ SAYISI	MAVİ BAYRAKLI MARİNA SAYISI
Mersin	9	0
Antalya	197	6
Muğla	89	7
Aydın	25	2
İzmir	43	2
Balıkesir	18	1
Çanakkale	6	0
Edirne	1	0
Tekirdağ	2	0
İstanbul	3	3
Kocaeli	2	0
Yalova	0	1
Düzce	1	0
Ordu	1	0

Deniz turizminin yoğun olduğu dönemler, mevsimsel özellikleri sebebiyle Nisan-Ekim aylarıdır. Ege'de İzmir, Çeşme, Ayvalık, Kuşadası, Bodrum, Datça, Bozburun, Marmaris, Göcek, Fethiye ile Akdeniz'de Kalkan, Kaş, Finike, Kemer, Antalya ve Mersin gibi yöreler, Türkiye deniz turizminde öne çıkan yerlerdendir. 2014 yılı itibariyle Türkiye'de 397 adet mavi bayraklı plaj ve 22 adet mavi bayraklı marina bulunmaktadır (**Tablo-12**).

Kaynak:www.mavibayrak.org.tr

3.3.4 EkoTurizm

Ekoturizmin günümüzde en iyi bilinen ve en çok kabul gören tanımlarından birisi Uluslararası Ekoturizm Topluluğu-TIES (The International Ecotourism Society) tarafından yapılan tanımdır. TIES ekoturizmi, “çevreyi koruyan ve yerel halkın refahını gözeten, doğal alanlara karşı duyarlı seyahat”, olarak tanımlamaktadır (TIES, 1990). Ekoturizm amaçlarını gerçekleştirirken bazı ilkeleri benimser. Bunlar (TIES, 2011: 5);

- Geri dönüşü olmayan kaynakların kullanım etkisini en aza indirmek,
- Doğa temelli olması,
- Biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkıda bulunması,
- Yerel halkın refahını desteklemesi,
- Eko turistlerin ve yerel halkın bilinçlendirilmesinin sağlanması,

- Olumsuz çevresel ve sosyo-kültürel etkilerin en alt seviyeye indirgenmesi için faaliyetlerin hem eko turistler hem de yerel halkının sorumluluğunda düzenlenmesi,
- Turizm yönetimine kırsal düzeyde katılımın önemsenmesi, iş fırsatlarının ve mülkiyetin yöre halkı lehinde gelişmesinin gözetilmesi.

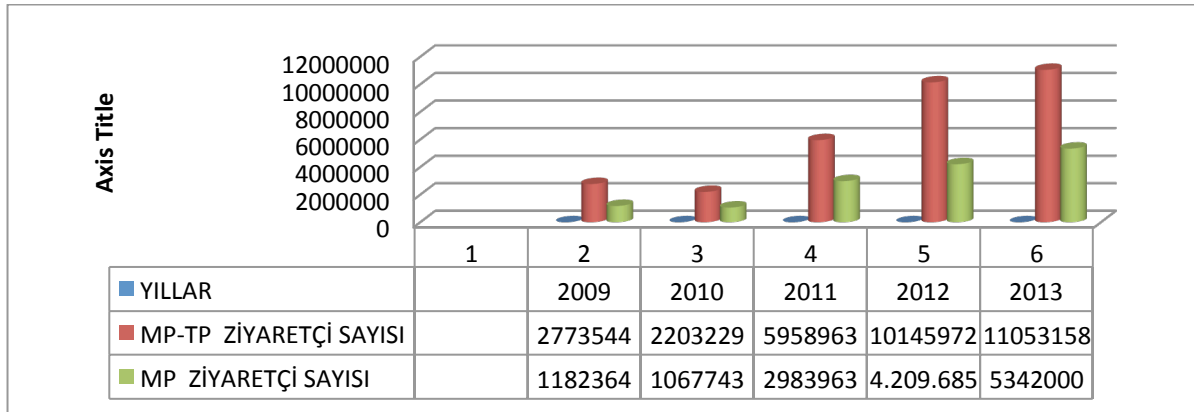
Ekoturizm kapsamında değerlendirilen pek çok etkinlik olmasına rağmen yapılan başlıca ekoturizm etkinlikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Yayla Turizmi
- Trekking
- Kuş Gözlemciliği (Ornitoloji)
- Yaban Hayatı Gözlemciliği
- Sportif Olta Balıkçılığı
- Bisiklet Turizmi
- Tarım ve Çiftlik Turizmi
- Av Turizmi
- Botanik Turizmi
- Kamp- Karavan Turizmi
- Mağara Turizmi
- Balon Turizmi
- Sualtı Dalış
- Dağ Turizmi
- Akarsu Turizmi
- Yamaç Paraşütü
- Atlı Doğa Yürüyüşü
- Macera Turizmi
- Fotoğrafçılık

Türkiye, doğal çevre özellikleri ve çeşit zenginliği yönünden potansiyeli yüksek olan bir ülkedir. Söz konusu özelliklere ülkemizin çok renkli kültürel, tarihsel, yöresel mimari, geleneksel yaşam biçimi vb. gibi sosyal doku zenginlikleri de katıldığında karşımıza küresel boyutlarda dikkat çekici bir “ekoturizm potansiyeli” çıkmaktadır.

T.C. Kalkınma Bakanlığı “Sürdürülebilir Orman Yönetimi” Özel İhtisas Komisyonu raporuna göre Türkiye’de; 40 adet Milli Park, 182 adet Tabiat Parkı, 31 adet Tabiatı Koruma Alanı, 106 adet Tabiat Anıtı, 15 adet Özel Çevre Koruma Bölgesi ve toplam alanı 1 milyon hektarı aşan 1.000’den fazla sulak alan bulunmaktadır. Ülkemizdeki milli parkların aldığı ziyaretçi sayıları **Şekil-7’**de belirtilmektedir.

Şekil-7: Milli Park Ziyaretçi Sayıları

Kaynak: Milli Parklar Genel Müdürlüğü Verileri, 2014

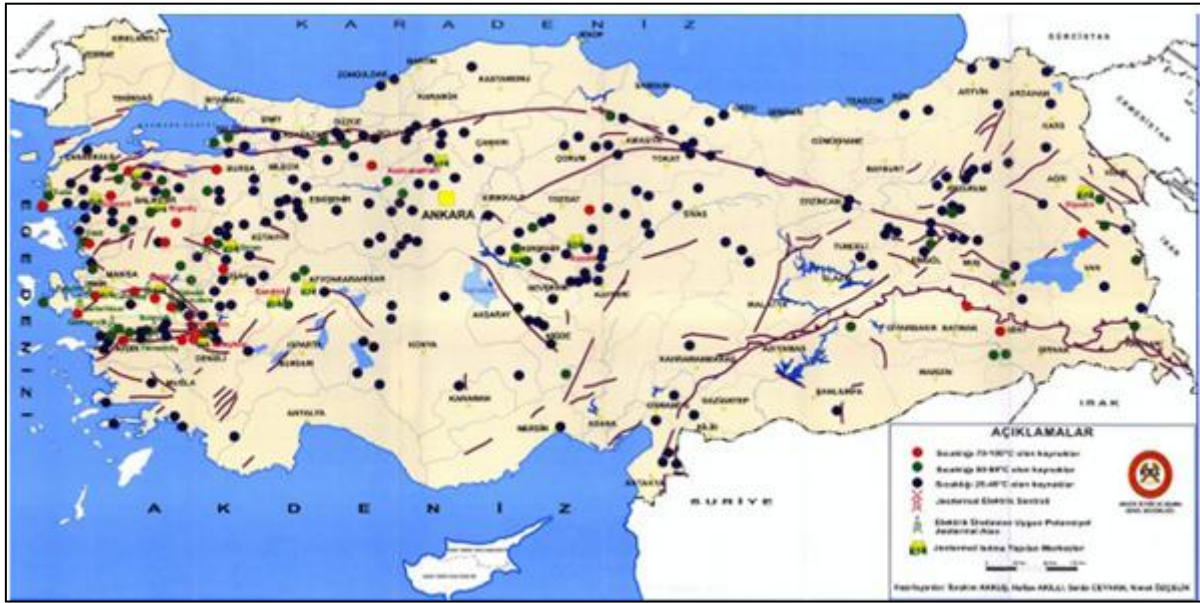
3.3.5. Termal Turizmi

Sağlık turizmi tedavi amaçlı kaplıca veya diğer sağlık merkezlerine seyahat eden kişinin fiziksel iyilik halini geliştirmek amacıyla veya estetik cerrahi operasyonlar, organ nakli, diş tedavisi fizik tedavi, rehabilitasyon vb. gereksinimi olanlarla birlikte uluslararası hasta potansiyelini kullanarak sağlık kuruluşlarının büyümesine olanak sağlayan turizm türüdür.

Türkiye jeotermal kaynaklar açısından Dünya çapında bir potansiyele sahip olup, Avrupa'da ise kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları konusunda ise üçüncü sırada bulunmaktadır. Alpin-Orojenik Kuşağı olarak adlandırılan genç bir dağ zinciri ve aynı zamanda önemli bir jeotermal kuşak üzerinde yer alan ülkemizde bulunan 1500'ün üzerindeki kaynaktan temin edilen termal sular, gerek debi ve sıcaklıkları gerekse de çeşitli fiziksel ve kimyasal özellikleri ile Avrupa'daki termal sulardan daha üstün nitelikler taşımaktadır (**Şekil-8**). Sıcaklıkları 20 - 110 °C arasında, debileri ise 2 – 500 lt / sn arasında değişebilen 1500' den fazla kaynağa sahip bulunan ülkemiz kaynak zenginliği ve potansiyeli açısından dünyada ilk yedi ülke arasında değerlendirilmektedir.

Ülkemiz, yüksek mineralizasyon içeriği sayesinde etkin tedavi edici özelliklere sahip termal su potansiyelinin, zengin kültürel, doğal değerleri ve iklimsel özellikleri ile birleşmesi sonucunda benzersiz bir sağlık turizmi ortamı sunmaktadır.

Şekil -8: Türkiye Jeotermal Kaynaklar Haritası

Kaynak: Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı

Kültür ve Turizm Bakanlığında termal amacına yönelik olarak (Sağlık Bakanlığınca kür merkezi uygun görülen) turizm yatırım belgesi almış 15 tesisin yatak sayısı 7.447, turizm işletme belgesi almış 50 tesisin yatak sayısı ise 15.796'dır. Yaklaşık olarak 6.174 yatak kapasiteli 35 tesis ise yerel idare tarafından belgelendirilmiştir.

3.3.6. Kongre Turizmi

Türkiye'nin jeopolitik önemi, Avrupa ve Asya'nın birleştiği yerde konumlanması, ülkeyi toplantı ve kongreler için son derece uygun bir mekân yapmaktadır. Birinci sınıf otel konaklama ve konferans tesisi zenginliği ve konumu gereği dünyanın belli başlı şehirlerine kolayca ulaşım, Türkiye'yi bu tarz turizm aktiviteleri için öne çıkaran etkenler arasındadır.

Bunlara ek olarak, son derece elverişli iklimsel özellikler ve alternatif diğer ülkelere göre sağlanan düşük maliyet avantajından da söz edilebilir. Türkiye'de kongre turizmi için, yurt genelinde bu tarz turizmi destekleyici yatırımlar ve gelişmeler halen devam etmektedir. Türkiye, Avrupa ülkelerine yakınlığı ve egzotikliği ile ideal bir merkezdir. İzmir, Antalya ve Ankara'ya transfer bağlantısı ve direkt uçuş imkânıyla, Türk Havayolları ve diğer uluslararası havayolu şirketlerince Türkiye'ye Avrupa genelinde iki ile üç saat içinde ulaşmak mümkündür.

3.3.7. İnanç Turizmi

Anadolu farklı dillerin uğrak yerleri farklı inançlara sahip insanların birlikte yaşadıkları topraklar olarak dünyanın en ilginç coğrafyasıdır. Tarih boyunca gerek çok Tanrılı gerekse tek Tanrılı dinlere ev sahipliği yapan Türkiye, her inançtan insanın görmesi gereken eserlere sahiptir. Çok sayıda tapınak, sinagog, kilise, cami gibi kutsal mekanlar Anadolu'da yer almaktadır.

Yerli ve yabancı turistlerin ziyaret ettiği önemli yerler arasında; Ağrı Dağı ve Nuh'un Gemisi, Antalya Aziz Nicolaus Kilisesi, Alanya Aya Yorgi Kilise-si, Kapadokya, Efes, Hatay, İstanbul Ayasofya Müzesi, İstanbul Süleymaniye Camii, Kariye Müzesi, Topkapı Sarayı, İzmir Meryem Ana Evi, Trabzon Sümela Manastırı gibi inanç merkezleri bulunmaktadır.

3.4. Kalkınma Planı Turizm Hedefleri

10. Kalkınma Planında açıklanan politika önceliklerine göre; sağlık turizmi başta olmak üzere, kongre turizmi, kış turizmi, kruvaziyer turizmi, golf turizmi ve kültür turizmine ilişkin altyapı eksiklikleri tamamlanarak pazarın çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm türlerinin gelişiminin desteklenmesi hedeflenmektedir.

Bunun yanı sıra hazırlanan planda, turizm sektöründe işgücü kalitesinin artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verileceği ve çevreye duyarlı, sorumlu turizm anlayışı kapsamında sürdürülebilir turizm uygulamalarının geliştirileceği, turizmin sosyo-kültürel ve çevresel olumsuzluklarının azaltılacağı konularına da değinilmektedir.

Kalkınma Bakanlığı tarafından 2014-2018 dönemini kapsayacak şekilde hazırlanan 10. Kalkınma Planını çerçevesinde 2018 yılında turizme yönelik beklentiler (**Tablo-13**);

- Türkiye ekonomisi 1.3 trilyon Dolar'lık yurtdışı hasılaya ulaşması
- Turizm gelirlerinin hacmi 45 milyar Dolar'a ulaşması
- Turizm giderleri 8 milyar Dolar'ı bulması
- 6 milyonu yurtdışında yaşayan ve ülkemizi ziyarete gelen vatandaş ziyaretçilerden oluşmak üzere, yabancı ziyaretçilerle birlikte, toplamda 48,3 milyon turist sayısına ulaşılması
- 2012'de % 3,7 olan turizm gelirlerinin GSYH'ye oranı, 2018'de % 3,5 dolayında gerçekleşmesi
- 2012'de % 19,2 olan turizm gelirin'in ihracata oranı da % 16,2 olarak gerçekleşmesi ve 277 milyar Dolar'lık ihracata ulaşılması

Tablo-13: Onuncu Kalkınma Planı Turizm Hedefleri ve Beklenen 2014-2018 Dönemi Yıllık Ortalama Artış

	2006	2012	2013	2018	2014-2018 Büyüme %
Ziyaretçi Sayısı (Bin Kişi)	23.149	36.778	38.500	48.30	4,6
Yabancı Ziyaretçi Sayısı (Bin Kişi)	19.820	31.782	33.500	42.000	4,6
Turizm Geliri (Milyon Dolar)	18.594	29.351	32.000	45.000	7,1
Turizm Gideri (Milyon Dolar)	3.271	4.593	4.990	8.000	9,9
Ziyaretçi Başına Ortalama Harcama (Dolar)	803	798	831	932	2,3

Kaynak: 2006 ve 2012 yılı verileri TÜİK ve Kültür ve Turizm Bakanlığına aittir (2013). 2013 ve 2018 yılı verileri Onuncu Kalkınma Planı tahminleridir (2014).

3.5. Türkiye'de Kanyon ve Asma Köprüler

Türkiye, doğal çevre özellikleri ve çeşit zenginliği yönünden turistik potansiyeli yüksek olan bir ülkedir. Bu noktada önemli bir değere sahip olan köprüler ve kanyonların doğa güzelliklerini ön plana çıkaracak şekilde turistik değere dönüştürülmesi Türkiye'nin/ bölgelerin tanıtımının yapılması için olmazsa olmaz bir olgudur. Bu yerlerin değere dönüştürülmesi sadece doğa turizmine önem veren turistleri kendisine çekmeyecek aynı zamanda Türkiye'nin kalkınma hedefleri doğrultusunda turizm kültürünün sadece deniz turizmi yaklaşımından uzaklaştırılması ve diğer turizm türlerinin geliştirilmesine olanak sağlayacaktır. Türkiye'de ulaşım amaçlı kullanılan asma köprüler dışında turistik amaçlı asma köprü bulunmamakla birlikte kanyonlarla köprülerin içi içe turizm merkezine dönüştürülmesi gibi çalışmalarda mevcut durumda bulunmamaktadır. Bunun yanı sıra Türkiye birçok önemli ve turistik köprü ve kanyon sınırlarında barındırmaktadır. Bu köprü ve kanyonların en önemlileri alt başlıklarda incelenmektedir.

3.5.1 Türkiye’de Yer Alan Köprüler

Türkiye’de 2 adet asma köprü bulunmaktadır. Bu her iki köprüde İstanbul’da yer almaktadır.

1- Boğaziçi Köprüsü

Karadeniz ile Marmara Denizi’ni birbirine bağlayan İstanbul Boğazı üzerinde yer alan iki asma köprüden biridir. Köprü’nün ayakları Avrupa Yakası’nda Ortaköy, Anadolu Yakası’nda Beylerbeyi semtlerindedir. İstanbul Boğazı üzerine

yapılan ilk köprü olmasına atfen halk arasında Birinci Köprü olarak da adlandırılmaktadır. Yapımı tamamlandığında (30 Ekim 1973) dünyanın en uzun dördüncü asma köprüsüyken, 2012 yılı itibarıyla yirmi birinci sırada bulunmaktadır. 1973 yılında tamamlanan ve hizmete açılan Boğaziçi köprüsü 1074 m açıklıkla Dünya’nın büyük açıklıklı köprüleri arasında 13. sırada bulunmaktadır. Boğaziçi Köprüsü’nün ayaklarının yüksekliği 165 m, denizden yüksekliği ise 64 m’ dir. Yapımında 23 bin ton çelik, 71 m³ beton kullanılmıştır. Zamanın rakamlarına göre 516 milyon TL’ye mal olmuştur.

2- Fatih Sultan Mehmet Köprüsü

İstanbul’da Kavacık ile Hisarüstü arasında, Asya ile Avrupa’yı birbirine bağlayan asma köprüdür. 1988 yılında tamamlanan ve hizmete açılan Fatih Sultan Mehmet köprüsü 1090 m açıklıkla dünyanın büyük açıklıklı köprüleri arasında 12. sıradadır. Fatih Sultan Mehmet Köprüsü’nün denizden yüksekliği 64 m’ dir ve Ayakların yüksekliği 107.10 m’ dir. Bu köprü’nün

inşaatı yaklaşık 130 milyon dolara mal olmuştur. 2.5 yıl gibi kısa bir sürede tamamlanarak bir rekora imza atılmıştır.

Türkiye’de Yer Alan Diğer Köprülerden Örnekler

Taşköprü, Adana

Sabancı Camii’nin görkemli manzarası önünde bulunan Taşköprü, Roma İmparatorluğu döneminde İmparator Hadrian tarafından 4. yüzyılda inşa ettirilmiştir. 319 m. uzunluğunda ve 13 m. yüksekliğinde olan

köprü, yanlardan ortaya doğru büyüyen 21 yuvarlak kemerden ibarettir. Aslen 21 gözlü olan köprü, Seyhan Nehri’nin ıslahı sırasında 7 gözünün toprak altında kalmasıyla 14 gözlü olarak hizmet veriyor. Taşköprü, Seyhan Nehri üzerinde Adana merkez ilçeleri Seyhan ile Yüreğir’i birleştirmektedir. 2006 yılına kadar motorlu araçlara da açık olan köprü, onarıldıktan sonra 2007 yılından itibaren sadece yaya ve bisiklet geçişine açılmıştır. Taşköprü dünyada halâ kullanılabilen en eski köprüdür.

Malabadi Köprüsü, Silvan

Diyarbakır Silvan yakınlarında ve Batman çayı üzerinde yer almaktadır. Artuklular döneminde 1147 yılında yaptırılmıştır. Malabadi Köprüsü dünyada taş köprüler içerisinde kemeri en geniş olandır. Kemerin her iki yanında, iç tarafta kervan ve yolcular tarafından, özellikle kışın zorlu günlerinde barınak olarak kullanılan iki oda bulunmaktadır.

Farklı uzunluklarda kırık hatlar halinde üç bölümden oluşan köprü Doğu ve Batıda hafif eğilimlerle ana yola bağlanmıştır. Orta bölümde ayakları kayalıklara oturtulmuş 38.60 metre açıklığı bulunan sivri bir kemeri olan köprünün üstünde sepet kulpu şeklinde ve 3 metre açıklıkta olan küçük bir kemer yer almaktadır. Birinci yere paralellik gösteren üçüncü bölümde sivri kemerli iki açıklık ve ayrıca yola bağlanan kısmın yakınında da bir açıklık görülür. Köprünün boyu 150 metre, eni 7 metre yüksekliği ise 19 metredir. Kemerin her iki yanında kışın soğuktan ve yazın sıcağından korunmak ve köprünün güvenliğini sağlamak için iki oda bulunmaktadır.

Mıhlı (Başdeğirmen) Köprüsü, Balıkesir

Dünyanın oksijen deposu olarak bilinen Kaz Dağları'nın eteklerindeki Mihli Çayı aynı zamanda Balıkesir ve Çanakkale illeri arasındaki doğal sınırı oluşturmaktadır.

Altınoluk-Küçükkuyu güzergâhında

Altınoluk'tan 5 kilometre

ileride yer alan çayın üzerine konumlanan tarihi Mihli (Başdeğirmen) Köprüsü, tek gözlü kocaman kemeriyle dikkat çekmektedir. Başdeğirmen köprüsü Roma Mimarisi ile yapılmış olup eski zamanlarda Truva'ya giden tek ulaşım yoludur. Bugün ise yöredeki zeytinliklere ve trekking yapanlara yol vermektedir. Bu mevkide ayrıca küçük göletler ve şelaleler bulunmaktadır.

Uzunköprü, Edirne

Edirne'de, Ergene Nehri üzerinde, Anadolu ile Balkanları birbirine bağlayan tek köprü ve dünyanın en uzun taş köprüsü olma özelliğini taşıyan tarihi köprüdür. Eski adı Ergene Köprüsü (Cisr-i Ergene)'dür. Uzunköprü, 1426 - 1443 yılında Osmanlı Padişahı II. Murat tarafından, dönemin başmimarı Müslihiddin'e yaptırılmıştır. 1.392 metre uzunluğunda, 6.80 metre genişliğindeki köprünün 174 kemeri vardır. Kemerlerinin bazıları sivri, bazıları yuvarlaktır. Köprünün yüksekliği ve genişliği yer yer değişmektedir.

Meriç (Mecidiye) Köprüsü, Edirne

Edime-Karaağaç yolunda, Meriç Nehri'nin üzerinde yapılmıştır.

1842'de Abdülmecit zamanında yapımına başlanmış 1847 de bitirilmiştir. 263 metre uzunluğunda, 7 m. genişliğinde, 13 ayak üzerinde 12 sivri kemerli bir taş köprü olup yanlara doğru eğimlidir. Ayaklar arasında ayrıca boşaltma gözleri de bulunmaktadır.

Ortasındaki yazıtlı köşkü, mermerdendir. Daha önce kubbesinde güneş motifi bulunduğu bilinir.

Eğriköprü, Sivas

Sivas'ın güneydoğusunda, eski Malatya yolu üzerinde ve şehir merkezine 3 km uzaklıkta Kızılırmak üzerine inşa edilmiştir. Yazılı kaynaklarda Selçuklu dönemine ait olduğu belirtilmiştir. On sekiz gözlü olup gözleri teşkil eden kemerler sivridir. Uzunluğu 179.60 m, eni 4.55 m' olan köprü halen araç trafiğine kapalı ve yaya trafiğine açıktır.

Akköprü, Köyceğiz

Geçmişte Ege ile Akdeniz'i bağlayan tek köprü olan Akköprü, MS 3. yüzyılda Romalılar tarafından yapılmıştır. 30 metre yüksekliğinde ve 50 metre uzunluğundaki köprü, 2 kemerli ve 3 ayak üzerinde yapıdır. Dalaman nehrinin iki tarafı arasındaki ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkileri de şekillendiren Akköprü, Köyceğiz'e 33 kilometre uzaklıktadır. Akköprü tarihinin yanı sıra, turizm açısından

da önemli bir merkez. Dünyanın dört bir yanından gelen Rafting severler tarihi Akköprü ve üzerindeki Dalaman çayında buluşmaktadırlar.

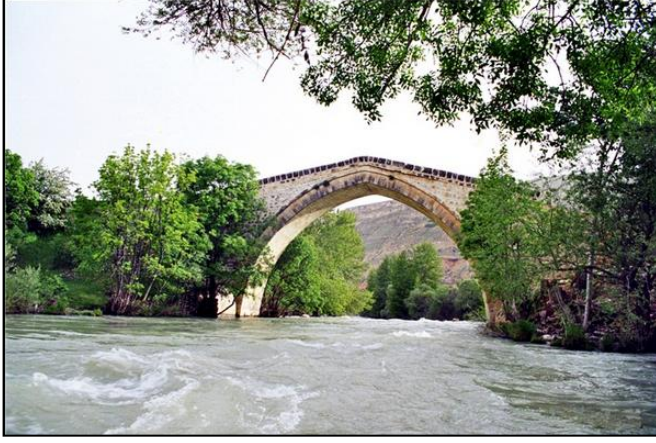
Hatun Köprüsü, Malazgirt

yegane Selçuklu eserlerinden biridir.

Malazgirt'in girişindedir. Bir Selçuklu yapısıdır. İlhanlıların 1200 – 1370 yılları arasında Anadolu Selçuklu topraklarını işgal etmek istemeleri sonucu, Hatun adında bir sultan karısı tarafından yaptırılmıştır. Malazgirt Bulanık karayolu üzerinde olup, yumuşak Ahlat taşı ile horasan Harcı kullanılmıştır 10 m uzunluğunda, 5 m genişliğindedir. Günümüze kadar gelebilmiş

Tahar (Yusuf Ziya Paşa) Köprüsü, Tunceli

köprüsünün her iki tarafında 70 cm. yüksekliğinde korkuluklar yer alır. Köprüsünün dört işaret taşından birine kavak ağacı motifi işlenmiştir.

İlçeye 3 km. uzaklıkta, Tahar Çayı üzerindeki taş köprü tek sivri kemerden oluşmaktadır. Köprüsünün yazıtından 1807 yılında Yusuf Ziya Paşa tarafından yaptırıldığı anlaşılmaktadır. Köprüsünün 1856 tarihinde Diyarbakır Valisi Akif Paşa tarafından onarılmış olduğu kaynaklarda geçmektedir. 55 metre uzunluğa, 9 metre yüksekliğe ve 4.3 metre genişliğe sahip

Cılandıras Köprüsü, Banaz

eni 1,75 metredir. Taşların yüzleri kalemle işlenmiş ve kemerlerin iri taşları zıvanalı olarak birbirine iyice kenetlendirilmiştir. Kemerini kasnak biçimindedir.

Uşak ilinin Karahallı ilçesinde yer alan Frigyalılar döneminden kalma tarihi köprü. Köprü Banaz Çayı üzerine yaklaşık 2500 yıl önce yapılmıştır. Köprüsünün iki ucu, dağ kayalarının yarı beli üzerine oturmuştur. Uzunluğu 24 metre, derinliği 17 metre,

3.5.2 Türkiye’de Yer Alan Kanyonlar

Kanyonlar, kalker kayalar içinde, akarsuyun derine aşındırmasıyla oluşur. Kanyon yapılarının iki yanlarındaki duvarlar, erozyon ve aşınmaya dayanıklı sert kayalardan oluşur. Bunlar granit ya da kumtaşı gibi oluşumlardır. Bu doğal oluşumun Dünya’da en bilinen ve en büyük örneği Amerika’da bulunan Antilop Kanyonu ile Arizona’da bulunan Büyük Kanyon’dur. Kanyon, karstik kalkerli arazilerde oluşan çok derin vadilerdir. Türkiye’de kanyon vadilere “Kapız” adı da verilir.

Türkiye’nin Diğer Kanyonları

Valla Kanyonu, Kastamonu

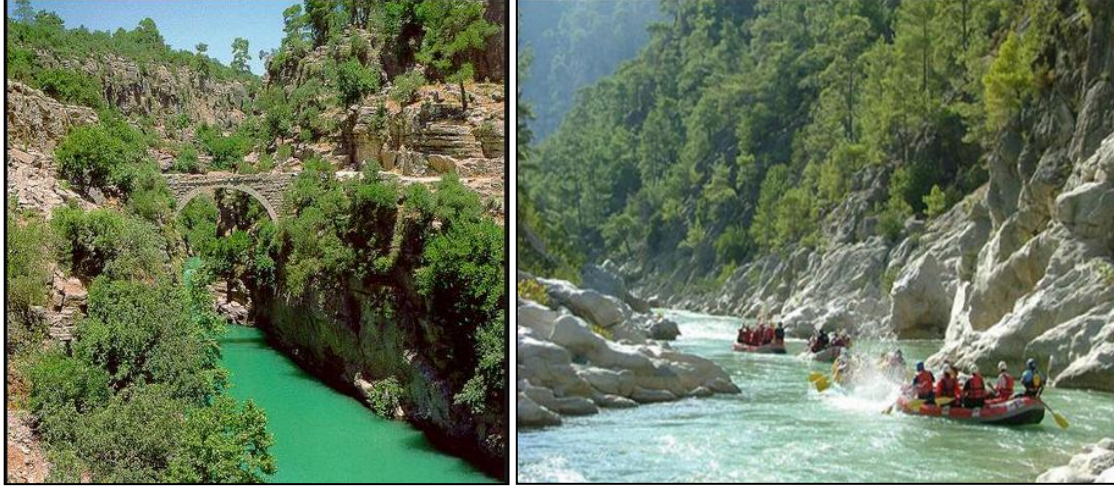

Kastamonu sınırlarındaki Küre Dağları’nın batı kesimleri endemik bitki örtüsü, yaban hayatı, mağaraları, şelalelerinin yanı sıra kanyonları ile de dikkat çekmektedir. Burası Avrupa’da acil olarak korunması gereken doğal alanlar arasında ve 2000 yılından beri milli park statüsündedir.

Pınarbaşı İlçesi Muratbaşı Köyü sınırları içinde; Devrekani Çayı ile Kanlıçay’ın Valla Kanyonu, Kastamonu birleştiği bölgeden başlayıp, Cide İlçesi istikametinde 12 kilometre uzunluğunda devam etmektedir. Valla Kanyonu 12 kilometre ile dünyanın büyük kanyonları arasında. Kanyonun özelliği sadece uzunluğu değil, kanyon boyunca uzanan ve geçit vermeyen yüksek kaya duvarları da dikkat çekici. Çoğu yerde 1000 metreye yakın seyreden kaya duvarları bir noktada 1200 metrenin üzerine çıkmaktadır.

Devrekani Çayı ve Kanlıçay’n kesiştiği noktadan rahatlıkla seyredilebilen kanyon suyun kayaları aşındırmasından oluşmuştur. Milli Park içinde olan kanyon turizme açıktır. Ankara’dan 270 kilometre, İstanbul’ dan ise 450 kilometre uzaklıktadır. İçerisinde tesis bulunmamaktadır. Doğal özellikleri ve şelaleleri doyumsuz güzelliكتedir. Sarp kayalıklarında kartal, akbaba, atmaca, doğan gibi tüm yabani hayvanları barındırmaktadır.

Köprülü Kanyon, Antalya

Antalya kent merkezinden 85 kilometre uzaklıktadır. Manavgat'ın 63 kilometre kuzeydoğusundaki Taşağıl Beldesi Selge Antik Kentinin hemen yanında yer almaktadır. Köprülü Kanyonun başlangıcı Isparta'nın güney doğusunda bulunan Kasımlar beldesidir. Nehrin asıl kaynağını Isparta'nın ilçesi olan Aksudan gelen ırmak ve yine Isparta'ya bağlı Karacahisar köyünden çıkan su oluşturmaktadır. Kanyon Kasımlardan Antalya'nın Değirmenözü köyüne kadar yaklaşık 25 km boyunca dar vadilerden oluşmaktadır. Bu kısımda özellikle suyun yükseldiği zamanlarda yürüyerek geçiş zordur. Ama yaz aylarında yürüyerek geçiş yapılabilmektedir. Değirmenözü köyünden sonra nehir tamamen açık alanda akar. Daha sonra nehir tekrar dar vadilere girer . Bu ikinci kısım Köprülü Kanyon Antik Köprüsüne kadar devam etmektedir. Yine bu bölümde dik vadiler zor geçişler ve doğal güzellikler vardır. Akarsu çevresinde 1973 yılında, 36.614 ha büyüklüğünde Köprülü Kanyon Millî Parkı oluşturulmuştur.

Zakkum, yabani gül, ılgın, böğürtlen gibi bitkiler yetişmektedir. Ayrıca tilki, kurt, yaban keçisi, kunduz, keklik, turaç, yabani güvercin, çulluk, üveyik, porsuk, kartal ve doğan da görülebilmektedir. Köprülü Kanyon, önemli rafting ve trekking merkezlerinden birisidir. Köprülü kanyonda yapılabilecek aktiviteler arasında rafting-kano, trekking-doğa yürüyüşü, jeep safari, bisiklet turu ve kamping gibi farklı seçenekler bulunmaktadır.

Karacehennem Boğazı, Kastamonu

Kastamonu'nun Küre İlçesi'ne bağlı Belören Köyü'nde bulunan 500 metre yüksekliğindeki Karacehennem Vadisi iki parçadan oluşmaktadır. Birincisi 2 kilometre

uzunluğunda Ersizler dere Kanyonu, ikincisi ise 3 kilometre uzunluğundaki Kara cehennem Boğazı'dır. Küre İlçesi'nden 8 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır. Binlerce yıllık tarihe sahip Karacehennem Boğazı suyun kayaları aşındırmasıyla oluşmuştur. Turizme açık olmasına rağmen içinde tesis bulunmamaktadır. Yeşil, tepelik ve dağlarla kaplı bir doğa harikasıdır. Bölgede yaban domuzu, ayı ve tavşan gibi yabani hayvanlar barınmaktadır. Teçhizatı ve tecrübesi olan herkesin doğa sporlarını gerçekleştirmesine elverişli bir yerdir.

Eşen Çayı Kanyonu, Antalya

Antalya Akdağlar'ın kuzeyinde, Kızılcadağ'dan doğan Eşen Çayı, kollarıyla ile Saklıkent Kanyonu ile Eşen deltasını oluşturarak Akdeniz'e dökülmektedir. 125 kilometre uzunluğundaki çayın 80 kilometresi Muğla sınırları içinde bulunmaktadır. Eşen Çayı yaz aylarında

özellikle kano turuna katılmak isteyenlerin akınına uğramaktadır. Yapılan turlar, 15 kilometrelik bir mesafe kano ile geçilerek Patara kumsalında son bulmaktadır. Güzergahın bir bölümünde çamur banyosu molası verilmektedir. Nehrin etrafında yer alan okaliptüs ağaçları da kanyona ayrı bir hava katmaktadır.

Çoruh Vadisi, Artvin

Türkiye'nin Kuzey Doğusunda bulunan Çoruh Vadisi, muhteşem güzelliğiyle doğaseverlerin hayranlığını kazanan inanılmaz bir görüntüye sahip olan kanyondur. Gürcistan'ın Batum kentinde

denize dökülen Çoruh Nehri, Artvin'in Yusufeli ve Erzurum'un İspir ilçelerine kadar uzanan yaklaşık 460 kilometrelik bir alanı kapsamaktadır. Çoruh Nehri Vadisi, tümüyle turizme açıktır ve Artvin - Yusufeli ve Yusufeli - Erzurum arası çalışan otobüs ve minibüslerle Çoruh Vadisinin her yerine ulaşmak mümkündür. Vadi, nehir boyunca uzanan ve zaman zaman kanyon halini alan sarp kayalar, taş ve asma köprülerle süslü bir doğa harikasıdır.

Gürcüler'in, Tao- Klarjet'ler'in ortaçağ zamanının tamamında burada yaşadıkları söylene gelmektedir. MS 9-11 yüzyılları arasında birçok tarihi yapı olan manastırları inşa etmişlerdir. İnşa edilen Gürcü Kiliselerinin isimleri şöyledir; Öşk Vanık (Çamlıyamaç), İşhan, Barhal, Haho (Bağba Şı), Dörtkilise. Diğer önemli tarihi yerler ise şöyledir; Tbeti Katedrali, Bana Katedrali, Dolishan Manastırı, Vardzia Manastırı, Kutaisi Bagrat Katedrali, Gelati Meryemana Manastırıdır.

Yöreye özgü ahşap evler vadiye değişik bir güzellik katmaktadır. Ayrıca, Yusufeli'nde Çoruh Nehrinin kolu olan Barhal Çayı, rafting için Türkiye'nin en önemli birkaç parkurundan biri olarak gösterilmektedir. Çoruh Vadisinde yapılabilecek diğer aktiviteler arasında kuş gözlem, yürüyüş, kar yürüyüşü, bisiklet turu bulunmaktadır.

Saklıkent Kanyonu, Fethiye

Saklıkent Kanyonu, Antalya-Muğla sınırını çizen Eşen Çayının kolu olan Karaçay'ın oluşturduğu kanyondur. Suyun kolayca aşındırabileceği Kalkerli arazide fay çatlaklarının da yardımıyla sarp ve derin bir kanyon oluşmuştur. Uzunluğu 18 km , yüksekliği 200 m'dir. En dar yeri 2 metreye kadar düşer. Eşen Çayının bir kolu olan Karaçayın debisi Kanyon çıkışında 14-17 m³/sn'dir. 18 km uzunluğunda olan kanyonun ilk kilometreleri

herkes tarafından, 7 km ise orta zorlukta olup gezilebilir. Ama 18 km'nin tümünü geçmek için profesyonel ekipmanlar gerekmektedir.

Kanyonun tabanı şiddetli akan suyla dolu olduğundan, su içinden geçmek imkansızdır. Giriş kanyonun dik yamaçlarına demir çubuklarla tutturulan 200 metrelik tahta bir köprüyle yapılabilmektedir. Köprüden sonrasında oldukça soğuk olan güçlü Karstik kaynaklar bulunur. Yaz mevsiminde Fethiyelilerin piknik yeri olarak kullandığı alana yılda 180-210 bin turist gelir.

Kanyonun çevresinde 06.06.1996 tarihli Resmi Gazeteyle Saklıkent Milli Parkı ilan edilerek korumaya alınmıştır. Alanda görülen bitki topluluklarını yüksekliğe göre Maki, Kızılcım, Karaçam ve Sedir toplulukları oluşturmaktadır.

Güver Kanyonu, Antalya

Güver kanyonu (Güver uçurumu), Antalya ilinde, Döşemealtı ilçesi sınırlarında yer alan Karstik kayalar üzerinde oluşmuş kanyon vadidir. Kanyonun uzunluğu 2 km, genişliği 20-30 m, yüksekliği 115 metredir. Alanda Traverten kayaları yaygındır. Travertenler Toroslardan gelen suların etkisiyle derince aşınmış, tahminen 1

milyon yılda kanyon oluşmuştur. Kanyon Şekil 51. Güver Kanyonu 280-300 m yüksekliğindeki Döşemealtı Platosu üzerinde yer alır. Kanyonun içinden Güver çayı, Karaman Çayı ve Gürkavak çayı geçer. Alanda 2007 yılında kurulan Güver Kanyonu Tabiat Parkı'nın büyüklüğü 4044 ha'dır. Sahada kurulan Güver Kanyonu Tabiat Parkı ile Düzlerçamı Yaban Hayatı Geliştirme Sahası Alageyiklerin dünyada doğal olarak yaşadığı tek alandır.

Antalya'ya uzaklığı 20 km olan alanda konaklama tesisi bulunmamaktadır. Kanyonda seyir terasları yer alırken, son kısmında panoramik Antalya görüntüsü vermektedir. Kızılcım, Ardıç, Pırnal Meşesi, Keçiboynuzu, Sakız ağacı, Funda gibi maki türleri görülmektedir. Hayvan topluluğu olarak; Ala geyik, Karaca, Dağ keçisi, Yaban Domuzu, Tilki, Porsuk, Tavşan, Üveyik, Kartal ve Doğan görülmektedir.

Ihlara Vadisi, Aksaray

Aksaray İli, Güzeyurt İlçesi, Ihlara Kasabası'nda ve Hasan Dağı'nın Kuzeydoğusundadır. İlk Hristiyanların vadi yamaçlarında oluşan tüfleri oyarak, kilise ve manastır yaptıkları mekanlar, Melendiz Nehrinin sularıyla bütünleşerek doğa harikası oluşturmaktadır. Bu doğal güzellikleri Vadiye gelen ziyaretçilerin iniş ve çıkışlarını sağlayan toplam 382 basamaktan oluşan merdiven

bulunmaktadır.

Eski adı "PERİSTREMMA" olan 14 km. uzunluğundaki Ihlara Vadisi'ni, Melendiz Çayı (Potamus, Kapadukus-

Kappadokya Irmağı), baştan başa kat etmektedir. Vadi Ihlara Kasabasından başlayarak, yer yer kanyonu 100–120m derinlikte yarararak, Selime Kasabasında son bulmaktadır. Vadi boyunca kayalara oyulmuş sayısız barınaklar, mezarlar ve kiliseler var.

Bazı barınaklar ve kiliseler ise yeraltı şehirlerinde olduğu gibi birbirlerine tünellerle bağlanıyor. Vadi içerisinde bulunan 105 kiliseden bazıları ziyaretçilere açıktır. Ihlara Vadi'si Kapadokya bölgesinin en popüler yürüyüş yerlerinden birisidir. Müthiş doğası, vadi içine oyulmuş kiliseleri, Melendiz Çayı'nın büyüleyici görüntüsü ile Ihlara inanılmaz güzellikte bir atmosfere sahiptir.

Lamas Kanyonu, Mersin

Lamas Kanyonu Mersin'in Erdemli İlçesinde bulunmaktadır. İki tarafı dik duvarlı bir kanyondur. Kanyonun sol duvarında, bir zamanlar Korykos şehrine su taşıyan oyma kanalları görülebilmektedir. Patika bir yol kanyon boyunca uzanmaktadır. Toroslar'dan doğan Limonlu Deresinin kıvrımlar yaparak denize kavuşurken oluşturduğu 114 kilometrelik Lamas Kanyonu, zaman zaman 200 metre yüksekliğe ulaşan iki taraflı dik duvarlara sahiptir. Patika bir yol kanyon boyunca uzanırken, ziyaretçiler çayda yüzme imkanı bulmaktadırlar. Tarihi mekanlar ve meyve bahçeleri trekking yapanlar ve kampçılar için vazgeçilmez yerlerin başında gelmektedir.

Göksu Kanyonu

Orta Toroslar'dan doğan Göksu Nehri, rafting ve kano sporu tutkunlarının uğrak yerlerinden birisidir. Ermenek Çayı ve Pirinçsuyu'ndan oluşan iki kol, Mut İlçesi'nin Suçatı Köyü'nde birleşip, Göksu adını almaktadır. Nehir 260 kilometre

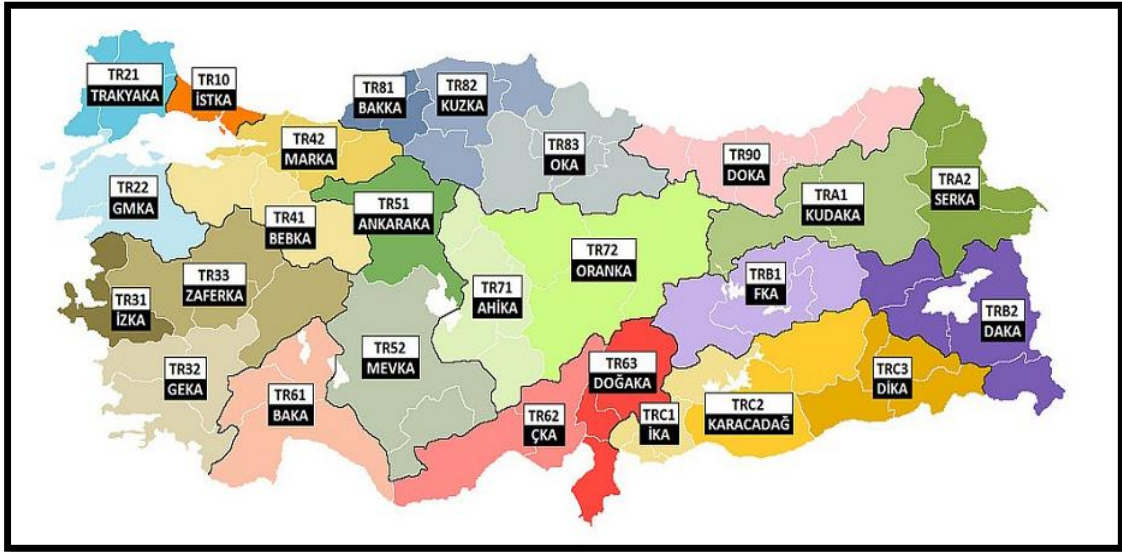
uzunluğundadır. Akarsu sporları için elverişli, geniş bir yatağa sahiptir. Nehir, Mut'u geçtikten sonra derin ve sert yamaçları olan bir kanyona girerken, nehirle kanyon duvarlarının yüksekliği zaman zaman 100 metreyi bulmaktadır. Genellikle yavaş akışlı bir nehir olması nedeniyle raftinge yeni başlayanların deneyim kazanmaları için son derece uygundur. Bunun yanı sıra nehirde kano sporları da yapmaktadır.

4. KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ'NDE TURİZM SEKTÖR ANALİZİ

Geniş olarak ele alındığında Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi, Erzurum, Erzincan, Bayburt, Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan illerini kapsamaktadır. Bununla birlikte 22 Eylül 2002 tarihinde, AB'ye uyum politikaları çerçevesinde yeni bir bölge sınıflandırılması oluşturulmasıyla (NUTS) Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi, Erzurum, Erzincan ve Bayburt, illerini kapsayan TRA1 Alt Bölgesi; Ağrı, Kars, Iğdır ve Ardahan illerini kapsayan TRA2 Alt Bölgesi olmak üzere iki alt bölgeye ayrılmıştır. Bu ayırmadan hareketle çalışmada Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ile dar kapsamlı TRA1 alt bölgesi kastedilmektedir (Şekil-9).

Türkiye'nin kuzeydoğusunda yer alan TRA1 Düzey 2 Bölgesi Erzurum, Erzincan ve Bayburt illerinden müteşekkil olup toplam 40.842 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye toplamının %5,2'sini oluşturmaktadır.

Şekil-9: Kalkınma Ajansları Haritası

Kalkınma Bakanlığı, 2009

Bölge, tarihi geçmişi, özgün iklimi, coğrafi yapısı ve su kaynaklarıyla farklı turizm tipleri için önemli değer ve varlık potansiyeline sahiptir. Kuzeyden TR90 (Artvin, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize, Trabzon), güneyden TRB1 (Bingöl, Elazığ, Malatya, Tunceli), doğudan TRA2 (Ağrı, Ardahan, Iğdır, Kars), batıdan TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat) ve güneydoğudan TRB2 (Bitlis, Hakkâri, Muş ve Van) Düzey 2 Bölgeleri ile çevrelenen TRA1 bölgesi Türkiye'nin Ortadoğu ve Kafkasya bölgelerine önemli geçiş noktalarından birini oluşturmaktadır. Bölgenin bu önemli özelliği doğal ve kültürel varlıkları ile birleştiğinde turizm açısından da önemli bir potansiyel doğurmaktadır.

4.1. Mevcut Turizm Performansı

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi sahip olduğu doğal güzellikler, alternatif turizm olanakları ve tarihi değerleri bakımından Türkiye’de yerli ve yabancı turistler için önemli destinasyonlardan biridir. Bu durumu TÜİK ile Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri de doğrulamaktadır. Bayburt, Erzincan ve Erzurum’u içeren Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nin mevcut turizm performansının daha iyi değerlendirilmesi için Kars, Ağrı, Van, Sivas, Giresun, Trabzon, Rize ve Artvin gibi çevre iller de değerlendirmeye katılmıştır. Analize dâhil edilen iller belirlenirken, Erzincan’a yakın olup turizm performans ve potansiyeli bakımından Erzincan’ı da içine alabilecek destinasyonların kapsayabildiği iller dikkate alınmıştır.

Belirlenen illerin yerli ve yabancı turist sayıları Kültür ve Turizm Bakanlığı 2013 yılı verilerine göre hazırlanmıştır. Bu kapsamda “İşletme Belgeli Konaklama Tesislerine Giriş ve Geceleme Sayıları” ve “Belediye Belgeli Tesislerde Konaklama İstatistikleri” kullanılmıştır.

Tablo-14’deki verilerin incelenmesiyle aşağıdakiler ifade edilebilir:

- 11 ili kapsayan bölgeye gelen toplam turistlerin %25,3’ünü (628.726 yerli ve yabancı turist) Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’ne gelen turistler oluşturmaktadır.
- Kuzeydoğu Anadolu’da en fazla sayıda turist çeken il Erzurum olup, Türkiye’ye gelen toplam turist sayısı içindeki payı %0,99’dur.
- Bayburt, Türkiye’deki toplam turist sayısı içinde sahip olduğu %0,05’lik pay ile çevre iller içinde en düşük orana sahiptir. Ardından %0,09 ile Ağrı ili gelmektedir.
- Erzincan ise, Türkiye’ye gelen toplam turistlerin %0,26’sını çekmektedir.
- “İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi”nde yer verilen 2009 yılı verileri ile kıyaslandığında her üç ilde de turist sayısında artış kaydedilmekle birlikte, Erzurum’un Türkiye’ye gelen toplam turist sayısı içindeki payı %0,99’dan %0,75’e düşerken, Erzincan’ın payı %0,23’ten 0,25’e, Bayburt’un ise %0,01’den 0,05’e yükselmiştir.
- Erzurum’da yaşanan bu düşüş Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’nin de payının %1,24’ten %1,06’ya gerilemesine neden olmuştur.
- 11 ilin tamamına gelen turist sayısı, Türkiye’ye gelen turistlerin ancak %4,18’ine tekabül etmekte ve %4,88 olan 2009 yılı payına göre düşüşü yansıtmaktadır.
- Bununla birlikte yerli-yabancı turist bileşiminde yabancı turistler lehine yaşanan olumlu artış (%6,13’ten %7,83’e), Bölgenin yavaş da olsa yabancı turistlerin ilgisini çekmeye başladığı, bu süreçte ise yıllık 47.678 yabancı turist ile Erzurum’un başı çektiği ifade edilebilir. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi’ne gelen yerli turist sayısının Türkiye’ye gelen

yerli turist sayısı içindeki payı %2,03'ten %1,77'ye düşerken, yabancı turist sayısının payını koruması (%0,18) bu veriyi doğrulamaktadır.

- 2009 yılında sadece 7 turist ağırlayan Bayburt, 2013'te yabancı turistlerin ilgisini çekememiştir.
- Çevre iller değerlendirildiğinde, sadece Trabzon'a (%0,31) Erzurum'dan daha fazla (%0,18) yabancı turist geldiği görülmektedir. Trabzon'un çekiciliğinde manastırlar ve Ayasofya Müzesi önemli rol oynarken; Rusya ve Gürcistan Başkonsoloslukları, liman ve komşu ülkelerle ticaret de ziyaretçi sayısının artmasına katkı sağlamaktadır.
- Bölge illerinden Artvin'in 2009'da %0,57 olan Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı içindeki payının %0,15'e gerilemesi ciddi bir düşüşü ortaya koymaktadır. Bu anlamda yabancı turist ağırlamasında sınır ili olmasının etkisinin düştüğü, turist çekmek için alternatif turizm faaliyetlerinin canlandırılması gerektiği söylenebilir.
- Bölgede, dikkat çeken diğer bir il de Sivas'tır. Bu ilde yerli turizme yönelik kaplıca ve kültür turizmi ön plandadır. 2013 itibariyle 357.112 yerli turistin ziyaret ettiği Sivas, 2009'da %0,62 olan Türkiye yerli turist sayısı içindeki payını %1,09'a yükselterek bu sürede önemli bir başarıya imza atmıştır.
- 2009-2013 döneminde Türkiye genelinde turist sayısında %31,18'lik bir artış meydana gelmekle birlikte Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde %12,87; Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ve çevre illerin oluşturduğu bölgedeki turist sayısında ise %13,06 artış yaşanmıştır (**Tablo-15**). Türkiye genelindeki artış daha çok İstanbul ve Ege, Akdeniz gibi geleneksel turizm bölgelerinden kaynaklanmış, Doğu Bölgeleri hedeflenen performansı ortaya koyamamıştır.
- İller teker teker değerlendirildiğinde ise Erzurum'un 2009 yılına göre yabancı turist sayısında %48'lik bir artış meydana gelirken, yerli turist sayısında %3,5'lik bir düşüş kaydedilmiştir.
- 2009 yılında Erzincan'ı 1.937 yabancı turist ziyaret ederken (Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı içindeki payı ancak %0,01), yerli turist sayısında %47'lik bir artış meydana gelmiştir.
- Bu veriler arasında göze çarpan üç il, turist sayısındaki düşüşleri ile Van (%38,9) ve Artvin(%23,64) ile turist sayısında %118 artış kaydeden Sivas'tır.

Tablo-14: 2013 Yılı İtibariyle Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ve Çevre İllerdeki Turist Sayıları

	Yabancı Turist			Yerli Turist			Toplam	
	Yabancı turist sayısı	İle gelen turist sayısı içindeki payı (%)	Türkiye'ye gelen yabancı turist sayısı içindeki payı (%)	Yerli turist sayısı	İle gelen turist sayısı içindeki payı (%)	Türkiye yerli turist sayısı içindeki payı (%)	Toplam turist sayısı	Türkiye'ye gelen toplam turist sayısı içindeki payı (%)
Erzurum	47.678	10,67	0,18	398.992	89,33	1,22	446.670	0,75
Erzincan	1.579	1,03	0,01	151.297	98,97	0,46	152.876	0,26
Bayburt	0	0	0	29.180	100	0,09	29.180	0,05
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi	49.257	7,83	0,18	579.469	92,17	1,77	628.726	1,06
Kars	9.839	7,46	0,04	122.070	92,54	0,37	131.909	0,22
Ağrı	4.704	8,98	0,02	47.666	91,02	0,15	52.370	0,09
Van	22.550	13,21	0,08	148.125	86,79	0,45	170.675	0,29
Sivas	1.223	0,34	0,08	357.112	99,66	1,09	358.335	0,60
Giresun	3.513	2,09	0,01	164.890	97,91	0,50	168.403	0,28
Trabzon	84.077	13,76	0,31	526.790	86,24	1,61	610.867	1,03
Rize	28.021	24,46	0,1	86.537	75,54	0,26	114.558	0,19
Artvin	41.357	16,65	0,15	207.071	83,35	0,63	248.428	0,42
Bölge ve çevre iller toplamı	244.541	9,84	0,91	2.239.730	90,16	6,85	2.484.271	4,18
Türkiye Toplamı	26.812.202	45,06	100,00	32.689.293	54,94	100,00	59.501.495	100,00

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013

Tablo-15: Yıllar itibariyle Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ve Çevre İllere Gelen Turist Sayısı

	Yabancı Turist		Yerli Turist		Toplam		Değişim
	2009	2013	2009	2013	2009	2013	2009-2013
Erzurum	32.212	47.678	413.688	398.992	445.900	446.670	0,17
Erzincan	1.937	1.579	102.693	151.297	104.630	152.876	46,11
Bayburt	7	0	6.489	29.180	6.496	29.180	349,20
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi	34.156	49.257	522.870	579.469	557.026	628.726	12,87
Kars	8.865	9.839	93.298	122.070	102.163	131.909	29,12
Ağrı	5.740	4.704	47.589	47.666	53.329	52.370	-1,80
Van	16.178	22.550	263.180	148.125	279.358	170.675	-38,90
Sivas	3.221	1.223	160.659	357.112	163.880	358.335	118,66
Giresun	3.352	3.513	88.231	164.890	91.583	168.403	83,88
Trabzon	38.509	84.077	466.793	526.790	505.302	610.867	20,89
Rize	32.030	28.021	87.284	86.537	119.314	114.558	-3,99
Artvin	109.700	41.357	215.627	207.071	325.327	248.428	-23,64
Bölge ve çevre iller toplamı	251.751	244.541	1.945.531	2.239.730	2.197.282	2.484.271	13,06
Türkiye Toplamı	19.596.923	26.812.202	25.760.739	32.689.293	45.357.662	59.501.495	31,18

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013

Ortalama geceleme süreleri ele alındığında, bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlerin ortalama kalış sürelerinin Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir (**Tablo-16**). Türkiye’de yerli turistlerin ortalama geceleme süresi 1,8 gece iken, bu süre Erzincan için 1,2 ve Bayburt için 1,1’dir. Bu açıdan 1,7’lik geceleme süresi ile Erzurum yine ortalamaya yakın bir değer elde etmiştir. Fakat yabancı turistlerin kalış süreleri 3,9 olan Türkiye ortalamasının bir hayli altındadır: Erzurum 1,4; Erzincan ise 1,2 gece.

Erzurum’da yabancı ziyaretçilerin yarıdan fazlası Palandöken ve Yakutiye ilçelerinde, küçük bir kısmının ise Oltu ve Pasinler’de konakladığı görülmektedir.

2009 yılı verilerinin değerlendirildiği İnovasyona Dayalı Turizm Strateji Belgesi ile karşılaştırıldığında özellikle Erzincan’ın Kemaliye ve Çayırılı ilçelerinin geceleme sayılarında düşüş yaşandığı göze çarpmaktadır. 2009’da bu iki ilçede ortalama kalış süresi sırasıyla 2,4 ve 2,9 iken, 2013’te bu süre 1,3 ve 1,1’e düşmüştür. Bölgedeki turistik tesis sayısının artmasına rağmen yeterli turistik faaliyetin olmaması ve Kemaliye özelinde daha çok ekstrem spor tutkunlarının ilçeyi ziyareti bu düşüşte etkili olmuştur. 29.180 yerli turist ziyaret ettiği

Bayburt'ta ise 33.364 geceleme yapılmıştır (ortalama 1,1 geceleme).

Yukarıdaki tablodan da takip edilebildiği gibi, ortalama kalış süreleri açısından Erzurum'un Hınıs ve Köprüköy (3,0) ilçeleri 2,7 olan Türkiye ortalamasının üzerinde değerlere sahiptir. Palandöken (1,9) ile Yakutiye (1,9) ilçeleri dışındaki diğer ilçeler 1,3 değerinin altında geceleme sürelerine sahiptir. Yabancı turistlerin geceleme sayıları bakımından ise 2,6 ile Palandöken öne çıkmaktadır. 2009'da 15.505 yabancı ziyaretçi ağırlayan Palandöken'de bu sayının 25.418'e, 2,3 olan geceleme sayısının da 2,6'ya çıkması bir önemli bir başarı olarak değerlendirilebilir.

Geceleme sayılarının artması alternatif turizm faaliyetleri olduğu kadar konaklama imkanları ile de ilgilidir. Aşağıdaki tabloda bölgedeki turizm işletme belgeli, belediye belgeli ve henüz yapım aşamasında olan turizm yatırım belgeli tesis sayılarını göstermektedir. Bölgede en çok turist çeken il olarak Erzurum buna paralel bir biçimde en çok konaklama tesisine sahiptir. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli tesislere ilişkin 2013 yılı verileri mevcutken belediye belgeli tesis envanterine ilişkin bilgiler 2006 yılına aittir. Bu nedenle "İnovasyona Dayalı Turizm Strateji Belgesi'nde belediye belgeli tesislere ilişkin yayınlanan 2010 yılı verilerine yer verilmiştir.

Tablo-16: Ziyaretçilerin 2013 Yılında Kuzeydoğu Anadolu Bölgesindeki Tesislere Geliş Ve Geceleme Sayıları ile Ortalama Kalış Süreleri

		Tesis Geliş Sayısı			Geceleme Sayısı			Ortalama Kalış Süresi		
İl	İlçeler	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
Erzurum	Hınıs	-	1.454	1.454	-	4.395	4.395	-	3,0	3,0
	Horasan	105	11.105	11.210	105	11.105	11.210	1,0	1,0	1,0
	İspir	565	5.829	6.394	704	6.827	7.531	1,2	1,2	1,2
	Köprüköy	-	1.712	1.712	-	5.218	5.218	-	3,0	3,0
	Oltu	468	21.860	22.328	595	22.014	22.609	1,3	1,0	1,0
	Pasinler	162	18.127	18.289	162	18.127	18.289	1,0	1,0	1,0
	Aziziye	17	3.783	3.800	19	4.730	4.749	1,1	1,3	1,2
	Yakutiye	20.943	236.539	257.482	28.386	263.392	291.778	1,5	1,7	1,9
	Palandöken	25.418	98.583	124.001	67.019	166.003	233.022	2,6	1,7	1,9
	Toplam		47.678	398.992	446.670	96.990	501.811	598.801	1,4	1,7
Erzincan	Merkez	1.371	127.863	129.234	1.984	144.095	146.079	1,4	1,2	1,2
	Çayırlı	-	2.600	2.600	-	3.279	3.279	-	1,3	1,3
	İliç	-	8.459	8.459	-	8.459	8.459	-	1,0	1,0
	Kemaliye	91	7.310	7.401	91	8.019	8.110	1,0	1,1	1,1
	Refahiye	117	3.005	3.122	137	3.381	3.518	1,2	1,1	1,2

		Tesis Geliş Sayısı			Geceleme Sayısı			Ortalama Kalış Süresi		
		Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam	Yabancı	Yerli	Toplam
	Tercan	-	2 060	2 060	-	2 601	2.601	-	1,3	1,3
	Toplam	634	116.046	116.680	677	122.734	123.411	1,2	1,2	1,2
Bayburt	Merkez	-	29.180	29.180	-	33.364	33.364	-	1,1	1,1
	Toplam	-	29.180	29.180	-	33.364	33.364	-	1,1	1,1

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013

Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki toplam konaklama tesisi ve yatak sayısı, Türkiye toplamının 0,93'ünü (2009'da 0,81'i) ve %0,60'ını (2009'da 0,78'i) oluşturmaktadır (**Tablo-17**). Bölge'deki turizm işletme belgeli tesis ve yatak sayısının Türkiye toplamına oranı daha düşük olup, sırasıyla, %0,57 ve %0,39'dur. Bununla birlikte 2009 verileri ile karşılaştırma yapıldığında tesis sayısında artış olmakla birlikte, oda ve yatak sayılarından bölgede daha düşük kapasiteli tesislerin kurulduğu anlaşılmaktadır. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki turizm işletme belgeli tesislerin %71'i, yatak sayısının ise %81'i Erzurum'da yer almaktadır. Konaklama tesislerindeki doluluk oranları yeni tesislerin kurulması, mevcut tesislerin de faaliyetlerinin sürdürülebilirliği açısından büyük önem taşımaktadır.

Tablo-17: Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nde Konaklama Kapasiteleri

	Turizm İşletme Belgeli (2013)			Belediye Belgeli (2010)			Toplam			Turizm Yatırım Belgeli (2013)		
	TS*	OS*	YS*	TS	OS	YS	TS	OS	YS	TS	OS	YS
Erzurum	12	1.167	2.350	64	1.428	2.881	76	2.595	5.231	3	339	689
Erzincan	5	272	544	29	575	1.151	34	847	1.695	3	176	286
Bayburt	-	-	-	3	83	159	3	83	159	1	90	210
Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi	17	1.439	2.894	96	2.086	4.191	113	3.525	7.085	7	605	1.185

*TS: Tesis Sayısı, OS: Oda Sayısı, YS: Yatak Sayısı

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013

Tesislerin doluluk oranına bakıldığında her üç ilin de belediye işletme belgeli tesislerde %28-29 doluluk oranlarına ulaştığı ve %32,79 olan Türkiye ortalamasına yakın olduğu göze çarpmaktadır (**Tablo-18**). Buna karşılık turizm işletme belgeli tesislerde Erzurum %36,1; Erzincan ise %21,88 doluluk oranı ile %52,6 olan Türkiye ortalamasının bir hayli altında olduğu görülmektedir. Bayburt'ta turizm işletme belgeli tesis bulunmadığı için ilgili değer

bulunmamakla birlikte belediye işletme belgeli tesislerde doluluk oranı %28,65'e ulaşmıştır. 2009 yılında bu değer %17,1 olduğu düşünülürse Bayburt'ta bu yönde bir gelişme olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo-18: Bölge İlleri ve Türkiye'nin 2013 Yılı Tesis Doluluk Oranları

	Erzurum	Erzincan	Bayburt	Türkiye
Belediye işletme belgeli konaklama tesisleri (%)	29,47	29,01	28,65	32,79
Turizm işletme belgeli konaklama tesisleri (%)	36,1	21,88	-	52,6

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2013

4.2. SWOT Analizi

SWOT analizi ya da diğer adıyla GZFT yöntemi, bir bölgenin Güçlü ve Zayıf yönleri ile Fırsat ve Tehditlerin sistematik bir analizi ile o bölgenin geleceği için arzulanan sonuçları etkileyebilecek unsurları belirlemeyi amaçlamaktadır. İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi'nin hazırlanması sürecinde yerel aktörlerin katılımıyla düzenlenen çalıştaylarda belirlenen Bölgesel GZFT analiz sonuçları aşağıda özetlenmektedir.

Bölge Turizminin Güçlü Yanları:

- Ender bulunan özelliklerde ve turizm açısından albenisi yüksek bir doğa (dağlar, nehirler, yaylalar, kanyonlar, vb.)
- Hem halkın kullanımına hem de profesyonel sporculara yönelik yüksek kalitede kış sporları altyapısı
- Tarihi önem ve değere sahip bina ve yapıtlar
- Sağlık turizmine yönelik olarak kullanılabilir doğal kaynakların (örn. termal kaynaklar, temiz hava, vb) ve altyapının (örn. Erzurum'daki hastane altyapısı) varlığı
- Konferans ve toplantı turizmine elverişli tesislerin varlığı
- Topluma dayalı turizm faaliyetlerinin varlığı (Uzundere, Kemaliye ve Kemah'ta)
- Doğa sporlarına yönelik faaliyetlerin ve imkanların varlığı
- Güçlü kültürel miras

Bölge Turizminin Zayıf Yanları

- Genel olarak, ulusal ve uluslararası uçuşların turistler için yeterince etkin ve uygun maliyetli olmaması; özelde, yurt dışından direkt uçuşların olmaması
- Yerel halkın turizm konusundaki farkındalık ve sahiplenme düzeyinin düşüklüğü
- Bölgedeki sektörel aktörlerin rakip bölgelerin standartları konusunda farkındalığının yetersizliği
- Kentsel temizlik, bakım ve güvenlik ihtiyacı
- Şehir merkezlerinde turizm için gerekli kalite ve standartta restoran, diğer etkinlik ve hizmet alanlarının sayıca yetersizliği
- Tarihi ve kültürel değerlerin/varlıkların korunmasına yönelik yetersizlikler
- Tarihi binaların ve yapıtların öykülerine bağlı işlevselleştirmelerinin eksikliği
- Bölge içi toplu taşıma olanaklarının yetersizliği
- Turizm sektörüne yönelik kurumsal kapasiteyi ve insan gücü kapasitesini geliştirme ihtiyacı
- Özel sektör faaliyetlerinin ve girişimcilik seviyesinin yetersizliği

- Özel sektörün kendi içinde ve üniversiteler ile ortak çalışma deneyiminin ve kültürünün yeterince gelişmemiş olması
- Yörenin ulusal ve uluslararası düzeyde tanıtımına yönelik faaliyetlerin yetersizliği
- Bölgenin mevcut turizm faaliyetlerine yönelik güvenilir istatistik verininin yetersizliği

Bölge Turizminde Fırsatlar

- Kış sporları tesislerinin yakın ülkelerdeki (Rusya, İran, Akdeniz ülkeleri, vb) halka ve profesyonel sporculara tanıtım ve pazarlanmasına yönelik plan ve programların yapılması
- Palandöken'deki otellerin toplantı ve konferans turizmi için ortak hareket etme imkanını yakalaması
- Bölgenin “Türkiye Turizm Stratejisi (2023)” çerçevesinde “Kış Turizmi Koridoru”na dahil edilmiş olması
- Turizme yönelik teşviklerdeki artış ve bölge illerinde proje ve fon arama kültürünün yayılması
- Bölgenin kalkınmasında turizmi ön plana çıkaran politik sahiplenme
- Doğa sporları alanının yüksek gelişme potansiyeli
- Turizm girişimciliğini ve özel sektörü geliştirme potansiyeli
- Çevre illerde artan turizm bilinci ve faaliyetleri sayesinde Kars gibi gelişen destinasyonlara bölgenin dahil edilmesi imkanı
- Yörede açık hava (outdoor) rekreasyon imkanlarının çeşitliliği, gelişme potansiyeli ve bu potansiyeli değerlendirmek üzere yürütülen çalışmalar
- Tarihi varlıkların ve yapıtların restorasyonu, korunması, turizme kazandırılması ve tanıtımına yönelik koordineli plan ve projelerin hazırlanmış ve başlatılmış olması
- Turizm sektörüne dahil edilebilecek genç nüfusun (özellikle üniversite öğrencilerinin) sayıca çokluğu (bölgedeki üniversitelerde yaklaşık 89.000 öğrenci bulunmaktadır)
- Sağlık turizmi potansiyelinin harekete geçirilmesi
- Öncelikle yerel halkın; ardından yurtiçi ziyaretçilerin kış sporları tesislerini aktif ve yoğun olarak kullanmalarını sağlayacak programların geliştirilmesi (yerel halkın aktif ve yoğun kullanımının sağlanması, tesislerin sahiplenilmesi ve sürdürülebilirliği için elzemdir)
- Bölgenin eşsiz jeolojik, coğrafik, jeomorfolojik, biyolojik, ornitolojik, vb. özelliklerinin araştırma ve eğitim amaçlı kullanımı için dünyada bu alanda çalışan üniversiteler ve uzman tur operatörleri ile organizasyon, koordinasyon ve işbirliğini sağlayacak bir merkezin kurulması
- Bölgenin tarım ve hayvancılık potansiyel ve performansının turizmle entegre edilmesi

- Topluma dayalı turizm faaliyetlerinin planlı şekilde gelişmesi ve sürdürülebilir hale gelmesi için gerekli desteğin sağlanması
- Bölgede oluşturulan çalışma gruplarının genişletilip güçlendirilmesiyle turizm iş ağlarına ve turizm kümelenmesine dönüştürülmesi (bu sayede, kapasite geliştirme, bilgi paylaşımı, iyi uygulamalardan öğrenme ve yeni turizm ürünleri geliştirme, pazarlama ve satış konularında işbirliklerinin geliştirilmesi)
- Özel sektör girişimcilerinin doğa sporları faaliyetlerini geliştirme ve yaygınlaştırma; tur operatörlüğü hizmetleri sunma ve tur gruplarına yerel ulaşım imkanları sağlama gibi çeşitli alanlarda faaliyete geçme konusunda teşvik edilmesi

Bölge Turizminde Tehditler

- İklim değişikliğine bağlı olarak kış sporları için gerekli kar miktarının ve karlı günlerin sayısının azalması riski
- Kış sporları tesislerinin bakımı ve sürdürülebilirliğine dair maliyetlerin yüksekliğinden kaynaklanabilecek riskler
- Turizm sektöründe çalışabilecek eğitimli insan gücünün bölge dışına göç etmesi
- Her bir ilin kendi içinde ve üç il arasında kurumlar arası koordinasyon yetersizliği ve bunun sonucu olarak turizme yönelik faaliyetlerde önceliklendirme, sorumluluk paylaşımı ve kaynak verimliliği sorunlarının yaşanması
- Restorasyonların gecikmesi ve/veya restorasyon sırasında eserlerin orijinal dokusuna ve özgünlüğüne zarar verecek uygulamaların yapılması; gerekli hassasiyet ve uzmanlığın uygulanmaması
- Yatırımların turizm değerlerine zarar vermesi
- Küresel finansal kriz nedeniyle turizm faaliyetlerindeki azalma
- Önemli turizm pazarlarına uzaklık (yurt içinde turizm faaliyetine en yoğun katılan büyük illere; yurt dışında Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'ya)
- Ülkedeki belli başlı turizm destinasyonlarına uzaklık (Akdeniz, İstanbul, Kapadokya gibi) ve bu nedenle turiste çok merkezli paketleri sunma gücü

4.3. Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinin Ayırt Edici Özellikleri

TRA1 Düzey 2 Bölgesi, genel iklim ve topografik özellikleri ile kış turizmine; yüksek, dağlık coğrafi yapısı ve zengin su kaynakları ile doğa sporları turizmine; derin tarihi birikimi ve oturmuş kültür çeşitliliği ile kültür-inanç turizmine; mevcut sağlık hizmetleri ve termal kaynaklarının zenginliği ile de sağlık turizmine çok önemli bir potansiyel teşkil etmektedir. Bölgenin doğal ve coğrafi yönden ayırt edici özellikleri kış turizmi, doğa turizmi, avcı turizmi, spor turizmi gibi çeşitli alternatif turizm çeşitleri için önemli bir altyapı sunmaktadır.

Bölgenin doğal ve coğrafi ayırt edicilik bakımından temel özellikleri:

- Bölgenin Alp-Himalaya Dağ Sistemi'nde yer alması;
- Dağların jeolojik ve jeomorfolojik açılarından taşıdığı önem ve uluslararası düzeyde sahip olduğu özgünlük;
- Kemaliye'de bulunan Karanlık Kanyon'un, ABD'deki Grand Canyon'dan sonra dünyanın ikinci en derin kanyon olması;
- Hava kalitesi ve iklimin özgünlüğünün Akdeniz-Ege ikliminin dışında daha karasal iklim özelliklerinde tatil yapmak isteyen turistleri cezp etmesi. Bilindiği gibi TRA1 Düzey 2 Bölgesi genelinde karasal iklim özellikleri hakim olmakla birlikte; Erzurum ve Bayburt illerinde sert karasal iklim yaşanırken, Erzincan'da ise daha ılıman (mikro-klima) bir iklim hakimdir.
- Zengin termal kaynakların bulunması (termal su, şifalı çamur vb.) sağlık turizmi açısından önem arz etmektedir. Bölgedeki en önemli jeotermal kaynaklar; Erzurum'da Pasinler, Ilıca, Köprüköy, Tekman, Horasan, Dumlu, Çat ve Olur; Erzincan'da ise Ekşisu ve Ilıca jeotermal kaynaklarıdır.
- Dünya'nın en hızlı akan ve en derin nehirlerinden birisi olan Çoruh Nehri'nin bu bölgede bulunması ve rafting-kano gibi akarsu sporları için elverişli olmasıdır.
- Bölge'de en yüksek akış hızına ulaşan Fırat Nehri kıyılarında Erzincan bölgesindeki orman alanlarının yoğunlaşması,
- Bölgede bulunan çok sayıda şelale (Tortum -Erzurum, Girlevik – Erzincan, Sırakayalar – Bayburt) ve mağaranın (Elmalı, Çam ve Cunni Mağaraları - Erzurum, Helva Köyü Buz ve Çımağıl Mağaraları -Bayburt, Ala Mağarası - Erzincan) turistler için farklı doğal güzellikler sunması;
- Eşsiz yaylalar, zengin biyo-çeşitlilik, kuş, kelebek ve yaban hayatı zenginliği.

Mevcut turizm ürünlerinin ayırt edici özellikleri:

- 2011 yılında Erzurum'da düzenlenen Üniversitelerarası Kış Olimpiyat Oyunları UNIVERSIADE tesisleriyle daha da gelişkin bir altyapıya sahip olan, profesyonel ve amatör kullanıma uygun yüksek kalitede kış sporları tesislerinin bulunması;
- Doğa ve macera sporlarına yönelik faaliyetlerin artması, buna yönelik uluslar arası festivaller ve yarışmalar düzenlenmesi (kano, rafting, yamaç paraşütü, vb).
- Erzurum Uzundere, Erzincan Kemaliye ve Kemah'ta yaban hayvan ve bitki popülasyonunun yoğun olmasıyla hayvan-bitki gözlem faaliyetleri için elverişli olması

Bölgenin tarihsel ve kültürel ayırt edici özellikleri:

- Erzurum'un Milli Mücadele'de oynadığı anahtar rol ve buna dair var olan ulusal farkındalık ve bilinç;
- Erzurum'un Dadaşlık kültürü ve geleneği; Bayburt'ta Dede Korkut ve sözlü kültürel miras; Erzurum'da Nene Hatun; Erzincan'da Aziz Ağa; Terzi Baba gibi bölgeye özgü ve uluslararası seviyeye taşınma potansiyeli yüksek tarihi ve kültürel mirasın bulunması;
- Erzurum'da Çifte Minareli Medrese, Tabyalar, Kongre Binası, Üç Kümbetler, Öşvank Manastırı, Haho Kilisesi; Erzincan'da Mamahâton Külliyesi, Altıntepe, Kemah Kalesi; Bayburt'ta Bayburt Kalesi, Şehit Osman Türbesi, Uğrak Kiliseleri gibi eşsiz mimari özelliklere ve değere sahip tarihi yapılar ve anıtların varlığı;
- Tarihi İpek Yolu'nun bölgedeki üç ilden de geçiyor olması;
- Bölgenin ata sporlarımızdan cirit sporunun merkezi olması.

Tarım ve gıdaya dayalı ayırt edici özellikler:

- Ülke genelinde markalaşmış veya coğrafi işaret almış gıda ürünlerinin tanıtımının yaygınlaşması; Örneğin: Erzurum cağ kebabı; Erzincan tulum peyniri, Erzurum civil peyniri, Erzurum kadayıf dolması, Erzincan bakır imalat ve el işlemeciliği sanatı, tava leblebisi, Bayburt ketesi, vb.(Türk Patent Enstitüsü, 2014);
- Erzincan Cimin Üzümü, Erzurum İspir Fasulyesi gibi ülke genelinde üne sahip tarım ürünlerinin bulunması
- Her üç ilde de geleneksel geçim kaynağı olarak hayvan yetiştiriciliğinin yaygınlığı.

4.4. Türkiye Turizminde Kuzeydoğu Anadolu Bölgesinin Yeri

2014-2018 yıllarını kapsayan Onuncu Kalkınma Planı, “yeşil büyüme” ve “sürdürülebilir kalkınma” kavramlarını öne çıkartmakta ve 2023 yılı hedeflerini bu kavramlar çerçevesinde şekillendirmektedir. Plan, turizm sektöründe, 2006-2012 döneminde yabancı turist sayısı ve turizm gelirinین yaklaşık %60 oranında artmış olmasına rağmen turist başına elde edilen gelir seviyesinin düşüklüğünün önemli bir sorun olmaya devam ettiğini ifade etmektedir. 2007-2012 döneminde ziyaretçi başına harcamaların ortalama 784 dolar seviyesinde kalması “kitle turizminin” temel dezavantajı olarak ifade edilmektedir. Bu kapsamda hem kitle turizminin ekonomik ve çevresel açıdan sahip olduğu dezavantajların ortadan kaldırılması hem de Türkiye'deki diğer bölgelerin turizm potansiyelinin değerlendirilmesi amacıyla aşağıdaki politikalar benimsenmiştir:

- Sağlık turizmi başta olmak üzere, kongre turizmi, kış turizmi, kruvaziyer turizmi, golf turizmi ve kültür turizmine ilişkin altyapı eksiklikleri tamamlanarak pazarın çeşitlendirilmesi sağlanacak ve alternatif turizm türlerinin gelişimi desteklenecektir.

- Turizm türleri bütüncül bir şekilde ele alınarak “Varış Noktası Yönetimi” kapsamında yeni projeler hayata geçirilecektir.
- Pazardaki ve müşteri profilindeki gelişmeler sürekli izlenerek dış tanıtım faaliyetleri etkinleştirilecektir.
- Yerel yönetimlerin, STK’ların ve halkın turizmle ilgili kararlara katılımı artırılacaktır.
- Turizm sektöründe işgücü kalitesi artırılarak, nitelikli turizm personeliyle turiste daha yüksek standartlarda hizmet sunumuna önem verilecektir.
- Çevreye duyarlı ve sorumlu turizm anlayışı kapsamında sürdürülebilir turizm uygulamaları geliştirilecek, turizmin sosyo-kültürel ve çevresel olumsuzlukları azaltılacaktır.

Kuzeydoğu Anadolu 2014-2023 Bölge Planı incelendiğinde, Kalkınma Planı’nda belirlenen politikalar ile paralel hedefler konduğu; Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı (KUDAKA) mali destek programları ile bu hedeflerin uygulanabilirliğinin artırıldığı görülmektedir.

Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı tarafından TRA1 Düzey 2 Bölgesi için belirlenen vizyon;

“Anadolu’nun zirvesinde, teknik ve sosyal altyapısını geliştirmiş; sosyal sermayesini ve yenilikçilik kapasitesini ilerletmiş; zengin doğal yapısı, bakir çevresi, alternatif turizm potansiyeli ve sermaye birikimi ile yatırımları cezbeden bir bölge olmak”

Bölgenin turizm faaliyetlerine verdiği önemi ortaya koymaktadır. Bölgenin belirlenen vizyonu yakalayabilmesi ve turizm hedeflerine ulaşması için benimsenen gelişme eksenleri, öncelikli konular ve tedbir başlıkları aşağıdaki tabloda özetlenmektedir (Kuzeydoğu Anadolu Bölge Planı, 2014-2023):

EKSEN 3. SUNDUĞU KALİTELİ VE ÇEŞİTLİ HİZMETLER İLE BÖLGENİN YAKIN VE UZAK COĞRAFYASI İÇİN BİR SUNUM MERKEZİ HALİNE GELMESİ	
Öncelik 7: Bölgede turizmin değer zincirindeki tüm alt sektörlerde beraber mümkün olan en yüksek sosyoekonomik faydayı sağlaması	
Tedbir 7.1 Öncelikli turizm alanlarında (Kış, kongre, tarih, doğa ve ekoagro) farklılaşan ve değer yaratan turizm ürünlerinin geliştirilmesi, pazarlama ve sunuma hazır hale getirilmesi	2023 yılı sonunda Bölgede farklı ve değer yaratan turizm ürünlerinin sayısının şu anki duruma göre en az iki kat artması ve bu ürünlerin iç ve dış pazarlarda satılması.

Tedbir 7.2 Turizm ürünlerinin yurt içi ve dışında etkin şekilde tanıtımı, pazarlanması ve destinasyon markalaşmasının sağlanması	2023 yılı sonuna kadar yapılacak olan yurt içi ve dışı fuarlarında tanıtılan ürün çeşidinin şu ana göre en az 2 kat artırılması ve destinasyonların markalaşıp turizm paket programlarında yer alması
Tedbir 7.3 Turizm değer zincirinde özel sektörün, girişimciliğin ve insan kaynağının geliştirilmesi	Bölgede 2023 yılının sonuna kadar özel sektörün, girişimciliğin ve insan kaynaklarının geliştirilmesine yönelik yapılan eğitimlerin en az iki kat artırılarak sektöre kalifiye eleman kazandırarak bu elemanların sayısının en az 2 kat artırılması
TEDBİR 7.4 Toplumun turizmi içselleştirmesinin sağlanması ve sektörün gelişimini hızlandıracak sosyal ve kültürel ortamın güçlendirilmesi	2023 yılının sonuna kadar Bölgede turizmi geliştirmek ve turizmi içselleştirmek için yapılacak olan tanıtım çalışmaları sayısı ve bölgeden yaşayan halkı bilinçlendirme faaliyetleri sayıları
TEDBİR 7.5 Çevre Düzey 2 Bölgeleri ile tematik turizm koridorlarının oluşturulması ve ortak tanıtım yapılması	2023 yılı sonuna kadar çevre Düzey 2 Bölgeleri ile yapılacak ortak tanıtım faaliyetlerin sayısı ve bu turizm koridorlarını tercih eden firmaların sayıları

Kaynak: Kuzeydoğu Anadolu Bölge Planı, 2013

Belirlenen turizm öncelik ve tedbirlerini destekleyici diğer faaliyetler olarak ulaşım altyapı ve imkanlarının iyileştirilmesi, yerleşim merkezlerinin kent estetiği ve belediye hizmetleri yönünden iyileştirilmesi ve farklılaştırılması, Bölgede erişilebilir sosyal, kültürel ve sanatsal donatıların yaygınlaştırılması, Bölgede sağlık ve spor gibi altyapısı gelişen alanları destekleyen hizmetlerin sunulması vb. öngörülmektedir.

Yukarıda sayılan önceliklere ve Bölge vizyonuna ulaşılması amacıyla açılan 2013 Yılı Proje Teklif Çağrısı kapsamında, Kâr Amacı Güden Kuruluşlar İçin Turizmin Geliştirilmesi Mali Destek Programı için 4.500.000,00 TL, Kâr Amacı Gütmeyen Kuruluşlar İçin Turizmin Geliştirilmesi Mali Destek Programı için 2.000.000,00 TL, Turizme Yönelik Küçük Ölçekli Altyapı Mali Destek Programı için 6.500.000,00 TL, toplamda 13.000.000TL kaynak ayrılmıştır. Söz konusu destekler KUDAKA'nın bölge turizminin canlandırılması, Türkiye turizm sektörü içindeki payının artırılması, hizmet kalitesinin yükseltilmesi hedeflerindeki öncü konumunu ortaya koymaktadır.

2013 yılı Faaliyet Raporu'ndan da incelenebileceği üzere, "İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı Uygulaması" çerçevesinde düzenlenen bir dizi çalıştaylar, yurtdışı ziyaretler, toplantılar, saha gezileri bölgedeki turizm sektörünü geliştirme faaliyetlerinin sürdürülebilirliğini ortaya koymaktadır.

2007 yılında kabul edilen ve turizm sektörünün 2023 yılı hedeflerinin çizildiği "Türkiye Turizm Stratejisi 2023" belgesinde "Kış Koridoru" kapsamında ele alınan Kuzeydoğu Anadolu bölgesi illerinden Erzurum ve Erzincan'ın Ağrı, Kars ve Ardahan illeri ile birlikte kış turizmine hizmet verebilecek turizm çeşitliliği sağlanması amacı doğrultusunda kış, kültür, termal ve şehir turizmi konaklama kapasitesinin artırılması öngörülmüştür. Bu bağlamda Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'nin turizm sektörüne yönelik tüm hedeflerinin üst ve alt ölçekli plan ve programlarla uyumlu olduğu rahatlıkla ifade edilebilir.

5. ERZİNCAN VE ERZİNCAN'DA TURİZM

5.1. Erzincan İli

5.1.1. Tarihçe

Erzincan'ın ilkçağ tarihi hakkında esaslı bilgi bulunmamakla birlikte tarihçiler ikinci bin yılda, bu yörede, Hurrilerin yaşadığını, ikinci bin yılın ilk yarısı başlarında da Hayaslılarla Azzilerin hüküm sürdüğünü ifade etmektedir.

Anadolu'da M.Ö. 1050- 1180 tarihleri arasında Hattuşaş'ı merkez yaparak büyük bir imparatorluk kuran Hititler yakın doğuyu egemenlikleri altına almışlardır. Şüphesiz ki Erzincan da Hititlerin yönetimi altında idi. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yapılan kazılarda Hititlere ait çeşitli eserler ortaya çıkarılmıştır. Erzincan ve yöresinde Hititlere ait bir yerleşim merkezine rastlanmamışsa da, bu yörenin Hitit egemenliği altında kaldığından şüphe yoktur.

Doğu Anadolu'da kurulan ilkçağ devletlerinden biri de Urartulardır. M.Ö. 900 yıllarında kurulan bu devlet, Van'ı başkent yapmış, sınırlarını Hazar Denizi'nden Malatya'ya, kuzeyde Erzurum-Erzincan'dan güneyde Halep-Musul'a kadar genişletmiştir.

Erzincan ili Urartular'dan sonra sırasıyla, Perslerin, Makedonyalıların, Pontusluların ve Bizanslıların egemenliği altında kalmıştır. Halife Hz. Osman (644-656) zamanında Habib bin Mesleme 35/655 senesinde Erzincan ve yöresini ele geçirerek, bu bölgeyi tamamen Müslümanların yönetimine katmıştır. Türklerin Anadolu'ya akını sonrasında Mengüceklilerin egemenliği altında kalan Erzincan, 1228 tarihinde Selçuklu Sultanı Alaaddin Keykubat'ın hükümrانlığını kabul etmiştir. İlhanlılar ve Timur egemenliğinin ardından 1473 yılında gerçekleşen Otlukbeli Savaşı'nın ardından yöre Osmanlıların denetimine geçmiştir.

Kentin adının Eriza veya Aziriz kelimelerinden geldiği, ilk önce Erzircin daha sonra da bugün ifade edildiği şekilde Erzincan'a dönüştüğü rivayet edilmektedir. 1923 yılında kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin bir ili olan Erzincan, 1939'da şiddetli depreme maruz kalmış, şehir harabeye dönmüştür. Şehirde taş taş üstünde kalmamış, onbinlerce insan hayatını kaybetmiştir. Depremden sonra demiryolundan yukarı yeni bir şehir inşaatına başlanarak bugünkü Erzincan şehri meydana getirilmiştir.

5.1.2. Coğrafi Durum

Erzincan Doğu Anadolu Bölgesi'nin Kuzey Batı bölümünde yukarı Fırat havzasında 39 02` - 40 05` kuzey enlemleri ile 38 16` - 40 45` Doğu boylamları arasında yer almaktadır. Erzincan ili Doğuda Erzurum, Batıda Sivas, Güneyde Tunceli, Güneydoğuda Bingöl, Güneybatıda Elazığ, Malatya, Kuzeyde Gümüşhane, Bayburt ve Kuzeybatıda Giresun illeri ile çevrilidir. Yüzölçümü 11.903 km²

olup il merkezinin denizden yüksekliği 1.185 metredir. Erzincan ilinin ilçeleri; Çayırılı, İliç, Kemah, Kemaliye, Otlukbeli, Refahiye, Tercan ve Üzümlü'dür.

Erzincan birinci derecede deprem kuşaağı üzerindedir. 1939 depreminden sonra şehir merkezi şimdiki yerinde yeniden kurulmuştur. En son önemli deprem 13 Mart 1992 tarihinde rihter ölçeğine göre 6,8 şiddetinde meydana gelmiş ve 657 kişi hayatını kaybetmiştir.

Dağlar: Erzincan ili genellikle dağlar ve platolarla kaplıdır. Dağlar çeşitli yönlerde, belli bir sıra içerisinde uzanır. Güneybatından Munzur, Kuzeybatından Refahiye Dağları il sınırlarına girer. Doğudan Erzurum'dan gelerek, Batıya doğru uzanan Karasu Irmağı ve Kop Dağları, il alanını derinlemesine, aralarında geniş düzlükler bırakacak şekilde böler.

Dağla il topraklarının yaklaşık %60'ını kaplar. Esence (Keşiş) dağları, ilin en yüksek noktasını (3.459 m.) oluşturmaktadır. Köhnem Dağı 3.045 m., Sipikör Dağı 3.010 m., Mayram Dağı 2.669 m., Kop Dağı 2.963 m., Mülpet Dağı 3.065 m., Munzur Dağları 3.449 m., Kazankaya Dağı 2.531 m., Ergan Dağı 3.256 m., Dumanlı Dağları 2.628 m. Ve Coşan Dağı 2.976 m.'dir.

Ovalar: Erzincan ilinde ovalar, doğu-batı ve kuzey-güney doğrultusunda uzanan dağ sıraları arasındaki çöküntü alanlarında yer alır. Ovalar birbirine boğazlarla bağlanmıştır. Erzincan ovası, doğu-batı yönünde uzanır. Denizden yüksekliği 1.218 m olan ovanın uzunluğu 40 km., toplam alanı ise 500 km²'dir. Kuzeyinde, doğu-batı yönünde uzanan bir fay hattı vardır. Kalın bir alivyon tabakasıyla kaplı olan ovada, sulu tarım yapılmaktadır. Orta verimlilikte olup, buğday, şekerpancarı ve fasulye yetiştirilmektedir.

Akarsular: İlin en büyük ve en önemli akarsuyu Fırat ırmağıdır. Fırat 43,8 m³/sn ile 1320 m³/sn arasında değişen debisi ile sulama, enerji ve su sporları amaçlarıyla kullanılmaktadır. Tercan ovalarında Fırat'a, kuzeybatıda Keşiş dağlarından çıkan, çayırılık dere ile güneydoğuda Tuzla suyu katılır. Tercan ovasında suların birleştiği yerden itibaren Fırat'ın en büyük kolu Karasu adını almaktadır.

Erzincan ovasında Fırat Irmağı, iki yandan Mercan, Kom, Cimin, Pahnik ve Sürperen suları ile ardaklı deresini alır. Irmak, Erzincan Ovası'ndan sonra, Bağıştaş'a kadar derin bir yatak içerisinde akar. Fırat, Kemaliye ilçesinde Kadıgölu suyu ile Miran suyunu aldıktan sonra, ilçenin güneydoğusunda Başpınar yakınlarında Keban Barajı ile Elazığ il sınırına girer. Refahiye ilçesinden çıkan suların dışındaki tüm suları bünyesinde toplar. Refahiye ilçesinin suları ukurdere aracılığı ile Kelkit ayına dökölür.

5.1.3. Nüfus

TÜİK'in 2012 ADNKS sonuçlarına göre hazırladığı nüfus projeksiyonuna göre Erzincan'ın göstermesi beklenen artış ile 81 il içerisinde 69'uncu sırayı alması beklenmektedir.

Erzincan'ın nüfusu 10.000'in altında olan ilçeleri ile nispeten daha geniş yüzölçüme sahip olan ilçelerde nüfus yoğunluğu oldukça düşüktür. Nüfus yoğunluğu en yüksek kategoride yer alan 9 ilçenin

sadece iki tanesinde toplam nüfus 10 binin üzerindedir. Bunlardan Otlukbeli ve Çayırılı dışındaki ilçelerde kırsal nüfus kentsel nüfustan oldukça fazladır. Diğer ilçelerde kırsal nüfus oranı kentsel nüfustan oldukça fazladır.

Son dört yıllık (2009 – 2012) toplam doğurganlık ortalamalarına göre TRA1 Düzey 2 Bölgesi 26 Düzey 2 Bölgesi içerisinde 7'inci sıradadır. Bölge yüksek doğurganlık hızına sahip bölgelerden biridir. Toplam doğurganlık ortalaması % 2,34 olan TRA1 Düzey 2 Bölgesi Türkiye ortalaması olan %2,06'dan daha yüksek bir doğurganlık hızına sahiptir. 81 il içerisinde Erzincan 1,85 ortalama ile 43'üncü sırada yer almaktadır.31 Aralık 2012 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre Erzincan ili nüfus yoğunluğu büyüklük olarak 19 değeri ile 98 olan Türkiye değerinin oldukça altında, sondan ikinci sıradadır. 31 Aralık 2012 tarihli Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemine göre bir önceki yıla göre nüfus artış hızı Erzincan'da binde 12,05 ile binde 12,01 değerini alan Türkiye değerinin üzerindedir.

5.1.4. Sosyo-Ekonomik Durum

Erzincan'da tarım ve hayvancılığa dayanan bir sosyo-ekonomik yapı mevcuttur. Geniş, bir alana yayılan, sulak ve verimli ovasıyla Erzincan, tarih boyunca tarım ve hayvancılığa dayalı zengin bir ekonomiye sahip olmuştur. İl, son zamanda yapılan yatırımlar sayesinde kış sporları merkezi, çağrı sistemi merkezi, gıda ve içecek ürünleri merkezi ve madencilik merkezi olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Erzincan ekonomisi, Türkiye gayri safi yurt içi hasılasında %0,24'lük bir paya sahiptir. Şehir, illerin gelişmişlik sıralamasında 52'inci sırada yer almaktadır. İl gayri safi hasılasının sektörler itibariyle dağılımı incelendiğinde, tarımın %43, sanayinin %10, inşaatın %6,6, ticaretin %8,6, ulaştırma ve haberleşmenin ise %7,2'lik paya sahip olduğu görülmektedir. Türkiye'de gayrisafi yurt içi hasılaya büyük oranda katkı sağlayan yüksek yıllık gelire sahip şirketlerin büyük bölümünün Erzincan'da farklı ihtiyaçlarını karşılayan merkezleri (üretim merkezi, çağrı merkezi, tedarik merkezi ve bunun gibi) bulunmaktadır. Bu yönden bakıldığında Erzincan'ın yurt içi hasılaya katkısının daha yüksek olduğu bilinmektedir. Bunun yanı sıra sahip olduğu çok sayıda hidroelektrik santralleri sayesinde Türkiye'nin önemli enerji kaynaklarından birisidir.

Şehrin ticaret ve sanayisi il merkezinde yoğunlaşmıştır. 1960'lı yıllardan sonra şehirdeki imkânların köylere kadar götürülmesine çalışılmış, ve yol, su, elektrik, gibi hizmetler sağlanması suretiyle köyden kente göç, yavaşlatılmaya başlanmıştır. Aynı zamanda şehirdeki sanayileşme oranı da kontrol altında tutulmuştur. Hâlihazırda Erzincan kalkınmada öncelikli iller kapsamında olup, genel teşvik tedbirlerinden faydalanmaktadır.

5.1.5. Ulaşım

Erzincan, karayolu, havayolu ve demiryolu ulaşım imkânlarının tamamına sahip olup son yıllarda

yapılan yatırımlarla güney-kuzey ve doğu-batı yönlü bağlantıları için ulaşım altyapısı oldukça güçlendirilmiştir (Şekil-10).

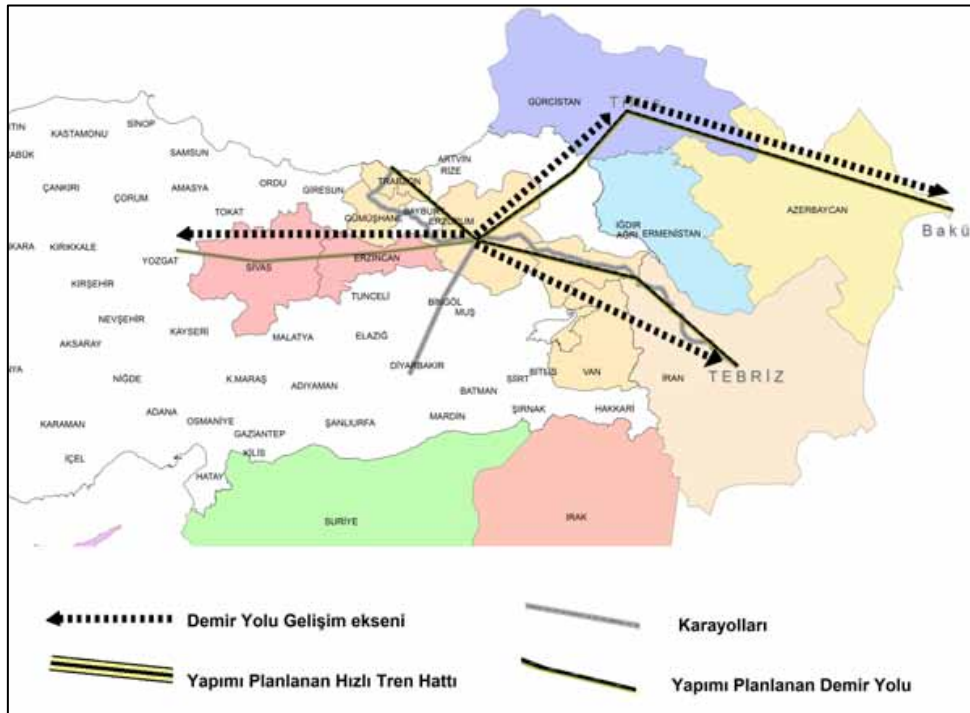
a) Karayolu

Erzincan'da 274 km devlet yolu, 537 km il yolu olmak üzere toplam 811 km karayolu ağı bulunmaktadır. Erzincan il sınırları içerisinde E-80 karayolu geçmekte olup ilin doğu-batı yönünde bağlantısı güçlü durumdadır. Erzincan'dan geçen E-88 karayolu Ankara'yı Sivas üzerinden İran'a bağlayan uluslararası karayolu olma özelliği taşımaktadır. Bu karayolu, Erzincan'ı kuzeyden Karadeniz Bölgesi'ne, güneyden ise Tunceli'ye bağlamaktadır.

İl yollarının 347 kilometresi asfalt, 66 kilometresi ise berkitme yol durumundadır. Çeşitli özel otobüs şirketleri modern şehirlerarası otobüslerle Erzincan ve Ankara, İstanbul, Eskişehir gibi büyük iller arasında otobüs ile ulaşımı sağlamaktadır. Şehir merkezinde bulunan ulaşımı kolay otobüs terminalinden ve firmaların web siteleri ile çağrı merkezlerinden kolaylıkla biletleme işlemi yapılmaktadır.

İlde mevcut karayolu ulaşım ağı yanında şehirlerarası ulaşımı güçlendirecek altyapı yatırımları projelendirilmektedir. Bu projelerden tamamlanmaya yaklaşılmış olanı, Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu Anadolu'yu bağlayacak olan İliç-Kemaliye yol ağında bulunan Suşehri-Erzincan, Refahiye-İliç-Bağıştaş-Dutluca Kemaliye yol yapım projesidir. Bölgenin en önemli kuzey-güney akslarından biri konumuna gelecek olan güzergâh hem Trabzon-Malatya hem de Erzincan-Kemaliye bağlantısını güçlendirecektir.

Şekil-10: Erzincan Ulaşım Ağları

Kaynak: KUDAKA, 2011

b) Demiryolu

Erzincan'daki demiryolu uzunlukları 226 kilometredir. Uygulamasına başlanacak bir diğer önemli proje ise Sivas-Erzincan-Erzurum-Kars hızlı tren projesidir.

c) Havayolu

Erzincan'da sivil ve askeri kullanıma açık uluslararası havalimanı bulunmaktadır. Uluslararası standartlara uygun olarak düzenlenen havaalanı 2011 yılında yeni ve modern mimari yapısıyla faaliyete geçmiştir. Havaalanı şehir merkezine 3 km mesafededir. Ayrıca şehir merkezine ulaşımı iyi durumdaki şehir içi karayolu ile sağlanmaktadır.

Havaalanında dış hat terminalleri giden yolcu bölümü 460 m²'dir. İç ve dış hat yolcu salonları aynı terminal binasında bulunmaktadır. Bugün itibariyle henüz bir gümrüğe sahip olmaması nedeniyle mevcut durumda sadece yurt içi uçuşlara ev sahipliği yapmaktadır. Erzincan'da kış aylarında gözlemlenen olumsuz hava koşulları neticesinde bazı uçuşların Erzurum Uluslararası Havaalanına yönlendirildiği gözlenmektedir. Bu dönemlerde Erzurum havaalanından transferler karayolu ile yaklaşık 3 saat süren bir yolculuk ile sağlanabilmektedir.

Erzincan Havaalanı sadece iç hatlara açık olup, direkt iç hat uçuş noktaları İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlerdir. Hali hazırda, yurtdışından gelen yolcular İstanbul, İzmir, Ankara ve Erzurum havalimanlarından aktarmalı seferler ile Erzincan'a ulaşmaktadır.

5.2. Erzincan'da Turizm

Tarımın egemen sektör olduğu Erzincan ilinde, sanayi ve hizmet sektörleri daha az değerinde ekonomik değere sahiptir. Bunda Erzincan ilinin büyük kısmının birinci derece deprem bölgesinde yer almasının büyük etkisi bulunmakla birlikte, sanayi yatırımlarının yetersiz kalması da büyük rol oynamaktadır. Gerçekten de, ülkemizde sanayinin mekânsal dağılımına bakıldığında, işletmelerin Anadolu'nun batısında yoğunlaştığı dikkati çeker. Doğu Anadolu'nun genelinde olduğu gibi, Erzincan ilinde de sanayi, dağıtım ve pazarlama mekanizmalarının gelişmemiş olması, uygun girdi ve teknoloji kullanılamaması, altyapı yatırımlarının ve sermaye birikiminin yetersiz olması gibi nedenlerle, istenilen düzeyde gelişme sağlayamamıştır.

Bölgenin az gelişmişliğini ortadan kaldırmak, halkın refah seviyesini yükseltmek ve ilin ekonomisinin düzelmesine katkı sağlamak için bir takım planlama yatırımlarının yapılması kaçınılmazdır. Burada görev, devlet ve özel sektöre düşmektedir. Ancak, yörenin ekonomik potansiyeli de bu bakımdan oldukça önemlidir. Kuskusuz, sürdürülebilirlik açısından yapılması gereken yatırımlar, mutlaka bölge potansiyeli ile paralel olmalıdır. Araştırmamıza konu olan Erzincan ilindeki önemli ekonomik

kaynaklardan birisini de, kanaatimizce turizm oluşturmaktadır. Gerçekten de bölge halkının ekonomik kazancına katkı sağlayıp, gelir düzeyini yükseltecek alternatif bir faaliyet tffü de turizm ve buna bağlı olarak yapılan ekoturizm uygulamaları olabilir. Çükü yörenin zengin bir turizm ve ekoturizm potansiyeli mevcuttur.

Çeşitli kaynaklarda bazen farklı, çoğu kez de benzeşen tanımlamaları yapılan ekoturizm; Yeşil turizm olarak adlandırılan, ekolojik bir turizm hareketidir. Temel hedefi, doğayı, doğal manzaraları veya doğadaki özgün canlı türlerini yakından tanımaya çalışmak ve belirtilen unsurlar hakkında doğrudan bilgi edinme cabasıdır.

Ekoturizm faaliyeti, doğayı mevcut haliyle muhafaza etme ve doğa ile ilgili bilimsel araştırmalara para kaynağı bulma, bakir ve hassas ekosistemleri koruma, kırsal alanlarda yaşayanlara imkan sağlama, yoksul ölkelerin kalkınmasına destek olma, ekolojik ve kültürel duyarlılıkları güçlendirme, turizm endüstrisinde sosyal ve çevresel bir bilinç oluşturma, turistleri bir yandan memnun ederken diğer yandan eğitmek ve aynı zamanda da dünya barışını inşa etme tarzı, olarak da ifade edilmektedir. Dolayısıyla, ekoturizmin esasını kırsal ekonomiye destek ve doğal çevreyi koruma anlayışı oluşturmaktadır.

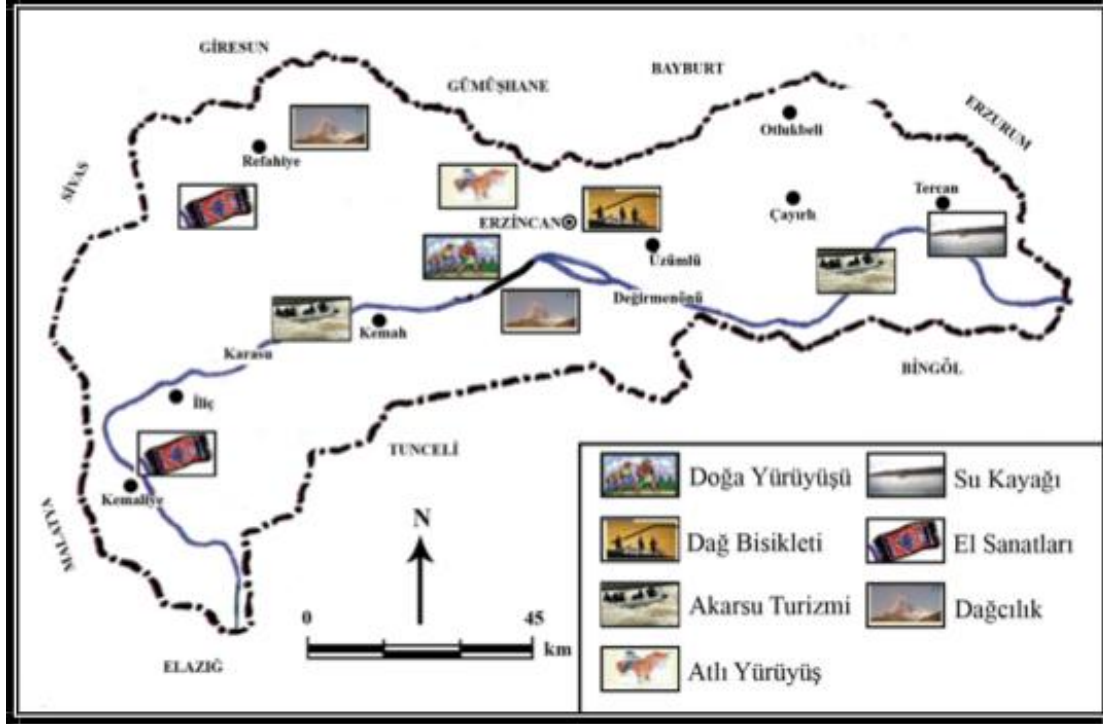
Ekoturizm hareketiyle bireyler doğal ve kültürel mirasın korunmasının gerekliliği konusunda bilinçlenmekte, dolayısıyla dünyayı ve dünyadaki varlıklar arasında ilişkileri daha iyi kavrayabilmekteler. Ayrıca ekoturizm hareketinin istenilen sonuca ulaşabilmesi için hem hizmet verenlerin hem de hizmet alan bireylerin belli düzeyde bir eğitime sahip olmaları gerekmektedir. Özellikle hizmet sunan bireylerin eğitimi hizmet alanlara göre çok daha önemlidir.

Doğal olan ortamlara yapılan seyahatleri ifade eden doğa turizmi, doğaya nispeten daha az zarar veren turizm türüdür. Doğaya dayalı turizm, kırsal mekânlarda yapılan rekreasyonel ve macera tffü spor faaliyetlerini içine almaktadır. Erzincan ilinin sahip olduğu doğal çevre özelliklerine bağlı olarak doğal turizm kaynakları da geniş, bir çeşitlilik gösterir. Alp-Himalaya kıvrım kuşaağı üzerinde yer alan dağların içerisinde bulunduğu Erzincan ili arazisinin % 60'ından fazlası yer yer zirveleri 3000 m'yi geçen dağlık alanlardan oluşmaktadır. Bu durum yörenin dđ turizmi açısından geniş, bir potansiyele sahip olmasına yol açmıştır. Bu turizm potansiyeli kış sporları ve alpinizm açısından değerlendirilmektedir.

5.2.1. Erzincan İli Turizm Faaliyetleri

Erzincan ilinde çok çeşitli turizm faaliyetleri gerçekleştirilmektedir. Hangi yörede ne tür faaliyetlerin gerçekleştirildiği **Şekil-11'de** gösterilmektedir.

Şekil-11: Erzincan İli Turizm Faaliyetleri Haritası

Kaynak: Şahin, 2009

Akarsu Turizmi (Rafting, Kano, Su Kayağı ve Balık Avcılığı): Son yılların en çok ilgi gören alternatif doğa sporu olan rafting için Karasu çok uygun bir ortam oluşturmaktadır. Gerçekten de, değişken fakat her mevsim yeterli debisi ve farklı rapitleri ile Fırat Nehri son derece uygun özelliklere sahiptir. Avrupa'nın en zor parkurlarından birini oluşturan Fırat, nisan ve mayıs aylarında tamamen doğal ortamda tabiatla mücadele zevkini en yüksek düzeyde yaşamayı tercih edenler için eşsiz bir olanak sağlar. Nehirde 6 ve 10 kişilik raflar ve tüm emniyet ekipmanı deneyimli rehberler eşliğinde gerçekleştirilen turlar doğa tutkunlarının ilgisini çekmektedir. Karasu Nehri'nde rafting daha çok Yollarüstü-Mutu (Sansa boğazı) arasındaki parkurda yapılmaktadır. Parkurun uzunluğu 40 km'yi bulur.

Karasu Nehri, kano yapmaya elverişli olup, nehrin hemen her kesiminde yapılabilmekle birlikte, Beytahtı ile İliç ilçesi arası, bu spor için en uygun parkuru oluşturur. Zorlu apitlerin bulunduğu Karasu Nehri, su sporları için oldukça uygun olduğundan, bu durum kano yapmak isteyen turistler için önemli bir potansiyel oluşturmaktadır.

Dğ -Doğayürüyüşü (Trekking): Alp-Himalaya kıvrım kuşağı üzerinde yer alan dağların içerisinde bulunduğu Erzincan ilinin dğ ve sıradağları ile flora ve faunası oldukça zengindir. Dolayısıyla dğ -doğayürüyüşüne elverişli önemli bir potansiyele sahiptir. Ayrıca il genelinde iklimin bu sporları yapmaya çok uygun olması ve il genelinde bulunan doğa sporları derneklerinin söz konusu aktiviteleri organize etmeleri ekoturistler için çekici faktörleri oluşturmaktadır.

Dağcılık-Kaya Tırmanışı ve Dağ Bisikleti: İnsan gücüyle doğa arasındaki mücadelenin en somut örneklerinden biri haline gelen ve ekoturizm faaliyetlerinin en popüler spor dallarından birisi de dağcılık ve kaya tırmanışıdır. Özellikle Munzur Dağlarının Erzincan'a yakın yamaçlarında ve Kemaliye Karanlık Kanyon'daki sarp kayalıklar, kaya tırmanışı sporu için çok uygundur. Ancak il sınırları içerisinde bulunan yüksek ve eğim değerleri değişken olan dağlık sahalarda farklı tecrübe düzeylerine sahip dağcılar için, güçlük dereceleri değişken olan farklı parkurlar da oluşturulabilir.

Yamaç Paraşütü, Base Jumping, Off-Road: Erzincan'da, şehrin doğal ve tarihi güzelliklerini uçma heyecanı ile birleştiren yamaç paraşütü için son derece uygun alanlar bulunmaktadır. Çakırman Bölgesi, Munzur ve Kesiş Dağları farklı rüzgâr yönlerine göre 3.500 metreye varan yüksek atlayışlar için hem yamaç paraşütü hem de paramotorlu uçuşlar için elverişlidir. Her yıl düzenlenen Uluslararası Yamaç Paraşütü Festivali ile bölge yamaç paraşütü sporu açısından tanınmaya başlamıştır. Kemaliye Karanlık Kanyon, base-jumping için gelen adrenalin tutkunlarının sıklıkla ziyaret ettiği bir yöre haline gelmiştir. Ancak, ziyaretçilerin base-jumping için güvenlik önlemlerinin alındığı, uygun bir atlama platformu bulunmamaktadır. Asma köprünü hayata geçirilmesi, söz konusu ihtiyacın giderilmesini ve ziyaretçi sayısını artırması bakımından önem taşımaktadır. Erzincan, 28 Mart 1998 tarihinde Türkiye Camel Trophy yarışmasına Kemaliye ilçesi ile ev sahipliği yapmıştır. İlçeye yapılacak yatırımların bu organizasyonların artırılması açısından yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Kayak: Erzincan ilinde 2.500 ile 3.500 m yükseklikleri arasında pek çok dağ zirvesi bulunmaktadır. Köhnem Dağı (3.045 m), Spikör Dağı (3.010 m), Mayram Dağı (2.669 m), Kop Dağı (2.963 m), Mülpet Dağı (3.065 m), Munzur Dağı (3.258 m), Kazanlaya Dağı (2.531 m), Dumanlı Dağları (2.618 m), Coşan Dağı (3.276 m) ve söz konusu kayak tesisinin kurulması için önerilen Ergan Dağı (3.276 m) en önemli dağ zirveleri arasındadır. İlde kayak tesisi olarak Sakaltutan'da Yıldırım Akbulut Kayak Tesisi ve Ergan'da tamamlanma aşamasına gelmiş olan Ergan Dağı Kayak Merkezi bulunmaktadır. Bu merkezlere yönelik ilginin büyük ölçüde yerel talepten kaynaklandığı gözlenmektedir.

Termal Turizm ve Sağlık Turizmi: Erzincan'daki Ekşisu mevkii ve Horhor Maden Suyu Kaynağı kaplıca ve sağlık turizmi için elverişli bölgelerdir. Ekşisu Böğert Maden Suyu ve Horhor Maden Suyu Havuzu Ekşisu mesire alanında bulunan kükürtlü sudur. Cilt rahatsızlıkları, diyabet, çocukların yeme isteksizlikleri, karaciğer ve safra hastalıkları tedavisi için kullanılmaktadır.

Ekşisu Maden Suyu Kaynağı, Erzincan'ın 14 km ve Ilıca'nın 3 km doğusunda, Erzurum yolunun batı kenarında bulunmakta olup, Erzincan I43-d1 paftasında yer almaktadır. 33 C derecelik sıcaklığa sahip kaplıca suyu, romatizma, cilt, damar sertliği ve kalp rahatsızlıklarına iyi gelmektedir. Kaplıca, 12 adet kapalı havuzu ile hizmet vermektedir. Debisi 18 lt/sn olan kaynak, "oligometalik maden suyu" sınıfına girmektedir. Ekşisu kaynağı, maden suyu olarak işletildiğinden şişeleme ve dolun tesisi

mevcuttur. Ekşisu, özellikle yaz aylarında faal olan bir mesire yeridir. Tabii güzelliğe sahip olan mesire yerinde, maden suyu şişeleme tesisleri, lokanta-gazino, alabalık yetiştirme tesisleri ve park bulunmaktadır. Ayrıca Ekşisu yakınlarında bulunan kaplıcalar da sıkça ziyaret edilmektedir.

5.2.2. Erzincan İli Turizm Potansiyeli

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2013 yılı verilerine bakıldığında Erzincan'a 2013 yılı içerisinde 945 yabancı 35.251 yerli olmak üzere 36.196 turistin geldiği görülmektedir. Turizm gelirleri ve potansiyeli açıdan oldukça önemli bir gösterege olan ortalama kalış sürelerine bakıldığında ise, Erzincan'a gelen turistlerin ortalama kalış sürelerinin yalnızca 1,3 gün olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, turistik faaliyetlerin gelişmesi gerektiği sonucunu ortaya koymaktadır. Turistik tesislerin doluluk oranlarının yine %21,88'de kalması, turizm açısından Erzincan ilinin gelişime açık olduğunu göstermektedir (Tablo-19).

Tablo-19: Erzincan İli Yerli ve Yabancı Turistlerin Geliş Sayısı & Geceleme Sayısı

İLLER	İLÇELER	TESİSE GELİŞ SAYISI			GECELEME		
		YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
ERZİNCAN							
	Merkez	828	33 484	34 312	1 398	45 316	46 714
	Refahiye	117	1 767	1 884	137	1 784	1 921
	Toplam	945	35 251	36 196	1 535	47 100	48 635

Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014

İLLER	İLÇELER	ORTALAMA KALIŞ SÜRESİ			DOLULUK ORANI(%)		
		YABANCI	YERLİ	TOPLAM	YABANCI	YERLİ	TOPLAM
ERZİNCAN							
	Merkez	1,7	1,4	1,4	0,67	21,78	22,45
	Refahiye	1,2	1,0	1,0	0,96	12,53	13,49
	Toplam	1,6	1,3	1,3	0,69	21,19	21,88

Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2014

Erzincan ilinin turizm açısından gelişme göstermesi gerekliliği, tüm göstergelere ışığında açıkça görülmektedir. İlin turizm potansiyelinin gelişmesi için öncelikle güçlü ve zayıf yönlerinin üzerinde durulması gerekmektedir. Ayrıca, gelişme gösterebilmesi için yararlanabileceği fırsatlar ve dikkat etmesi gereken tehditlerin belirlenmesi gerekmektedir. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere Erzincan'ın sahip olduğu doğal ve keşfedilmemiş güzelliklerinin, yöresel zenginliklerinin ön planda vurgulandığı özellikle ekoturizm ve doğa turizmi faaliyetlerinin canlandırılması gerekmektedir. Faaliyetlerin tanıtılması, ayrıca konaklama, yeme-içme ve eğlence mekanlarının nitel ve nicel olarak gelişmesi ile altyapısal eksikliklerin giderilmesi zaruriyet arz etmektedir. Yine yerli ve yabancı turistlerin ili

rahatlıkla ziyaret edebilmesi için ulaşım imkanlarının geliştirilmesi gerekmektedir.

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
<ul style="list-style-type: none"> - Turizm alternatiflerinin çeşitliliği (kış, doğa ve su sporları, yayla, dağ ve agro turizmi vb.) - Turizm çeşitlenmesine olanak veren coğrafya - İklim, doğal kaynaklar ve bozulmamış çevre - Toplumun çoğunluğunun turizm aktivitesine ilgi duyması - Genç ve dinamik nüfus varlığı - Yöresel zenginlikler (el sanatları, yemek) - İş gücü maliyetlerinin düşük olması - Sıt alanlarının varlığı	<ul style="list-style-type: none"> - Erzincan'ın birinci derecede deprem bölgesinde bulunması - Tanıtım eksikliği - Kentin turistik imajının zayıflığı - Çevre ve kent estetiğinin yetersizliği - Turizm eğitimi yetersizliği ve yabancı dil eksikliği - Konaklama, eğlence vb. tesislerin sayıca eksikliği - İç hat ve dış hat uçuşlarının sefer yetersizliği
Fırsatlar	Tehditler
<ul style="list-style-type: none"> - Genç iş gücü potansiyeli - Üniversite kenti olması - Sivas-Erzincan-Erzurum-Kars hızlı tren projesinin bölgede ve Erzincan'da sağlayacağı ulaşım kolaylığı - Enformasyon ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler - Alternatif ve doğa turizmine ilginin artması - Küresel ısınma sebebiyle kar kalitesi ve karlı gün sayısının daha değerli olması - Tarım ve hayvancılığa dayalı sanayiye teşvik	<ul style="list-style-type: none"> - Kentin turistik imajının zayıflığı - Ulusal ve uluslararası kariplerin kış turizmi yatırımları -Yabancı turist ağırlamada hizmet verebilecek kalifiye iş gücü eksekliği -Yakın coğrafyadaki kış turizm tesisleri servis ve fiyat rekabeti

Erzincan Ekonomisi 2023 Vizyonu Projesi kapsamında altının çizildiği üzere turizm faaliyetlerine yönelik farkındalığın artırılması amacıyla doğa turizm alanlarında iyi kalitede hizmet veren işletmelerin faaliyet göstermesi, turizm potansiyeli varlığının ulusal ve uluslararası firmalara tanıtılması, bölgeye yeni yatırımların çekilmesi, Kemaliye Karanlık Kanyon'un öne çıkan merkezler arasında yer alması için tanıtım faaliyetlerinin sürdürülmesi gibi projelerin iyi bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir. Bu kapsamda mevcut potansiyelin iyi bir planlama ile geliştirilmesi Erzincan'a büyük katkı sağlayacaktır.

6. KUZEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ VE ERZİNCAN İLİ TURİZM GELİŞİM STRATEJİSİ

6.1. Büyüme Hedefleri ve Turizm Stratejisi

Erzincan ili henüz 1970'li yılların başında özel girişimcilerin yatırımlarını özendirmek amacıyla Kalkınmada Öncelikli İller kapsamına alınmasına rağmen, il arazisinin büyük bir kısmının 1. Derece Deprem Bölgesi'nde olması ve genel olarak bölgenin az gelişmişliği gibi nedenlerden dolayı istenilen gelişme sağlanamamıştır. Bölgenin az gelişmişliğini ortadan kaldırmak, halkın refah seviyesini yükseltmek ve ilin ekonomisinin düzelmesine katkı sağlamak için bir takım planlama yatırımlarının yapılması kaçınılmazdır. Burada görev devlet ve özel sektöre düşmektedir. Ancak, yörenin ekonomik potansiyeli de bu bakımdan oldukça önemlidir. Kuşkusuz, sürdürülebilirlik açısından yapılması gereken yatırımlar, mutlaka bölge potansiyeli ile paralel olmalıdır. Doç. Dr. İbrahim Fevzi Şahin'in hazırlamış olduğu Erzincan İlinin Turizm Potansiyeli ve İldeki Ekoturizm Uygulamaları çalışmasına göre; araştırmamıza konu olan Erzincan İli'ndeki önemli ekonomik kaynaklardan birisini de turizm oluşturmaktadır. Turizm Erzincan'da bölge halkının ekonomik kazancına katkı sağlayıp, gelir düzeyini yükseltecek alternatif bir faaliyet türü oluşturmaktadır. Çünkü yörenin zengin bir turizm potansiyeli mevcuttur. Söz konusu potansiyeli harekete geçirmek adına Erzincan ilinde turizme yönelik büyüme hedefleri ve stratejileri Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansının hazırladığı Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi İnovasyona Dayalı Bölgesel Turizm Stratejisi ve Eylem Planında belirtilmiştir. Bu rapora göre, Erzincan Ekonomisi 2023 Vizyonu kapsamında, ilin turizm sektörünü geliştirmek amacıyla gerçekleştirilmesi planlanan stratejik atılım alanları ve büyüme hedefleri aşağıda belirtilmektedir.

- Turizm sektörünün gelişmesinin önündeki engellerin kaldırılarak mevcut turizm, kapasitesinin daha etkin kullanımının sağlanması,
- Turizmde veritabanı oluşturulması,
- Turizm potansiyelinin etkin tanıtımının yapılması,
- Etkin işleyen bir turizm pazarlama sisteminin geliştirilmesi,
- Turizmin çeşitlendirilerek altyapısının geliştirilmesi,
- Yerel turizme yönelik toplumun farklı kesimlerine ucuz ve kaliteli hizmet sunulması,
- Alternatif turizm türlerinde uzmanlaşma sağlanması,
- Üniversite olanaklı gençlik turizminin geliştirilmesidir.
- Termal kaynaklı sağlık ve üçüncü yaş turizminin geliştirilmesi,
- Geleneksel el sanatları ve özgün tarım ürünlerinin geliştirilmesi
- Turizmde yeni cazibe merkezlerinin geliştirilmesidir.

6.2. Pazar Konumlandırması

Erzincan'ın turizm potansiyelinin harekete geçirilebilmesi için, bu il'i Türkiye'deki diğer turizm destinasyonlarından ayıran bir pazar konumlandırmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Erzincan'ın turizm açısından en güçlü değerleri; değişik tarihi ve kültürel değerlere ev sahipliği yapması ve gölleri, akarsuları, dağları, yaylaları, vadileriyle Türkiye genelinde az bilinen doğa sporlarına ev sahibi yapabilecek potansiyele sahip olmasıdır. Bu 2 özelliği vurgulayan bileşenler şu şekildedir:

- Son yılların en çok ilgi gören alternatif doğa sporları arasında rafting yer almaktadır. Fırat Nehri, değişken fakat her mevsim yeterli debiye sahiptir ve rafting sporu için uygundur. Erzincan il merkezine 40 km mesafede Fırat nehrinin bir kolu olan Karasu üzerinde, Sansa deresinde rafting sporu yapılabilmektedir.
- Doğa sporlarının en popüler dallarından biri olan kaya tırmanışı, insan gücüyle doğa arasındaki mücadelenin en somut örneklerinden birini sergilemektedir. Munzur Dağı'nın Erzincan'a bakan yamaçlarında ve özellikle Kemaliye'deki Karanlık Kanyon'un sarp kayalıklarında kaya tırmanışına uygun rotalar bulunmaktadır. Erzincan'daki Karanlık Kanyon, dünyanın ikinci büyük kanyonu olma özelliğine sahiptir. Kanyon, eko-turizm için sunduğu fırsatların yanı sıra, su sporları ve kaya tırmanışları için uygun özelliklere sahiptir. Aynı zamanda Karanlık Kanyon; gökdelen, köprü, kule, vadi gibi yüksek yerlerden serbest atlayış yapmaya dayanan atlama sporu için uygun doğal ortamı sunmaktadır. Bu bağlamda Kemaliye Karanlık Kanyonu yakınlarında Türkiye Dağcılık Federasyonu tarafından her yıl düzenli olarak 300'e yakın sporcuya dağcılık temel eğitimi ve arama-kurtarma eğitimleri verilmektedir.
- Erzincan'da, şehrin doğal ve tarihi güzelliklerini uçma heyecanı ile birleştiren yamaç paraşütü için son derece uygun alanlar bulunmaktadır. Çakırman Bölgesi, Munzur ve Kesiş Dağları farklı rüzgâr yönlerine göre 3.500 metreye varan yüksek atlayışlar için hem yamaç paraşütü, hem de paramotorlu uçuşlar için elverişlidir. Her yıl düzenlenen Uluslararası Yamaç Paraşütü Festivali ile bölge yamaç paraşütü sporu açısından tanınmaya başlamıştır.
- Dağ bisikletçileri için Erzincan ve yakın çevresi elverişli zemin nitelikleri, doğal engeller ve doyumsuz manzaralar sunmaktadır. Kemaliye'de her yıl gerçekleştirilen doğa sporları şenliğinde çok sayıda dağ bisikletçisi katılmaktadır. 2011 yılı itibarıyla Erzincan'da dağ bisikleti branşında faaliyet gösteren 5 adet tescilli spor kulübü ve bu kulüplere bağlı olarak dağ bisikleti sporu yapan 16 adet lisanslı sporcu bulunmaktadır.
- Erzincan'dan Ağrı Dağı'na kadar olan bölüm içerisindeki en yüksek zirve konumunda olan Esence Zirvesi ve etrafında yer alan buzul gölleriyle kaplı yöre, buz tırmanışı için ülkemiz sınırları içerisindeki bir başka önemli potansiyel niteliğindedir.
- Erzincan'daki Ekşisu mevkii ve Horhor Maden Suyu Kaynağı kaplıca ve sağlık turizmi için elverişli bölgelerdir. Ekşisu Böğert Maden Suyu ve Horhor Maden Suyu Havuzu Ekşisu

mesire alanında bulunan kükürtlü sudur. Cilt rahatsızlıkları, diyabet, çocukların yeme isteksizlikleri, karaciğer ve safra hastalıkları tedavisi için kullanılmaktadır.

- Erzincan Altıntepe, geçmişi Tunç Devri ve Urartular'a kadar uzanan bir yerleşim yeri olup Tunç Devri'ne ait arkeolojik kalıntıların bulunduğu bir bölgedir.
- Kemah Kalesi, Melik Gazi Türbesi, Bahattin Paşa Abidesi, Mama Hatun Türbesi, Mama Hatun Kervansarayı, Kadıköy Kilisesi ise kültür turizmi kapsamında görülmesi gereken yerler arasındadır.

Bu bileşenlerden hareketle, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi ve Erzincan'ın Pazar konumlandırmasının odağındaki temel satış vaadi, "Anadolu'nun Zirvesinde Özünüzü ve Köklerinizi Keşfedin!" ifadesi üzerine kurgulanmaktadır. (Bu ifade, bir slogan veya marka ifadesi olarak algılanmamalı; sadece temel satış vaadi olarak görülmelidir).

Bu vaatle, ziyaretçilere Erzincan başta olmak üzere Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki temiz, özgün ve yüksek kaliteli çevreyi, altyapıyı ve doğayı geniş bir ürün yelpazesinde deneyimleme; kendi tarihini, kültürünü ve geleneklerini gözlemleyerek ve yaşayarak hissetme fırsatı sunulacaktır.

6.3. Hedef Pazarlar

Erzincan'ın pazar gelişim stratejisi segmentasyon yaklaşımıyla şekillendirilmelidir. Farklı pazar segmentlerini hedef alan bu stratejilerin belirlenmesinde segmentlerin taşıdıkları Pazar potansiyeli (sayıca büyüklükleri ve harcama potansiyelleri) ve segmentleri çekim kolaylığı (erişilebilirlikleri, erişim maliyetleri ve bölgeye gelme konusunda hazır olma seviyeleri) faktörleri önem taşımaktadır. Bu amaçla Erzincan ili için 3 ana pazar belirlenmiştir. Erzincan ili için potansiyel pazarlar ve bu pazarlara ait segmentler aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmaktadır:

a) Yerel pazar

Erzincan ve çevresini kapsayan bölge pazarıdır. Bu pazarın hedef aldığı ziyaretçi profillerinden ilki "Günübirlik Yolculuk Edenler" dir. Bu grup genellikle, yakın çevre illerden ve ilçelerden arkadaş ve akrabalarını ziyarete gelen ya da bir günlüğüne şehirden uzaklaşmak isteyen ailelerdir. Eğlence, alışveriş ve hoşça vakit geçirmekle ilgilienirler. Diğer profil ise; "Hafta sonu Tatilcileri"dir. Bu grup en fazla 3-4 saatlik yolculukla şehre ulaşabilecek mesafede yaşayan; hafta sonlarını ilginç bir yerde geçirmek isteyen ziyaretçilerdir. İlgi alanlarına; doğa ve/veya kış sporları, sağlık ve güzellik amaçlı olanaklardan yararlanmak, yerel yaşantıyı gözlemlemek ve deneyimlemek; dinlenmek; yerel lezzetleri tatmak ve yerel ürünlerden almak girer.

b) Ulusal Pazar

Türkiye genelini hedef alan pazardır. Bu pazara yönelik ziyaretçi profillerinden ilki “Sırt Çantalı Gezinler” dir. Bu grup Erzincan’ın özgün tarihini, kültürünü, yaşam biçimini keşfetmek isteyen genç gezginlerdir. Yerel ulaşımı kullanırlar, pansiyonda kalırlar, bölge halkıyla etkileşime geçerler, kültürel yerleri ziyaret ederler, akşam eğlencelerine katılırlar. Maceracı aktivitelerde bulunurlar (dağ bisikleti, buz tırmanışı, karanlık kanyonu ziyaret etmek gibi). Diğer profil “Bağımsız Kâşifler” dir. Bu grup Erzincan’ın özgün doğası, tarihi, kültürü ve yaşam biçimini tecrübe etmek isteyen bağımsız gezginlerdir. Herhangi bir tura bağlı değildirler. Seyahat planlarını kendileri yaparlar ve genellikle kiralık araçlarla seyahat ederler. Apart otellerden butik otellere uzanan bir konaklama tercihleri vardır. Fazla iddialı olmayan aktivitelerle ilgilenirler. (Kemaliye halkı tarafından yağmur böceği olarak adlandırılan bir semander çeşidini görmek, mağaraları ziyaret etmek gibi). Bir diğer profil ise “Grup Turlarına Katılan Kişiler” dir. Bu kişiler önceden organize edilen tur paketleri dahilinde Erzincan’ın özgün doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerini ve yaşam biçimini görmek isteyen yaşça daha olgun gezginlerdir. Daha ziyade geniş bölgesel tur paketlerinin bir parçası olarak Erzincan’a gelirler. Gruplar halinde ve tur otobüsleri ile seyahat ederler, önceden belirlenmiş otellerde kalırlar. Şehrin önemli mekânlarını dolaşıp belli başlı kültürel aktivitelere katılmayı tercih ederler. . Son profil ise “Akademisyen ve Araştırmacılar” dir. Bölgeye gelmelerinin asıl amacı belirli konularda (tarihsel, sosyal, kültürel, kalkınma çalışmaları vb.) projeler yapmaktır. Orta düzey tesislerde ya da apart otel tarzı konaklama tesislerinde kalırlar. Genellikle yerel ya da şahsi ulaşım araçlarını kullanırlar.

c) Uluslararası Pazar

Tüm dünya genelini hedef alan pazardır. Uluslar arası pazarda hedeflenen ziyaretçi profillerinden ilki “Maceracılar” dir. Bu grubun Erzincan’a gelme nedenleri macera destinasyonu olarak kazandığı ününden dolayıdır. Ergan dağında kayak, Karasu üzerinde rafting, Mertekli Göleti, Tercan ve Göyne Baraj Göllerinde kano, Karanlık Kanyon’un sarp kayalıklarında kaya tırmanışı gibi aktivitelerden hoşlanırlar. Orta seviye otel ya da pansiyonlarda konaklarlar ve önceden organize edilmiş ya da kiralık araçlarla dolaşırlar. Diğer bir profil; “ Eko- Turistler” dir. Bu grubun bölgeye gelmesindeki asıl neden hayvan çeşitliliği ve botanik turizmdir. Özellikle buzul dönemlerinde, kuzey ülkelerinden güneye doğru kaçan ve Kemaliye Vadisi’ne sığınmış hayvanlarla ilgilenirler. Örneğin; Kemaliye halkı tarafından yağmur böceği olarak adlandırılan bir semander çeşidi, Salamandra salamandra kuzey ülkelerin buzul dönemlerinde göç etmiş ve Türkiye’de ancak birkaç yerde sığıntı halinde kalmış önemli bir türdür. Kemaliye ve yakın çevresinde birçok yörede soy tükenmiş olan yabani dağ keçisinin (*Capra aegagrus aegagrus* Erxbelen (1777)) yanı sıra, kurt (*Canis lupus*), tilki (*Vulpes vulpes*), yabani domuz (*Sus scrofa*), ayı (*Ursus arctos*), su samuru (*Lutra lutra*), vaşak (*Felix lynx*), keklik (*Perdix perdix*), sincap (*Sciurus sp.*) ve birçok yırtıcı kuş türü de yaşamaktadır. Çoğunlukla organize gruplar halinde seyahat ederler. Apart otellerden lüks otellere uzanan geniş bir konaklama

tercihleri vardır. Yerel olarak organize edilen ulaşım imkanlarını kullanırlar. Bir diğer profil; “Sanat ve Kültür Meraklıları”dır. Sanat tarihi ve kültüre meraklı gezginlerdir. Turlarla ya da bağımsız olarak mezarları, manastırları, kiliseleri, camileri gezmeyi amaçlarlar. Yerel yaşam tarzını ve kültürü tecrübe etmek isterler. Orta ve yüksek seviyedeki tesislerde konaklarlar. Son profil ise “Konferans, etkinlik Turistleri”dir. Şirketlerin büyük çaplı toplantı ve benzeri organizasyonları için gelirler. Toplantı salonu imkânları bulunan ve başka hizmetler sunabilen üst düzey konaklama tesisleri kullanılır.

6.4. Turizmin Gelişiminde İzlenecek Prensipler

Erzincan’da hedef pazar segmentlerine erişim ve buna bağlı turizm gelişimi için uygulanacak prensipler şu şekildedir:

- Hedef pazarın ihtiyaçlarına odaklanmış ve güvenilir Pazar bilgi ve istihbaratına dayalı planlamanın yapılması;
- Yerel halkın ve özel sektörün vizyonunun ziyaretçilerin beklentilerini karşılayacak şekilde genişletilmesi;
- Turistlerin paralarının karşılığını fazlasıyla alacakları kalitede ve aynı kalite seviyesini sürekli tutturacak şekilde ürün ve hizmet sunumunun sağlanması;
- Turizm paydaşları arasında geliştirilecek işbirliği ve ortaklıklarla güçlü bir turizm kümelenmesi yapısının oluşumu;
- Ziyaretçilerin, turizm değer zincirindeki aktörlerin ve yerel halkın beklentileri ile çevresel sürdürülebilirliğin dengeli şekilde yönetilmesi;
- Paydaşlar arasında açık, şeffaf ve yapıcı iletişimin sağlanması ve kalıcı kılınması;
- Kadınlar ve çocuklar başta olmak üzere yerel halkın turizmin faydalarından yararlanmasının sağlanması;
- Tüm Erzincanlıların, ili bir turizm destinasyonu olarak tanıttacak ve gelen turistlere güvenli, temiz ve kucaklayıcı bir ortam sunacak şekilde birer “turizm gönüllüsü” haline getirilmesi;
- “Sorumlu Turizm” yaklaşımının bir gereği olarak küresel açıdan kabul gören aşağıdaki prensiplerin tüm paydaşlarca (kamu sektörü, özel sektör ve üniversiteler) benimsenmesi:

Sorumlu turizm yaklaşımı,

- Olumsuz ekonomik, çevresel ve sosyal etkileri azaltır;
- Yerel halk için daha fazla ekonomik fayda sağlar ve ev sahibi toplumların refahını artırır;
- Turizm endüstrisine erişimi ve çalışma koşullarını geliştirir;
- Yerel halka kendi yaşamlarını ve yaşam koşullarını etkileyen kararlarda söz hakkı tanır;
- Çeşitliliği de kapsayarak doğal ve kültürel mirasın korunmasına olumlu katkı sağlar;
- Yerel halkla daha anlamlı bağlantılar kurarak turistlere çok daha keyifli deneyimler kazandırır ve yerel, kültürel, sosyal ve çevresel konuların çok daha iyi anlaşılması sağlar;

- Bedensel engellilerin turizme erişebilmesini sağlar;
- Kültürel anlamda duyarlıdır, turistler ve turist kabul eden toplumlar arasında saygıyı teşvik eder ve yerel düzeyde gurur ve güven oluşturur.

6.5. Sürdürülebilirlik

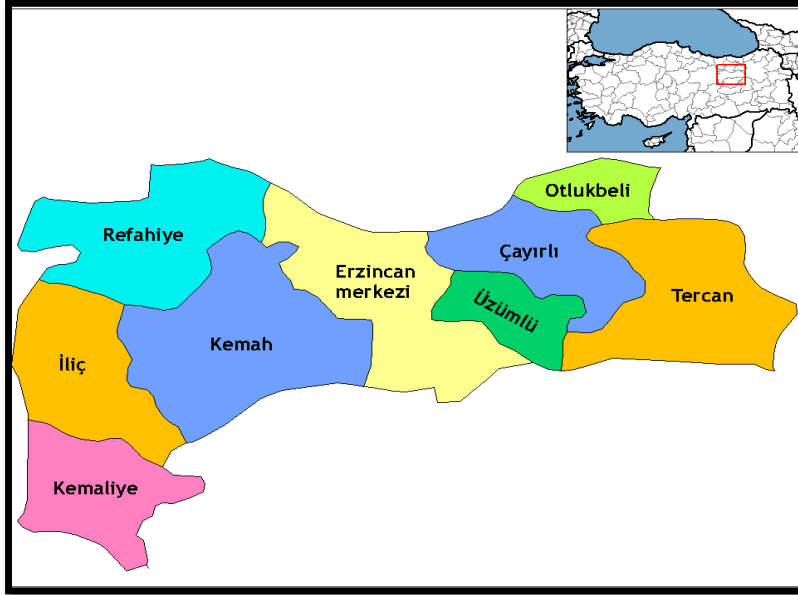
Erzincan turizm stratejisinin ayrılmaz bir parçası ekonomik, toplumsal ve çevresel sürdürülebilirliktir.

- Ekonomik sürdürülebilirlik, turistik tesislerin ve yatırımların yıl boyunca doluluğunun ve kullanımından elde edilen gelirin maksimize edilmesi, karlılıklarının artırılması, turizm girişimciliğinin devamlı olarak geliştirilmesi, özel sektörün inovasyon faaliyetlerinde ki artışla rekabetçiliğinin yükseltilmesi ve ziyaretçi memnuniyetinin sürekli olarak artırılması anlamına gelmektedir.
- Toplumsal ve çevresel sürdürülebilirlik ise turizmin bölge halkından yararlanması ve bölge halkının turizmden fayda sağlamasıyla ilgilidir. Bu bakımdan; bölgede hem yerel halk hem de ziyaretçiler için üst düzey ortak faydanın yaratılmasını gözetmek temel stratejidir. Geliştirilecek olan turizm ürünleri, altyapı, tesisler, etkinlik, vb. bölge halkının yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin artırılmasını da sağlayacaktır. Bu bağlamda, çevresel sürdürülebilirliğe özel önem verilecektir. Turizm sektörünün ve değer zincirindeki tüm ögelerin çevreye duyarlı ve çevre dostu uygulama ve teknolojileri benimseyici önlemler alması sağlanacaktır. Konunun bu boyutu, bölgedeki turizmin sağlığa ve doğallığa ilişkin vaadini de destekleyeceği gibi günümüz turist profili için önem taşıyan çevre boyutunun da ön plana çıkmasını sağlayacaktır.

7. KEMALİYE’DE KARANLIK KANYON TURİZM MERKEZİNE OLAN TALEBİN İNCELENMESİ

Yüzölçümü 11.903 km², nüfusu ise 219.996 olan Erzincan Anadolu'nun en eski kültür merkezlerinden birisidir. Tarihi İpek Yolu güzergahında yer alan kent Hitit, Urartu, Med, Pers, Hellen, Roma egemenliğinde kalmış, 1071 Malazgirt Zaferi'nden sonra Türk ve Osmanlı hakimiyetine geçmiştir(Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü).Dağlar ve platolar ile kaplı olan il, coğrafi yapısı itibariyle genel olarak kış sporları, su sporları ve doğal güzellikleri olan mesire alanları ile turizm için çok yönlü özellikler taşımaktadır. Merkez, Tercan, Çayırli, Otlukbeli, Kemah, Refahiye, Üzümlü, İliç ve Kemaliye olmak üzere 9 ilçesi bulunmaktadır (**Şekil-12**).

Şekil-12: Erzincan'ın İlçeleri

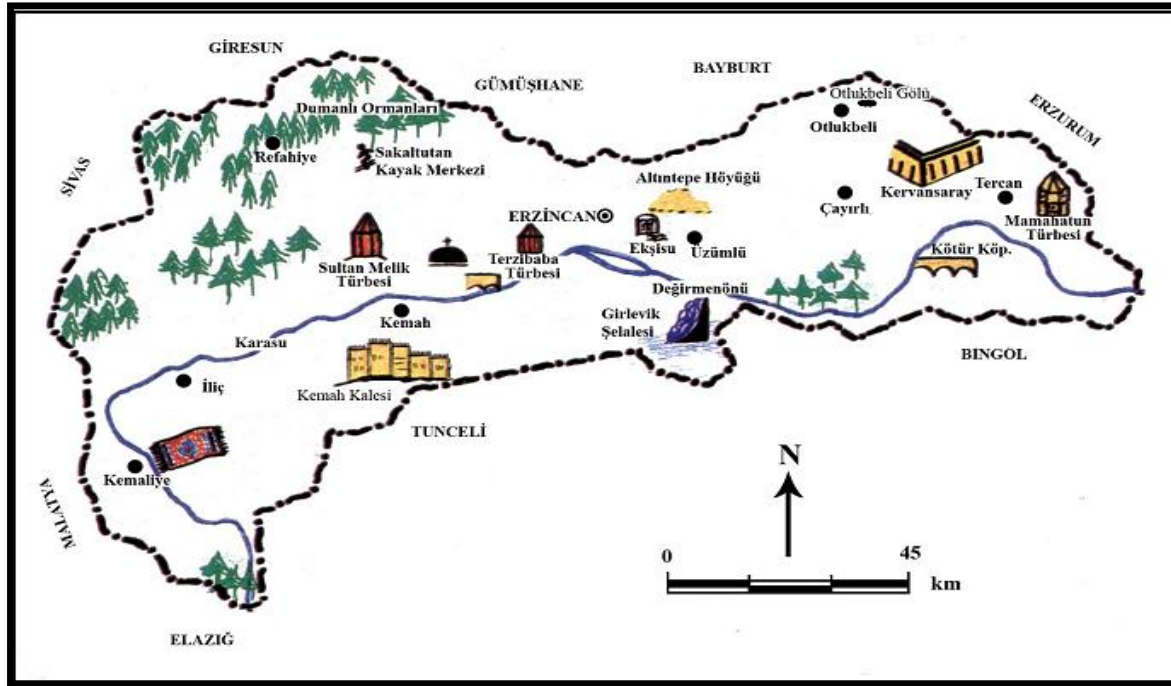
Kaynak: <http://tr.wikipedia.org>

Yeşil alanların toplam yüzölçümü içindeki payı %11 olan ve bu konuda Türkiye'de ilk sırayı alan Erzincan, gölleri, hızlı akan akarsuları, kaplıca suları, dağları, yaylaları ve vadileriyle Türkiye genelinde az bilinen doğa sporları için önemli bir potansiyel sunmaktadır. Otlukbeli gölü, Girlevik çağlayanı, Aygır Gölü, Karanlık Kanyon vb. bölgede en çok ziyaretçi çeken doğal turistik yerlerdir.

Erzincan'da aynı zamanda Tunç Çağına kadar giden, Bölgede hüküm sürmüş çeşitli medeniyetlerin izlerine rastlamak mümkündür. Bunlardan bazıları: şehir merkezine 15 km uzaklıkta bulunan ve günümüze kadar ulaşabilmiş en sağlam Urartu şehirlerinden birisi olan Altın-tepe Höyüğü; tarihi Hitit Urartu dönemine uzanan Kemah Kalesi; Orta Çağ Türk mimarisinin en önemli eserlerinden olan Mama Hatun Külliyesi; ilde yer alan Terzibaba Türbesi, Hıdır Abdal Sultan Türbesi ve Melik Gazi Türbesi vb. tarihi ve kültürel varlıklardır (**Şekil-13**). Kültür ve Turizm Bakanlığı 2013 yılı verilerine

göre 152.876 turist ağırlayan Erzincan, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesine gelen turistlerin %25'ini çekebilmiştir. Bölgedeki konaklama kapasitesinin artması, Erzurum'u kapsayan turlara Erzincan'ın da dahil olması, halihazırda bölgeye gelen turist yapısının çeşitlendirilmesine yönelik faaliyet ve fiziksel yatırımların gerçekleştirilmesi, daha etkin tanıtım çalışmalarının yürütülmesiyle birlikte Erzincan'ın bilinirliğini ve turizm gelirlerini artırması mümkündür. Erzincan'ın 2013 yılında konaklamalı olarak 7.401 turist çeken, günübirlik ziyaretçiler ile birlikte 16.000'in üzerinde turist ağırlayan Kemaliye ilçesi alternatif turizm olanakları ile ön plana çıkan ve turizm hedeflerine ulaşılmasında önemli katkılar sağlayacak ilçesidir. Özellikle turizm sektöründe deniz-kum-güneş eksenli klasik turizm anlayışındaki değişim eğilimi alternatif turizm olanaklarını ve rotalarını gündeme taşıırken doğal, kültürel ve tarihi değerleri ile Kemaliye, bölgenin ulusal ve uluslararası bir turizm destinasyonuna dönüşmesini sağlayacaktır.

Şekil-13: Erzincan Turizm Haritası

Kaynak: Şahin, 2009

7.1. Kemaliye Turizm Potansiyeli

Kurtuluş Savaşı'nda gösterilen kahramanlıkları sonucunda bizzat Mustafa Kemal Atatürk imzasıyla adı konan ilçe Kemaliye, Karanlık kanyon, tarihî Kemaliye evleri, dünya kültür mirasına aday gösterilen Kemaliye kasabası, Kadıgölü kaynağı ve diğer soğuk su kaynakları, akarsu turizmine olanak tanıyan Karasu ırmağı ve Keban barajı gölü, çeşitli doğa sporlarına uygun arazi koşulları, yaylaları, manzara güzelliği ve zengin kültür mirasıyla Türkiye'nin alternatif turizm merkezi olabilecek ender yörelerinden birisidir.

Kemaliye ya da bölgede bilinen diğer ismiyle Eğin, Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde, Erzincan ilinin güneybatısında yer alır. İlçe kuzeyde İliç (Erzincan), güneyde Arapgir (Malatya) ve Ağın (Elazığ), batıda Divriği (Sivas), doğuda Çemişkezek ve Ovacık (Tunceli) ilçeleri ile sınırlanmış olup, 1168 km² yönetim alanına sahiptir. İlçe toprakları, batıda Yama dağından başlayıp, doğuda Munzur dağları ile devam eden ve İç Doğu Toroslar olarak nitelendirilen engebeli sahada bulunmaktadır. İlçe merkezi olan Kemaliye kasabası, bu dağlık sahada Karasu ırmağı tarafından açılmış kuzey-güney doğrultulu vadinin batı yamacında yer alır (**Şekil-14**). TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2013 yılı verilerine göre 5.044 nüfuslu Kemaliye, Erzincan'ın 9 ilçesi içinde Otlukbeli'nden sonraki en düşük nüfuslu ilçesidir.

Şekil-14: Kemaliye Haritası

Kaynak: Bulut, 2006

Kemaliye, Munzur kireçtaşlarının oluşturduğu çok eğimli ve sarp bir yamaç üzerinde kurulmuştur. Tarihi ve kültürel varlıklarının yanı sıra bölge bu doğal güzellikleri ile ön plana çıkmaktadır. Jeolojik yapının şekillendirdiği kanyon, mağaralar ve kireç taşı oluşumları bölgedeki önemli kaynaklardır. Munzur Dağları kuzeydoğu-güneybatı doğrultusunda uzanan ve yükseklikleri çoğunlukla 2.000 metrenin üzerindeki çok sayıda dağ ve tepelerden oluşan bir sıradağ görünümündedir. Vadi tabanı burada deniz seviyesine göre 813 metredir (Arıkan; 2001).

Dağ stepleri sert kara iklimi gösterirken, vadinin içi ve tabanı yer yer Akdeniz iklimi gösteren oldukça ılıman bir ekolojik yapıya sahiptir. Buna bağlı olarak bölgede çok zengin bir biyo-çeşitlilik gelişmiştir. Belli ölçülerde kapalı ekosistem özelliği gösteren Kemaliye, birçok yörede soyu tükenmiş dağ keçisi, kurt, tilki, yabani domuz, ayı, su samuru, vaşak, keklük, yırtıcı kuş türlerine ev sahipliği yapmaktadır

(Demirsoy; 2007). Bununla birlikte yağmur sonrasında ortaya çıkan ve halk arasında yağmur böceği olarak adlandırılan semenderler Kemaliye'nin önemli sembollerinden biridir.

Kemaliye ve yakın çevresinde çok sayıda mağara bulunmaktadır. Zor coğrafi koşullar gereği bu mağaraların birçoğuna henüz ulaşılamamıştır. Ulaşılabilen mağaralar ise bölgedeki mağara turizmi için önemli kaynaklardır. Bölgede bilinen başlıca mağaralar şunlardır: Ala Mağarası, Cırıkoğlu Mağarası, Çatal Mağara, Çiftgözlü Mağara, Delipuğar Mağarası, Demir Mağara, Devetabanı Mağarası, Direkli Mağara, Direklince Mağarası, Güvercin Mağarası, Hırsız Mağarası, İkiçözlü Mağara, Kızlar Mağarası, Killiğin Mağarası, Kurt Mağarası, Kuyumcu Mağarası, Poşa Mağarası, Sıra Mağaralar, Sulu Mağara, Tahtikli Mağara, Üğür Mağarası, Yeni Mağara (Bulut; 2006).

Kemaliye ilçesi su potansiyeli yüksek bölgelerden biridir. Doğuda Dumlu dağından (Erzurum) doğan Karasu, Sansa boğazını geçerek Erzincan ovasına ulaşmakta, ovidan çıktıktan sonra ise Kemah boğazına yerleşmektedir. Irmak ilerleyen kısımlarda Munzur dağları ile Harmancık dağı arasındaki kanyon vadiye yerleşmekte ve Kemaliye'nin güneyinde Keban baraj gölüne dökülmektedir. Karasu'ya ilçe sınırları içerisinde başta Çatlı, Miran ve Dilli çayları gibi pek çok dere ve kaynak katılmaktadır. Söz konusu kaynaklar eko-turizm çeşitlerinden olan akarsu turizmi açısından çok sayıda fırsat sunmakta; özellikle yağışların ve kar erimelerinin yüksek olduğu ilkbahar-yaz başlarında nehirlerde ulaşılan yüksek akım değerleri rafting severleri bölgeye çekmektedir (Akpınar, 2002). Diğer yandan ilçede Fırat nehrine ulaşan en büyük derelerden Kadıgözü başta olmak üzere yüzlerce soğuk su kaynağı bulunmaktadır. Fırat nehri, Kemaliye ilçesinde Kadıgözü suyu ile Miran suyunu aldıktan sonra, ilçenin güneydoğusunda Başpınar yakınlarında Keban barajı ile Elazığ il sınırına girmektedir. Kadıgözü'nden çıkan su hem bölge halkının içme suyunu karşılamakta hem de tarım arazilerinin sulanmasında kullanılmaktadır.

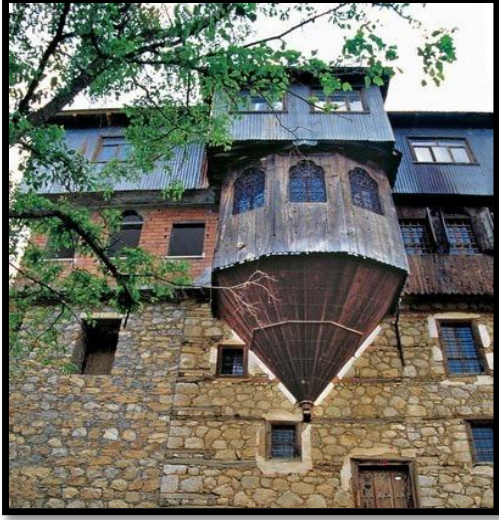
İlçe doğal güzelliklerinin yanı sıra mimari yapısı ile de dikkat çekmektedir. Kemaliye ilçe merkezi ve ilçeye bağlı diğer yerleşimler geleneksel yöre mimarisini ve dokusunu büyük ölçüde korumuştur. Eğin evleri, gerek tarihsel birikimi gerekse de bölgedeki ahşap ve taş varlığının güzel örnekleriyle ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.

Ahşap ağırlıklı inşa edilen Eğin evlerinin dikkat çeken bir diğer özelliği el işçiliği kapı tokmaklarıdır. Altı kuşak boyunca sadece bir demirci ustası tarafından üretilen kapı tokmakları motif ve sesleriyle Kemaliye'nin bin yılı aşan tarihini yansıtıyor. Tok sesli büyük tokmaklar erkek misafirlerin, küçük ve ince sesli tokmaklar ise kadın misafirlerin habercisi olarak ev sahiplerine gerekli mesajı vermekte ve bu geleneğin sürdürülmesine katkı sağlamaktadır. Benzer şekilde, tokmalarda kullanılan çeşitli motifler de yüzyıllardır bölgede hüküm sürmüş kültürlerin yansımalarını gün yüzüne çıkarmaktadır.

Kaynak: www.arpacik.net

Mimari yapısı ile Safranbolu evlerini andıran Eğin evlerinin bilinirliğinin artırılması, konaklama imkanlarının geliştirilmesi amacıyla 2011-2012 yıllarında Erzincan Valiliği'nin desteğiyle "Ev Pansiyonculuğu Eğitim Projesi" düzenlenmiştir. Sosyal Destek Programı (SODES) kapsamında düzenlenen ve Erzincan Üniversitesi'nin sağladığı teknik destek ile yürütülen projede 39 kişiye 120 saatlik girişimcilik eğitimleri ile beraber teorik ve uygulamalı olarak ev pansiyonculuğu eğitimleri verilmiştir(Kemaliye Kaymakamlığı, 2013). Böylece bölgede bulunan ve toplam 200 kişilik konaklama kapasitesine sahip 3 otel, 50 kişi kapasiteli 4 pansiyona önemli bir katkı sunulmuştur. Bununla birlikte yaygın olarak Doğu Anadolu'nun "saklı cenneti" olarak adlandırılan Kemaliye'de, özel ve kamu sektörlerince yeni otel yatırımları desteklenmeye devam etmekte; yöre halkının turizm sektörüne ilgisi teşvik edilmektedir.

İlçedeki nüfusun misafirperverliğini gözler önüne seren bir diğer örnek emekli öğretmen Bekir-Nermin Taştan çiftinin 50 metre yükseklikteki kayalara inşa ettikleri evdir. İlçenin her yerinden rahatlıkla görülebilen ve 96 basamaklı merdivenden çıkılan ev ziyaretçilere muhteşem bir manzara ve sıcak sohbet vaat etmektedir (Milliyet, 2013).

Kemaliye doğal güzellikleri ve mimari yapısı nedeniyle Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtım Vakfı (ÇEKÜL) tarafından “7 Bölge 7 Kent” projesinde, Midyat(Mardin), Talas (Kayseri), Kastamonu, Akseki (Antalya), Birgi (İzmir), Mudanya (Bursa) ile birlikte pilot yörelerden biri olarak değerlendirilmiştir. Bölgeye özgü EĞim evlerinin Safranbolu evlerine göre yeterli tanıtım imkânı elde edememesiyle birlikte Kemaliye, Avrupa Konseyi “Avrupa Tarihi Kentler Birliği”nin kurucu üyelerinden biridir (Bulut, 2006, s.32-33). Bulut’a göre, Kemaliye yakın çevresinde Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu tarafından tescillenmiş; 17 dinsel eser, 19 kültürel eser, 1 mezar, 1 idari yapı, 1 askeri yapı, 1 doğal varlık, 2 anıtsal varlık ve 45 sivil mimari örneği olmak üzere 87 adet kültür ve tabiat varlığı bulunmaktadır(Bulut, 2006).

Kemaliye’ye her gelenin mutlaka ziyaret ettiği “Prof. Dr. Ali Demirsoy Doğa Tarihi Müzesi”, 2006 yılında TÜBİTAK tarafından desteklenen “Doğa Müzesinde Bilimsel Bir Gezinti” projesi sonucunda kurulmuş olup Türkiye’nin ilk doğa tarihi müzesi olmasıyla da dikkatleri çekmektedir. Müzede,

Türkiye'nin dört bir yanından toplanan özel mineral, kristal, toprak, kayaç fosil örnekleri ile 800'ün üzerinde bitki türü, yüzlerce su ürünü ve 2 bin civarında böcek türünün yanı sıra fil fosili sergilenmektedir. (Erzincan Gazetesi, 2009). İlçedeki bir diğer önemli müze "Ocak Köyü Ali Gürer Müzesi"dir. Hıdır Abdal Ocağı'nı süsleyen bu özel müzede, yöredeki etnografik nitelikli eserlerin korunması ve gelecek kuşaklara tanıtımının yapılması ve Kemaliye kültürü hakkında bilgi sunulması amaçlanmıştır. Müzenin ikinci katında aynı zamanda çok sayıda kitabın yer aldığı bir kütüphane bulunmaktadır.

Bölgenin doğal yapısına uygun, otantik yapıları ile tarihleri 1600'lü yıllara kadar giden camiler ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir.

Bu camilerin başlıcaları **Tablo-20**'de gösterilmiştir:

Tablo-20: Kemaliye Camileri

Taşdibi Camisi	1635
Orta Camisi	1898
Dört yolağzı Camisi	1654
Kurtoğlu Camisi	1811
İhsaniye Camisi	1876
Koçan Camisi	1875
Embiyabeyi Camisi	1885
Bahçe Camisi	1836
Hacı Yusuf Efendi Camisi	1696
Memiş Efendi Mescidi	1803
Emin Efendi Mescidi	1720
Vanlızade Mescidi	1831
Geruşla Köyü Camisi	1755

Kaynak: Kemaliye Kent Rehberi

Bunlarla birlikte Kemaliye’de 2013 yılında toplam 7.401 turistin ağırlanmasına, toplamda ise 15-16.000 turistin gelmesine vesile olan en önemli doğal kaynak Karanlık Kanyon’dur. Türkiye’de bulunan 29 kanyon arasında en önemlisi olan ve ABD’deki Grand Canyon’dan sonra dünyanın ikinci en derin kanyonu olan Karanlık Kanyon, Fırat’ın Karasu kolu vadi yatağında sarp kayalık yamaçlardan oluşmaktadır. Karanlık kanyon, yaklaşık 25 km uzunluğu, 1000m’yi geçen derinliği, bazı kesimlerde 10-15m’ye kadar daralan tabanı ve %90’a varan yamaç eğimiyle Türkiye’nin en ilginç kanyonlarından birisidir. Kanyon, bu özellikleriyle dağcılık faaliyetleri kapsamında son yıllarda hızla yaygınlaşan kaya tırmanışı ve kanyoning etkinliklerine olanak tanır. Diğer yandan, yamaçlardan çıkan ve Karasu nehrine karışan kaynakların oluşturduğu küçük çağlayanlar ve yamaç dikliklerinin azaldığı kesimlerde beliren meşelikler kanyona güzel bir görünüm kazandırmaktadır. Kanyonun bu muhteşem manzarası içerisinde yapılan en önemli etkinliklerden biri de tekne gezintisidir(Akpınar, 2002). Kemaliye’nin ulaşım sisteminde önemli bir yeri olan Taşyolu da rekreasyonel turizm kaynaklarından bir diğeridir (Bulut; 2006). Karasu adıyla da bilinen kanyon her yıl Mayıs ayında düzenlenen ve yerel yönetim birimleri ile spor kulüpleri tarafından desteklenen “Kemaliye Eğin Doğa Sporları Şenliği”ne ev sahipliği yapmaktadır. Şenliğin ana sponsorları arasında yer alan The Northface, Redbull gibi güçlü markalar paylaştıkları videolar ile ekstrem sporcuların bölgeye olan ilgisini arttırmakta; başta Youtube olmak üzere çeşitli paylaşım sitelerinde yer verilen videolar çoktan 30.000’in üzerinde izlenme sayısına ulaşmaktadır. Öte yandan Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanan www.kemaliyese nibekliyor.com sitesi hem başlı başına Kemaliye’nin hem de yabancı turistlerin akın ettiği “Doğa Sporları Şenliği”nin tanıtımında katkı sağlamaktadır. Kemaliye Kültür ve Kalkınma Vakfı (KEMAV)’ın bölgenin tanıtımına yönelik “Kemaliye Tanıtım Toplantıları” düzenlemesi; EMITT 2014 Doğu Akdeniz Uluslararası Turizm ve Seyahat Fuarı ile İzmir Enternasyonal Fuarında çeşitli etkinliklerle katılım sağlaması da bu konuda ilerleme kaydedilmesinde önemli bir etkidir.(Erzincanlıların Sesi,2014)

1940'lara kadar geçimini halıcılık, bez dokumacılığı, ayakkabıcılık, bakırcılık gibi el sanatlarıyla sağlayan ilçenin, şehre göçlerle nüfusu zaman zaman 2.500'lere kadar inmiş, günümüzde ise artan yatırımlar ve turistik faaliyetlerle birlikte 5.000'in üzerine çıkmıştır. Dağ bisikleti yarışları, rafting, kano, yamaç paraşütü, base jumping, wingsuit flying, dağcılık gibi ekstrem sporlar açısından yüksek potansiyele sahip olan ilçe son yıllarda “Sırat on Fırat” projesine odaklanmış bir durumda projeyi Kemaliye ve bölgenin gelişimi açısından önemli bir fırsat olarak değerlendirmektedir. Geniş katılımlı çalıştaylarda yapılan değerlendirmelerde, 2013 yılında bölgeye 17 tur acentesinin tur düzenlediğini, bunlardan ancak 5 tanesinin 3 gece konaklamalı turlar gerçekleştirdiği belirtilmiştir.

“TRA1 Düzey 2 Bölgesi Mevcut Durum Analizi” ve “Erzincan İli Doğa Turizmi Master Planı-2013-2023” gibi çalışmalarda analiz edilen ilçelerin güçlü zayıf yönleri ve ilçelerde öne çıkan doğa turizmi

faaliyetleri “Sırat on Fırat” projesinin önemini ortaya koymaktadır (**Tablo-20**).

Tablo-20: Kemaliye İlçesinin GZFT Analizi (Mevcut Durum Analizi)

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
Büyük ölçekli kamu yatırımlarının olumlu etkisi	Sosyal aktivite imkanının sınırlı oluşu
Marka olabilecek veya tescilli bitkisel, hayvansal ve diğer ürünlerin varlığı	Merkez ilçeye uzaklık
Turizme kazandırılacak değer ve varlık potansiyeli (yayla, doğa ve macera, inanç ve mağara turizmi)	Turizm potansiyelinden altyapı ve tanıtım eksikliği nedeniyle yararlanılamaması
Turizmde marka özelliğine sahip olma	
Tıbbi - aromatik, endemik bitkilerin ve yaban hayatının varlığı	
Kayak tesisi için uygun alanların varlığı	
Genç nüfusa ve nitelikli iş gücüne sahip olma	
Mesire alanları ile talep gören alanlara sahip olma	
Mesire alanları ile talep gören alanlara sahip olma	
Fırsatlar	Tehditler
İlçe dışına göç eden STK yapısı ve sermayenin kullanılabilir olması	Kırsal nüfusun göç etmesi ve yaşlanan nüfusun girişimci olmaması
Büyük ölçekli kamu ve özel sektör yatırımlarının (yol güzergahları, barajlar vs) avantajları	

Kaynak: Erzincan İli Doğa Turizmi Master Planı, 2013

Doğa turizmi master planı incelendiğinde Kemaliye'nin Merkez ilçeden sonra en çok olanağa sahip ikinci bölgesi olduğu, çok çeşitli alternatif turizm kaynağına sahip olduğu görülmektedir (**Tablo-21**).

Tablo-21: Erzincan İlçeleri Doğa Turizmi Potansiyeli

Aktivite	Kemaliye	Merkez İlçesi	Kemah
Rafting	X	X	X
Canyoning/Kanyon yürüyüşü	X		
Dağ-Yayla gezisi imkanı			
Peyzaj güzelliği/Fotosafari	X		X
Aktif Yaylacılık			X
Kuş gözlemciliği imkanı		X	
Sportif olta balıkçılığı imkanı	X	X	X
Tabiat anıtları	X		
Kış sporları potansiyeli		X	

Aktif kış sporları merkezi		X	
Estetik şelale bulunma yerleri		X	
Estetik göl/baraj olan yerler			
Tescilli avlak sahası	X	X	X
Garantili yaban hayatı gözlemi	X	X	
Yayla gezisi imkanı			X
Yaya gezi imkanı	X	X	X
Tarihi eserler-sit alanı	X	X	X
Şelale görme imkanı		X	
Peyzaj değeri yüksek yerler	X	X	
Jeolojik ve jeomorfolojik değerler	X	X	
Kanyon görme imkanı	X	X	X

Bölgedeki doğal, kültürel, tarihi değerlerin etkin tanıtımının gerçekleştirilmesi ile birlikte “Sırat on Fırat” projesi kapsamında teleferik, bot turları, su sporları merkezi, seyir terası, skywalk (uçurum kenarında yürüme yolu) vb. birçok bileşenden oluşan rekreasyon alanının hayata geçirilmesiyle bölgedeki turizm sektöründe yaşanacak değişimleri öngörebilmek amacıyla 35 tur acentesi ile anket çalışması yürütülmesine karar verilmiştir.

7.2. Bölgedeki Turizm Aktörlerine Yönelik Anket Uygulaması

Bölgeye gelen turistlerin beklentileri ve istekleri, yapısı, tur-turist sayısı, yeni destinasyonların ortaya çıkmasıyla bölgedeki turistik eğilimlerin ne yönde değişeceği, gelişimin nasıl şekilleneceği konularında tur acentelerinin yetkilileri “uzman görüşleri” ile katkı sağlamıştır. Çalışmanın temel amacı, Kemaliye Karanlık Kanyon’a dünyanın en yüksek asma köprüsünün ve çeşitli rekreasyon alanlarının yapılması durumunda tur acentelerinin bölgeye yönelik turlarında, turist sayısında bekledikleri değişimleri ortaya koymaktır. 18 çoktan seçmeli sorudan oluşan anket formu alanında uzman kişilerce hazırlanmıştır. Üç bölüme ayrılacak anket formunun ilk kısmında tur acentesinin hangi bölgede bulunduğu ve hangi bölgelere, ne tür turlar düzenlediği ile ilgili soruları içerirken, ikinci kısımda halihazırda Kemaliye’ye tur düzenleyen tur acentelerinin tur programlarının kapsamını öğrenmeye yönelik sorular yöneltilmiş. 7 sorudan müteşekkil olan üçüncü kısım ise Kemaliye-Karanlık Kanyona yapılacak yatırımların tur acentelerinin bölgeye yönelik algılarında ve tur programlarında meydana gelecek değişimi ölçmeyi amaçlamaktadır.

Bölgeye tur düzenleyen ve düzenleyebilecek olan tur acentelerinin iletişim bilgileri Türkiye Seyahat

Acenteleri Birliği(TURSAB), Kemaliye Kaymakamlığı ve Belediyesi'nden derlenmiş; anket çalışması telefon görüşmesi ve mail yoluyla uygulanmıştır. Anket çalışması sonucunda 35 tur acentesinin görüşleri değerlendirmeye alınmış ve aşağıdaki sonuçlar ortaya çıkmıştır.

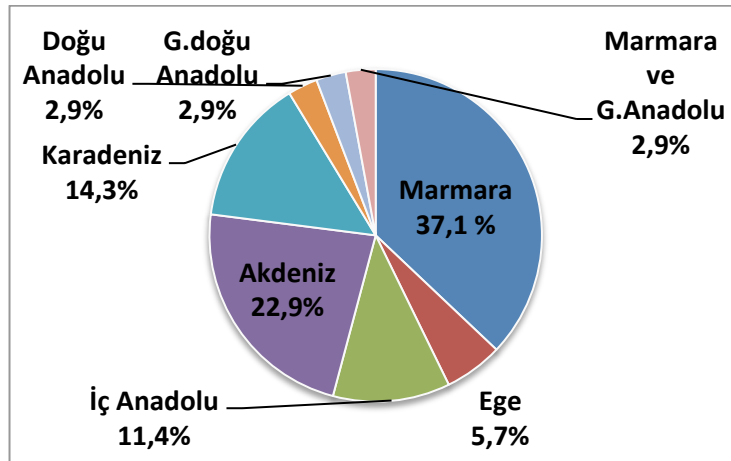
7.3. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Ankete katılan acentelerin bulunduğu bölgeye göre dağılımı incelendiğinde %37,1 ile Marmara bölgesindeki, ardından ise Akdeniz (%22,9) ve Karadeniz bölgelerindeki (%14,3) acentelerin takip ettiği görülmektedir (Tablo-22). En düşük katılım %2,9 ile Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki acentelerden sağlanmıştır (Şekil-15).

Tablo-22: Acentelerin Bulunduğu Bölgeye Göre Dağılımı

Bölge	Sayı	%
Marmara	13	37,1
Marmara ve G.Anadolu	1	2,9
Ege	2	5,7
İç Anadolu	4	11,4
Akdeniz	8	22,9
Karadeniz	5	14,3
Doğu Anadolu	1	2,9
Güneydoğu Anadolu	1	2,9
Toplam	35	100,0

Şekil-15: Acentelerin Bulunduğu Bölgeye Göre Dağılımı

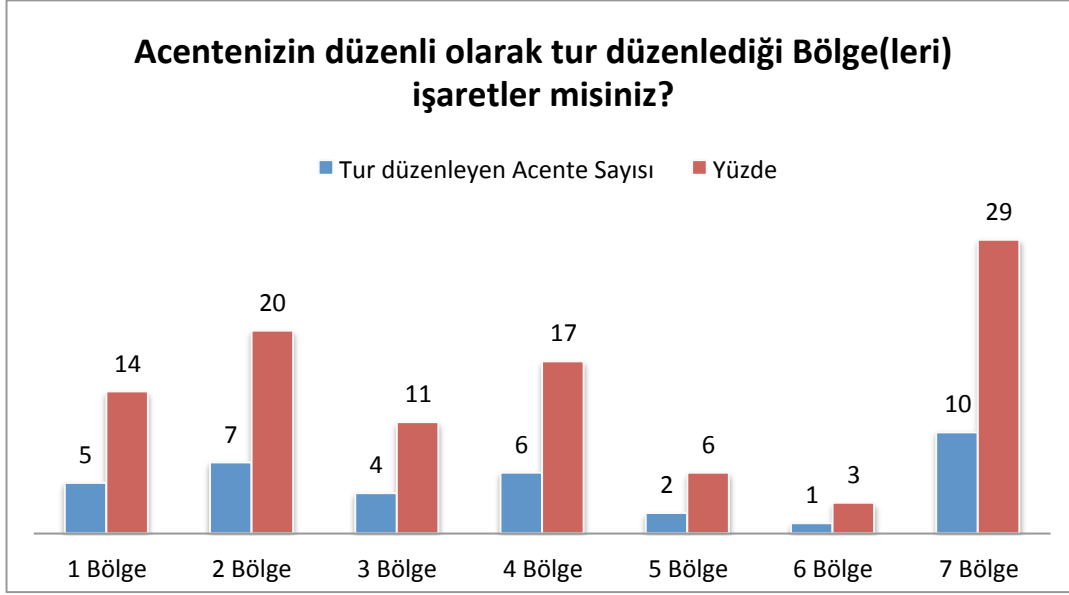

Acentelere sorulan ikinci soru, düzenli olarak hangi bölgelere tur düzenledikleri ile ilgili olmuştur. Bu soruya cevap veren acentelerin sadece %14'ü tek bir bölgeye tur düzenlerken, %20'si iki bölgeye, %11'i üç bölgeye, %17'si dört bölgeye, %6'sı beş bölgeye, %3'ü altı bölgeye, %29'u ise tüm

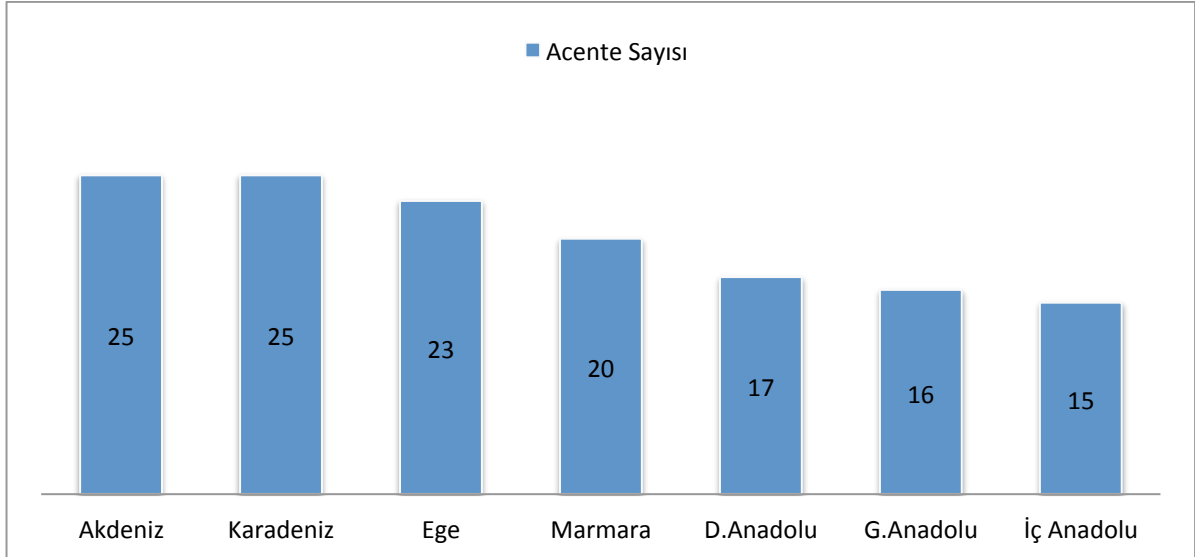
bölgelere düzenlediklerini ifade etmiştir (Şekil-16).

Şekil-16: Acentelerin Düzenli Tur Düzenledikleri Bölgelerin Dağılımı

Şekil-17'den incelenebileceği üzere, acentelerin en çok tercih ettiği turizm destinasyonları arasında Akdeniz, Karadeniz ve Ege bölgeleri yer alırken, en az tur düzenlenen bölge İç Anadolu bölgesidir. Erzurum ve Erzincan'ın da bulunduğu Doğu Anadolu bölgesini tur programlarına alan acente sayısı ise 17'dir.

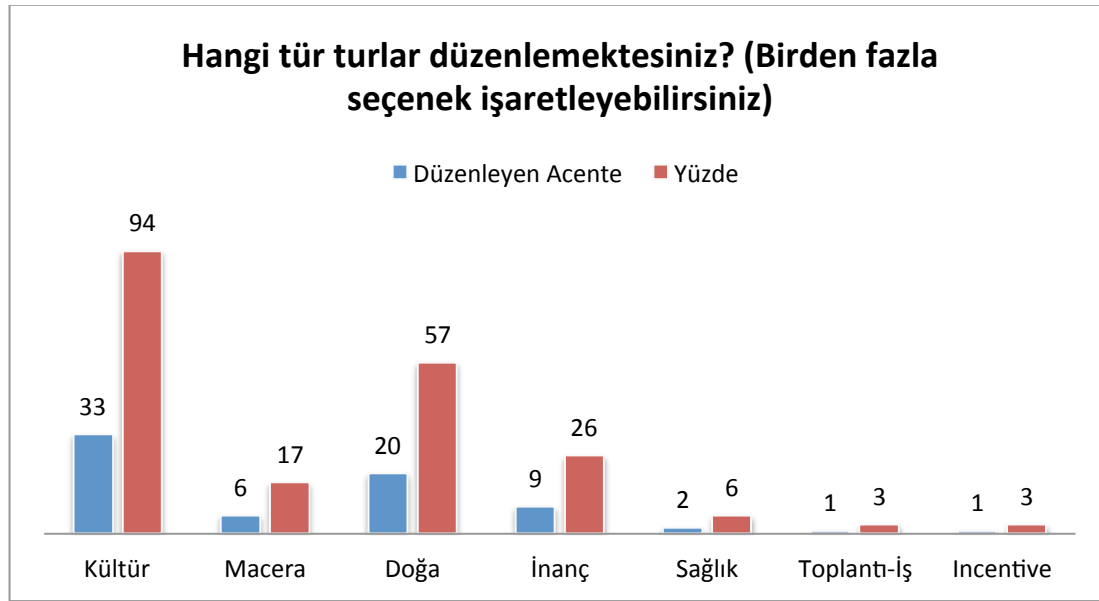
Şekil-17: Bölgelere Göre Tur Düzenleyen Acente Sayısı

Acentelere ne tür turlar düzenlendiğine ilişkin yöneltilen soruyu yanıtlayan toplam 35 acenteden 33'ü kültür turları düzenlediğini ifade etmekte; ardından en çok düzenlenen turlar sıralamasında doğa turları, inanç turları, macera turları ve sağlık turları gelmektedir (Şekil-18). Marmara bölgesinde faaliyette bulunan ve sadece o bölgeye tur düzenleyen bir acente farklı firma çalışanların

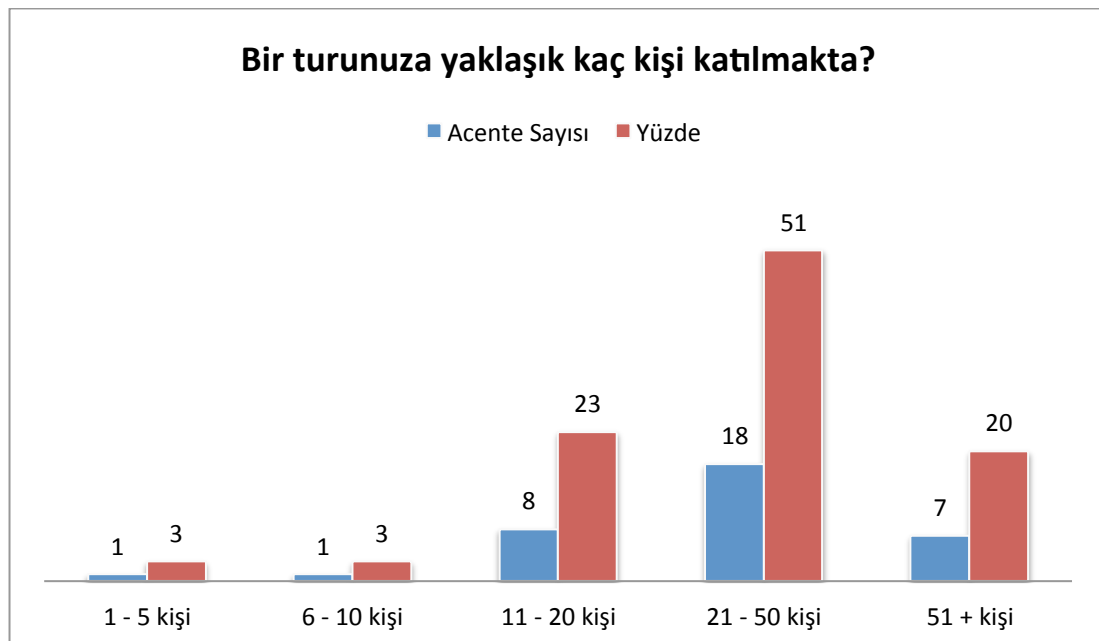
motivasyonunu artırmaya yönelik “Incentive Travel” düzenlediğini belirtirken, Ege bölgesindeki bir acente kültür, doğa-macera turlarının yanı sıra toplantı-iş amaçlı turları da programına dahil ettiğini dile getirmiştir. Doğu Anadolu Bölgesine tur düzenlediğini ifade eden acentelerin düzenledikleri tur çeşitleri incelendiğinde kültür ve doğa turlarının ön planda olduğu, 17 acenteden sadece dördünün ise macera turları gerçekleştirdiği görülmektedir.

Şekil-18: Acentelerin Düzenlediği Farklı Tur Çeşitleri

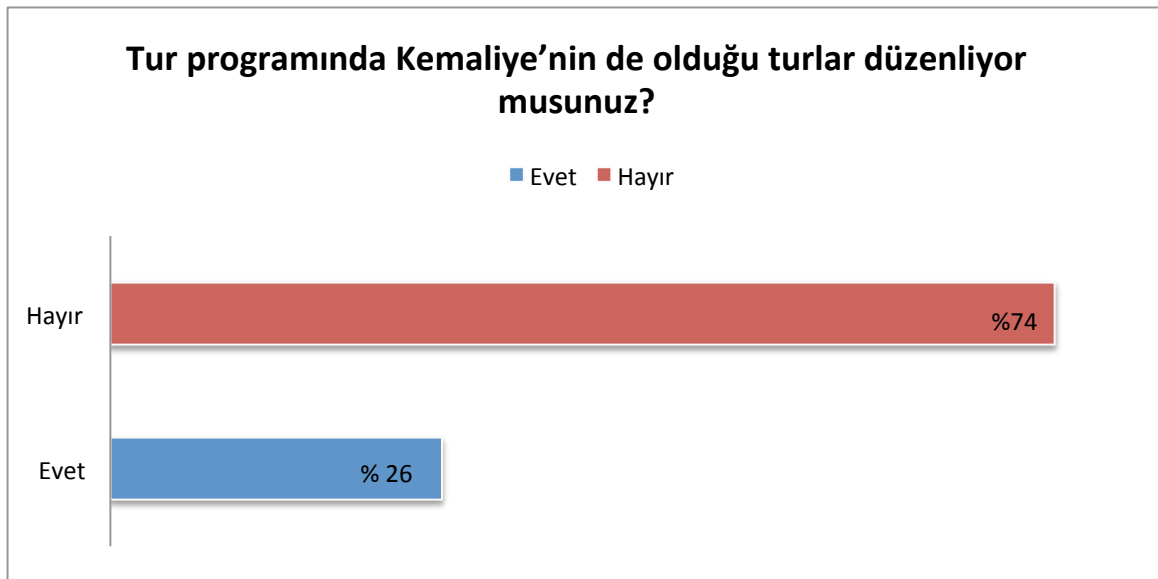
Anket uygulamasına katılan acentelere, düzenledikleri her bir tura ortalama kaç kişinin katıldığı sorusuna verilen yanıtlara ilişkin dağılım Şekil-19’da gösterilmektedir.

Şekil-19: Düzenlenen Turlara Katılan Kişi Sayısı

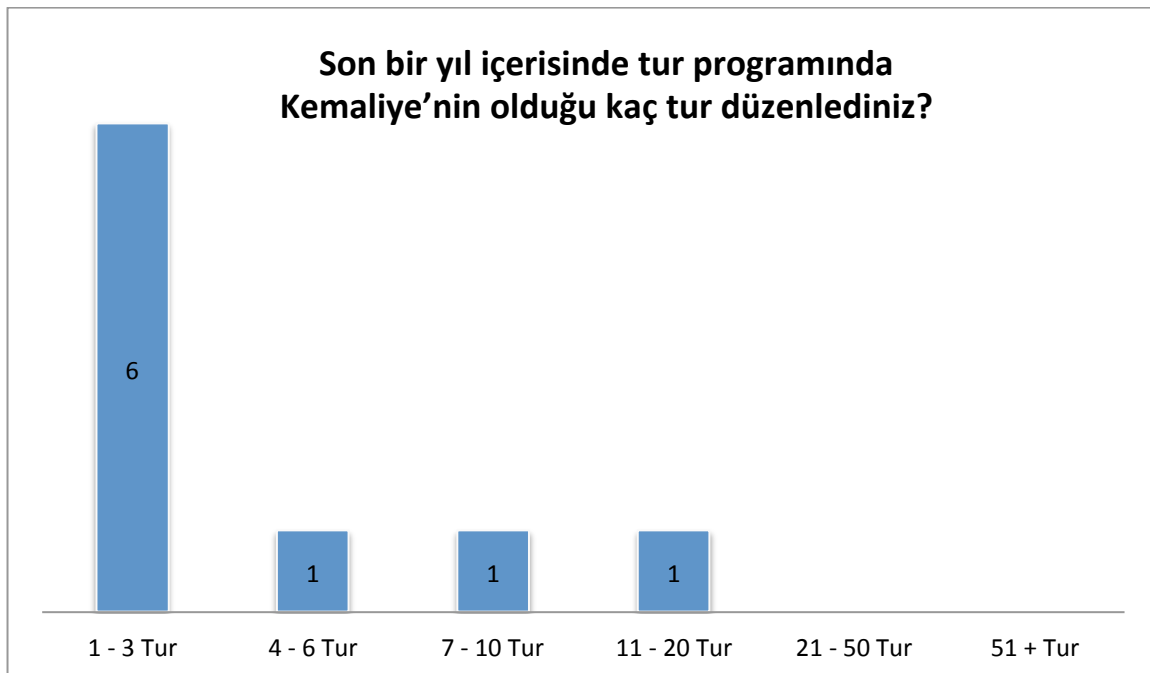

Ankete katılım sağlayan acentelerin %74'ü Kemaliye'yi de kapsayan turlar düzenlemediğini belirtirken ancak %26'sı bu soruya olumlu yanıt vermiştir (**Şekil-20**). Doğrudan Kemaliye'ye tur düzenleyen acentelerin son bir yıl içindeki tur sayıları ise **Şekil-21**'de sunulmuştur. Bölgeye tur organize eden toplam 9 acenteden altısı son bir yıl içerisinde Kemaliye'yi de kapsayan 1-3 tur düzenlerken, 4-6, 7-10 ve 11-20 tur düzenleyen birer acente bulunmaktadır.

Şekil-20: Kemaliye'ye Tur Düzenleyen Acenteler

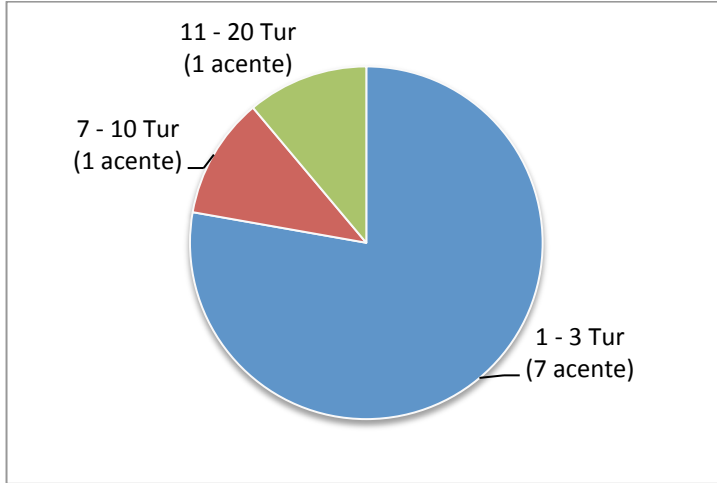

Şekil-21: Kemaliye'ye Düzenlenen Tur Sayısı

Anket sonuçlarına göre, 7 acente son bir yıl içerisinde Kemaliye'ye düzenlediği turların 1-3'ünün konaklamalı olduğunu belirtirken, birer acente 7-10 ve 11-20 turun konaklamalı olduğunu belirtmiştir (Şekil-22)

Şekil-22: En Az 1 Gece Konaklamalı Tur Sayısı

Bölgedeki turist hareketliliği ve turizm gelirleri açısından büyük önem taşıyan konaklamalı turlar hakkında Kültür ve Turizm Bakanlığı istatistiklerini doğrular yanıtlar verilmiştir. Soruyu yanıtlayan 4 acente Kemaliye'ye 2 gecelik, 2 acente ise gecelik tur organize ettiğini belirtirken 3 ve 4 gece şıklarını ancak 2 acente işaretlemiştir (Şekil-23).

Şekil-23: Turlarda Geceleme Sayısı

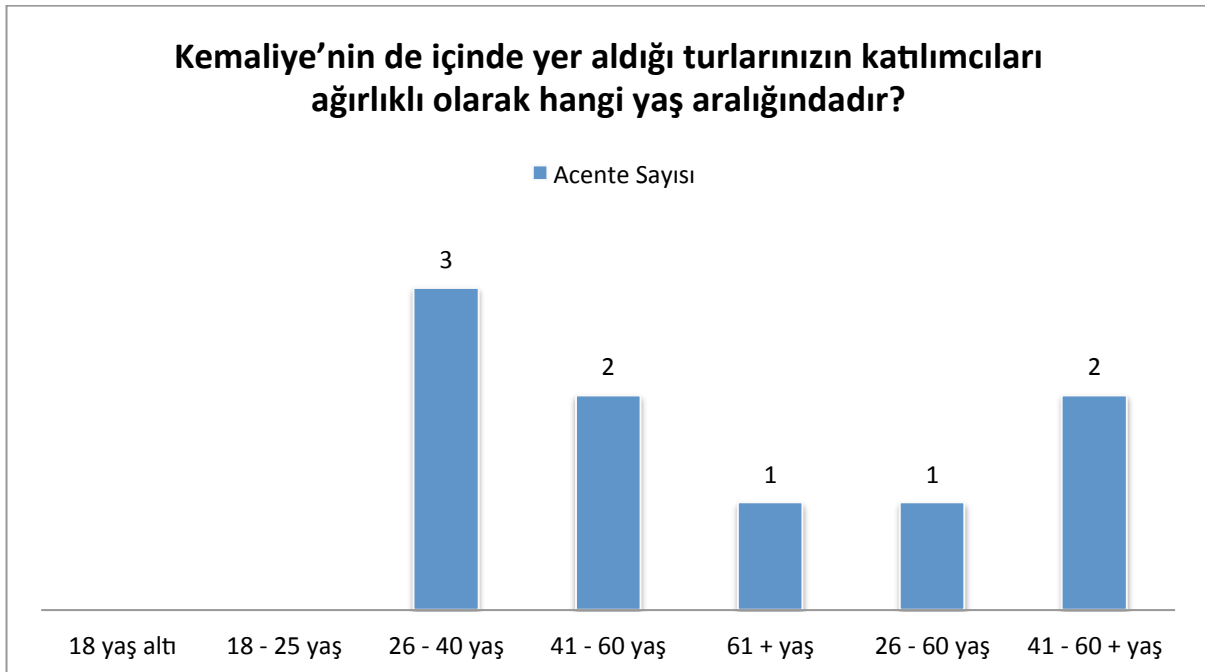
Bölgeye gelen gruplar %55 oranında 11-20 kişiden, %33'ü ise 21-50 kişiden oluşmaktadır. 6-10 kişilik özel grupları bölgeye getirdiğini belirten 1 acente bulunmaktadır (Şekil-24).

Şekil-24: Kemaliye Turlarına Katılan Kişi Sayısı

Kemaliye'ye turlarına katılan ziyaretçilerin yaş profili incelendiğinde bölgenin 25 yaş altı gençlerin ilgisini çekmediği veya gençler tarafından bilinmediğini ortaya koymaktadır. Acentelerin müşteri profili daha çok 26-40 yaş arasında kişilerden oluşurken, 41 yaş ve üstü ziyaretçi sayısı da önemli bir kısmını oluşturmaktadır (Şekil-25).

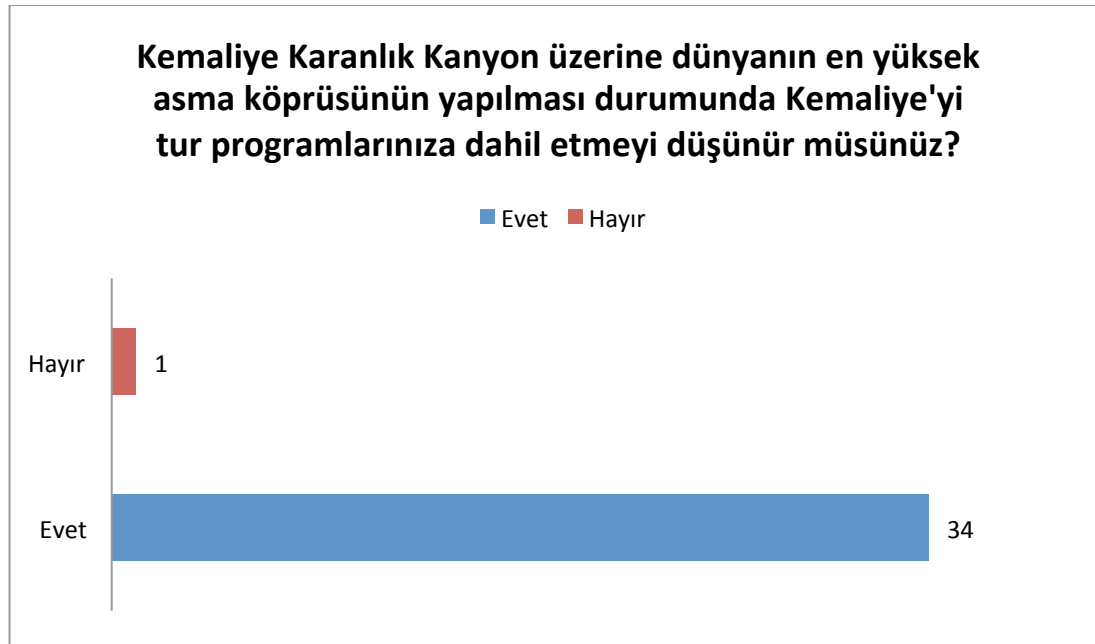
Şekil-25: Katılımcıların Yaş Profili

Tur acentelerine bundan sonra yöneltilen sorular bölgede yapılacak yatırımın “uzman görüşü” açısından değerlendirilmesini içermektedir.

Kemaliye Karanlık Kanyon üzerine Guinness rekorlar kitabına girecek yükseklikte bir asma köprü ve farklı rekreasyon alanlarının inşa edilmesiyle bölgeye mutlaka tur düzenleyeceğini belirten 34 tur acentesinin yanında sadece 1 acente yetkilisi Kemaliye’yi tur programına dahil etmeyeceğini dile getirmiştir (**Şekil-26**).

Şekil-26: Karanlık Kanyon’da Asma Köprüye Olan İlgi

Farklı bölgelerdeki turist gruplarının beklentilerini, isteklerini, ilgiyi çekebilecek aktivitelerin belirlenmesinde tur acentelerinin de fikrinin alınması ve Kemaliye’deki yatırım çalışmasının interaktif bir şekilde şekillendirilmesi amacıyla tur acentelerine hangi rekreasyon alanlarının bölgeye yönelik tur potansiyelini artıracığı sorulmuş ve 15 şıktan uygun bulduklarını seçmeleri istenmiş. Bu kapsamda en çok tercih edilenden en az tercih edilene doğru rekreasyon çalışmaları **Şekil-27**'de sunulmuştur.

Birden çok şıkkı seçen katılımcılar kanyona zor ulaşımın turlar açısından olumsuz bir sonucu olacağı düşüncesinden hareketle en çok “Teleferik” şıkkını işaretlemiştir. Halihazırda bölgeyi ziyaret eden turistlerin en çok yakındığı sorunun kanyonda ulaşım güzergahının çetin, güvenlik önlemlerinin ise zayıf oluşu Karanlık Kanyon’da teleferik inşasını bir zorunluluk haline getirmektedir.

Dikkat çeken bir diğer husus tur acentelerinin “Yeme-İçme-Dinlenme” tesisleri konusunda yöresel ev yemekleri yapan restoranları kafe ve büfelere tercih etmesidir. Zengin Erzincan mutfağından sunulacak örnekler bölgenin daha iyi tanıtımı için de bir fırsat sunabilir.

Şekil-27: Tur Acenteleri Tarafından Önerilen Rekreasyon Çalışmaları

Bölgeye yönelik düzenlenen turların önemli bir kısmının kültür ve doğa turları olduğu düşünülürse 28 acente tarafından işaretlenen “yürüyüş yolu”, “seyir terası” ve “otantik meydanlar” seçeneklerinin bu trend ile uyumlu olduğu belirtilebilir. Sıralamada daha alt taraflara inildikçe macera turlarına uygun seçeneklerin (bisiklet yolu, rafting, kano gibi su sporları, bot turu, dağa tırmanış rotaları) işaretlendiği görülmektedir. Kemaliye ilçesi için hazırlanan GZFT analizi göz önünde bulundurularak, macera spor tutkunlarının bu bölgeye çekilmesi için daha çok tanıtım yapılması ve bölgenin bu anlamda da markalaşma faaliyetlerini sürdürmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Macera sporları konusunda alternatif faaliyetlerin çoğaltılması bölgeye gelen turistlerin yaş profilinde de bir değişime yol açacak; 25 yaş altı gençlerin de ilgisi bölgeye yönlendirilebilecektir. Öte yandan çok sayıda alternatifin sunulması bölgeye gelen turist sayısının tüm yıla yayılmasını destekleyecek ve üst ölçekli planlarda ortaya konan “Dört Mevsim Turizm” hedeflerine ulaşılmasını sağlayacaktır.

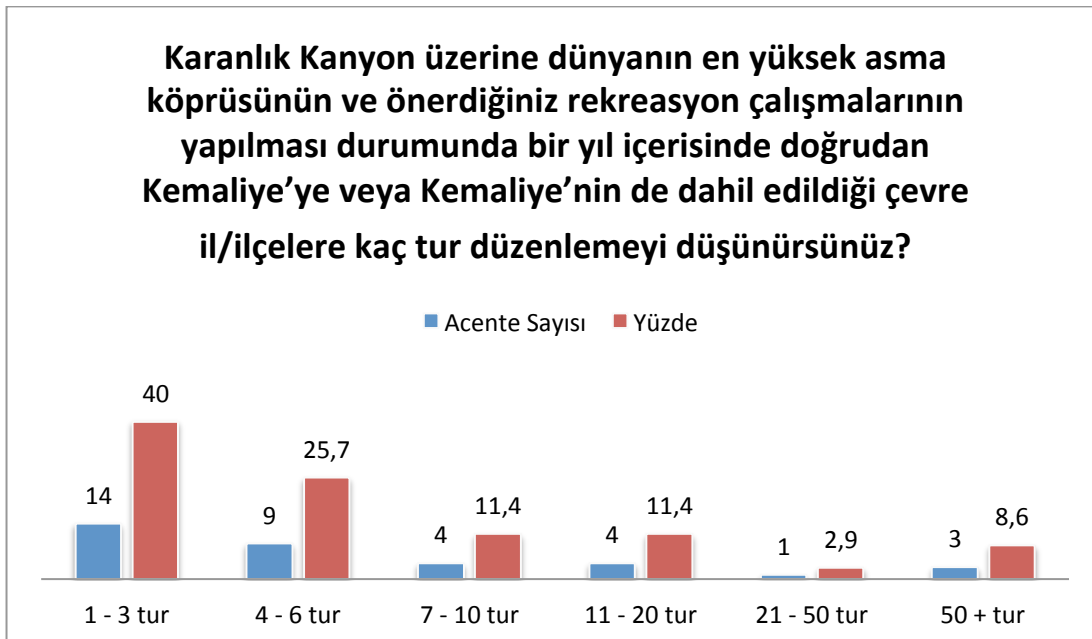
Tur acentelerinin “Skywalk” ve “Base-Jumping” seçeneklerini daha az tercih etmesinin nedeni söz konusu faaliyetlerin daha az bilinmesi ve daha ekstrem aktiviteler olarak algılanması ile doğrudan ilgili olabilmektedir. Grand Canyon(ABD), Capilano Suspension Bridge(Kanada) gibi yüzbinlerce turisti ağırlayan kanyon ve asma köprülü rekreasyon alanlarında en çok ilgi uyandıran aktivitelerin başında “Skywalk” gelmektedir. Bu

anlamda Karanlık Kanyon’da inşa edilecek “Skywalk” yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekebilecek önemli bir rekreasyon alanı olarak öngörülmektedir.

Buna karşılık halihazırda her yıl 5 binin üzerinde ziyaretçiyi çeken “Eğin Fest”, Base-Jumping spor severleri için de önemli bir buluşma noktası haline gelmiştir. Parkurun düzenlenmesi ve atlama yerlerinin güvenliğinin sağlanması, etkin tanıtım çalışmaları ile desteklenerek Karanlık Kanyonu “Base-Jumping” alanında bir marka haline getirebilecektir.

Bölgede yapılacak yatırımlar konusunda bilgilendirilen tur acentelerinin bu çalışmaların sonucunda bölgeye tur düzenleyebileceğini ifade etmesi Kemaliye ve bölgesi açısından umut vaat eden bir sonuçtur. Acentelerin %40’ı yılda 1-3 tur organize etmeyi planlarken, %25,7’si 4-6 turun yapılacağını belirtmiştir (Şekil-28).

Şekil-28: Rekreasyon Çalışmaları Sonrasında Bölgeye Tur Düzenlemeyi Planlayan Acenteler

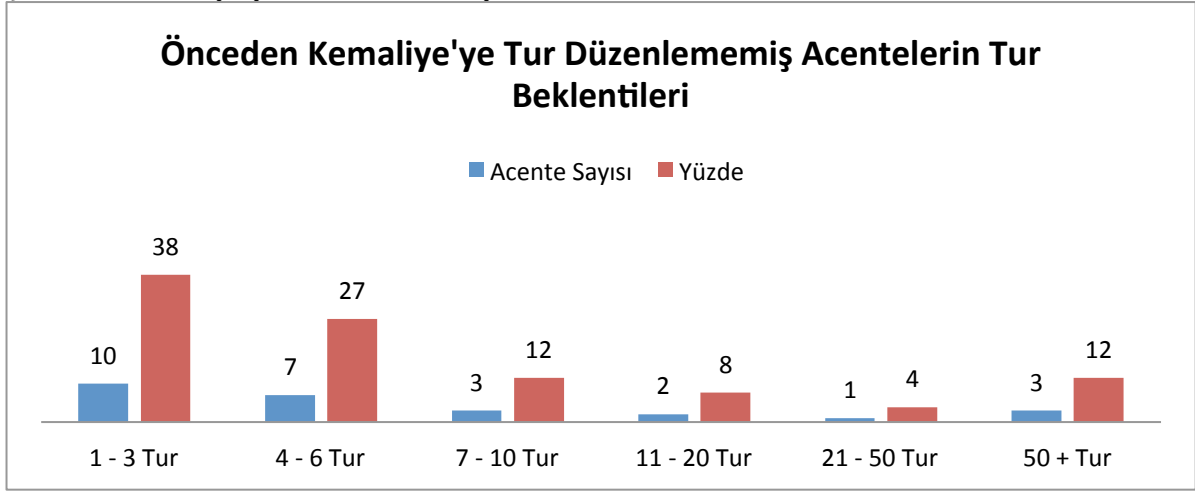

Bu süreçte önceden Kemaliye'ye tur düzenlememiş acentelerin cevapları dikkatle ele alınmalıdır.

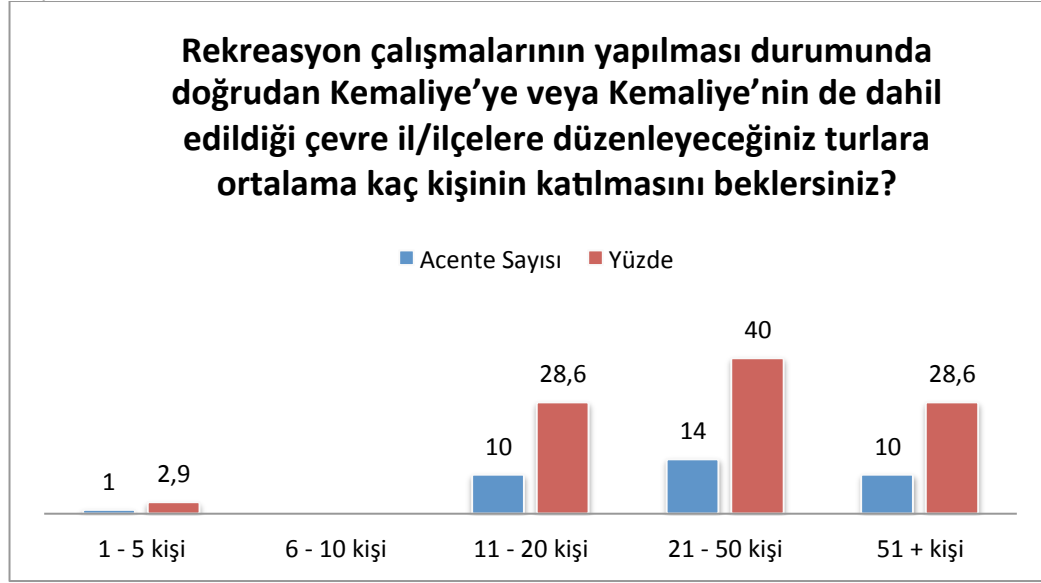
Ankete katılan 26 acente önceden Kemaliye'ye hiçbir tur düzenlemediğini beyan etmişti. Bu acentelerin cevapları incelendiğinde bölgede yapılacak yatırımın tur şirketlerinin ilgisini çekeceği ve Kemaliye'nin tur programlarına alınacağı rahatlıkla ifade edilebilir. Acentelerin %38'i yılda 1-3 tur düzenlemeyi öngörürken, %27'si bölgeye 4-6 tur, %12'si ise 7-10 tur gerçekleştireceğini ifade etmiştir (**Şekil-29**). Dikkati çeken bir husus 21 ve üstü tur düzenlemeyi öngören acentelerin önceden bölgeye hiç tur düzenlememiş acentelerden olmasıdır.

Şekil-29: Kemaliye'ye Tur Düzenlememiş Acentelerin Tur Beklentileri

Acenteler, turlara ortalama kaç kişinin katılacağı sorusuna %40 oranında 21-50 kişi olarak cevap vermiş. Bunun yanı sıra 11-20 kişilik gruplar ile 51 üzeri grup seçenekleri toplam 20 acente tarafından işaretlenmiştir. Bu veriler önceden Kemaliye'ye tur düzenleyen acentelerin verileri ile kıyaslandığında turların büyüklüğünde de önemli bir iyileşme olduğu göze çarpmaktadır. Mevcut turlar %55 oranında 11-20 kişilik gruplardan oluşurken, Karanlık Kanyon'a yapılacak yatırımlar sonrasında 21-50 ve 51 üstü kişilik grupların artması beklenmektedir (**Şekil-30**).

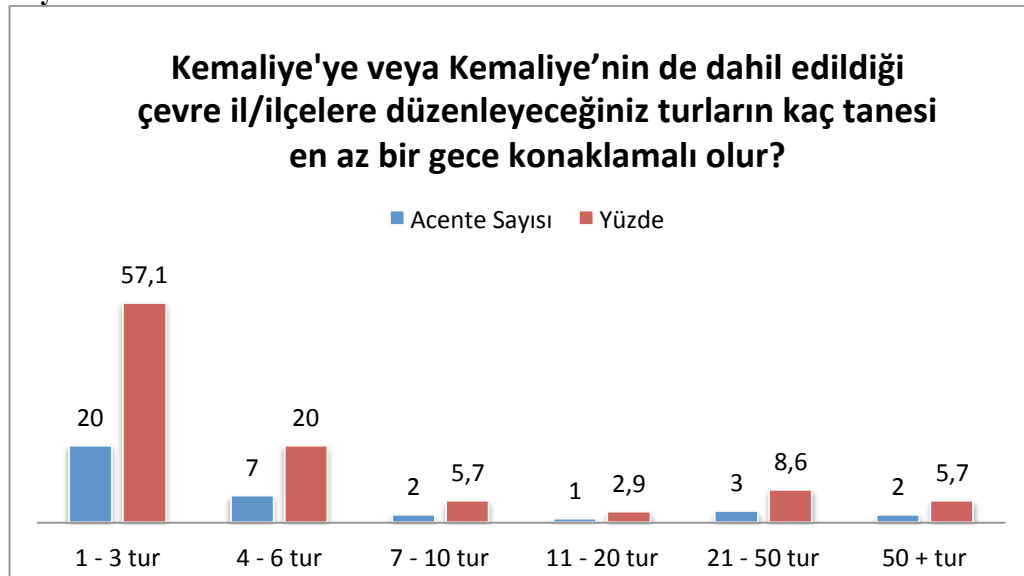
Şekil-30: Kemaliye'ye Tur Düzenlemeyen Acentelerin Düzenleyeceği Turlara Katılan Kişi Sayısı

Tur katılımcılarının yaş profili ile ilgili soru bundan sonraki süreçte bölgeye gelecek ziyaretçilerin yaş ortalamasının düşeceğini ortaya koymaktadır. Mevcut durumda bölgeye tur düzenleyen acenteler 18 yaş altı ve 18-25 yaşlarda müşterilerin turlara katılmadığını ifade etmişti. Fakat bölgede dünyanın en yüksek asma köprüsü ve gençlerin de ilgisini çekebilecek aktivitelere yatırım yapılmasıyla bu yaş grubundaki turistlerin de bölgeyi ziyaret etmesi beklenmektedir.

Tur acentelerinin en az bir gece konaklamalı turlara ilişkin beklentisinde de bir iyileşme olduğu göze çarpmaktadır. Acentelerin %57,1'i 1-3 konaklamalı tur yapmayı planlarken, %20'si 4-6 tur organize etmeyi öngörmektedir. 21 ve üstü konaklamalı tur organize etmeyi öngören ise 5 acente bulunmaktadır (Şekil-31).

Şekil-31: Kemaliye'ye Tur Düzenlemeyen Acentelerin Düzenleyeceği Turlara Katılan Kişi Sayısı

8. ÖNERİLEN TESİS TASARIM VE FONKSİYONLARININ TESPİTİ

8.1. Fiziksel ve Coğrafi Özellikler

Kemaliye ilçesi Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Fırat Bölümü'nde, Erzincan ilinin güneybatısında yer alır. İlçe kuzeyde İliç (Erzincan), güneyde Arapkir (Malatya) ve Ağın (Elazığ), batıda Divriği (Sivas), doğuda Çemişkezek ve Ovacık (Tunceli) ilçeleri ile sınırlanmış 168 km². yönetim alanına sahiptir

Kemaliye bu konumuyla doğal ve beşerî çevre özellikleri bakımından Erzincan, Elazığ ve Malatya illeri arasında bir geçiş sahası durumundadır. İlçe toprakları, batıda Yama dağından başlayıp, doğuda Munzur dağları ile devam eden ve İç Doğu Toroslar olarak nitelendirilen engebeli sahada bulunmaktadır. İlçe merkezi olan Kemaliye kasabası, bu dağlık sahada Karasu ırmağı tarafından açılmış kuzey-güney doğrultulu vadinin batı yamacında yer alır. Karasu ırmağı Erzincan ile Elazığ arasında denizden yüksekliği 3000 m.yi aşan Munzur dağlarını kuzey-güney yönünde yarmak suretiyle boğaz vadiler oluşturmuştur. Bunlardan biri de Kemaliye boğazıdır. Sahanın hakim litolojik yapısını mermer, şist, kalkşist gibi değişik birimlerden meydana gelen yaşlı Keban Metamorfileri oluşturmaktadır (Karakaş, 1996: 20). Kuzeyde Bağıştaş köyünden (İliç) başlayıp, güneyde Dutluca köyünde (Kemaliye) son bulan boğazın Bağıştaş-Kemaliye arasındaki kısmı, Karanlık kanyon olarak adlandırılır. Karanlık kanyon, yaklaşık 25 km. uzunluğu, 1000 m.yi geçen derinliği, bazı kesimlerde 10-15 m.ye kadar daralan tabanı ve % 90'a varan yamaç eğimiyle Türkiye'nin en ilginç kanyonlarından birisidir. Kanyon, bu özellikleriyle dağcılık faaliyetleri kapsamında son yıllarda hızla yaygınlaşan kaya tırmanışı ve canyoning etkinliklerine olanak tanır. Diğer yandan, yamaçlardan çıkan ve karasuya karışan kaynakların oluşturduğu küçük çağlayanlar ve yamaç dikliklerinin azaldığı kesimlerde beliren meşelikler sarp manzarayı yumuşatmakta, kanyona güzel bir görünüm kazandırmaktadır.

Doğal kaynaklardan biri olan akarsular, akarsu turizmi olarak adlandırılan rafting, kano ve nehir kayağı uygulamalarıyla turizm sektörü içerisindeki yerini almıştır (Akaova, 1995: 394). Karasu ırmağı hem Sansa boğazında (Tercan-Erzincan arası), hem de Kemah ve Kemaliye boğazlarında akarsu turizmüne olanak tanımaktadır. Parkur itibariyle Kemaliye boğazının yukarı kesimleri rafting ve kano sporlarına, ilçe merkezi ile Keban barajı gölü arasında kalan kesimi ise nehir kayağına elverişlidir. Ayrıca baraj gölünde su kayağı yapılabilir. Ayrıca baraj gölünde su kayağı yapılabilir.

8.2. Tesisin Hizmet Sağlayacağı Alanlar

Kemaliye Karanlık Kanyon'da yapılması planlanan turizm merkezinin kapsayacağı yatırımların belirlenmesinde bölgenin coğrafi ve fiziksel özellikleri göz önünde bulundurulmuş, dünyadaki ve Türkiye'deki turizm eğilimleri dikkate alınmış, bölgedeki ilgili aktörlerle (kamu kurumları, STK'lar ve işletmeler) çalıştaylar düzenlenmiş, ayrıca anket uygulaması yöntemiyle turizm acentelerinin bilgilerine danışılmıştır.

Toplanan tüm bu veriler yapılacak tesisin tasarımı ve hangi hizmetleri vereceği konusunda altyapı oluşturmuştur. Bu bilgiler ışığında ve alanında uzman mimar, mühendis ve akademisyenlerin desteği ile aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır;

- Karanlık Kanyon'un sağladığı en önemli avantaj yerden yüksekliğinin dünyadaki birçok kanyona göre oldukça fazla (500 metre) olmasıdır. Bu nedenle halihazırda kanyonun iki yakasını birleştiren ve base-jumping sporu için kullanılan halatın bulunduğu bölgenin yukarısında dünyanın en yüksekliği taşıyacak bir çelik asma köprünün yapılmasının bölgeye gelecek turist sayısını önemli ölçüde artıracakları öngörülmektedir.
- Yapılması planlanan asma köprü aynı zamanda base-jumping sporcuları için de uygun bir şekilde tasarlanacaktır.
- Mevcut durumda kanyonun yukarıdan görebilmek ve asma köprünün yapılacağı yere ulaşmak için önce SUV araçlarla belirli bir noktaya kadar ulaşım sağlanmakta, sonrasında ise yaklaşık 250-300 metrelik bir dağ yürüyüşü yapılmaktadır. Bu durum kanyonun her iki yakası için de geçerli olup dağcılık sporuyla ve macera turizmiyle ilgilenen turistlerin dışındaki turistler açısından ulaşım engeli oluşturmaktadır. Hem turistik değerinin yüksek olması hem de tepelere ulaşımı daha kolay kılması açısından nehir seviyesinden itibaren 2 duraklı bir teleferik yapılması planlanmıştır. Teleferikle tırmanış sürecinde eşsiz Kanyon manzarasının tadını alacak turistler çok yüksek eğimli bu yolculukta adrenalini yüksek anların da heyecanını yaşamış olacaklardır.

- Ayrıca dağın tepesinde turistlerin hizmet alabileceği ve dinlenirken vakit geçirebilecekleri günübirlik tesisin (3.000 metrekaare) yapılması planlanmaktadır. Bu tesiste yer alacak alanlar şu şekilde belirlenmiştir:
  - 600 m² Tur Otobüsü Otopark Alanı
  - 1200 m² Özel Oto Otopark Alanı
  - 20 m² Enformasyon Masası
  - 40 m² Hediyelik Eşya Satış
  - 300 m² Restoran -Kafe
  - 100 m² Spor Malzemeleri Satış ve Kiralama
  - 100 m² Giyinme Kabinleri – Duş – Tuvalet
  - 80 m² Mini Market
  - 20 m² Güvenlik
  - 40 m² İlk Yardım – Ambulans
  - 500 m² Seyir Terasları
- Her iki yakadan da tesise ulaşımın planlandığı projede kuzey yakası için tur otobüsleri ve özel araçlar için otopark, güney yakasında ise yalnızca özel araçlar için otopark alanı inşa edilecektir.
- Özellikle bölgede son yıllarda artan dağ bisikleti yarışları ve doğa yürüyüşleri gibi aktivitelere yönelik bisiklet ve yürüyüş parkurları oluşturulacaktır.
- Teleferikle asma köprüden nehre iniş yapacak turistler için nehirde bir bot iskelesinin yapılması ve buradan 9 km. uzunluğundaki kanyona yolculuk yapacak botların yer alması planlanmaktadır.

8.3. Potansiyel Ziyaretçilerin Beklenti Projeksiyonu

“Karanlık Kanyon Eğin Park” adıyla hizmet verecek tesisin gerek dünyanın en yüksek asma köprüyü içinde barındırması, gerek teleferikle tepeye yolculuk ve nehir üzerinde yapılacak bot turu aracılığıyla sadece bölgesel değil ulusal ve uluslararası alanda turist çekmesi beklenmektedir. Bölgeyi turizm destinasyon merkezi haline getirerek cazibesini artıracak olan bu tesis ve Kemaliye ilçesinin sağladığı diğer turistik faaliyetler göz önüne alındığında aşağıda sıraladığımız ve Inovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı’nda da belirtilen turist gruplarına hizmet edecektir;

- Günübirlik Yolculuk Edenler: Bu grup genellikle, yakın çevre illerden ve ilçelerden arkadaş ve akrabalarını ziyarete gelen ya da bir günlüğüne şehirden uzaklaşmak isteyen ailelerdir. Eğlence, alışveriş ve hoşça vakit geçirmekle ilgilenirler.

- Hafta sonu Tatilcileri: Bu grup en fazla 3-4 saatlik yolculukla şehre ulaşabilecek mesafede yaşayan; hafta sonlarını ilginç bir yerde geçirmek isteyen ziyaretçilerdir. İlgi alanlarına; doğa ve/veya kış sporları, sağlık ve güzellik amaçlı olanaklardan yararlanmak, yerel yaşantıyı gözlemlemek ve deneyimlemek; dinlenmek; yerel lezzetleri tatmak ve yerel ürünlerden almak girer.
- Sırt Çantalı Gezginciler: Bu grup Erzincan'ın özgün tarihini, kültürünü, yaşam biçimini keşfetmek isteyen genç gezginlerdir. Yerel ulaşımı kullanırlar, pansiyonda kalırlar, bölge halkıyla etkileşime geçerler, kültürel yerleri ziyaret ederler, akşam eğlencelerine katılırlar. Maceracı aktivitelerde bulunurlar (dağ bisikleti, buz tırmanışı, karanlık kanyonunu ziyaret etmek gibi).
- Bağımsız Kâşifler: Bu grup Erzincan'ın özgün doğası, tarihi, kültürü ve yaşam biçimini tecrübe etmek isteyen bağımsız gezginlerdir. Herhangi bir tura bağlı değillerdir. Seyahat planlarını kendileri yaparlar ve genellikle kiralık araçlarla seyahat ederler. Apart otellerden butik otellere uzanan bir konaklama tercihleri vardır. Fazla iddialı olmayan aktivitelerle ilgilenirler. (Kemaliye halkı tarafından yağmur böceği olarak adlandırılan bir semender çeşidini görmek, mağaraları ziyaret etmek gibi).
- Grup Turlarına Katılan Kişiler: Bu kişiler önceden organize edilen tur paketleri dahilinde Erzincan'ın özgün doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerini ve yaşam biçimini görmek isteyen yaşça daha olgun gezginlerdir. Daha ziyade geniş bölgesel tur paketlerinin bir parçası olarak Erzincan'a gelirler. Gruplar halinde ve tur otobüsleri ile seyahat ederler, önceden belirlenmiş otellerde kalırlar. Şehrin önemli mekânlarını dolaşıp belli başlı kültürel aktivitelere katılmayı tercih ederler.
- Maceracılar: Bu grubun Erzincan'a gelme nedenleri macera destinasyonu olarak kazandığı ününden dolayıdır. Ergen dağında kayak, Karasu üzerinde rafting, Mertekli Göleti, Tercan ve Göyne Baraj Göllerinde kano, Karanlık Kanyon'un sarp kayalıklarında kaya tırmanışı gibi aktivitelerden hoşlanırlar. Orta seviye otel ya da pansiyonlarda konaklarlar ve önceden organize edilmiş ya da kiralık araçlarla dolaşırlar.
- Eko- Turistler: Bu grubun bölgeye gelmesindeki asıl neden hayvan çeşitliliği ve botanik turizmidir. Özellikle buzul dönemlerinde, kuzey ülkelerinden güneye doğru kaçan ve Kemaliye Vadisi'ne sığınmış hayvanlarla ilgilenirler. Örneğin; Kemaliye halkı tarafından yağmur böceği olarak adlandırılan bir semender çeşidi, Salamandra salamandra kuzey ülkelerin buzul dönemlerinde göç etmiş ve Türkiye'de ancak birkaç yerde sığıntı halinde kalmış önemli bir türdür. Kemaliye ve yakın çevresinde birçok yörede soy tükenmiş olan yabani dağ keçisinin yanı sıra, kurt, tilki, yabani domuz, ayı, su samuru, vaşak, keklik, sincap ve birçok yırtıcı kuş türü de yaşamaktadır (Demirsoy 2004). Çoğunlukla organize gruplar halinde seyahat ederler. Apart otellerden lüks otellere uzanan geniş bir konaklama tercihleri vardır. Yerel olarak organize edilen ulaşım imkanlarını kullanırlar.

Diğer yandan her yıl düzenli olarak Kemaliye’de gerçekleştirilen Türkiye Bisiklet Federasyonu organizasyonunda yarışmacılar için zorlu güzergâhların bulunduğu dağ bisikleti yarışları; Türkiye Dağcılık Federasyonu bünyesinde dağcılık ve kaya tırmanışı eğitimleri; durgun su sporlarından kano ve bot yarışları; microlight, paramotor ve yamaç paraşütü gibi havacılık aktiviteleri; izci kampı, görkemli güzergâhlarda sıra dışı maceralı yolculuklar, tarihi ipek yolunda at safari, foto safari gibi etkinlikler için de Karanlık Kanyon Eğin Park önemli bir merkez haline gelecektir.

Yapılacak tesisin bölge halkı ve bölgedeki diğer kuruluşlar için aşağıdaki avantajları yaratması beklenmektedir;

- Bölgede faaliyet gösteren otellerin doluluk oranını artırması ve yeni turistik tesis girişimleri için potansiyel yaratması
- Bölgeyi ziyaret eden turist sayısındaki artışla beraber ekonomik canlılık yaratılması ve bölge esnafının gelirlerinde artış sağlaması
- Turizm değer zincirine yönelik bir merkez oluşturarak ilin rekabetçilik düzeyini artırması
- Bölgedeki işsiz nüfusun bölge dışına göç etmesini engellemesi
- Turizm hizmet sektörünün istihdam içerisindeki payını yükseltmesi
- Bölgenin sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyinde artış sağlaması

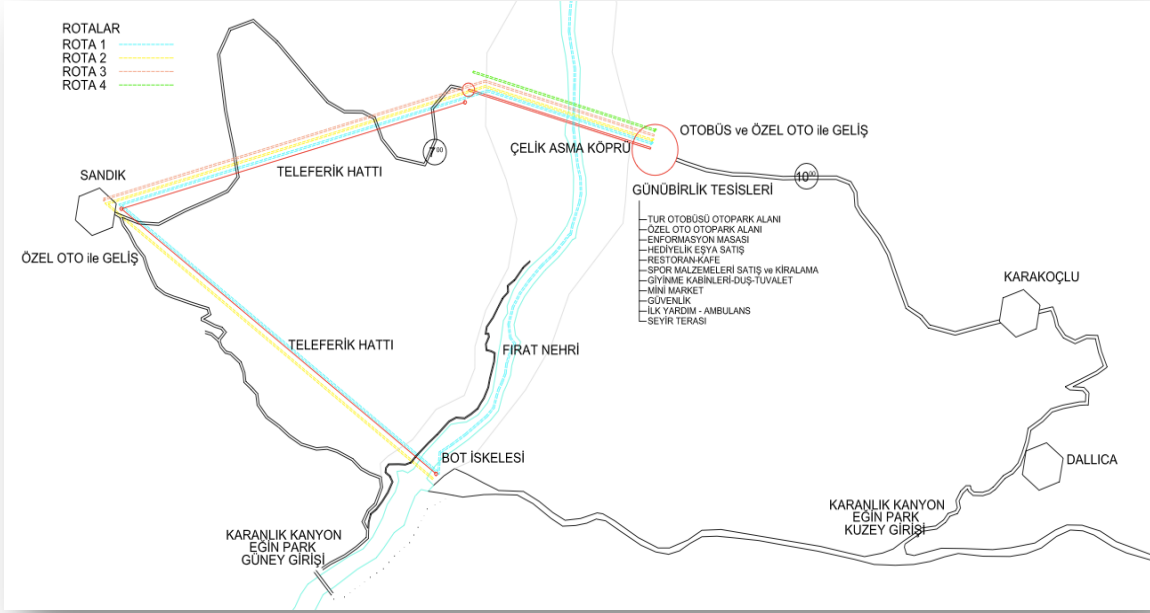
8.4. Tesisin Rekabet Analizi

Yapılacak yatırımın rekabet avantajı sağlaması için mümkün olan en kısa sürede gerekli finansman kaynağına ulaşım ile sürecin başlatılması gerekmektedir. Dünyanın en yüksek asma köprüsü için Guinness Rekorlar Kitabı’na başvurunun yapılması ve bu avantajın çok iyi bir şekilde uluslararası alanda pazarlanması sonrası, yapılacak tesis dünyadaki rakiplerine kıyasla çok önemli ölçüde rekabet gücü elde edecektir. Bu nedenle kentin paydaşlarının birlikteliği ve işbirliği, devlet düzeyinde destek sağlanması, yerli ve yabancı yatırımcıların/fonların ilgisini çekmek önem arz etmektedir.

8.5. Teknik Analiz ve Tasarım

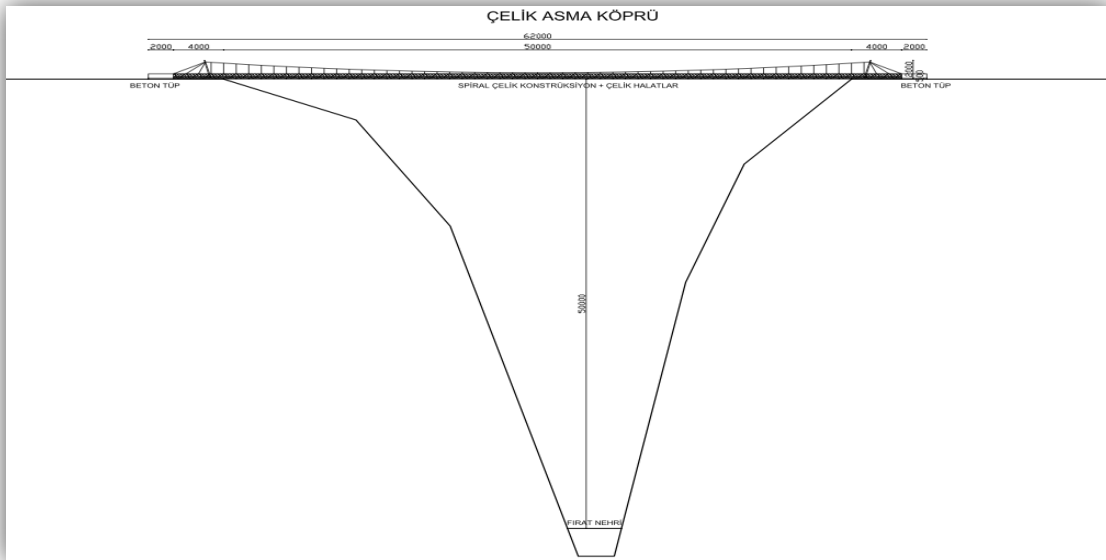
Karanlık Kanyon Eğin Park Turizm Merkezi için önfizibilite kapsamında hazırlanan tasarımın vaziyet planı **Şekil-32**’de gösterilmiştir. Bu tasarımda en önemli husus yapılacak çelik asma köprünün kanyonda 500 metre yükseklikte olacak şekilde konumlandırılmasıdır.

Şekil-32: Karanlık Kanyon Eğin Park Turizm Merkezi Vaziyet Planı

Halihazırda yayalar için yapılmış dünyadaki en yüksek köprü 350m. yükseklikte olup, taşıtların ulaşımı için yapılmış dünyadaki en yüksek köprü 496 m. yüksekliktedir. Yapımı planlanan asma köprünün Guinness Rekorlar Kitabı'na dünyanın en yüksek köprüsü adı altında girmesi için 500 metre yükseklik seçilmiştir. Yapılan ölçümler neticesinde köprünün bu yükseklikte konumlandırılacağı yerde iki yaka arasının 500 metre uzunlukta olması beklenmektedir. **Şekil -33-34** çelik asma köprünün yan kesit alanını göstermektedir.

Şekil-33: Çelik Asma Köprünün Kesit Ölçüleri

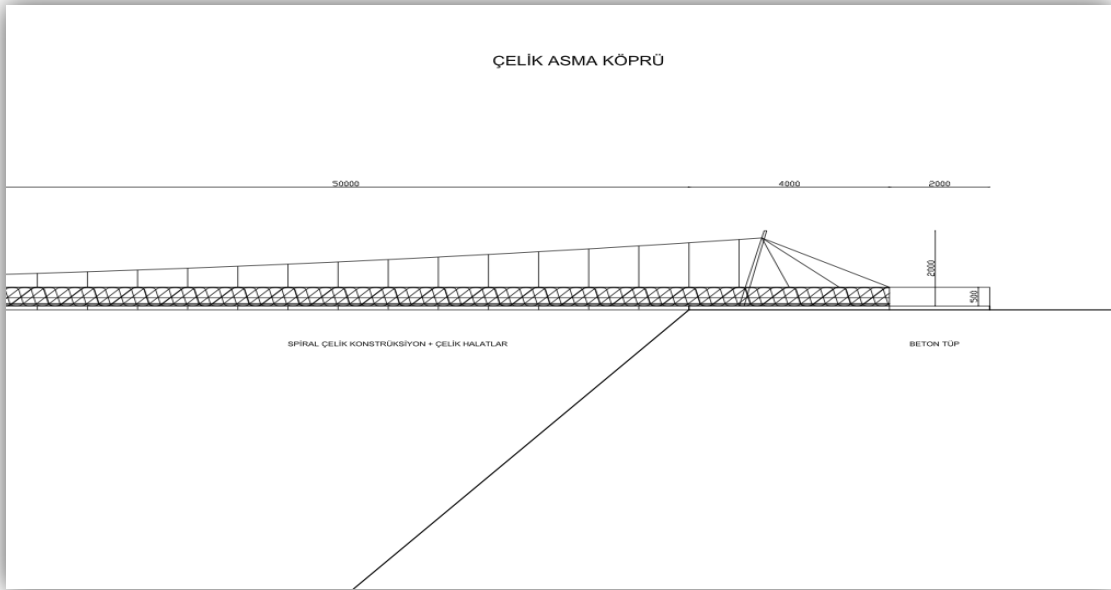

Şekil-34: Çelik Asma Köprü (3D GörSEL)

“Sırat on Fırat Asma Köprüsü” bitiminde 500 m.’de dünyanın en yükseğe kurulmuş yaya asma köprüsü özelliğini taşıyacaktır. Teknoloji ile doğallığın birleşmesinden oluşacak olan bu köprü helezonik yapısıyla yataylığını korumayı başaracak ve yükseklik tutkunlarını dünyanın her bir noktasından ilgisini çekecektir. Köprü çevresiyle birlikte kendi doğal parkını ve turizmini oluşturacaktır. Tesiste yer alacak asma köprüünün rüzgara ve ağırlığa karşı dayanıklı olması için spiral çelik konstrüksiyon ve çelik halatlardan oluşması, gerekli statik hesaplamalar yapıldıktan sonra inşaat çalışmalarının başlatılması gerekmektedir. Ayrıca iki yakadaki tepelerde köprüünün ayaklarının 60 metre uzakta beton tüplerden yapılması planlanmıştır. Böylece köprüünün toplam uzunluğu 620 metreye ulaşmaktadır. Şekil-35-36’da Köprü ayağına ait kesit gösterilmektedir.

Şekil-35: Köprü Ayağı Kesiti (Ölçüler)

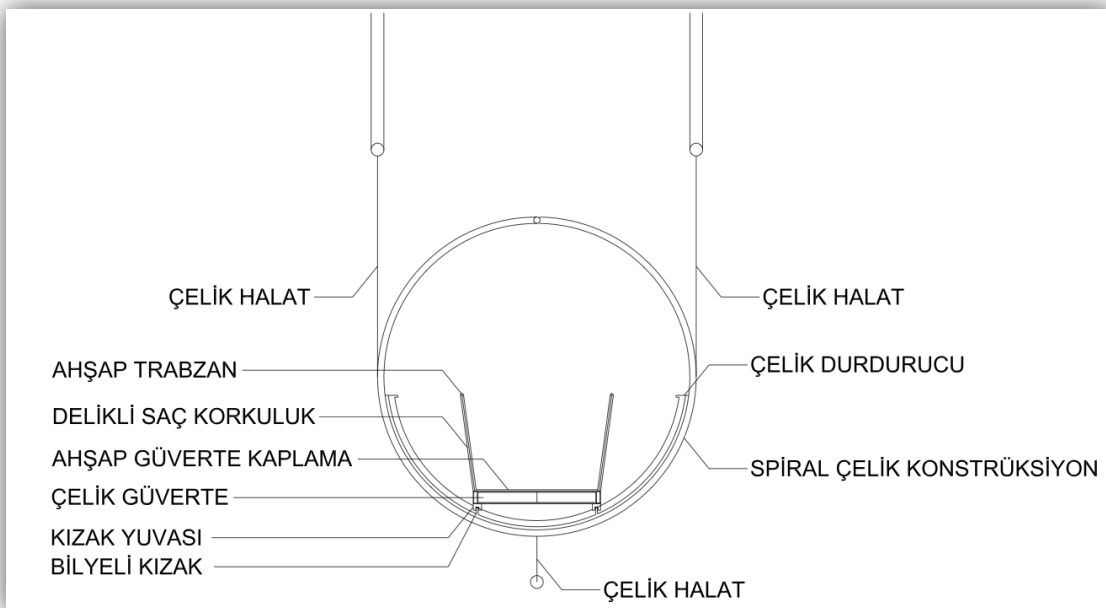

Şekil-36: Köprü Ayağı Kesiti (3D Görsel)

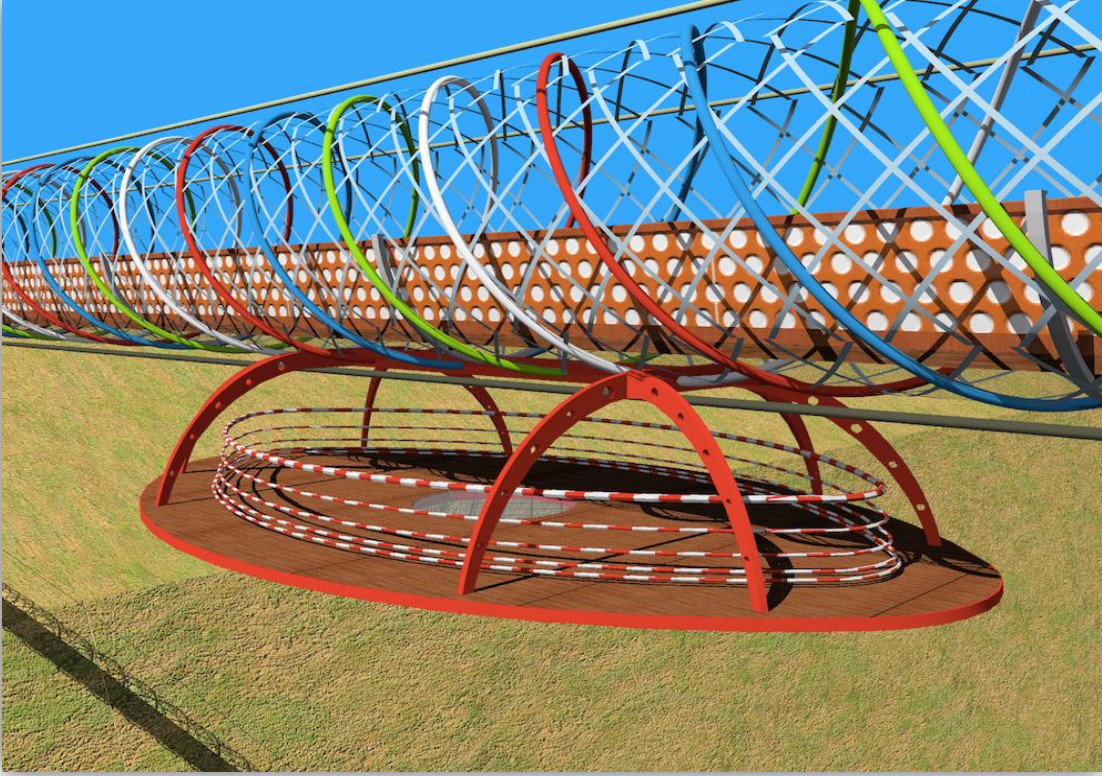

Köprü'nün yapım süresi iki yıl olarak düşünülmektedir. İlk altı ayda kanyonun kuzey ve güney yamaçlarına karşılıklı betonarme ayaklar ve beton tüp inşa edilecektir. Bu ayaklar arasına üst kısımda iki ana çelik halat ve alt kısımda bir kılavuz çelik halat hattı gerilecektir. Bu üçlü halat aynı zamanda helezonları kaydırmak için iskele vazifesi görecektir. (Şekil 37-38)

Şekil-37: Köprü Çelik Halat Yapısı

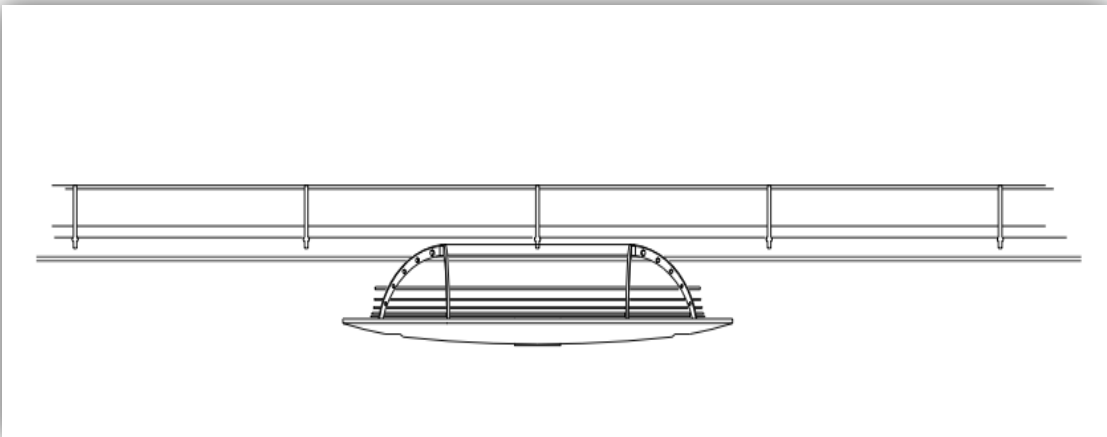

Şekil-38: Köprü Çelik Halatlar Ve Atlama Platformu (3d Görsel)

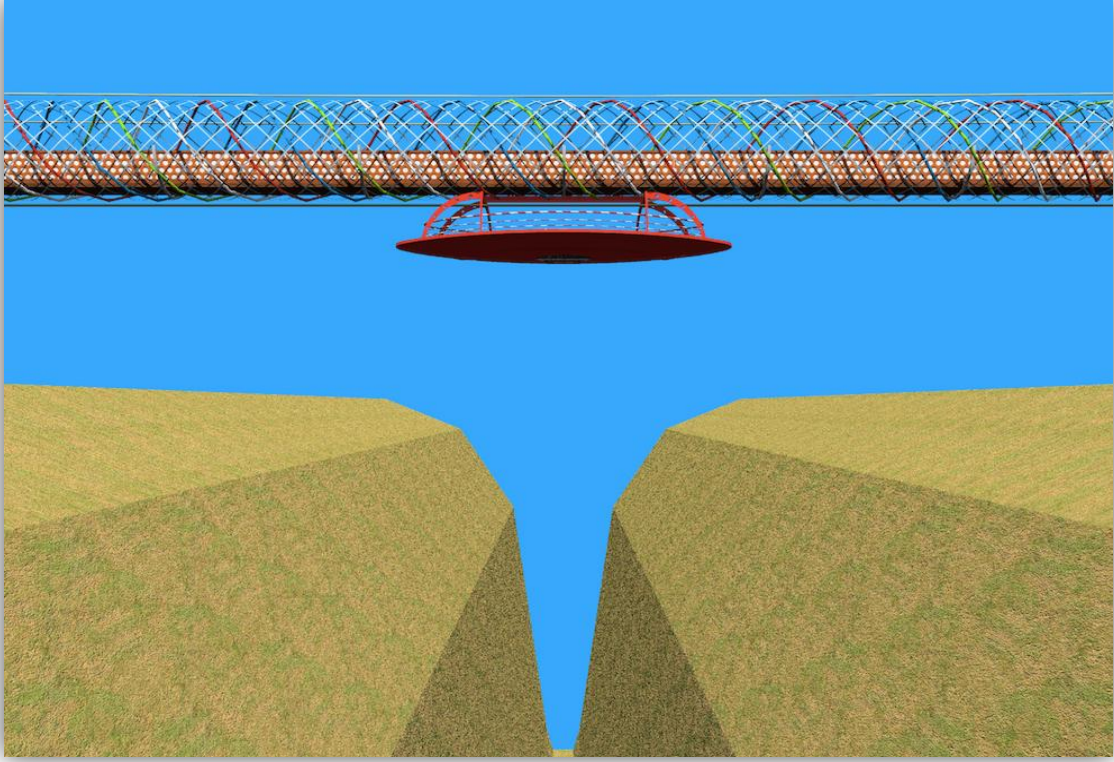

Titanyum-çelik alaşımı olan helezonlar 10 -12 m.lik modüller halinde kuzey ve güney yamaç hizasından orta noktaya doğru kaydırılarak köprü orta noktasında sabitlenecektir. Karşılıklı ilk kilit modüllere monte edilmiş atlama terası platformu - iki yarım parça olarak ortada karşıt helezonlara monte edilmiş olarak- tam orta noktada sabitlenecektir. (Şekil 39-40)

Şekil- 39: Asma Köprü Atlama Platformu Konsept Tasarım

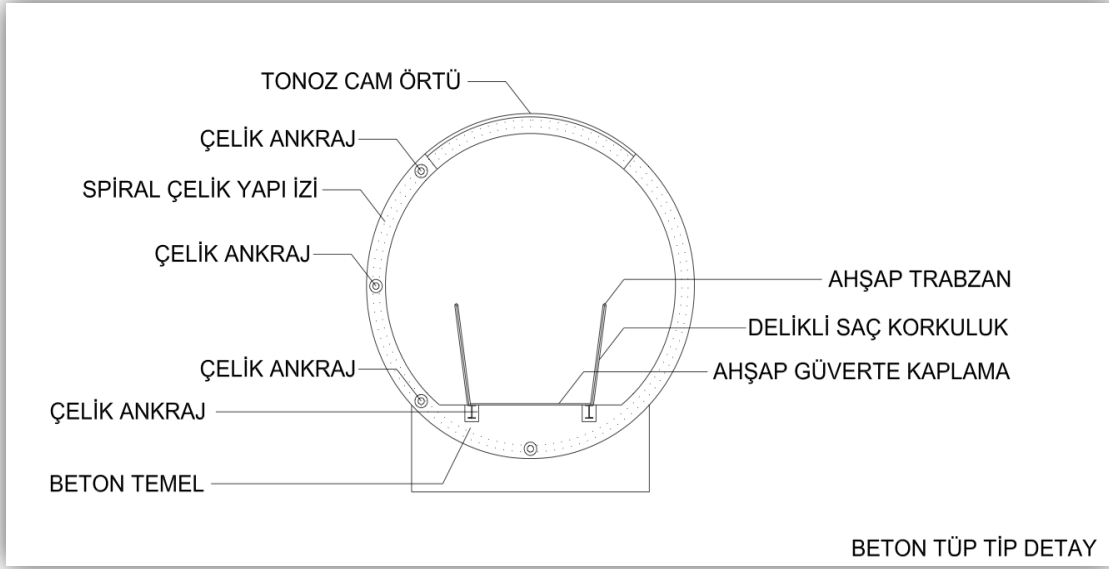

Şekil- 40: Asma Köprü Atlama Platformu (3D GörSEL)

Peşi sıra gelen diğer modüller halatlardan kaydırılıp bir önce gelmiş olana sabitlenecektir. Bu imalat köprü yamaç üzerine ulaşip beton tüplere sabitlenene kadar devam edecektir. Aynı zamanda iskele vazifesi gören helezonlara, köprünün ulaşım güvertesini yer düzlemine paralel tutmak amacıyla, keson durdurucu kızaklar monte edilecektir. Bu kızaklar, çelik köprü güvertesinin ters yönde kaymasına izin vereceğinden dolayı, uzunluk ve rüzgar gibi doğal etkenlerin yarattığı döndürme/burulma kuvvetine karşılık dengeleme yapacaktır. Kızakların montaj sonrası köprünün çelik güvertesi imal edilecektir. (Şekil 41-42) Güverte sağlamlığı için yatay makas kirişlemeler yapılacaktır. Köprünün kaba iskelet imalatından sonra ahşap güverte ve korkuluk ince işleri ile elektrik/elektronik aydınlatma-ikaz-izleme işleri tamamlanacaktır. Köprü, 6 aylık taşıma testlerinden sonra kesintisiz hizmete hazır duruma getirilecektir. Mevsim dönüşlerinde ve aşırı sıcaklık farklarının olduğu dönemlerde ince ayarlar kontrol edilecektir.

Şekil-41: Çelik Köprü Güvertesi- Beton Tüp Detayı

Şekil-42: Çelik Köprü Güvertesi (3D Görşel)

9. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

9.1. Proje Yürütücüsü Kuruluş(lar)

Karanlık Kanyon Eğin Park Projesi bölgedeki sivil inisiyatifin girişimi ile ortaya çıkmış, bölgedeki yerel yönetimlerin ve özel sektör temsilcilerinin verdiği destekle yatırım planlamasına dönüşmüştür. Doğrudan Faaliyet Desteği Programı kapsamında KUDAKA'nın da verdiği destekle Kemaliye Kaymakamlığı projeye liderlik etmiş ve ön fizibilite çalışmalarını başlatmıştır. Bundan sonraki süreçte ihtiyaç duyulan fonun sağlanmasının ardından sırasıyla yatırımın uygulama projeleri ve ruhsat işlemleri, inşaat işleri ve tedariklerinin de Kemaliye Kaymakamlığı'nın öncülüğünde ancak diğer kuruluşların da katılımıyla sürdürülmesi beklenmektedir. Bu bağlamda başta Kemaliye Belediyesi olmak üzere Kemaliye Ticaret Odası, Kemaliye Kültür ve Kalkınma Vakfı, İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)'nda belirtilen komiteler, Erzincan Üniversitesi Turizm ve Otelcilik MYO bünyesindeki temsilcilerden oluşan bir Destinasyon Yönetim Örgütü kurulacaktır.

9.2. Teknik Kapasite

Projede yürütücülük yapacak kurumlardan Kemaliye Kaymakamlığı ve Kemaliye Belediyesi bugüne kadar Avrupa Birliği, SODES ve Kalkınma Ajansları mali destek programları kapsamında birçok projeleri için finansal destek alarak proje yürütme deneyimi elde etmiştir. Uygulaması tamamlanan projeler hakkında detaylı bilgiler aşağıda yer almaktadır;

Proje Sahibi Kurum: Kemaliye Kaymakamlığı

Proje Adı:Turizm Benim Geleceğim

Destek Veren Kurum: Kalkınma Bakanlığı - SODES

Proje Uygulama Yılları: 2014

Projenin Sonuçları: Proje kapsamında toplam 35 kişilik katılımcı gruba mesleki beceri kazandırmaya yönelik ahşap oymacılığı, otellere yönelik ara eleman yetiştirme, aşçı yardımcılığı, KOSGEB işbirliği ile girişimcilik eğitimleri düzenlenmiştir.

Projeye finansman katkısı sağlayanlar: Kalkınma Bakanlığı - %100

Projenin maliyeti(TL): 94.000,00

Destek Tutarı (TL): 94.000,00

Proje Sahibi Kurum: Kemaliye Kaymakamlığı

Proje Adı:Saklıkentten Geleceğe Açılan Kapı

Destek Veren Kurum: Kalkınma Bakanlığı - SODES

Proje Uygulama Yılları: 2013

Projenin Sonuçları: Proje kapsamında lise öğrencilerine LYS ve YGS sınavlarına hazırlık, ilköğretim

öğrencilerine OGES sınavına hazırlık amacıyla kurslar düzenlenmiştir. 100 kişinin katıldığı bu program her yıl düzenli olarak düzenlenmiş olup 2013 yılında 4.sü düzenlenmiştir.

Projeye finansman katkısı sağlayanlar: Kalkınma Bakanlığı - %100

Projenin maliyeti(TL): 102.500,00

Destek Tutarı (TL): 102.500,00

Proje Sahibi Kurum: Kemaliye Kaymakamlığı

Proje Adı:Elele Daha Genç Bir Geleceğe

Destek Veren Kurum: Kalkınma Bakanlığı - SODES

Proje Uygulama Yılları: 2012

Projenin Sonuçları: Proje kapsamında toplam 80 kişilik katılımcı gruba spor, kültür ve sanat başlıkları altında futbol, voleybol, basketbol, saz, keman, klarnet, ud, ebru ve fotoğrafçılık eğitimleri verilmiştir.

Projeye finansman katkısı sağlayanlar: Kalkınma Bakanlığı - %100

Projenin maliyeti(TL): 100.000,00

Destek Tutarı (TL): 100.000,00

Proje Sahibi Kurum: Kemaliye Kaymakamlığı

Proje Adı: Doğa Yeniden

Destek Veren Kurum: Avrupa Birliği Merkezi Finans ve İhale Birimi

Proje Uygulama Yılları: 2007

Projenin Sonuçları: Proje kapsamında kano ve rafting malzemeleri alımı yapılmış ve 80 katılımcıya kano-rafting eğitimleri düzenlenmiştir. Kaymakamlık bünyesinde kalan malzemeler her yıl şenliklerde yarış ve diğer etkinliklerde kullanılmaya devam etmektedir.

Projeye finansman katkısı sağlayanlar: Kemaliye Kaymakamlığı- %10, AB - %90

Projenin maliyeti (AVRO): 96.141,00

Destek Tutarı (AVRO): 86.527,00

Proje Sahibi Kurum: Kemaliye Belediyesi

Proje Adı: Kadın Girişimcilik ve İş Edindirme Projesi

Destek Veren Kurum: Avrupa Birliği Merkezi Finans ve İhale Birimi

Proje Uygulama Yılları: 2007-2008

Projenin Sonuçları: 58 kadına girişimcilik eğitimi verilmiş, çeşitli el sanatları konusunda atölye tarzı işletmeler ile ekonomiye kazandırılmaları, kendi işlerini kurmaları özendirilmiştir.

Projeye finansman katkısı sağlayanlar: Kemaliye Belediyesi- %10, AB - %90

Projenin maliyeti (AVRO): 78.790,00

Destek Tutarı (AVRO): 70.911,00

Proje Sahibi Kurum: Kemaliye Belediyesi

Proje Adı: Ev Pansiyonculuğu Eğitimi

Destek Veren Kurum: SODES

Proje Uygulama Yılları: 2011-2012

Projenin Sonuçları: 30'u harçlıklı, 9'u gönüllü toplam 39 kişiye 120 saatlik girişimcilik eğitimleri ile beraber teorik ve uygulamalı olarak ev pansiyonculuğu eğitimleri verilmiştir. Eğitimlerin verilmesi konusunda Erzincan Üniversitesi Hacı Ali Akın Meslek Yüksek Okulu ve eğitimlerin sertifikalandırılması açısından İlçe Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü projede ortak olarak rol almıştır.

Projeye finansman katkısı sağlayanlar: Kalkınma Bakanlığı - %100

Projenin maliyeti (TL): 40.000,00

Destek Tutarı (TL): 40.000,00

Proje Sahibi Kurum: Kemaliye Belediyesi

Proje Adı: Kadıgözü Turizm Cazibe Merkezi Projesi

Destek Veren Kurum: KUDAKA

Proje Uygulama Yılları: 2014

Projenin Sonuçları: Halihazırda uygulaması devam eden proje kapsamında Yukarı Fırat Havzası kültür kentlerinden biri olan Kemaliye'mizin turizm altyapısını desteklemek amacı ile Kadıgözü kaynağı ve yanbaşındaki parktan başlayıp, Kadıgözü deresi ve dere yanını takiben Eski Santrao Binası'na kadar ulaşan taş merdivenlerin yeniden aslına uygun olarak yapılması, dere yatağı aslının bozulmadan ıslah çalışması yapılması, yol artıklarında park- oturma alanları oluşturulması, eski değirmen arkalarının onarımı ve Kadıgözü Deresi üzerinde seyir terasları yapılması hedeflenmiştir.

Projeye finansman katkısı sağlayanlar: Kemaliye Belediyesi- %10, KUDAKA - %90

Projenin maliyeti (TL): 400.000,00

Destek Tutarı (TL): 300.000,00

Ayrıca bu projelere ek olarak, Kemaliye Kaymakamlığı bünyesinde oluşturulan "Projeler Geliştirme Komitesi", belirlenen yol haritası doğrultusunda, kente özgü projeler geliştirmek amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir. Bu sürecin tamamlayıcı bir parçası olarak, Kemaliye'de daha önce proje çalışmalarında bulunmuş tüm kurum ve kişilerin aktif katkıları ile katılabileceği deneyim paylaşımı toplantıları gerçekleştirilmiş, ilçede proje üretme ve uygulama konusunda edinilen deneyim ve bilgi birikimleri ortaya çıkarılmıştır. Bölgede faaliyet gösteren ve proje süresince destek sağlayacak diğer kuruluşların (Sivil Toplum Örgütleri ve Turizm İşletmeleri) son 5 yılda tamamladıkları projeler **Tablo-23**'de gösterilmiştir.

Tablo-23: Bölgede Faaliyet Gösteren Sivil Toplum Örgütleri ve Turizm İşletmelerinin Son 5 Yılda Gerçekleştirdikleri Projeler

PROJE ADI	KONUSU	SAHİBİ	ORTAKLAR	KURUM TİPİ	FON KAYNAĞI	YILI
Turizm Altyapı Projesi	Firma Turizm Kapasitesini Geliştirme	EĞİN TUR	-	ÖZEL	KUDAKA	2011
Turizm Potansiyelinin Ortaya Çıkarılması	Firma Turizm Kapasitesini Geliştirme	EĞİN TUR	-	ÖZEL	KUDAKA	2012
120 Yıllık Tarihi Konağın Hizmete Sunulması	Tarihi Eğin Evin Restore Edilerek Butik Otele Dönüştürülmesi	ETEM KILIÇ	-	ÖZEL	KUDAKA	2012
Kimlikli Kent Folkloründen Gelecek Kuruyor	Ud, Flüt ve Keman Kursu	Kemaliye Kültür Turizm ve Folklor Derneği	Kemaliye MEM	STK	SODES	2011
Kemaliye ve Yukarı Fırat Havzası Doğa, Kültür ve Turizm Havzası Geliştirilmesi Projesi	Altyapı Geliştirme Projesi	KEDOST		ÖZEL	KUDAKA	2011
Geleneksel Kemaliye Gazenne Dokumasını Yaşatma ve Koruma Projesi	Gazenne Dokuması Eğitimi ve Tesisi	Kemaliyeli Kadınlar Derneği	Halk Eğitim	STK	SODES	2012
Geleneksel Kemaliye Gazenne Dokumasını Yaşatma ve Koruma Projesi	Gazenne Dokuması Eğitimi ve Tesisi	Kemaliyeli Kadınlar Derneği	-	STK	KUDAKA	2011

Kaynak: Kemaliye Kaymakamlığı- Kemaliye Projeleri Deneyim Paylaşım Raporu

Bu tablodan da açıkça görüldüğü üzere bölgedeki tüm kuruluşların odaklandığı proje konuları turizme yönelik tasarlanmış olup turizm potansiyelini ortaya çıkarmaya yöneliktir. Tüm paydaşların proje

kültürü konusunda farkındalıklarının olmasının ve sürekli yeni fikirlerle bölgenin kalkınması için sivil inisiyatif kullanmalarının Karanlık Kanyon’da yapılacak tesis yatırımı uygulama süresinde de çok önemli katkılar sunacağı düşünülmektedir.

9.3. Proje Uygulama Planı

Önfizibilte çalışmasının tamamlanmasının ardından yatırımın uygulanması için gerekli finansal kaynak arayışı başlayacaktır. Kamu kaynakları ve hibe desteği ile finanse edilmesi planlanan projenin faaliyetlerine 2015 yılı başında başlanacağı öngörülmektedir. Bu süreçte yürütülecek faaliyetler ve uygulama dönemleri **Tablo-24**’de gösterilmiştir.

Tablo-24: Faaliyetler ve Uygulama Dönemleri

Yıllar	2015 yılı				2016 yılı				2017 yılı			
	1	2	3	4	1	2	3	4	1	2	3	4
1. Uygulama Projeleri-Ruhsatlandırma												
2. Tesis Yapım İşleri - Hazırlık - İhale Süreci												
3. Tesis Yapım İşleri - Uygulama												
3.1 Köprü Temel ve Ayakları												
3.2 Üst Taşıyıcı ve Alt Kılavuz Halat Çekimi												
3.3 Günübirlük Tesis Kaba İnşaatı												
3.4 Yol, Altyapı ve Kazı-Dolgu Yapımı												
3.5 Teleferik Taşıyıcı Ayakları												
3.6 Helezon Tüplerin Montajı												
3.7 Günübirlük Tesis İnce İnşaatı												
3.8 Teleferik Kabin Montajı												
3.9 Telef. Elektrik-Elektronik Aksam Montajı												
3.10 Köprü İnce İnşaatı												
3.11 Yol Asfaltlaması												
3.12 Bisiklet ve Yürüyüş Parkur Düzenlemesi												
3.13 Çevre Düzenlemesi ve Peyzaj												
4. Mal Alımı - Hazırlık - İhale Süreci												
5. Mal Alımı - Uygulama												
6. Tesis Açılışı												
7. Pazarlama ve Tanıtım												

Uygulama projelerinin (mimari, statik, elektrik, mekanik) hazırlanması ve ruhsat işlemlerinin 2015 yılı ilk çeyreğinde tamamlanması öngörülmektedir. İhale süreçlerinin 2015 yılı 2. Çeyreğinde

tamamlanması ve yatırıma 2015 yılı 3. Çeyreğinde başlanması beklenmektedir. Tek etap olarak planlanan yatırım için bir yandan inşaat işleri devam ederken diğer taraftan tedarik edilecek malzemeler için de satın alma süreci başlatılması amaçlanmaktadır. 2 yıllık yatırım sürecinin ardından 2017 yılı son çeyreğinde tesisin kullanıma açılması planlanmaktadır. Yatırımın başlangıcında kurulacak Destinasyon Yönetim Örgütü ve temsilcileri belirlenen pazarlama ve tanıtım yöntemleri ile tesisin hem bölgesel, hem ulusal hem de uluslararası arenada markalaşması için çalışacaklar ve gereken durumlarda profesyonel hizmet alımı yapacaklardır. Bu süreçte ayrıca Guinness Rekorlar Kitabı'na girmek için gerekli prosedürler uygulanacaktır.

10.ÖNERİLEN TESİSE İLİŞKİN İNSAN GÜCÜ İHTİYACI VE TAHMİNİ GİDERLER

10.1. İnsan Kaynakları Gereksinimi

Ön fizibilite kapsamında önerilen Karanlık Kanyon Eğin Park Turizm Merkezini;

- Sırat on Fırat Asma Köprüsü,
- Günübirlik Tesisler,
- 3 duraklı Teleferik ve
- Nehirde Bot Turu olarak 4 bölüme ayırabiliriz.

Tesisteki bu bölümlerde gerçekleştirilecek faaliyetlerde görev alacak çalışanların unvanları, kişi sayısı, asgari nitelikler **Tablo-25**'de belirtilmiştir.

Tablo-25: İstihdam Edilecek Kişilerin Sahip Olması Gereken Asgari Nitelikler

Unvan	Çalışacağı Bölüm	Kişi sayısı	Asgari Nitelikler
İdari Sorumlu	Yönetim	1	Lisans düzeyinde, (tercihen turizm bölümü) deneyimli
Muhasebeci	Yönetim	1	Serbest Muhasebeci, deneyimli
Gişe Görevlisi	Enformasyon Desk	4	Lise mezunu
Teleferik Görevlisi	Teleferik Durakları	6	Lise mezunu
Mağaza Görevlisi	Hediyelik Eşya Satış	2	Lise mezunu
Mağaza Görevlisi	Spor Malzemeleri Satış/Kiralama	1	Lise mezunu
Aşçı	Restoran-Kafe	1	Deneyimli
Garson	Restoran-Kafe	3	Deneyimli
Kasa Sorumlusu	Restoran-Kafe	1	Lise mezunu
Bulaşıkçı	Restoran-Kafe	1	Deneyimli
Satış görevlisi	Mini-market	1	Lise mezunu
Tekne kaptanı	Bot/Tekne	2	Sertifikalı
Kaptan yardımcısı	Bot/Tekne	2	Sertifikalı
İlkyardım uzmanı	İlkyardım	1	Sertifikalı
Güvenlik Görevlisi	Güvenlik	8	Sertifikalı
Bakım-Temizlik Sorumlusu	Bakım-Temizlik	2	Deneyimli
Otopark Sorumlusu	Otopark	1	Lise mezunu
TOPLAM		38	

Tesiste çalıştırılacak personellerin görev tanımları ise aşağıda detaylandırılmıştır.

İdari Sorumlu- Yönetici

Dünyadaki başarılı kanyon ve asma köprüleri incelemek üzere teknik geziler ve yerinde ziyaretler

önerilmektedir

Tesisi kamu ve özel sektöre karşı temsil etmek

Yıllık işletme bütçesini hazırlamak ve faaliyetlerin bütçe dengesi içinde yürütülmesini sağlamak

Tesiste meydana gelebilecek sorunları çözmek

Tesisin güvenli, bakımlı ve düzenli bir şekilde işlemlerini sağlamak

Ziyaretçi sayısını artırmak için Destinasyon Yönetim Örgütü ile birlikte turizm aktivitelerine (fuarlar vb.) katılmak yönlendirmek/takip etmek

İnsan kaynakları yönetim faaliyetlerinin gerçekleştirmek

Tesisteki işleyişteki uygunsuzlukları belirlemek ve ilgili düzeltici faaliyetleri gerçekleştirmek

Düzenlenecek festival ve etkinlikleri organize etmek, tanıtımını yapmak

Yıllık faaliyet raporunu hazırlamak ve DYÖ'ne sunmak

Muhasebeci

Muhtasar Vergisi, Kurumlar Vergisi, Geçici Vergisini hesaplamak ve takip etmek.

Tesisin resmi yevmiye, kebir ve envanter defterlerini tutmak, sigorta prim bildirimlerini kontrol etmek.

Cari hesap hareketlerini bilgisayar ortamında takibini kontrol etmek.

Bankalardan hesap bakiyelerinin temin edilmesi ve takibini yapmak.

Satış faturalarını takip etmek, muhasebe entegrasyonunu yapmak.

Gider ve Alış faturalarının takibini yapmak ve muhasebe entegrasyonunu yapmak.

Cari hesap hareketlerini bilgisayar ortamında takip etmek ve oluşan aksaklıkları yöneticisine bildirmek.

Gelir faturası, gider faturası ve diğer resmi evrakları dosyalamak ve muhafaza etmek

Yaptırılan hizmetler ve alımlar karşılığında tedarikçilerden gelen maliyet faturalarını ödeme listelerine geçip, ödeme tarihlerine göre takip etmek.

Tesise alınacak demirbaşlar ve işletme malzemeleri için fiyat araştırması yapmak, □teklif almak, uygun görülenler için sipariş vermek ve takibini yapmak

Gişe Görevlileri

Gelen turlar kapsamında toplu olarak alınan biletleri satmak ve tahsilatlarını yapmak

Bireysel ziyaretçiler tarafından talep edilen biletleri satmak ve ödemesini almak

Ziyaretçilerin tesis hakkında sordukları soruları cevaplandırmak

Teleferik Görevlileri

Bu kişilerin teleferik kullanımı konusunda tedarikçi firma tarafından eğitim alması zorunludur.

Tesisteki teleferik hattı asma köprü güney yakası, Sandık köyü ve Bot iskelesi olmak üzere 3 duraktan oluşmaktadır.

Bu duraklarda görev alacak kişiler teleferikle yolcuların sırasıyla durak alanına alınması ve yolcuların

sonraki durağa taşınması sürecinde teleferiğin mekanik ve elektronik kullanım talimatlarına uygun kullanımından sorumludur.

Mağaza – Satış Görevlileri

Hediyelik Eşya, Mini market ve Spor Malzemesi Satış/Kiralama mağazalarında görev alacak kişiler ürünlerin müşterileri satışının yapılması ve ödemelerin alınmasından sorumludur.

Stoklarında yeterli ürün kalmaması durumunda yöneticisine bildirmek ve satın alma sürecinde rol almak

Restoran-Kafe Çalışanları:

Aşçı, garsonlar, bulaşıkçı ve kasa sorumlusundan oluşan ekip, standardize edilmiş menülere uygun yemeklerin hazırlanıp sunulması ve ziyaretçiler tarafından talep edilen ürün ve hizmetlerin gıda ve hijyen koşullarına uygun olarak yerine getirilmesinden sorumludur.

Malzeme ihtiyaçlarının belirlenmesi ve satın alınması sürecini de işletmek ve gerekli bilgilendirmeleri yöneticilerine yapmak

Tekne Kaptanı ve Yardımcıları:

Karanlık Kanyon boyunca nehir turu yapmak için Bot turuna katılan turistlerin sırasıyla ve güvenli bir şekilde botlara bindirilmesi, bot kullanımı

İlk Yardım Uzmanı

Acil durumlarda tıbbi müdahalenin yapılması için sürekli hazır bulunacaktır.

Güvenlik Görevlileri

Yapılacak tesisin en önemli özelliği çok yüksek bir alanda kurulu olması ve asma köprü, teleferik ve bot turu gibi güvenlik tedbirleri gerektiren aktiviteleri barındırmasıdır. Bu bakımdan güvenlik görevlisi sayısı 8 kişi olarak belirlenmiş olup tüm rotalar ve güzergahlarda güvenlik görevlileri konuşlandırılmıştır.

Bu kişilerin görevleri; özellikle gelen turistlerin tehlikeli hareketler yapmalarını engellemek, asma köprüden sarkma vb. konularda öncesinden önlem almak, base-jump gibi ekstrem sporların yapılması sürecinde güvenlik tedbirlerinin alındığından emin olmak ve vardiyalı düzen içinde tesisin güvenliğini sağlamak

Temizlik Bakım Görevlileri

Merkezin temizliğini yapmak, Çalışan personele çay-kahve hizmeti vermek, eşya taşımalarına destek olmak, tesis içi kurye hizmeti vermek

Otopark Sorumlusu

Otopark alanına gelen tur otobüsleri ve özel araçların park planlamasını yapmak ve araçların hırsızlık vb. konulara karşı güvenliğini sağlamak

10.2. Personel ve İşçi Giderleri

Görev tanımına uygun olarak istihdam edilmesi planlanan personellere ve işçilere ödenecek ücretler **Tablo-26'**da belirtilmiştir. Hesaplama bugünün fiyatları üzerinden yapılmış olup 2017 son çeyreğinde istihdam edilmesi planlanan çalışanlar o günün ekonomik koşulları göz önünde bulundurularak ücretlendirilecektir.

Tablo-26: Personel ve İşçi Giderleri

Personel ve İşçiler	Kişi Sayısı	Aylık Maaş (Brüt)	Çalışma Süresi (ay)	Yıllık Tutarı
İdari Sorumlu	1	4.000,00	12	48.000,00
Muhasebeci	1	3.000,00	12	36.000,00
Gişe Görevlisi	4	1.500,00	12	72.000,00
Teleferik Görevlisi	6	1.500,00	12	108.000,00
Mağaza Görevlisi	2	1.500,00	12	36.000,00
Mağaza Görevlisi	2	1.500,00	12	36.000,00
Aşçı	1	2.500,00	12	30.000,00
Garson	3	1.500,00	12	54.000,00
Kasa Sorumlusu	1	1.500,00	12	18.000,00
Bulaşıkçı	1	1.500,00	12	18.000,00
Satış görevlisi	1	1.500,00	12	18.000,00
Tekne kaptanı	2	3.000,00	12	72.000,00
Kaptan yardımcısı	2	2.000,00	12	48.000,00
İlkyardım uzmanı	1	2.000,00	12	24.000,00
Güvenlik Görevlisi	8	1.500,00	12	144.000,00
Bakım-Temizlik	2	1.500,00	12	36.000,00
Otopark Sorumlusu	1	1.500,00	12	18.000,00
TOPLAM	38	TOPLAM		816.000,00 TL

11.3 İK İhtiyacının Karşlanması için Öneriler

Yapmış olduğumuz insan kaynağı ihtiyaç analizi neticesinde önceki bölümlerde açıklandığı üzere tesiste yaklaşık 38 personelin tam zamanlı olarak görev alması beklenmektedir. Söz konusu personelin temini ve eğitimi önem arz etmekte olup aşağıdaki öneriler yapılmıştır:

- Tesisin yöneticisi olacak idari sorumlunun Turizm Fakültesi mezunu olması ve daha önce benzer tesislerde deneyimli olması, bölgeyi ve tesis yapısını iyi tanınması avantaj olarak görülmektedir.
- Özellikle asgari niteliklerinde sertifika gerektiren pozisyonlar için bölge halkından potansiyel adayların sertifikalı eğitim kurslarına gönderilmesi ve başarılı olanların istihdam edilmesi

önerilmektedir.

- Bölgedeki Turizm Meslek Yüksekokulu'nun etkinliği artırılmalı, bu bağlamda öğrenciler mezun olmadan önce Karanlık Kanyon Eğin Park Tesisinde stajyer olarak çalıştırılmalı ve mezun olduktan sonra işe yerleştirilmelidir.
- Turizm alanında eğitimler (sertifika ve mesleki eğitim programları) düzenlenmeli ve nitelikli elemanlar yetiştirilmelidir.
- Dünyadaki başarılı kanyon ve asma köprülü turizm destinasyonları çalışanlar ve destinasyon yönetim örgütü tarafından incelenmek üzere teknik geziler ve yerinde ziyaretler önerilmektedir .

11.YAPIM MALİYETLERİ

11.1. Arsa - Arazi Giderleri

Yapılması öngörülen tesisin bulunduğu kamu arazisi olması sebebiyle arsa- arazi gideri bulunmamaktadır.

11.2. Sabit Sermaye Yatırımı

11.2.1. Etüt, Proje, Mühendislik ve Kontrollük Giderleri

Yapılacak yatırım öncesi ve yatırım döneminde gerçekleştirilecek etüt-yapılabilirlik raporu, uygulama projeleri ile yatırım dönemine ilişkin müşavirlik giderleri için tahmini 1.000.000 TL bütçe öngörülmektedir. Uygulama Projeleri; statik, mekanik, elektrik, mimari hesaplamaları ve tasarımları içeren projeleri kapsamaktadır. Uygulama süresince kontrolörlük hizmeti de alınacaktır. Belirlenen tahmini fiyata vergi, resim, harçlar ve vizeler dahil edilmiştir.

11.2.2. İnşaat Giderleri

Yatırımın yapılacağı alanın en önemli sorunu ulaşımın çok zorlu koşullarda gerçekleşmesidir. Bu sorunun çözümü için her iki yakada da otopark alanlarının konumlandırıldığı yere kadar yol yapımına ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan tasarıma uygun olarak güney yakasında yapılacak olan yolun yaklaşık 3,7 km. uzunlukta, kuzey yakasındaki yolun ise 2,8 km uzunlukta olması gerekmektedir. Yol yapım işini Karayolları Genel Müdürlüğü'nün üstleneceği varsayılmış olup herhangi bir bütçe ayrılmamıştır. Karanlık Kanyon Eğin Park Turizm Merkezi için yatırım kapsamında planlanan inşaat işleri 3 ana bölüme ayrılmıştır.

Birinci bölüm Asma Köprü'nün yapım işidir. Bu köprü'nün çelikten yapılması öngörülmüş olup, iki yaka arasının 500 metre uzunlukta olup her iki yakada 60'ar metrelik köprü ayakları eklenince toplam uzunluk 620 metreye ulaşmaktadır. Tahmini bütçe 3.100.000 TL'dir.

İkinci bölüm teleferik yapım işidir. 3 istasyonlu olarak belirlenen teleferik hattının uzunluğu 2.455 metre olup tahmini bütçesi 2.455.000 TL olarak öngörülmektedir.

Üçüncü bölüm günebirlik tesislerin yapım işini kapsamaktadır. Bu tesislerde yer alacak alanlar aşağıda sıralanmıştır;

- 1- Otopark alanı
- 2- Enformasyon masası
- 3- Hediyelik eşya satış alanı
- 4- Spor malzemeleri satış alanı

- 5- Restoran-kafe
- 6- Giyinme kabinleri- duş- WC
- 7- Mini market
- 8- Güvenlik
- 9- İlk yardım-ambulans
- 10- Seyir terasları

Toplam 3.000 metrekarelik alanda yapılması planlanan tesis için 2.100.000 TL bütçe öngörülmektedir.

11.2.3. Makine-Donanım Giderleri

Yatırım kapsamında satın alınması planlanan makine bulunmamaktadır. Ancak yatırımın son döneminde gerek günübirlik tesislerde kullanılacak ekipmanlar, gerekse yürütülecek sportif faaliyetler için gerekli spor malzemeleri için yaklaşık 500.000 TL bütçe ayrılmıştır. Tahmini malzeme ekipman listesi aşağıdaki gibidir;

- 1- Su sporları (bot, kano, tekne) malzemeleri
- 2- Emniyet ve güvenlik malzemeleri
- 3- Tırmanış ve Dağcılık Malzemeleri
- 4- Dağ Bisikletleri
- 5- Restoran-Kafe Malzemeleri (mutfak, masa-sandalyeler)

11.2.4. Taşıma ve Sigorta Giderleri

Tedarik edilecek tüm ekipman ve malzemelerin taşıma ve sigorta giderleri tedarikçi firma tarafından karşılanacak olup, fiyat teklifleri bu doğrultuda alınmıştır.

11.2.5. Beklenmeyen Giderler

Önceden varsayılmamış harcama giderleri, fiziksel harcamalara ilişkin yapılmış hataların karşılanması giderleri, beklenmeyen fiyat artışları için toplam giderlerin %2'si kadar beklenmeyen gider ayrılmıştır.

Tablo-27: Önerilen Tesisin Yapım ve Tedarik Maliyetleri

ÖNGÖRÜLEN TESİSTE YAPIM VE TEDARİK İŞLERİ	TOPLAM FİYAT (TL)
Çelik Asma Köprü	3.100.000
Teleferik Sistemi	2.455.000
Günübirlik Tesisler	2.100.000
Malzemeler	500.000
Etüt, Proje Mühendislik, Kontrolörlük Hizmeti	1.000.000
Yol yapımı (7.00 m)	-
Yol yapımı (10.00 m)	-
Beklenmeyen Giderler	183.000
GENEL TOPLAM	9.338.000

12.İŞLETME DÖNEMİ GELİR VE GİDERLERİ

12.1. İşletme Dönemi Gelirleri

İşletme gelirleri sunulan mal ya da hizmetin satışı sonucunda kullanıcılardan alınacak ücretleri içermektedir. Bu tanımdan hareketle yapılacak tesiste elde edilecek gelirleri 2 başlıkta inceleyebiliriz.

- 1) Turistik amaçla dizayn edilmiş 4 farklı rotada belirlenmiş turlar için bilet satışlarından elde edilecek gelirler
- 2) Günübürlük tesislerde verilecek yeme-içme hizmeti ve satışı yapılan mallardan elde edilecek gelirler

Bu gelir çeşitleri üzerine hazırlanmış olduğumuz ön fizibilite raporunda aşağıda belirlenen varsayımlar dikkate alınmış olup gelir hesaplamaları bu varsayımlara dayandırılarak yapılmıştır.

Dünyada ve ülkemizde bu tarzdeki turizm merkezleri incelendiğinde turistlere yönelik sunulan hizmetlerin eklenmesi ile ücretler artırılmakta, ancak birçok hizmetten faydalanmak isteyen kişiler için indirimler uygulanmaktadır. Buradan hareketle Karanlık Kanyon Eğin Park Turizm Merkezi'ndeki her bir bölümün (asma köprü, teleferik, bot turu) ayrı bir özelliği olması sebebiyle farklı bölümler için farklı ücret uygulamaları ve tüm bölümlerin gezilmesi durumunda ödenecek ücretler için indirimli ücret uygulamaları belirlenmiştir. Toplam 4 farklı güzergah tasarlanmış olup bu rotalar için 4 farklı hizmet kapsamı oluşturulmuştur.

Şekil-43'de görüleceği üzere 1. Rotayı tercih eden turistler tur otobüsü veya özel oto ile kuzey giriş kapısından tesise girecek, günübürlük tesislerinde vakit geçirdikten sonra "Sırat on Fırat Asma Köprüsü" üzerinden güney yamaca geçecek, buradan teleferik ile önce Sandık köyü, oradan da bot iskelesine inecek ve bota binerek nehir üzerinde Kanyon'un içine doğru gizemli bir yolculuk yapacak ve tekrar bu rotayı takip ederek geri dönecek. İsteyenler yürüyüş yolunu veya bisikletle bisiklet yolunu tercih edebilecekler. Tekrar asma köprüünün güney yamacından kuzey yakaya geçerek seyir teraslarında ve restoran-kafede dinlenip hediyelik eşya vb. alımı yaparak turu tamamlayacaktır. İzlenecek güzergah şekil üzerinde mavi çizgi ile gösterilmiştir. Belirlenen bu rotada Asma Köprü geçişi, 3 duraklı Teleferik yolculuğu ve Bot Turu için belirlenen ücretler üzerinden toplu indirim yapılarak tam biletler için kişi başı 50 TL, indirimli biletler için kişi başı 30 TL fiyat belirlenmiştir.

Şekil-44'de gösterilen 2. Rotayı tercih eden turistler ise Karanlık Kanyon'da bot turu dışında kalan Asma Köprü geçişi ve 3 duraklı Teleferik yolculuğu hizmetinden faydalanacaklar, bisiklet ve yürüyüş yollarını kullanabileceklerdir. İzlenecek güzergah şekil üzerinde sarı çizgi ile gösterilmiştir. Bu

hizmetler karşılığında belirlenen ücretler üzerinden toplu indirim yapılarak tam biletler için kişi başı 30 TL, indirimli biletler için kişi başı 18 TL fiyat olarak belirlenmiştir.

Şekil-45'de gösterilen 3. Rotanın kapsamı ise günübürlük tesislere varıştan sonra Asma Köprü geçişi ve teleferikle Sandık köy meydanı durağına kadar ziyaret ve tekrar geri dönüş olarak belirlenmiş olup, bisiklet ve yürüyüş yolları da tercih edilebilecektir. İzlenecek güzergah şekil üzerinde turuncu çizgi ile gösterilmiştir. Bu hizmetler karşılığında belirlenen ücretler üzerinden toplu indirim yapılarak tam biletler için kişi başı 25 TL, indirimli biletler için kişi başı 15 TL fiyat olarak belirlenmiştir.

Son olarak **Şekil-46**'da gösterilen 4. Rota yalnızca günübürlük tesislerden sonra Asma Köprü Geçişini kapsamaktadır. Bu rotanın amacı Guinness Rekorlar Kitabı'na girmiş dünyanın en yüksek asma köprüsü olan Sırat on Fırat köprüsünü geçmektir ve köprü üzerinde vakit geçirmek isteyen turistlere yönelik dizayn edilmiştir. Bu geçiş için talep edilen ücret özellikle toplu olarak turlarla gelen turistler için tam bilet fiyatı 15 TL, indirimli bilet fiyatı ise 10 TL şeklinde belirlenmiştir.

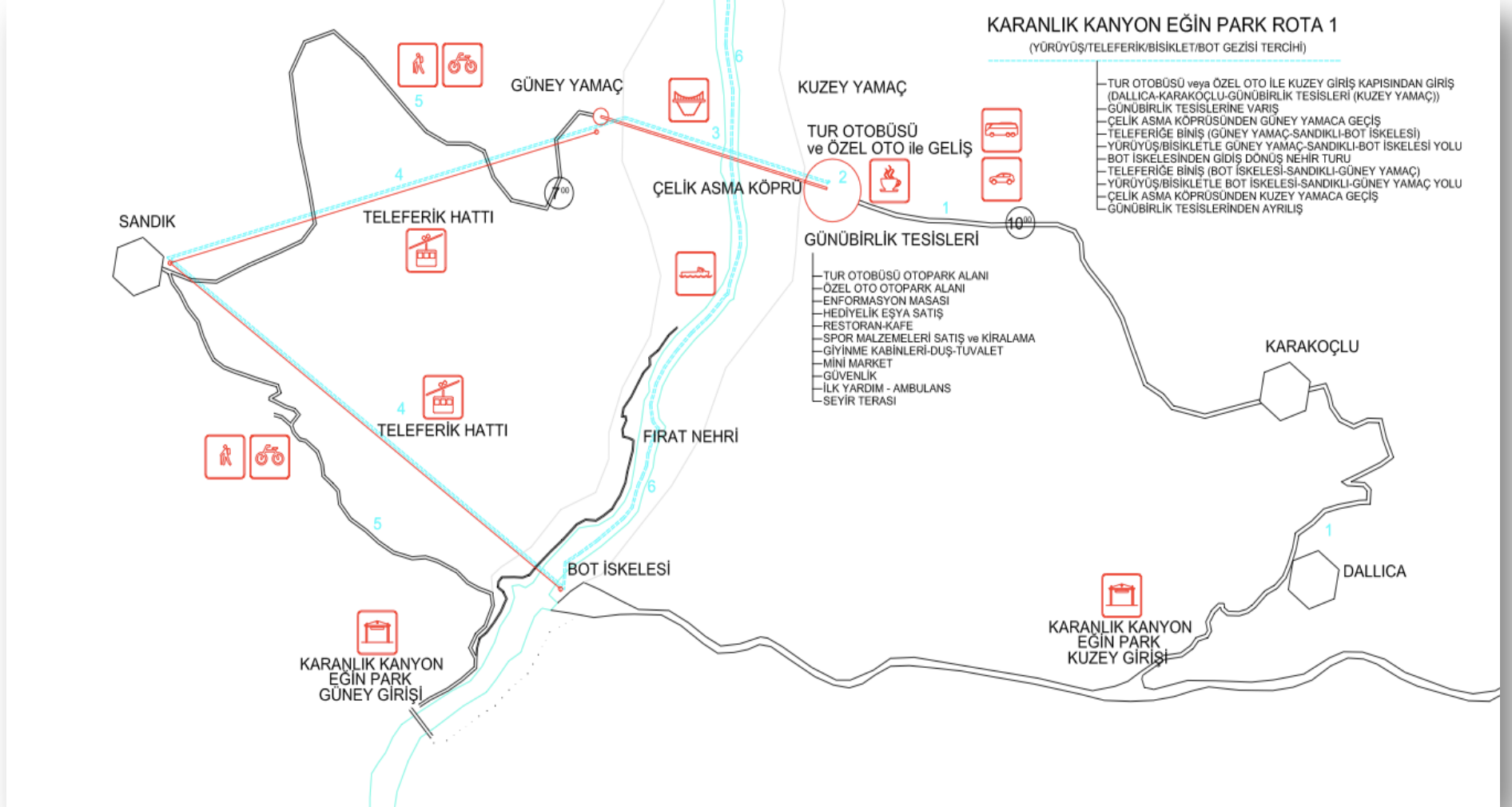
Ayrıca günübürlük tesislerden (restoran-kafe, mağazalar vb.) faydalanacak turistlerin kişi başı ortalama 10 TL harcama yapacağı düşünülmektedir.

Yapmış olduğumuz araştırmalar neticesinde ülkemizde turizm destinasyonu haline gelmiş kanyonların yılda 400.000-500.000 civarında turist çektiği gözlenmiştir. Dünyadaki asma köprü ve kanyonlara göz attığımızda ise Çin'deki Aizhai köprüsü dışındaki köprüleri yılda 130.000-800.000 arasında turistin ziyaret ettiği görülmektedir. Çin'deki Aizhai köprüsü ise günde 10.000 kişi tarafından ziyaret edilmekte ancak Çin'in nüfusu ve bu köprü'nün taşıt geçişi için kullanılması da dikkate alındığında bu sayının fizibilite hesaplamasında kullanılmasının mantıklı olmadığı kararlaştırılmıştır. Bu bağlamda yapılacak tesisin tamamlanmasının ardından ilk yıl asgari 50.000 turistin tesisi ziyaret edeceği ve bu sayının her yıl en az 10.000 artış göstereceği öngörüsünde bulunulmuştur. Bu sayıların hesaplanmasında aşağıdaki unsurlar da dikkate alınmıştır;

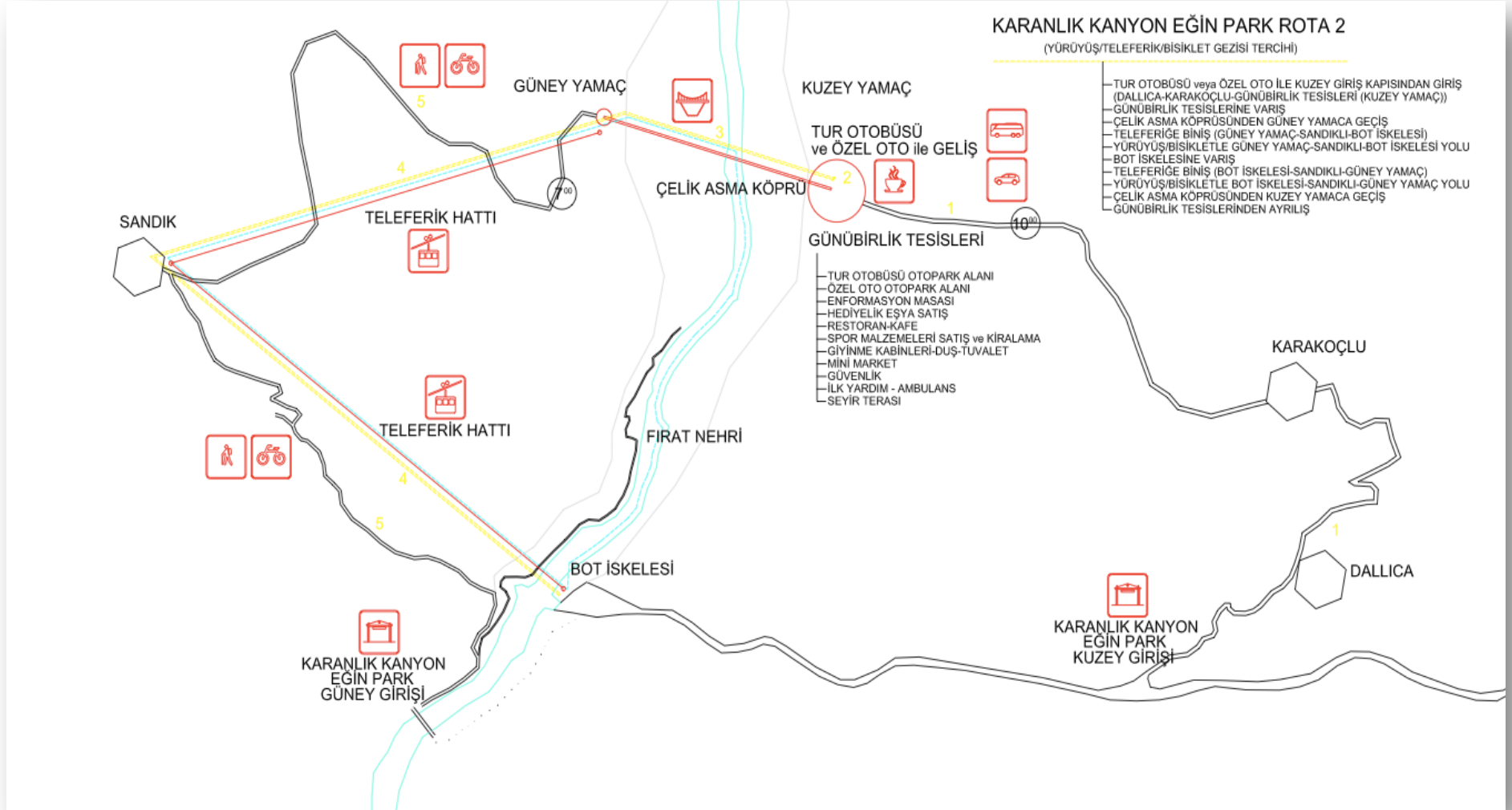
- Sırat on Fırat Asma Köprüsü'nün Guinness Rekorlar Kitabı'na girmesi ile uluslararası alanda da tanıtımın yapılması
- Hazırlanan talep anketinin uygulandığı turizm acentelerindeki uzmanların görüşleri
- Kemaliye'nin turizm potansiyeli ve halihazırda yıllık turist ziyaretçi sayısı ve artış eğilimi
- Yapılacak pazarlama çalışmaları sayesinde 5 ile sınırı olan bir ilçe olma özelliği gösteren Kemaliye'nin başta Erzincan olmak üzere, Malatya, Elazığ, Tunceli ve Sivas'tan da turist çekecek olması
- Düzenlenecek festival ve şenlikler için katılımcı sayısının artacak olması

2018 yılı itibariyle turist ağırlamaya başlayacak olan tesis için 10 yıllık gelir hesaplaması yapılmıştır. Hesaplamalarda bugünün fiyatları kullanılmış olup enflasyon etkisi göz ardı edilmiştir. Tesisi ziyaret eden turistlerin %50'sinin 1. Rotayı, %25'inin 2. Rotayı, kalan %25'lik dilimin ise 3.ve 4. Rotayı tercih edecekleri öngörülmüştür. Bilet fiyatları Türkiye'deki ve dünyadaki muadil tesislerdeki fiyatlar dikkate alınarak belirlenmiştir. İndirimli bilet fiyatları tam bilet fiyatı üzerinden %40 iskonto uygulanarak hesaplanmıştır. Tüm ziyaretçilerden indirimli bilet alanların oranı %40, tam bilet alanların oranı %60 olarak öngörülmüştür. İndirimli biletler çoğunlukla öğrenci, öğretmen, emekli vb. gruplara satılacaktır. Engelli kişiler için giriş ücretsiz olacaktır. Tüm bu varsayımlar ve hesaplama parametreleri neticesinde tesisin yatırımı takip eden ilk yıl 1.875.000 TL gelir elde etmesi ve bu miktarın 10 yıl içerisinde 5.250.000 TL'ye ulaşması beklenmektedir. **Tablo-28** tesisin her bir rota üzerinden yıllar içerisinde elde ettiği gelirleri detaylı bir şekilde göstermektedir.

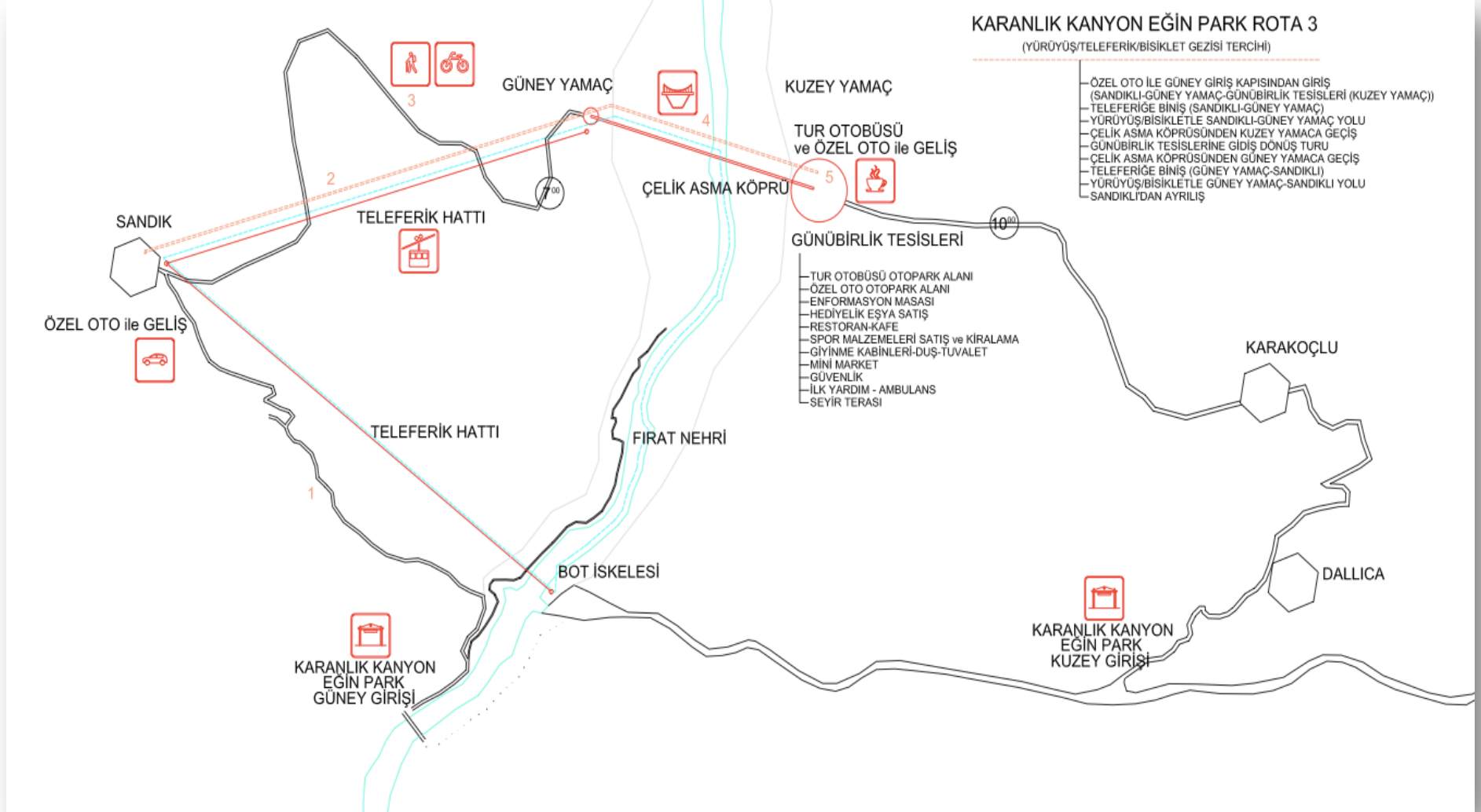
Şekil-43: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-1

Şekil-44: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-2

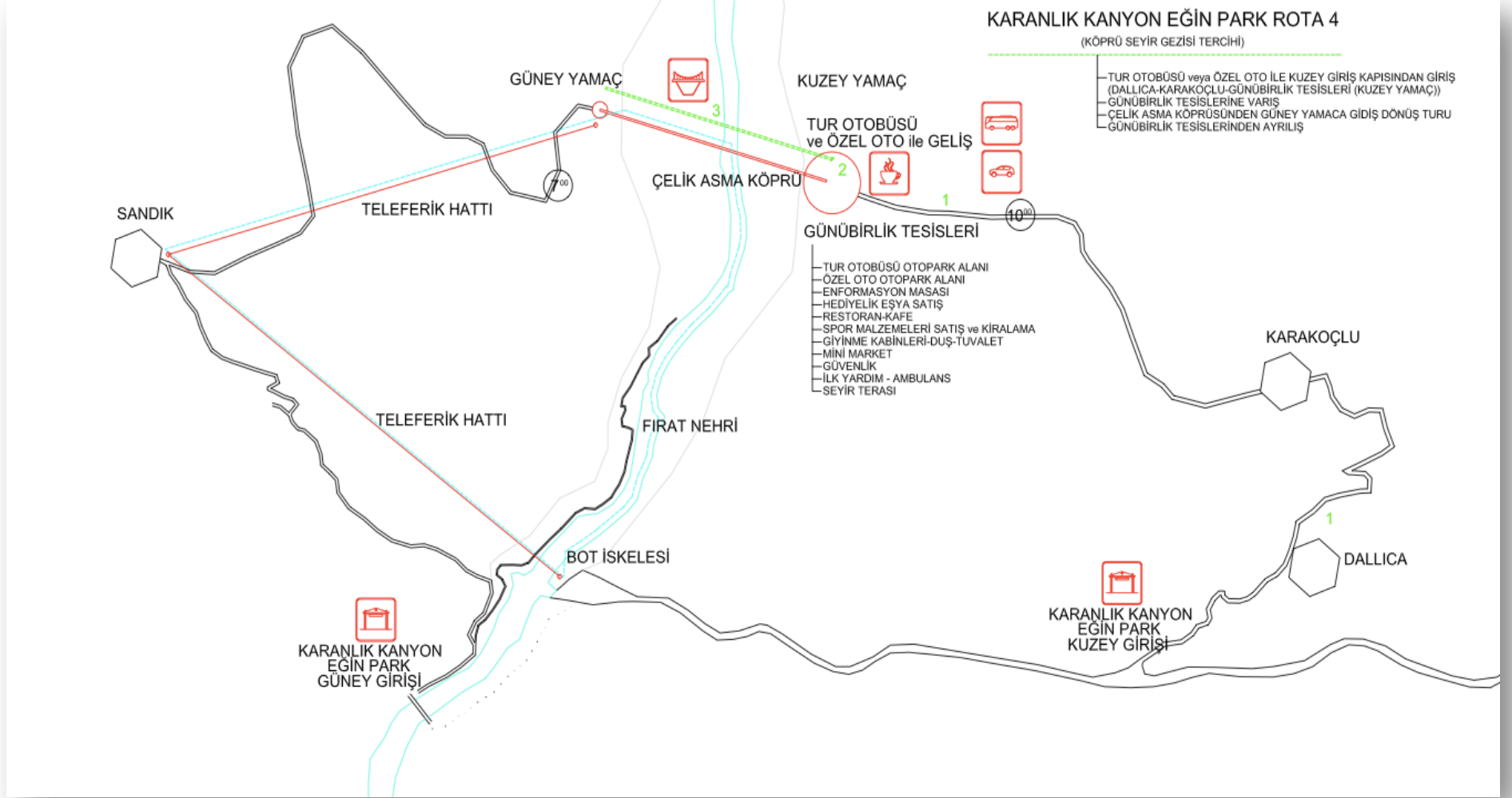

Şekil-45: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-3

Şekil-46: Karanlık Kanyon Eğin Park Rota-4

Tablo-28: Tesisin İşletme Gelirleri (10 Yıllık) (TL)

GELİR KALEMLERİ/ YILLAR	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
ROTA 1	1.050.000,00	1.260.000,00	1.470.000,00	1.680.000,00	1.890.000,00	2.100.000,00	2.310.000,00	2.520.000,00	2.730.000,00	2.940.000,00
ROTA 2	315.000,00	378.000,00	441.000,00	504.000,00	567.000,00	630.000,00	693.000,00	756.000,00	819.000,00	882.000,00
ROTA 3	131.250,00	157.500,00	183.750,00	210.000,00	236.250,00	262.500,00	288.750,00	315.000,00	341.250,00	367.500,00
ROTA 4	78.750,00	94.500,00	110.250,00	126.000,00	141.750,00	157.500,00	173.250,00	189.000,00	204.750,00	220.500,00
G.TESİSLER	300.000,00	360.000,00	420.000,00	480.000,00	540.000,00	600.000,00	660.000,00	720.000,00	780.000,00	840.000,00
TOPLAM	1.875.000,00	2.250.000,00	2.625.000,00	3.000.000,00	3.375.000,00	3.750.000,00	4.125.000,00	4.500.000,00	4.875.000,00	5.250.000,00

12.2. İşletme Dönemi Giderleri

Yapılması öngörülen tesisin işletmesinin tamamının Kaymakamlık ve Belediye tarafından işletilmesi öngörüsüne dayanarak işletme döneminde oluşacak gider kalemlerini personel maaşları, hammadde / yardımcı malzeme harcamaları, elektrik, su, yakıt vb. giderleri, bakım-onarım masrafları, amortisman giderleri, pazarlama giderleri ve beklenmeyen giderler olarak değerlendirebiliriz.

12.3. Hammadde ve Yardımcı Madde Giderleri

Günübirlik tesisler içerisinde yer alan restoran-kafenin günlük gıda vb. giderleri bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bu bütçe başlıkları için benzer tesislerdeki masraflar incelenmiş ve günübirlik tesis gelirlerinin %50'si kadar bir bütçe ayrılmıştır. İlk yıl 150.000 TL olarak öngörülen giderin sonraki yıllarda günübirlik tesisin gelirlerindeki artışa paralel artış göstereceği düşünülmektedir.

12.4. Elektrik, Yakıt ve Su Giderleri

Teleferik sistemi ve günübirlik tesislerin elektrik tüketimi, çalışacak personelin su, yakıt vb. giderleri göz önünde bulundurularak 2018 yılında aylık 15.000 TL, yıllık ise yaklaşık 180.000 TL olarak hesaplanmıştır. Takip eden yıllarda turist sayısındaki artışa bağlı olarak başta teleferik kullanımı artacağından yıllık %10 artması beklenmektedir.

12.5. İşçilik ve Personel Giderleri

İnsan kaynakları gereksinimi bölümünde de bahsedildiği üzere toplam 38 tam zamanlı personelin tesiste çalıştırılması hedeflenmektedir. Bu bağlamda belirlenen yıllık İK bütçesi 2018 yılı için bugünün fiyatlarıyla 816.000 TL olarak hesaplanmıştır. Sonraki yıllarda İK giderlerinin %5 artış göstereceği öngörülmüştür. Bu durum, tesisi ziyaret eden kişi sayısındaki artışa bağlı olarak inşa kaynağı gereksiniminin de artacak olmasından kaynaklanmaktadır.

12.6. Bakım-Onarım Gideri

Teleferik, köprü ve botların bakımı için ilk 5 yılda toplam yatırım (inşaat + ekipmanlar) harcamasının %1'i, sonraki 5 yılda %2'si kadar bir bakım-onarım gider oluşması öngörülmektedir.

12.7. Satış – Pazarlama Giderleri

Yapılacak yatırımın ardından tesisin uluslararası arenada pazarlanması amacıyla birçok tanıtım çalışması yürütülecektir. Bu çalışmaların birçoğu (360 derece görüntülü web sitesi, havaalanlarında billboard reklamları, Guinness başvurusu vb.) 2018 yılı içerisinde yapılması öngörülen çalışmalar olup ilk yıl için 200.000 TL pazarlama bütçesi (toplam giderin yaklaşık %10'u kadar) ayrılmıştır. Sonraki yıllarda gelirlerin artışına bağlı olarak satış-pazarlama bütçesi %10 artış gösterecektir.

12.8. Amortisman giderleri

Yapılması planlanan tesiste, çelik asma köprü, teleferik ve günübirlük tesisler için ekonomik ömür 20 yıl, malzeme-ekipmanlarda ise 10 yıl olarak hesaplanmıştır. Bu doğrultuda yıllık amortisman bedeli 432.750 TL olarak belirlenmiştir.

12.9. Beklenmeyen Giderler

İşletme döneminde öngörülmeven giderler için toplam giderlerin %5'i kadar bir pay ayrılmıştır.

Tablo-29 yatırımdan sonraki 10 yıllık süre içerisinde önerilen tesise ilişkin tahmini işletme giderlerini göstermektedir.

Tablo-29: Tesis İşletme Giderleri (10 Yıllık) (TL)

II. Giderler	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1. Hammadde	100.000,00	120.000,00	140.000,00	160.000,00	180.000,00	200.000,00	220.000,00	240.000,00	260.000,00	280.000,00
2.Yardımcı Madde ve Malzeme	50.000,00	60.000,00	70.000,00	80.000,00	90.000,00	100.000,00	110.000,00	120.000,00	130.000,00	140.000,00
3.Elektrik, Su, Yakıt	180.000,00	198.000,00	217.800,00	239.580,00	263.538,00	289.891,80	318.880,98	350.769,08	385.845,99	424.430,58
4.Bakım-Onarım	81.500,00	81.500,00	81.500,00	81.500,00	81.500,00	163.000,00	163.000,00	163.000,00	163.000,00	163.000,00
5. İşçilik ve Personel	816.000,00	856.800,00	899.640,00	944.622,00	991.853,10	1.041.445,76	1.093.518,04	1.148.193,94	1.205.603,64	1.265.883,82
6. Satış/Pazarlama	200.000,00	220.000,00	242.000,00	266.200,00	292.820,00	322.102,00	354.312,20	389.743,42	428.717,76	471.589,54
7.Amortisman	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00
8. Beklenmeyen Giderler	93.012,50	98.452,50	104.184,50	110.232,60	116.623,06	127.459,48	134.623,06	142.222,82	150.295,87	158.882,70
TOPLAM	1.953.262,50	2.067.502,50	2.187.874,50	2.314.884,60	2.449.084,16	2.676.649,03	2.827.084,28	2.986.679,27	3.156.213,26	3.336.536,64

13.EKONOMİK ve SOSYAL FAYDALAR

13.1. Projenin Çarpan Etkisi

Yapılacak tesis kapsamında başta Kanyonun bulunduğu bölgede yol güzergahı üzerinde bulunan köyler olmak üzere, bölgeye turist getirecek tur acenteleri ve operatörleri, iş imkanı artacak bölge esnafı, halihazırda faaliyet gösteren turizm işletmeleri, ve bu yatırım sonrasında yeni yatırımlar yapacak bölge girişimcilerinin dolaylı olarak etkilenmesi beklenmektedir.

Karalık Kanyon Eğin Park Turizm Merkezi güzergahında Sandık, Karakolu ve Dallica köyleri bulunmaktadır. Bu köylerde yöresel ev yemekleri ve hediyelik eşya satan mini stantlarda köy halkının gelir elde etmesi beklenmektedir.

Ön fizibilite çalışması kapsamında yapılan anketlerden elde edilen sonuçları incelediğimizde halihazırda Kemaliye'yi tur programına dahil eden acentelerin tur sayılarını artıracakları, henüz tur kapsamına Kemaliye'yi almamış acentelerin ise bölgeye tur düzenleyecekleri anlaşılmaktadır. Böylece bölgenin turistik açıdan cazibesinin artacağını ve sektörde çalışan tüm işletmelerin ve çalışanlarının yatırımdan olumlu yönde etkileneceğini söyleyebiliriz.

Köprü'nün inşası halinde gerçekleştirilecek rekreasyon çalışmaları kapsamında yer alacak işletmeler, bölgede faaliyetlerini sürdüren esnaf ve üretilen yerel ürünleri bölgedeki turistlere satma olanağına sahip olacak olan yerel halk ekonomik açıdan projeden olumlu şekilde etkilenme potansiyeli taşımaktadır.

Bölgenin etkin tanıtımının gerçekleştirilmesi ve ulaşım açısından sağlanacak kolaylık nedeniyle artan turist sayısı, bölgedeki turistik tesislerin ve otellerin doluluk oranlarının ve ziyaretçi kalış süresinin artmasını sağlayacaktır.

Bölgenin turizm potansiyelinin artmasıyla birlikte artan olanaklara bağlı olarak girişimcilik açısından gelişim yaşanması öngörülmektedir. Turizm sektöründe faaliyet gösteren otel, tur, tesis vb. işletmelerdeki artış ile yeni istihdam alanlarının yaratılması hedeflenmektedir. Böylece hem girişimciler hem de bu işletmelerde çalışma imkanı yakalayacak olan bireylerin refah düzeyinde artış olması beklenmektedir.

Öte yandan halihazırda Kemaliye'ye yıllık gelen turist sayısının yatırım sonrasında ciddi ölçüde artış göstermesi bölgeye ulaşım için kullanılan tüm yollarda (havayolu, karayolu, tren yolu) kamunun özel sektörün yeni yatırımlarını zorunlu kılacak olup bu sektörlerde faaliyet gösteren girişimcilerin de gelirlerini artıracaktır.

Bölge gelirleri içerisinde turizm sektörünün payının artırılması, yeni işletmelerin sektöre kazandırılması, yerel halkın alternatif turizm geliri elde edebilmesi ve istihdam olanaklarının artırılması bölgenin ekonomik açıdan gelişimini teşvik edecektir. Bölgemizin ekonomik açıdan kalkınması ve gelir fırsatlarının artırılması, Bölge halkının refah düzeyini artırıcı etki yaratacak, bölgeler arası gelişmişlik farkının azalmasına destek olacaktır.

13.2. Projenin Katma Değeri

Turizm sektörü, ulusal ekonomiye katkısı bağlamında döviz girişini artırıcı ve istihdam yaratıcı faydalarının yanında emek yoğun bir sektör olması sebebiyle geniş bir istihdam alanı da yaratmaktadır. Toplulukların buldukları ülkeden farklı ülkelere gerçekleştirdikleri ziyaretler neticesinde, küresel boyutta, kültürel ve toplumsal iletişimin güçlendirilmesini ve gelişimini sağlayarak dünya barışının korunmasında önemli düzeyde payı bulunan bir sektördür. Ülkemizde olduğu gibi dünya ülkelerinde de turizm, üzerinde önemle durulan ve planlaması yapılarak cari açık, enflasyon ve işsizlik gibi sorunların çözümünde çıkış yolu olarak göz önünde bulundurulmuş bir sektördür. Dünya ölçeğinde 2011 yılında, turizm sektörü GSMH'ye doğrudan 2 trilyon \$'lık katkı yaratmış olup, bu rakam dikkate alındığında küresel GSYH'ye katkısı otomotiv- sanayi katkısından iki kat fazla, küresel kimya endüstrisinin katkısının ise üçte birinden fazladır. Bu durum turizm sektörünün küresel ölçekte ekonomiye katkısının önemli boyutlarda olduğunu göstermektedir. Küresel çapta 255 milyonu aşkın kişiye istihdam sağlayan (küresel istihdamın % 8,7'si) turizm sektörü, dünyadaki en büyük sektörlerden biridir ve küresel ekonomik gelişime güçlü bir ivme kazandırmaktadır (Travel & Tourism Economic Impact, WTTC, 2012).

Ülkemiz ise henüz katma değeri yüksek olan turizm sektöründen arzu ettiği payı alamamıştır. Bunun temel sebepleri arasında turizmin çeşitlendirilmemesi ve tanınırlık düzeyinin düşük olması yer almaktadır. Alternatif turizm potansiyeli oldukça yüksek olmasına karşın özellikle gelişmemiş bölgelerde kamusal yatırım eksiklikleri özel teşebbüslerin de girişimde bulunmalarının önünü tıkamaktadır.

Proje kapsamında Erzincan Kemaliye ilçesinde dünyanın sayılı kanyonları arasında gösterilen Karanlık Kanyon'da uluslararası boyutta marka değeri taşıyacak bir turizm rekreasyon alanı oluşturulması ve dünyanın en yüksek asma köprüsünün bu alanda inşa edilmesi halihazırda bölgeyi ziyaret eden turist sayısını önemli ölçüde artıracaktır. Yapılması öngörülen tesisin Guinness Rekorlar Kitabı'na girmesi ile dünya genelindeki özellikle macera turistleri ve adrenalin tutkunlarının tesisi ziyaret etmesi öngörülmektedir. 500 metre yükseklikten doğal manzarayı seyretmenin yanı sıra teleferikle nehre inerek burada bot turu yapma imkanı da sağlaması planlanan tesisin ayrıca dağ

bisikleti, dağ yürüyüşü, kano, rafting vb. birçok spora da ev sahipliği yapması öngörülmektedir. Doğu Anadolu'nun sembolü haline geleceği düşünölen bu tesis sayesinde başta ilçe halkı olmak üzere Erzincan ve bölge illerinin de turizm potansiyellerinin daha etkin tanıtılması mümkün hale gelecektir. Yabancı turistlerden elde edilecek döviz gelirleri sayesinde güncel ekonomik sorunlarımızdan biri olan cari açığımızın kapanmasına da katkı sağlanacaktır.

14.PROJENİN FİNANSMANI

14.1. Finansal Değerlendirmeye Yönelik Varsayımlar

Yatırımın amacı bölgenin turizm potansiyelini değerlendirmek ve turizm değer zincirindeki özel sektör girişimlerini teşvik etmektir. Yatırım için gerekli kaynağın kamu kaynaklarından ve hibe kaynaklarından sağlanması öngörülmektedir. Kredi kullanımı öngörülmediğinden faiz ve kredi ödemeleri hesaplama kapsamı dışında bırakılmıştır.

Uygulama projelerinin hazırlanması ve ruhsat işlemlerinin 2015 yılı ilk çeyreğinde tamamlanması öngörülmektedir. İhale süreçlerinin 2015 yılı 2. Çeyreğinde tamamlanması ve yatırıma 2015 yılı 3. Çeyreğinde başlanması beklenmektedir. Tek etap olarak planlanan yatırım için bir yandan inşaat işleri devam ederken diğer taraftan tedarik edilecek malzemeler için de satın alma süreci başlatılması amaçlanmaktadır. 2 yıllık yatırım sürecinin ardından 2017 yılı son çeyreğinde tesisin kullanıma açılması planlanmaktadır.

Fizibilite hesaplamasında temel amaç yatırımın iç karlılık oranını hesaplamak ve doğrudan faydalarını tespit etmektir. Yatırımın dolaylı faydaları ise istihdam yaratılması, turizmin ve ticaretin gelişmesi, yan sektörlerin gelişmesi ve bölgenin kalkınmasıdır. Yan faydaların parasal olarak ölçülmesi olanaklı olmadığından doğrudan parasal gelirler hesaplanmıştır.

Amortisman oranı yatırıma konu tesislere göre 0,02-0,05 arasında değişmektedir. Yatırımı planlanan tesiste ekonomik ömür 20 yıl olarak (0,05) öngörülmüştür. Bu doğrultuda hesaplanan amortisman değeri yatırımlara, ve tüm gelirlere yansıtılmıştır. Para birimi olarak TL üzerinden hesaplama yapılmıştır ve enflasyon etkisi gözardı edilmiştir.. Net Bugünkü Değer hesaplamasında paranın bugünkü değerini belirlemek için iskonto oranı mevcut durumda yıllık bazda ortalama sermaye maliyeti dikkate alınarak %12 olarak öngörülmüş ve tüm hesaplamalar bu oran üzerinden yapılmıştır. Tesis gelir ve giderlerinde 10. yıldan sonra sabit olarak %5 artış öngörülmüştür.

14.2. Yatırımın Finansman İhtiyacı ve Kaynakları

Yapılacak yatırımın proje- mühendislik hizmet alımı, inşaat ve malzeme alımında finansman sürecinin 24 ayı bulması beklenmektedir. Etüt, proje, mühendislik ve kontrolörlük hizmeti için kullanılacak bütçenin %60'ı ve inşaat harcamaları için gerekli finansmanın hak ediş usulüne göre %50'sine denk gelen kısmı yatırımın 1. yılında kullanılacaktır. İnşaatın kalan %50'lik dilimi, malzeme-ekipman alımı için belirlenen bütçe ve beklenmeyen giderler ise yatırımın 2. yılında harcanacaktır. Sabit yatırım için gerekli tüm finansmanın kamu kaynakları ile (Kalkınma Ajansı vb.) karşılanacağı varsayılmıştır. **Tablo-30** yatırım dönemi finansman ihtiyacını göstermektedir.

Tablo-30: Yatırımın Yapılması Dönemi Finansman Tablosu (TL)

	1. yıl	2. yıl	Toplam	Açıklama
Finansman İhtiyacı				
1. Başlangıç Yatırımı	4.427.500,00	4.910.500,00	9.338.000,00	
1.1 Etüt, Proje Mühendislik, Kontrolörlük Hizmeti	600.000,00	400.000,00		Uygulama projeleri yatırım öncesinde hazırlanacak olup toplam tutarın %60'ı yatırımın başında kullanılacaktır. Kalan %40'lık dilim ise kontrolörlük hizmeti karşılığında 2. yıl sonunda kullanılacaktır.
1.2 Çelik Asma Köprü	1.550.000,00	1.550.000,00	3.100.000,00	Hak ediş usulüne göre bütçenin %50 si
1.3 Teleferik Sistemi	1.227.500,00	1.227.500,00	2.455.000,00	1. Yıl, kalan %50'si
1.4 Günübürlük Tesisler	1.050.000,00	1.050.000,00	2.100.000,00	ise iş tamamlanınca kullanılacaktır.
1.5 Malzemeler	-	500.000,00	500.000,00	Malzeme alım süreci 2. yılın son çeyreğinde gerçekleşecek olup tüm finansman 2. yılda kullanılacaktır.
1.6 Beklenmeyen Giderler	-	183.000,00	183.000,00	Yatırım süresince oluşacak farkların 2. Beklenmeyen giderler bütçesinden kullandırılması öngörülmüştür.
2. Tesis İşletme Sermayesi	0,00	0,00	0,00	Kamu yatırımı olması sebebiyle işletme sermayesi için herhangi bir finansman talebi bulunmamaktadır.
Toplam Finansman İhtiyacı	4.427.500,00	4.910.500,00	9.338.000	
Finansman Kaynakları				
1. Özkaynaklar	0		0	Özkaynak kullanılmayacaktır.
2. Krediler	0		0	Kredi talebi bulunmamaktadır.
3. Hibe/Destek miktarı	4.427.500,00	4.910.500,00	9.338.000	Yatırımın tamamının kamu desteği ile sağlanacağı varsayılmıştır.
Toplam Finansman	4.427.500,00	4.910.500,00	9.338.000	

14.3. Proforma Maliyet ve Gelir Tablosu

Yapılacak Yatırımın 10 yıllık Tahmini Gelir Gider, Nakit Akışını ve Finansal Karlılığını Gösteren Hesaplamalar **Tablo-31**'de gösterilmektedir.

Tablo-31: Tesis Gelir Gider Tablosu (TL)

Yıllar	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
I. Gelirler										
1. Satışlardan Elde Edilen Gelirler	1.875.000,00	2.250.000,00	2.625.000,00	3.000.000,00	3.375.000,00	3.750.000,00	4.125.000,00	4.500.000,00	4.875.000,00	5.250.000,00
2. Diğer Gelirler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Gelirler Toplamı	1.875.000,00	2.250.000,00	2.625.000,00	3.000.000,00	3.375.000,00	3.750.000,00	4.125.000,00	4.500.000,00	4.875.000,00	5.250.000,00
II. Giderler										
1. Hammadde	100.000,00	120.000,00	140.000,00	160.000,00	180.000,00	200.000,00	220.000,00	240.000,00	260.000,00	280.000,00
2. Yardımcı Madde ve Malzeme	50.000,00	60.000,00	70.000,00	80.000,00	90.000,00	100.000,00	110.000,00	120.000,00	130.000,00	140.000,00
3. Elektrik, Su, Yakıt	180.000,00	198.000,00	217.800,00	239.580,00	263.538,00	289.891,80	318.880,98	350.769,08	385.845,99	424.430,50
4. Bakım-Onarım	81.500,00	81.500,00	81.500,00	81.500,00	81.500,00	163.000,00	163.000,00	163.000,00	163.000,00	163.000,00
5. İşçilik ve Personel	816.000,00	856.800,00	899.640,00	944.622,00	991.853,10	1.041.445,76	1.093.518,04	1.148.193,94	1.205.603,64	1.265.883,80
5. Satış/Pazarlama	200.000,00	220.000,00	242.000,00	266.200,00	292.820,00	322.102,00	354.312,20	389.743,42	428.717,76	471.589,50
7. Amortisman	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00
3. Beklenmeyen Giderler	93.012,50	98.452,50	104.184,50	110.232,60	116.623,06	127.459,48	134.623,06	142.222,82	150.295,87	158.882,70
Giderler Toplamı	1.953.262,50	2.067.502,50	2.187.874,50	2.314.884,60	2.449.084,16	2.676.649,03	2.827.084,28	2.986.679,27	3.156.213,26	3.336.536,60
III. Net Gelir	-78.262,50	182.497,50	437.125,50	685.115,40	925.915,85	1.073.350,97	1.297.915,72	1.513.320,73	1.718.786,74	1.913.463,30

14.4. Proforma Nakit Akımları

Yapılacak yatırımın 10 yıllık planlanan her türlü nakit girişi ve nakit çıkışını dönemler itibarıyla kaydeden ve net sonucunu gösteren bilgiler **Tablo-32**'de sunulmuştur

Tablo-32: Tahmini Nakit Akış Tablosu (TL)

Tahmini Nakit Akışı											
	Yatırım Dönemi	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
IV. Toplam Nakit Girişi	9.338.000,00	1.875.000,00	2.250.000,00	2.625.000,00	3.000.000,00	3.375.000,00	3.750.000,00	4.125.000,00	4.500.000,00	4.875.000,00	5.250.000
9.Satışlardan Elde Edilen Nakit Girişi	0,00	1.875.000,00	2.250.000,00	2.625.000,00	3.000.000,00	3.375.000,00	3.750.000,00	4.125.000,00	4.500.000,00	4.875.000,00	5.250.000
10. Diğer Gelirler Nakit Girişi	0,00										
11. Destek Miktarı	0,00										
V. Destek Miktarı (Kalkınma Bakanlığı)	9.338.000,00										
VI. Özkaynaklar	0,00										
VII. Kredi	0,00										
VIII. Toplam Nakit Çıkışı (+12 +II)	9.338.000,00	2.386.012,50	2.500.252,50	2.620.624,50	2.747.634,60	2.881.834,16	3.109.399,03	3.259.834,28	3.419.429,27	3.588.963,26	3.769.286
12.Toplam Yatırım	9.338.000,00										
12.1. İşletme Sermayesindeki Değişim	0,00										
12.2. Sabit Yatırım Harcaması	9.338.000,00										
II. Giderler	0,00	1.953.262,50	2.067.502,50	2.187.874,50	2.314.884,60	2.449.084,16	2.676.649,03	2.827.084,28	2.986.679,27	3.156.213,26	3.336.536
IX. Amortismanlar	0,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750,00	432.750
X. Brüt Nakit Akışı (IV-	0,00	-78.262,50	182.497,50	437.125,50	685.115,40	925.915,85	1.073.350,97	1.297.915,72	1.513.320,73	1.718.786,74	1.913.463
XI. Kredi Anapara Ödemesi	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0
XII. Net Nakit Akışı (X-XI)	0,00	-78.262,50	182.497,50	437.125,50	685.115,40	925.915,85	1.073.350,97	1.297.915,72	1.513.320,73	1.718.786,74	1.913.463
XVII.Kümülatif Net Nakit	0,00	-78.262,50	104.235,00	541.360,50	1.226.475,90	2.152.391,75	3.225.742,71	4.523.658,43	6.036.979,16	7.755.765,90	9.669.229

14.5. Net Bugünkü Değer, İç Karlılık Oranı, Geri Ödeme Süresi

Yapılacak yatırımın finansal analizlerinin yapılması için kullanılan en yaygın yöntemler Net Bugünkü Değer, İç Karlılık Oranı ve Geri Ödeme Süresi hesaplamalarıdır. Bu hesaplamaların her biri için elde edilen sonuçlar aşağıda detaylı bir şekilde açıklanmaktadır.

Net bugünkü değer (NBD): Yatırımın ekonomik ömrü boyunca sağladığı getirinin bugünkü değerinden yatırım giderlerinin bugünkü değerinin düşülmesi ile elde edilen farkı ifade eder. Yani net bugünkü değer; yatırımın nakit girişlerinin bugünkü değeri ile nakit çıkışlarının bugünkü değeri arasındaki farka eşittir.

$NBD = \text{Nakit girişlerinin bugünkü değeri} - \text{Nakit çıkışlarının bugünkü değeri}$

Bugünkü değer, sermaye maliyetini gösteren belli bir iskonto üzerinden hesaplanır. Bu oran bahsi geçiş tesis yatırımları için %12 olarak öngörülmüştür.

NBD pozitif ise yapılması düşünülen yatırım karlı demektir, yani yatırımın sağlayacağı getirinin yatırım için katlanılan sermaye maliyetinden yüksek olduğu anlaşılır. Yapmış olduğumuz hesaplamalar doğrultusunda yatırımın ekonomik ömrünün 20 yıl olacağı varsayımıyla Net Bugünkü Değer **1.130.122 TL** olarak belirlenmiş olup, bu sonuç yatırımın rantabl olduğunu göstermektedir.

İç Karlılık Oranı (İKO): Projeye ilgili tüm nakit çıkışlarının (örn. Yatırım maliyetleri, satılan hizmet maliyeti, faaliyet giderleri, vb.) bugünkü değerleriyle tüm nakit girişlerinin bugünkü değerlerini birbirine eşit kılan iskonto oranıdır. Bulunan bu oran projenin gerektirdiği giderlere katlanması durumunda yatırımın getirisini ortaya koymaktadır ve yatırımın karlılığını ifade etmede kullanılabilecek önemli bir göstergedir.

İç karlılık oranı yüzde ile ifade edilir. Hesap sonucu bulunan bu oran, sermayenin başka yatırım alanlarında kullanılması halinde sağlayacağı gelir olan “sermayenin fırsat maliyetinden” (opportunity cost) küçük olduğu zaman söz konusu proje ekonomik yönden olumsuz, en az onun kadar veya daha fazla olduğu zaman olumlu bulunur. Böylece yatırım yapma veya yapmama kararı verilir. Asgari sınır kabul edilen sermayenin fırsat maliyeti oranı sermaye piyasasındaki uzun dönemli borçlara uygulanan gerçek faiz haddine eşittir. Alınan borç ile yatırım yapılıyorsa hesap edilen iç karlılık oranı projenin güçlüklerle karşılaşmaması için borçlanmalarda ödeyebileceği maksimum faiz haddinin ne olması gerektiğini de gösterir.

Yapmış olduğumuz hesaplamalar doğrultusunda İç Karlılık Oranı **% 25,5** olarak belirlenmiştir. Bu oran yatırım için kullanılacak fonların maliyeti olan %12’den oldukça yüksek olup yatırımın avantajlı bir yatırım olduğunu göstermektedir.

Yatırımın geri ödeme (dönüş) süresi: Geri ödeme süresi, bir yatırım projesi için yatırılan paranın kaç yılda geri alınabildiğini gösteren süredir. Bir diğer ifade ile yatırımın sağlayacağı net para girişlerinin yatırım tutarını karşılayabilmesi için geçmesi gereken süredir. Geri ödeme süresi, yatırımın likiditesi ile ilgilidir.

Yatırımın geri dönüş süresi = Yatırım tutarı / yatırımdan beklenen yıllık net gelir

Aynı miktarda getiri sağlayan projelerden, geri ödeme süresi daha kısa olan proje, yatırım açısından daha tercih edilen yatırımdır. Yapmış olduğumuz hesaplamalar doğrultusunda yatırımın geri dönüş süresi **9,8 yıl** olarak hesaplanmıştır. Bu oran kamu yatırımlarının ortalama 20 yıl olan geri dönüş süresi dikkate alındığında yatırımın fizibl olduğunu göstermektedir.

15.TURİZM DESTİNASYONU PAZARLAMA ÇALIŞMALARI

15.1. Destinasyon Yönetim Örgütü

Türkçede destinasyon kelimesi varılacak yer, gidilecek yer, turistik mahal, turistik yer, turistik bölge, turistik ülke, hedef anlamlarında kullanılmaktadır. Bir destinasyonun hangi öğelerden meydana geldiği konusu çeşitli yazarlar tarafından tartışılmıştır. Bu bağlamda destinasyonlar bazen coğrafi bir konum, bir bölge veya bir yöre olarak ifade edilmiştir. Bu kapsamda turizm destinasyonunu, birbirine bağımlı olan hizmetlerin ve tesislerin bileşiminin meydana geldiği yer olarak tanımlamak mümkündür. Dünya Turizm Örgütü'nün turizm destinasyon tanımı ise “bir turistin en az bir gece kaldığı fiziksel bir mekândır ve bir günlük seyahat süresinde destek hizmetleri, çekicilikler ve turist kaynakları gibi turizm ürünlerini içerir.” şeklinde yapılmıştır.

Turizm bir kişinin, örgütün veya ülkenin kontrolü altında değildir. Turizm; kamu yönetiminin, özel sektörün ve Sivil Toplum Kuruluşlarından (STK) oluşan çok yapılı bir sistemdir. Dolayısıyla bir destinasyonun yönetiminde bütün bu paydaşların karar verme sürecinde birlikte hareket etmesi etkin bir destinasyon yönetimi için kaçınılmazdır. Bununla birlikte paydaşları bir çatı altında toplayacak destinasyon yönetim örgütlerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Örgüt bir düzen veya düzenlemeyi ifade eder. Turizmin çok boyutlu bir yapıya sahip olması oluşturulacak turizm örgütlerinin yapısının karmaşık olmasına neden olmaktadır. Bununla birlikte birçok ülkede turizm örgütleri Ulusal Turizm Örgütleri liderliğinde oluşturulmaktadır. Bu örgütleri, yarı resmi örgütler ve özel sektör örgütleri takip etmektedir. Tüm bu örgütler, ülke turizminin gelişmesi için belirlenen hedeflere ulaşmak için hizmet etmektedirler.

Kamu tarafından yönetilen Destinasyon Yönetim Örgütü, bütün kamu yararını gözetmek durumundadır. Ülkesel boyutta Turizm Bakanlıkları, Bölgesel Müdürlükler ve İl Müdürlükleri bu örgütlere örnek gösterilebilir. Bu örgütlerin destinasyonu yönetmelerindeki amaç kâr olmayıp destinasyonun tanıtımının ve pazarlanmasının yapılmasıdır. Bu sayede destinasyonda bulunan bütün paydaşların ve dolaylı olarak da bütün ülkenin bundan yarar sağlamanın düşünülmesi kamu örgütlerinin hedefidir.

Karanlık Kanyon Eğin Park'ın projeye birlikte altyapısal eksikliklerinin giderilmesi ve Avrupa Birliği standartlarında bir turizm merkezi haline getirilmesi sağlanacaktır. Ancak, söz konusu tesisin bölgemizin ve ülkemizin en önemli cazibe merkezlerinden biri olabilmesi için etkin bir

yönetim ve denetim mekanizmasının kurulması gerekmektedir. Bu amaçla kurulacak olan Destinasyon Yönetim Örgütü'nde yürütücü kuruluş olarak Kemaliye Kaymakamlığı yer alacak, Kemaliye Belediyesi, Kemaliye Ticaret Odası, Kemaliye Kültür ve Kalkınma Vakfı, Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)'nda belirtilen komiteler ile Erzincan Üniversitesi Turizm ve Otelcilik MYO bünyesinden temsilciler bulunacaktır. Ayrıca, turizm sektöründe faaliyet gösteren özel sektör temsilcilerinin de Destinasyon Yönetim Örgütü'nde bulunması sağlanacaktır. Kurulacak olan Destinasyon Yönetim Örgütü'nde yer alacak temel paydaşlar ve rolleri **Tablo-33**'de belirtilmiştir.

Tablo-33: Destinasyon Yönetim Örgütü Paydaş Listesi ve Görev Tanımları

No	Önerilen Paydaş Listesi	Görev Tanımı
1	Kemaliye Kaymakamlığı	Örgütün planladığı yatırım projelerinde var olan ekonomik gücü ve kamulaştırma yetkisi ile platforma önemli katkılar sağlayacaktır. Yürütücü kuruluş olarak, toplantıların düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesinden ve temsilcilerin düzenli katılımlarını takip etmekten sorumlu olacaktır.
2	Kemaliye Belediyesi	Örgüt tarafından üretilen yatırım projelerinde gerekli imar çalışmaları ve düzenlemelerde etkin rol oynayacaktır. İlçede önemli karar verici organ olması; lobi çalışmalarına yönelik platformdaki diğer bir önemi vurgulamaktadır.
3	Kemaliye Ticaret Odası	Ulusal, bölgesel ve yerel alanda lobi faaliyetlerinde etkin görev alması düşünülmektedir. Ayrıca ilçenin ekonomik aktörlerinin bulunduğu bir kurum olması platform projelerinin sahiplenmesinde önemli destek oluşturur
4	Kemaliye Kültür ve Kalkınma Vakfı	Kemaliye'nin tanıtım misyonunu üstlenen ve çok önemli projeleri hayata geçirmiş bir STK olan Kemaliye Kültür ve Kalkınma Vakfı'nın bölgesel, ulusal ve uluslararası tanıtım/pazarlama çalışmalarına katkı sağlanması beklenmektedir.
5	Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı	Örgütün eylem planlarına yönelik hibe programlarının hazırlanmasında, platform çalışmalarının ulusal ve

		uluslararası alanda tanıtılmasında etkin görev alabilir.
6	İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı (2012-2023)'nda belirtilen komiteler	Kemaliye'nin turist çekme kapasitesinin artırılmasına yönelik faaliyetlerin organize edilmesi ve bu amaçla danışmanlık görevinin yürütülmesi görevini üstleneceklerdir.
7	Erzincan Üniversitesi Turizm ve Otelcilik MYO Temsilcileri	Örgüt tarafından sektöre yönelik gerçekleştirilecek eğitim, seminer vb aktivitelerde var olan insan kaynağı ile platforma önemli katkılar sağlayacaktır. Ayrıca bilinçlendirme çalışmalarında etkin görev alacaktır.
8	Özel sektörde yer alan turizm işletmeleri (Oteller, Tur Acenteleri, Restoranlar, Eğlence Mekanları vb.)	Kemaliye'yi ziyaret eden yerli ve yabancı turistlerin artması, ilçede faaliyet gösteren özel işletmelerin menfaatinidir. Dolayısıyla özel sektörün DYÖ'ye çok önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

Oluşturulacak olan Destinasyon Yönetim Örgütü'nün temel amacı, Karanlık Kanyon Eğin Park'ın ziyaretçi sayısının artırılması, gelen ziyaretçilerin tesisten memnun ayrılmaları ve ziyaretçilerin Kemaliye'de konaklama sürelerinin artırılması olacaktır. Bu amaç doğrultusunda bir faaliyet takvimi oluşturulacak, örgüt üyelerinin düzenli olarak bir araya gelmesi sağlanacaktır. Düzenlenecek toplantılarda, amaçlar doğrultusunda yapılan faaliyetler değerlendirilecek ve verimlilik esaslı denetim gerçekleştirilecektir. Her bir paydaşa atanan görevlerin başarılı bir şekilde yürütülüp yürütülmediği değerlendirilecektir.

15.2. Pazarlama Stratejilerinin Belirlenmesi

Turizm pazarlaması açısından, son yıllarda turist profilinde önemli değişiklikler görülmektedir. Öncelikle, insanların hayat tarzlarını yansıtan ürün ve hizmetler gittikçe daha önemli olmaya başlamıştır. Geleneksel paket programlar yerine, paket programa bağlı olmayan tatillere olan talebin gittikçe artacağı öngörülmektedir. Bu da beraberinde, kişiselleştirilmiş lüks seyahatleri ve gezileri ön plana çıkaracaktır. Özellikle refah düzeyinin daha yüksek olduğu Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da yaşlı ancak iyi eğitilmiş nüfus, doğa ve kültür turizmüne yönelecektir. Doğa turizminde ileri yaşta nüfusun seyahat amacı macera değil doğal güzelliklerin keyfini çıkarmak olacaktır. Kültür turizminde ise sadece müze ve tarihi eser destinasyonları değil, yöresel halkla iç içe yaşanabilecek ve gidilen yerin gelenek ve görenekleri ile kültürel özelliklerinin öğrenilebileceği yerler yükselişe geçecektir.

Bilişim teknolojileri sayesinde her türlü bilgiye kolayca ve çok düşük maliyetle erişen tüketiciler artık daha bilgili ve bu bilgiye bağlı olarak daha talepkârdırlar. Bu durum, turistlerin pazarlık güçlerinin artması şeklinde ortaya çıkmakta ve turizm gelirlerinden daha fazla pay alabilmek için ülkeler ve bölgeler ürün-hizmet çeşitliliğinden farklı pazarlama stratejilerine yönelmektedirler. Bu bağlamda bölgesel pazarlama stratejilerinin internet ortamında rekabetçi olabilmeleri ve özellikle görselliğin ön planda olduğu tanıtım yöntemlerinin kullanılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Stratejik pazarlama unsurlarının başında, destinasyonun sahip olduğu turizm potansiyeli gelmektedir. Turizmde destinasyon rekabetinin birincil kaynakları olarak tanımlanan fiziksel, tarihsel, kültürel ve rekreatif kaynaklar destinasyona olan çekiciliğin ve motivasyonun en önemli nedeni olarak görülmektedir. Geliştirilmiş kaynaklar olarak ifade edilen turizm altyapısı ve üstyapısı ise konaklama tesislerinin kalitesi ve yeterliliği, ulaşım sisteminin yapısı, seyahat acentelerinin varlığı, özel olay ve festivaller, eğlence ve alışveriş imkanlarındaki kalite ve çeşitlilik gibi unsurlardan oluşmaktadır. Ayrıca destinasyon bazında rekabet avantajı oluşturulabilmesi, bağlı ve destek endüstrilerinin varlığı ile mümkündür. Turizm sektörü 42'den fazla sektör ve alt sektörle etkileşim halindedir ve turizm ürününün gelişimine, diğer sektörlerdeki ölçek ekonomilerinden öte, özel ve genel hizmet gruplarını oluşturan bağlı ve destek endüstrileri katkı sağlamaktadır. Bunların dışında "bölgesel koşullar" olarak da tanımlanan niteliksel faktörler, destinasyon rekabetinin ölçeğini, sınırını veya potansiyelini belirleyecek unsurları etkilemesi nedeniyle önem arz etmektedir. Yerleşim yeri, bağlılık, güvenlik vs. olarak ifade edilen bu nitelikler, destinasyon rekabetini olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir.

Dünya turizmdeki gelişmeler, rekabetin ulusal düzeyden destinasyon düzeyine kaydığını göstermektedir. Destinasyon pazarlaması, coğrafi olarak bir bölge veya kenti kapsamakta ve genellikle ulusal düzeydeki pazarlama çabalarının bir unsuru olmaktadır. Bu durumda iki aşamalı bir uygulama söz konusudur ve destinasyon ürünü iki ayrı düzeyde ele alınarak pazarlanmaktadır. Birincisi, ulusal ve yerel destinasyon yönetim örgütlerinin pazarlama faaliyetleri, ikincisi ise turistik mal ve hizmetleri üreten turizm işletmeleri tarafından yapılan bireysel pazarlama faaliyetleridir. Aslında her iki düzeydeki tanıtım ve pazarlama faaliyetleri de aynı ürünü satabilmek için girişilen bir çabalar dizisidir ve turistik ürünün niteliği, bu tür ortak çabaları zorunlu kılmaktadır. Bir destinasyonun başarısı birçok faktöre bağlı olarak gelişmekle birlikte, yeni destinasyonların hızla pazara girdiği ve mevcut destinasyonların rekabetçi yapılarını yeni stratejilerle güçlendirdiği günümüzde, kazançlı turizm destinasyonları yaratmak kolay değildir. Bu anlamda doğru konumlama, uygun ve çekici bir imaj ile güçlü bir marka yaratılması bir destinasyonun başarısını etkileyen en önemli unsurlar olmaktadır.

Proje kapsamında hayata geçirilecek olan “Karanlık Kanyon Eğin Park” Turizm Merkezi’nin altyapı ve üstyapı çalışmalarının tamamlanmasının ardından tanıtım ve markalaşma çalışmaları hayata geçirilecektir. Bu süreçte birincil sorumlu, kurulacak Destinasyon Yönetim Örgütü yönetim kurulu ve tesisin genel yönetiminden sorumlu yönetim ekibi olacaktır. Gerçekleştirilen ön araştırmalar neticesinde turistlerin eğilimleri ve beklentileri belirlenmiştir. Bu kapsamda bir pazarlama stratejisinin hayata geçirilmesine karar verilmiştir. Öte yandan, tesisin tasarım planının, uygulanacak pazarlama stratejisine paralel olarak geliştirilmesi sağlanmıştır. Örnek vermek gerekirse, halihazırda yalnızca adrenalin tutkunu gençlerin ziyaret ettiği Karanlık Kanyon, her yaştan turistin ziyaretine olanak sağlayacak koşullara sahip olacaktır. Böylece, özellikle Avrupalı ve ABD’li emekli kesimden turistin yöremizi ziyaret etmesi için altyapı çalışmaları tamamlanacaktır. Ancak, bilindiği üzere turistlerin Karanlık Kanyon’a çekilebilmesi için etkin bir tanıtım ve markalaşma sürecinin yürütülmesi gerekmektedir. Bu amaçla gerçekleştirilecek çalışmalar aşağıda belirtilmiştir:

- **Geleneksel Kültür ve Doğa Sporları Şenlikleri:** Kemaliye’de her yıl düzenlenen şenliklere mevcut durumda yaklaşık 6.000-7.000 kişi katılmaktadır. Karanlık Kanyon, söz konusu şenliklere ev sahipliği yapmaktadır. Şenliklerin daha etkin bir şekilde yabancı kanallardan da duyurulması ile katılımcı sayısının ilk yıllarda 20.000 kişiyi aşması, sonraki yıllar artarak devam etmesi beklenmektedir. Bu amaçla özellikle websitesinden yararlanılacak, sosyal medya üzerinden etkin bir tanıtım çalışması yürütülecektir. Havaalanlarındaki billboard’lara şenliğe ilişkin tanıtım görselleri yerleştirilecek, doğa sporları dernekleri başta olmak üzere tur acenteleri vb. kurumlarla etkin bir iletişim geliştirilecektir.

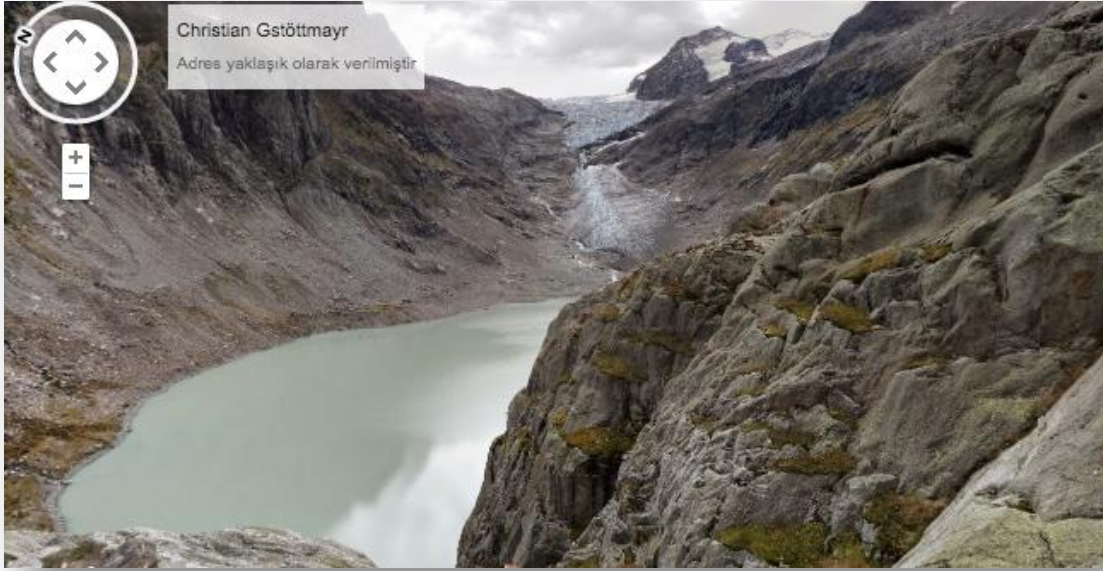

- **360 Derece Görüntü Sunan Karanlık Kanyon Websitesinin Oluşturulması:** Kanyonun uluslararası düzeyde tanıtımı için websitesi hayati önem taşımaktadır. Websitesinde kullanılacak görsellerin kalitesi ve manzaraların güzelliğini yansıtmaya düzeyi üzerinde özellikle durulacak, bu anlamda başarılı dünya örnekleri benchmark alınacaktır (Trift Köprüsü, İsviçre, www.myswitzerland.com).

Trift Köprüsü, İsviçre, www.myswitzerland.com

Ayrıca, Kanyona yerleştirilecek kameralarla 360 derece görüntü alınarak Kanyonun her bir noktasının websitesi üzerinden görüntülenebilmesi sağlanacaktır. Bu fonksiyonun eklenmesi aşamasında iyi uygulamalar incelenecek, en etkileyici uygulamalardan feyz alınarak 360 derece görüntü özelliği websitesine entegre edilecektir.

Trift Köprüsü, İsviçre, www.myswitzerland.com

- **Sosyal Medya Kullanımı:** Mevcut durumda Kemaliye şenliklerine yönelik oluşturulmuş, aktif bir şekilde kullanılan bir websitesi mevcuttur (<http://www.kemaliyesebibekliyor.com>). Ayrıca, yine Kemaliye'ye yönelik tanıtım içeriklerinin bulunduğu Facebook ve Twitter hesapları bulunmaktadır. Ancak, özellikle Karanlık Kanyon'un ve projeye hayata geçirilecek olan "Sırat on Fırat" asma köprüsünün vurgulanacağı ayrı sosyal medya hesapları oluşturulacaktır. Bu hesaplarda sürekli olarak görsel ve etkinlik duyuruları yapılacaktır.
- **Network Oluşturma Çalışmaları:** Karanlık Kanyon Eğin Park turizm tesisinin ve "Sırat on Fırat" asma köprüsünün vurgulandığı etkin bir tanıtım kampanyası başlatılacaktır. Bu kapsamda pek çok kurum ve kuruluşla işbirliği çalışmaları gerçekleştirilecektir. Destinasyon Yönetim Örgütü temsilcilerinin koordinasyonunda pek çok örgütle temasa geçilecektir. Özellikle tur acenteleri, doğa sporları dernekleri ve vakıfları ve turizm dernekleri ile çalışmalar yürütülecektir. Base-jumping, kano, dağ bisikleti vb. müsabakaların kanyonda düzenlenmesi için girişimlerde bulunulacaktır. Sportif faaliyetlere sponsor olabilecek spor kıyafetleri markaları ve ekipman/malzeme markaları ile temasa geçilecektir. Bu markaların sponsorluğunda Destinasyon Yönetim Örgütü tarafından yeni etkinliklerin düzenlenmesi sağlanacaktır. Kemaliye Karanlık Kanyon tarafından base-jumping ve yamaç paraşütü başta olmak üzere dağ bisikleti, kano, dağcılık, kaya tırmanışı, off-road, safari vb. yarışların ve etkinliklerin geleneksel hale getirilmesi sağlanacaktır. Bu etkinliklere ilişkin ulusal ve uluslararası reklam çalışmaları gerçekleştirilecektir.

15.3. Guinness Rekorlar Kitabı Başvurusu

Tarafımızca gerçekleştirilen ön incelemeler neticesinde dünyanın en yüksek köprüsünün 496 metre yüksekliğiyle, Sidu River nehrinin aktığı Çin'in Hubei eyaletinde bulunan Sidu River Köprüsü olduğu görülmüştür. Ancak söz konusu köprü taşıt geçişi için kullanılmaktadır. Öte yandan dünya genelinde yaya geçişi için kullanılan asma köprüler içerisinde en yüksek olan köprünün, 350 metre yüksekliğiyle Çin'in Hunan Eyaletinde, Dehang Vadisi üzerinde inşa edilen Aizhai Köprüsü olduğu görülmektedir. Çalışma konusu, Karanlık Kanyon üzerine inşa edilecek olan "Sırat on Fırat" Asma Köprüsü'nün yüksekliğinin ise 500 metre olması öngörülmektedir. Gerçekleştirilen ölçüm çalışmaları neticesinde 500 metre yüksekliğe sahip olacağı belirlenen "Sırat on Fırat" Asma Köprüsü'nün hem dünyanın en yüksek köprüsü hem de yaya geçidi amacıyla kullanılan dünyanın en yüksek asma köprüsü niteliklerini karşılayacağı görülmüştür. Konuya ilişkin Guinness Rekorlar Kitabı yetkilileriyle gerçekleştirilen yazışmalar neticesinde yükseklik açısından asma köprüler için herhangi bir kategorinin henüz açılmadığı, bu amaçla bir başvurunun kendilerine gelmediği anlaşılmıştır (Ek-2).

Guinness veritabanına bakıldığında asma köprüler için ellerinde yalnızca dört adet kayıt olduğu tespit edilmiştir (<http://www.guinnessworldrecords.com/Search.aspx?q=suspension+bridge>). Söz konusu

kayıtlar incelendiğinde, “yayalar için en uzun asma köprü” kategorisinde 30 Ekim 2006’da açılışı gerçekleştirilen 390m’lik (1279 ft) **The Kokonoe Yume köprüsünün** (Japonya) dünyanın en uzun asma köprüsü olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla, Guinness veritabanındaki kayıtların yalnızca uzunluk açısından olduğu görülmüştür. Yapımı gerçekleştirilecek olan “Sırat on Fırat” sahip olacağı 500 metre uzunlukla, bu kategoride de ilk sıraya yerleşecektir. Sonuç olarak, yapımı gerçekleştirilecek olan “Sırat on Fırat” Asma Köprüsü, en yüksek asma köprü, yayalar için en yüksek asma köprü ve en uzun asma köprü kategorilerinde rekorlar kitabına girecektir.

Guinness Rekorlar Kitabı’na köprümüzün kaydettirilebilmesi için gereken süreç hakkında yetkililerden bilgi alınmıştır. Buna göre; detaylı bir araştırmanın yürütülmesi için <http://member.guinnessworldrecords.com/register> linkinden online bir başvurunun gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Mevcut bir rekorun kırılması için 6 haftalık bir inceleme süresi öngörülürken yeni bir rekorun incelemesi 12 hafta sürmektedir. Bu süre, Guinness rekor yönetim ekibinin gerekli incelemeleri gerçekleştirilmesi ve rekor başvurusunun kabul edilip edilmediğini onaylaması için gereken süredir(yıllık 50.000’in üzerinde başvuru gerçekleştiğinden değerlendirme süreci uzamaktadır). Eğer daha hızlı yanıt alma ihtiyacı duyulursa “**Hızlı Başvuru Hizmetleri**”nden yararlanabilme imkânı bulunmaktadır. **450£ hizmet bedeli** ödenmesiyle Guinness Dünya Rekorları takımının 3 işgünü içinde başvuruyu değerlendirmesi sağlanabilmektedir. Yapılan ödeme 3 iş günü içinde cevap alınmasını garantilemekle birlikte olumlu bir cevap alınacağı ile ilgili hiçbir taahhüt içermemektedir. Bu hizmetten standart başvuru sürecinin herhangi bir aşamasında yararlanılabilmektedir.

Rekor başvurusunun kabul edilmesi ve rekor için gerekli yönergelerin gönderilmesi sonucunda rekor denemesinin gerçekleştirilmesi ve kanıtlarının incelenmek üzere Guinness’e gönderilmesi gerekmektedir (ücretsiz/standart başvuru sürecinde 8 hafta içinde gerçekleştirilmelidir). Rekor denemesinde, rekorun hemen doğrulanması için Guinness Dünya Rekorları Hakemi de davet edilebilir.

Guinness’ten edinilen bilgiye göre, rekor denemesinin gerçekleştiği gün Guinness hakeminin bizzat bulunması ve rekoru tasdik etmesi ile ilgili maliyetler 4.500 £’dan başlamaktadır. Bu kapsamda ayrıca Guinness logosunun kullanımı ve rekor denemesinin tanıtım çalışmalarının yaygınlaştırılması mümkündür. Resmi bir Guinness Dünya Rekorları Hakeminin bulunması tanıtım ve reklam çalışmalarının maksimize edilmesini ve rekor denemesinin haberlerde daha üst sıralara çıkmasını sağlamaktadır. Hakemin bulunması aynı zamanda rekor denemesinin anında tasdik edilmesini ve Guinness Dünya Rekorları tarafından gerçekleştirilen özel bir ödül töreni düzenlenerek resmi çerçeveli sertifika alınmasını sağlamaktadır.

Guinness ayrıca rekora katılım sağlayanlar için de bir anı olması amacıyla Guinness Online Mağazasından temin edilebilecek özel “Katılım Sertifika”ları sunmaktadır.

Ayrıca www.guinnessworldrecords.com/store sitesinden farklı tanıtım materyalleri temin edilebilmektedir.

16.DEĞERLENDİRME SONUÇLARI VE ÖNERİLER

Erzincan ili ve TRA1 bölgesinin ekonomik ve sosyo-ekonomik gelişiminin sürdürülebilir kalkınma düzeyinde devam edebilmesi için desteklenecek sektörler içinde turizm sektörü de yer almaktadır. Turizm sektörünün bölge ve ülke ekonomisi içerisindeki önemi döviz getirici bir ekonomik faaliyet olmasından ve çok geniş bir kesime fayda sağlamasından ileri gelmektedir. Turizm sektörü, kamu ve özel kesimden pek çok kurum ve kişiyi etki alanına almakta, çarpan etkilerinden bölge halkı maksimum düzeyde etkilenmektedir.

Bu rapor, Kemaliye ilçesi sınırları içerisinde yer alan Karanlık Kanyon'un içerisinde dünyanın en yüksek asma köprüsü olan "Sırat on Fırat"ın da yer aldığı bir turizm destinasyon merkezi haline getirilmesinin olası fayda-maliyet analizini ve uygulama planını kapsamaktadır.

Kurulması hedeflenen "Karanlık Kanyon – Eğin Park" turizm destinasyon merkezinin tasarlanması ve tesis bünyesinde dünyanın en yüksek asma köprüsü olan "Sırat on Fırat"ın yer alması, ülkemizde çok az sayıda örneği bulunan bir kanyona turistik değer kazandırılması açısından örnek teşkil edecektir.

Fizibilite aşamasında kanyonun turist çekme kapasitesini artırabilecek her türlü faktör üzerinde tek tek durulmuştur. Ayrıca, temel hedef grup içerisinde yer alan tur acenteleriyle anket üzerinden yapılan birebir görüşmelerde düzenlenen tur sayısının artırılabilmesi için gerek görülen rekreasyon alanları hakkında öneriler alınmıştır. Bu öneriler doğrultusunda, fizibilite ekibinde yer alan uzmanlar tarafından Eğin Park'ın doğal güzelliklerinin yansıtıldığı 4 farklı rota tasarlanmıştır. Bu rotalar, asma köprü seyir teras, teleferik turu ve bot turu etkinliklerinin çeşitli kombinasyonları şeklinde oluşturulmuştur. Tesis organize edilirken çevreye zarar vermeyen ve doğal güzelliklerin Kemaliye'nin kültürel zenginlikleriyle birlikte yansıtıldığı bir atmosfer kurgulanmıştır.

Pek çok kurum ve kuruluşla yapılan görüşmelerin, 35 tur acentesine uygulanan anket sonuçlarının ve dünyadaki benzer köprü ve kanyonların ziyaretçi sayılarının birlikte değerlendirilmesi neticesinde yatırımın tamamlandığı yıl, Karanlık Kanyon ve Sırat on Fırat'ı yaklaşık 50.000 kişinin ziyaret etmesi beklenmektedir. Sonraki yıllarda ise söz konusu sayının 140.000 kişiye kadar ulaşacağı öngörülmektedir. Halihazırda 15.000 ziyaretçi alan Kemaliye'nin bu miktarlarda turist çekmesinin, ilçede yer alan otellerin, ev pansiyonlarının, restoranların, kafelerin, eğlence tesislerinin, sportif faaliyet düzenleyen işletmelerin ve ilçe esnafının gelir düzeyinde artışı beraberinde getirmesi beklenmektedir.

Yatırımın tamamlanmasının akabinde "Turizm Merkezi" niteliğine kavuşabilmesi için Kültür ve Turizm Bakanlığı'na başvuruda bulunulması önerilmektedir.

17.KAYNAKÇA

- Abdulkadir Koşan, “Doğu Anadolu Bölgesi “Sürdürülebilir Kalkınma” Yönlü Turizm Projeleri ve Bir Değerlendirme”, Atatürk Üniversitesi, Erzurum MYO, Turizm ve Otel İşletmeciliği, Erzurum, 2006
- Ali Demirsoy, “Kemaliye’nin Biyolojik Zenginliği”, Kemaliye – Eğin Kent Rehberi, 2007, <http://www.senlik.kemaliye.net/2007-kemaliye-kent-rehberleri/turkce/kemaliye-kent-rehberi-2007.pdf>, Erişim Tarihi: 20.08.2014
- Ali Çımat ve Ozan Bahar, “ Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme”, Akdeniz İ.İ.B.F Dergisi (6), 2003
- Cihan Boz, “Dünya’da Turizm Endüstrisinde İstihdam ve Çalışma Şartları” , Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı Yönetim ve Çalışma Psikolojisi Bilim Dalı, İstanbul, 2006
- Doç. Dr. İbrahim Fevzi Şahin, “Erzincan İlinin Turizm Potansiyeli ve İldeki Ekoturizm Uygulamaları” Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Erzurum, s.72
- Dr. Rüştü Boyacıoğlu, Yatırım Projelerinin Ekonomik Analizinde Bir Yöntem: İç Karlılık Oranı, Turizm Ekonomisi Dergisi, 1994
- Erdal Akpınar, “Doğu Anadolu Bölgesi’nde Alternatif Turizm Merkezi Olmaya Aday Bir İlçe: Kemaliye”, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 6, Sayı 2, 2002,
- “Erzincan'a Doğa Tarihi Müzesi”, Erzincan Gazetesi, 28.08.2009, http://www.erzincangazetesi.com.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=234:erzincana-doga-tarihi-muezesi-&catid=90:lce-haberleri&Itemid=282, Erişim Tarihi: 08.09.2014
- Erzincan Kemaliye Ocak Köyü Ali Gürer Müzesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2013, <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44023/erzincan-kemaliye-ocak-koyu-ali-gurer-muzesi.html>, Erişim Tarihi: 07.09.2014
- Erzincan İli Doğa Turizmi Master Planı-2013-2023, <http://bolge13.ormansu.gov.tr/13bolge/Files/mevzuat/Erzincan.pdf>, Erişim Tarihi: 06.09.2014
- Erzincan İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, <http://www.erzincankulturturizm.gov.tr/TR,57381/genel-bilgiler.html>, Erişim Tarihi: 10.09.2014
- Erzincan (il), Wikipedia, [http://tr.wikipedia.org/wiki/Erzincan_\(il\)](http://tr.wikipedia.org/wiki/Erzincan_(il)), Erişim Tarihi: 10.09.2014
- İbrahim Fevzi Şahin, Erzincan İli Turizm Potansiyeli ve İldeki Ekoturizm Uygulamaları, Eastern Geographical Review., Cilt 14, Sayı 22, 2009
- Kalkınma Bakanlığı, Onuncu Kalkınma Planı, 2014-2018, 2013
- Kemaliye Kapı Tokmakları Sırları,

<http://www.demircioglukemaliye.com/?sayfa=haber&id=67&anaid=1&m1=26&m2=0>, Erişim Tarihi: 08.09.2014

- Kemaliye Kaymakamlığı, “Kemaliye (EğİN) Projeleri Deneyim Paylaşımı Buluşması - Kamu, STK ve Özel Sektör Proje Deneyimleri”, Kemaliye, 2013
- “KEMAV’ın 10’uncu Yaş Kutlamaları ve Kemaliye”, Erzincanlıların Sesi, 10.02.2014, <http://www.erzincanlilarinsesi.com/yazar.asp?yaziID=1004>, Erişim Tarihi: 06.09.2014
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, “Erzincan Ergan Dağı’nda Yapılması Planlanan Yatırımlar Konusunda Finansal Fizibilite Raporu – 2012”, Erzincan, 2012
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, Kuzeydoğu Anadolu Bölgesi 2012-2023 İnovasyona Dayalı Turizm Stratejisi ve Eylem Planı, Erzincan, 2011
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, Erzurum, Erzincan, Bayburt (TRA1 Düzey 2 Bölgesi) Bölge Planı, 2013, KUDAKA
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, Faaliyet Raporu, Erzincan, 2013
- Kuzeydoğu Anadolu Kalkınma Ajansı, TRA1 Düzey 2 Bölgesi, Mevcut Durum Analizi 2014-2023, 2013
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğü, 2013 yılı Konaklama İstatistikleri, <http://www.ktbayirimisletmeler.gov.tr/TR,9856/konaklama-istatistikleri.html>, Erişim Tarihi: 25.08.2014
- Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2010, “İstatistikler” için bkz. <http://sgb.kulturturizm.gov.tr/TR,50930/istatistikler.html>, Erişim Tarihi: 05.09.2014
- Mavi Bayrak Türkiye, “Türkiye’de Mavi Bayrağa Sahip Yerler”, için bkz. <http://www.mavibayrak.org.tr/tr/Default.aspx#manisa>, Erişim Tarihi: 05.09.2014
- Nilüfer Gürer, Feral Eke, “Dağlık Alanlarda Turizm ve Ekonomik Kalkınma İlişkisinin Sürdürülebilirlik Göstergeleri ile İrdelenmesinde Bir Yöntem Önerisi; Erzurum, Erzincan, Bayburt Bölgesi Örneği”, Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara, 2012
- Nurettin Özgen, “Doğu Anadolu Bölgesi’nin Doğal Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi ve Planlamaya Yönelik Öneriler”, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Cilt 7 Sayı 1, 2010
- Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018, “Sürdürülebilir Orman Yönetimi Özel İhtisas Komisyonu Raporu“, Ankara, 2014
- Resmi Gazete, 28.08.2002 tarihli 2002/4720 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, <http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/09/20020922.htm&main=http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2002/09/20020922.htm>, Erişim Tarihi: 25.08.2014

- Resmi Gazete, 02.03.2007 tarih ve 26450 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Türkiye Turizm Stratejisi 2023” belgesi için bkz. www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/03/20070302-17-1.doc, Erişim Tarihi: 05.09.2014
- Resmi Gazete, 06/07/2013 tarihli ve 28699 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan “Onuncu Kalkınma Planı 2014-2018” için bkz. <http://www.onuncuplan.gov.tr/SitePages/plan10.aspx>, Erişim Tarihi: 23.08.2014
- Tescilli Coğrafi İşaretler, Türk Patent Enstitüsü, <http://www.tpe.gov.tr/portal/default2.jsp?sayfa=431>, Erişim Tarihi: 23.08.2014
- The International Ecotourism Society, “What is Ecotourism”, için bkz. <https://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>, Erişim Tarihi: 05.09.2014
- Turizm Gelirlerinin Dış Ticaret Açıklarını Kapama Payı için bkz. http://www.tursab.org.tr/tr/istatistikler/turizmin-ekonomideki-yeri/dis-ticaret-aciklarini-kapatmada-payi_916.html, Erişim Tarihi: 23.08.2014
- TUROFED, “Turizm Raporu” için bkz. http://www.turofed.org.tr/PDF/DergiTr/Turizm_Raporu-rapor%20turizm%20turofed.pdf, Erişim Tarihi: 05.09.2014
- Türkiye İstatistik Kurumu, “Seçilmiş Göstergelerle Erzincan”, Ankara, 2013
- Türkiye İstatistik Kurumu, “Turizm İstatistikleri 2013” için bkz. <http://www.tuik.gov.tr>, Erişim Tarihi: 05.09.2014
- United Nations Development Programme, TC Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, “Erzurum-Erzincan-Bayburt Bölgesel Gelişme Planı Analitik Rapor Kitap I, Ekonomik-Toplumsal-Mekansal Örgütlenme İçin Dar Bölge Polarize Model”, Tayf Matbaacılık, İstanbul, 2005
- UNWTO, “International Tourism Receipts” için bkz. http://dtxqt4w60xqpw.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/2_international_tourism_receipts_us_billion.pdf, Erişim Tarihi: 05.09.2014
- UNWTO World Tourism Barometer, 2013
- WTTC, 2011 Turizm İstatistikleri
- Yrd. Doç.Dr. Zafer Yıldız, Turizm Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi, Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi, 2011, C.3,S.5, s.54-7, için bkz. <http://edergi.sdu.edu.tr/index.php/sduvd/article/viewFile/2830/2511>
- Zeki Arıkan, “Eğin Kasabası'nın Tarihsel Gelişimi”, Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:12, 2001, s.2
- Zöhre Bulut, “Kemaliye (Erzincan) İlçesi ve Yakın Çevresinin Alternatif Turizm Kapsamında Rekreatif Turizm Potansiyelinin Belirlenmesi”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Erzurum, 2006,

- **Dünyadaki Kanyonlar ve Köprüler:**

- Güneş Akdoğan, “Tara Kanyonu/Keşfedilmeyi Bekleyen Doğa Harikası”, 2013 için Bkz:

<http://drummerlizard.com/tara-kanyonu/>

- Büyük Kanyon Cam Köprüsü için bkz:

<http://www.belgesell.com/buyuk-kanyon-cam-koprusu.html>

- Glen Kanyon için bkz:

http://en.wikipedia.org/wiki/Glen_Canyon

http://www.highestbridges.com/wiki/index.php?title=Glen_Canyon_Dam_Bridge

- Antilop Kanyonu için bkz: http://tr.wikipedia.org/wiki/Antilop_Kanyonu

- Bryce Kanyonu Ulusal Parkı için bkz:

http://tr.wikipedia.org/wiki/Bryce_Kanyonu_Ulusal_Park%C4%B1

- Yellowstone Grand Kanyonu ve Ulusal Parkı için bkz:

http://tr.wikipedia.org/wiki/Yellowstone_Ulusal_Park%C4%B1

http://tr.wikipedia.org/wiki/Yellowstone_Grand_Kanyonu

- Fish River Kanyonu için bkz: http://en.wikipedia.org/wiki/Fish_River_Canyon

- **Dünyadaki Köprüler:**

- Sidu River Köprüsü için bkz: http://en.wikipedia.org/wiki/Sidu_River_Bridge

- Capilano Suspension Köprüsü için bkz:

http://en.wikipedia.org/wiki/Capilano_Suspension_Bridge

- Royal Gorge Köprüsü için bkz:

http://highestbridges.com/wiki/index.php?title=Royal_Gorge_Bridge

- Niouc Köprüsü için bkz: http://highestbridges.com/wiki/index.php?title=Niouc_Bridge

- Carrick a Rede Rope Köprüsü için bkz:

<http://www.irishtourism.com/scenic-attractions-in-ireland/carrick-a-rede-rope-bridge/1547>

http://www.oddee.com/item_97765.aspx

- Bailong Asansörü için bkz: <http://www.tasarimharikasi.net/bailong-asansoru-cin.html>

- Kawarau Köprüsü için bkz: <http://www.ajhackett.com/macau/history/timeline>

- Aizhai köprüsü için bkz:

[http://www.like-news.us/?i106017-Spring-Festival-travel-Jishou-Bridge-daily-visitors-on-](http://www.like-news.us/?i106017-Spring-Festival-travel-Jishou-Bridge-daily-visitors-on-Aizhai-million-Figure)

[Aizhai-million-Figure](http://www.like-news.us/?i106017-Spring-Festival-travel-Jishou-Bridge-daily-visitors-on-Aizhai-million-Figure)

- The Kitchen Crashers, Güneybatı Amerika 3: Powell Gölü, At Nalı Bendi ve Antilop Kanyon, 2013 Bkz:

<http://thekitchencrashers.com/2013/03/17/guneybati-amerika-3-powell-golu-at-nali-bendi-ve-antilop-kanyon/>

• **Türkiye'deki Kanyonlar (Erişim Tarihleri: 01.09.2014):**

- Çoruh Vadisi, Artvin için bkz

<http://www.gezilecekyer.org/coruh-vadisi-hakkinda-bilgi/>
<http://www.choruh.com/tr/>,

- Eşen Çayı Kanyonu, Antalya için bkz

<http://enginsalli.blogcu.com/dunyadan-ve-turkiye-den-kanyonlar/2766545>

- Göksu Kanyonu için bkz

<http://trkyevednyadakmaaravekanyonlar.blogspot.com.tr/2011/05/goksu-kanyonu.html>

- Güver Kanyonu, Antalya için bkz

<http://www.antalyakulturturizm.gov.tr/Eklenti/8799,antalyatrpdf.pdf?0>

http://www.baoram.gov.tr/Userfiles/Atlantis/Dosyalar/73_D%C3%BCzler%C3%A7am%C4%B1%20Fonksiyon%20T%C3%BCm%20Metin.pdf,

- İhlara Vadisi, Aksaray için bkz

<http://www.aksaraykulturturizm.gov.tr/TR,63623/ihlara-vadisi.html>,

- Karacehennem Boğazı, Kastamonu için bkz

<http://www.ilkeraykan.com/?pnum=21&pt=T%C3%9CRK%C4%B0YEDEK%C4%B0+EN+G%C3%9CZEL+KANYONLAR>

- Köprülü Kanyon, Antalya için bkz

<http://www.koprulukanyon.com/>

http://tr.wikipedia.org/wiki/K%C3%B6pr%C3%BCl%C3%BC_Kanyon

- Lamas Kanyonu, Mersin için bkz

<http://enginsalli.blogcu.com/dunyadan-ve-turkiye-den-kanyonlar/2766545>

<http://www.mersin2013.gov.tr/detay/4992/Erdemli.html>

- Saklıkent Kanyonu, Fethiye için bkz

http://www.kalkanrehber.com/kas_likya_sahirleri/saklikent.htm,

- Valla Kanyonu- Kastamonu için bkz

http://tr.wikipedia.org/wiki/P%C4%B1narba%C5%9F%C4%B1,_Kastamonu#Valla_Kanyonu

ve <http://www.kesfetmekicinbak.com/atlaskitap/kitapdetay.aspx?kitapid=184&parentid=178>,

- **Türkiye'deki Köprüler (Erişim Tarihleri: 25.08.2014)**
- Akköprü-Köyceğiz için bkz
http://www.koycegiz.com.tr/akkopru_rafting_koycegiz.asp,
- Cılandıras Köprüsü-Banaz için bkz
<http://www.usak.bel.tr/cilandiras-koprusu.html>
- Eğriköprü-Sivas için bkz
<http://www.sivaskulturenvanteri.com/egri-kopru/>,
- Hatun Köprüsü- Malazgirt için bkz
<http://www.muskulturizm.gov.tr/TR,56147/kopruler.html>
ve http://www.malazgirt.bel.tr/anasayfa/Sayfa_Modul.asp?nedir=sayfa&id=1
- Malabadi Köprüsü-Silvan, için bkz.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Malabadi_K%C3%B6pr%C3%BCs%C3%BC,
- Meriç (Mecidiye) Köprüsü- Edirne için bkz
http://tr.wikipedia.org/wiki/Mecidiye_K%C3%B6pr%C3%BCs%C3%BC,
- Mıhlı (Başdeğirmen) Köprüsü- Balıkesir, için bkz.
[http://www.kesfetmekicinbak.com/\(S\(ybgytk55kgeeyxfvlmcpbba\)\)/atlaskitap/kitapdetay.aspx?kitapid=36&parentid=16](http://www.kesfetmekicinbak.com/(S(ybgytk55kgeeyxfvlmcpbba))/atlaskitap/kitapdetay.aspx?kitapid=36&parentid=16),
- Prof. Dr. Hasan Karataş vd., “Asma Köprüler”, İstanbul Kültür Üniversitesi, s. 12, Taş Köprü-Adana, için bkz. <http://tr.wikipedia.org/wiki/Ta%C5%9Fk%C3%B6pr%C3%BC>, Adana,
- Tahar (Yusuf Ziya Paşa) Köprüsü- Tunceli için bkz
<http://www.tuncelikulturturizm.gov.tr/TR,57323/tahar-yusuf-ziya-pasa-koprusu.html>,
- Türkiye'deki Köprüler için bkz
<http://gezi.rehberim.gen.tr/turkiyedeki/kopruler?syf=1>
- Uzunköprü- Edirne, için bkz.
http://tr.wikipedia.org/wiki/Uzun_K%C3%B6pr%C3%BC, Erişim Tarihi: 25.08.2014

18.EKLER

EK-1: KARANLIK KANYON ASMA KÖPRÜSÜ ÖNFİZİBİLİTE ÇALIŞMASI

ACENTELERE YÖNELİK ANKET FORMU

1. Acentenizin bulunduğu Bölgeyi işaretler misiniz?	☐ Marmara Bölgesi ☐ Ege Bölgesi ☐ İç Anadolu Bölgesi ☐ Akdeniz Bölgesi ☐ Karadeniz Bölgesi ☐ Doğu Anadolu Bölgesi ☐ Güneydoğu Anadolu Bölgesi
2. Acentenizin düzenli olarak tur düzenlediği Bölge(leri) işaretler misiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	☐ Marmara Bölgesi ☐ Ege Bölgesi ☐ İç Anadolu Bölgesi ☐ Akdeniz Bölgesi ☐ Karadeniz Bölgesi ☐ Doğu Anadolu Bölgesi ☐ Güneydoğu Anadolu Bölgesi
3. Hangi tür turlar düzenlemektesiniz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	☐ Kültür ☐ Macera ☐ Doğa ☐ İnanç ☐ Şehir ☐ Sağlık ☐ Diğer.....(belirtiniz)
4. Bir turunuza yaklaşık kaç kişi katılmakta?	☐ 0 - 5 ☐ 6 -10 ☐ 11 - 20 ☐ 21 - 50 ☐ 50 üzeri
5. Tur programında Kemaliye'nin de olduğu turlar düzenliyor musunuz? (Hayır ise 11. Soruya geçiniz)	☐ Evet ☐ Hayır
6. Son bir yıl içerisinde tur programında Kemaliye'nin olduğu kaç tur düzenlediniz?	☐ 1 – 3 ☐ 4 – 6 ☐ 7 – 10 ☐ 11 – 20 ☐ 21 – 50 ☐ 50 üzeri
7. Son bir yıl içerisinde tur programında Kemaliye'nin olduğu turların kaç tanesi (en az bir gece) konaklamalıydı?	☐ 1 – 3 ☐ 4 – 6 ☐ 7 – 10 ☐ 11 – 20 ☐ 21 – 50 ☐ 50 üzeri
8. Kemaliye'de konaklama içeren turlarınızın Kemaliye'de konaklama süresi ortalama kaç gündü?	☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve üzeri

9. Kemaliye'nin de içinde yer aldığı bir turunuza yaklaşık kaç kişi katılmaktadır?	☐ 0 - 5 ☐ 6 -10 ☐ 11 - 20 ☐ 21 - 50 ☐ 50 üzeri
10. Kemaliye'nin de içinde yer aldığı turlarınızın katılımcıları ağırlıklı olarak hangi yaş aralığındadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	☐ 18 altı ☐ 18 – 25 ☐ 26 – 40 ☐ 41 – 60 ☐ 60 üzeri
11. Kemaliye'yi daha önce tur programlarınıza almadıysanız, Kemaliye Karanlık Kanyon üzerine dünyanın en yüksek asma köprüsünün yapılması durumunda Kemaliye'yi tur programlarınıza dahil etmeyi düşünür müsünüz?	☐ Evet ☐ Hayır
12. Karanlık Kanyon üzerine dünyanın en yüksek asma köprüsünün yapılmasıyla birlikte yan sütunda belirtilen rekreasyon çalışmalarından hangilerinin tur potansiyelini artıracığını düşünüyorsunuz? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)	☐ Kafe ve Büfelerden Oluşan Dinlenme Alanları ☐ Hediyelik Eşya Mağazası ☐ Seyir Terası ☐ Teleferik ile Dağın Tepesine Yolculuk ☐ Nehirde Bot Turu ☐ Kano, Rafting vb. Su Sporları ☐ Yürüyüş Yolu ☐ Dağa Tırmanış Rotaları ☐ Bisiklet Yolu ☐ Base-Jumping Alanı ☐ Dağ Güzergahındaki Köylerde Otantik Meydanlar ☐ Yöresel Ev Yemekleri Sunan Restoranlar ☐ Tur Otobüsleri İçin Otopark Alanları ☐ Skywalk (Uçurum Kenarında Yürüme Yolu) ☐ Diğer ..... (Belirtiniz)
13. Karanlık Kanyon üzerine dünyanın en yüksek asma köprüsünün ve önerdiğiniz rekreasyon çalışmalarının yapılması durumunda bir yıl içerisinde doğrudan Kemaliye'ye veya Kemaliye'nin de dahil edildiği çevre il/ilçelere kaç tur düzenlemeyi düşünürsünüz?	☐ 1 – 3 ☐ 4 – 6 ☐ 7 – 10 ☐ 11 – 20 ☐ 21 – 50 ☐ 50 üzeri
14. Karanlık Kanyon üzerine dünyanın en yüksek asma köprüsünün ve önerdiğiniz rekreasyon çalışmalarının yapılması durumunda doğrudan Kemaliye'ye veya Kemaliye'nin de dahil edildiği çevre il/ilçelere düzenleyeceğiniz turlara ortalama kaç kişinin katılmasını beklersiniz?	☐ 0 - 5 ☐ 6 -10 ☐ 11 - 20 ☐ 21 - 50 ☐ 50 üzeri
15. Karanlık Kanyon üzerine dünyanın en yüksek asma köprüsünün ve önerdiğiniz rekreasyon çalışmalarının yapılması durumunda doğrudan Kemaliye'ye veya Kemaliye'nin de dahil edildiği çevre il/ilçelere düzenleyeceğiniz turların katılımcılarının ağırlıklı olarak hangi yaş grubunda olacağını düşünüyorsunuz? (Birden	☐ 18 altı ☐ 18 – 25 ☐ 26 – 40 ☐ 41 – 60 ☐ 60 üzeri

fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)	
16. Karanlık Kanyon üzerine dünyanın en yüksek asma köprüsünün ve önerdiğiniz rekreasyon çalışmalarının yapılması durumunda doğrudan Kemaliye'ye veya Kemaliye'nin de dahil edildiği çevre il/ilçelere düzenleyeceğiniz turların kaç tanesi en az bir gece konaklamalı olur?	☐ 1 – 3 ☐ 4 – 6 ☐ 7 – 10 ☐ 11 – 20 ☐ 21 – 50 ☐ 50 üzeri
17. Karanlık Kanyon üzerine yapılacak asma köprünün “dünyanın en yüksek asma köprüsü” olarak Guinness Rekorlar Kitabı'na girmesi durumunda bir yılda Kemaliye'yi kaç turist ziyaret edeceğini düşünüyorsunuz?	☐ 0 - 5.000 ☐ 5.001-10.000 ☐ 10.001-20.000 ☐ 20.001-50.000 ☐ 50.001-100.000 ☐ 100.001-200.000 ☐ 200.000'den fazla

EK-2: GUINNESS YETKİLİLERİNİN REKOR KAYITLARI HAKKINDA GÖRÜŞÜ

From: Lucie Pessereau [<mailto:Lucie.Pessereau@guinnessworldrecords.com>]

Sent: Friday, August 29, 2014 1:01 PM

To: aynur@odsdanismanlik.com

Subject: Guinness World Records enquiry

Dear Aynur,

Thank you for your record enquiry and we're really pleased to hear that you are interested in attempting to set a new Guinness World Records™ record title!

After looking in our database, the current record for ***the Longest bridge, suspension bridge for pedestrians is:*** *The Kokonoe Yume bridge was opened on 30 October 2006 by the Kokonoe town government. The bridge is the longest suspension bridge for pedestrians in the world, spanning a length of 390 m (1279 ft).*

If you would like to receive the full rules and guidelines for this record, you would need to submit an online application following the link below:

<http://member.guinnessworldrecords.com/register>

Once you have submitted an application, our Records Management team will investigate and confirm whether it has been accepted. Please be advised that when using the free service; this process can take up to 6 weeks if you wish to break an existing record, or up to 12 weeks for a new record suggestion.

If you need a speedier response, we suggest that you use our **Fast Track Application Service** - a priority review self-service option which guarantees a response from the Guinness World Records team within 3 working-days. This service costs 450GBP and you may switch to this service *at any time* during the standard record application process. Then, once your record application has been approved and that you have received the guidelines, you can do your record attempt and then send us the evidences so we can review them (within 8 weeks using the free process), or you can invite a Guinness World Records Judge to verify your attempt immediate.

EK-3:KARANLIK KANYON EĞİN PARK TUR GÖRSELLERİ

